

Cyfarfod

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Dyddiad ac Amser

10.00 y.b., DYDD IAU, 27AIN MEDI, 2018

Lleoliad

Siambr Hywel Dda, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon LL55 1SH

Pwynt Cyswllt

Bethan Adams

01286 679020

BethanAdams@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd 20/9/18)

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

AELODAETH (19)

Plaid Cymru (10)

Y Cynghorwyr

Aled Ll. Evans
Elin Walker Jones
Paul John Rowlinson
Sedd Wag

Aled Wyn Jones
Huw Gruffydd Wyn Jones
Cemlyn Rees Williams

Charles Wyn Jones
Berwyn Parry Jones
Gethin Glyn Williams

Annibynnol (5)

Y Cynghorwyr

John Brynmor Hughes
Dewi Wyn Roberts
Angela Russell

Richard Medwyn Hughes
John Pughe Roberts

Llais Gwynedd (1)

Y Cynghorydd
Alwyn Gruffydd

Annibynnol Unedig Gwynedd (1)

Sedd Wag

Aelod Unigol (1)

Y Cynghorydd
Sion W. Jones

Aelod Lleyg (1)

Mrs Sharon Warnes

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYS

Ystyried unrhyw fater arall sydd yn teilyngu sylw brys ym marn y Cadeirydd.

4. COFNODION

4 - 8

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 19 Gorffennaf 2018, fel rhai cywir.

5. CYFRIFON TERFYNOL CYNGOR GWYNEDD 2017/18 AC ARCHWILIAD PERTHNASOL

9 - 133

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Cyllid.

6. CYFRIFON TERFYNOL CRONFA BENSIWN GWYNEDD 2017/18 AC ARCHWILIAD PERTHNASOL

134 - 167

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Cyllid.

('Adroddiad 'ISA260' gan Deloitte ar gyfer Cronfa Bensiwn Gwynedd' i ddilyn)

7. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL 1/4/18 - 14/9/18

168 - 195

Cyflwyno adroddiad y Rheolwr Archwilio.

8. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2018/19

196 - 201

Cyflwyno adroddiad y Rheolwr Archwilio ar y cynnydd ar Gynllun Archwilio Mewnol 2018/19.

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU 19/7/18

Yn bresennol: Y Cyngorydd R. Medwyn Hughes (Cadeirydd)
Y Cyngorydd John Brynmor Hughes (Is-Gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Alwyn Gruffydd, Aled Wyn Jones, Dewi Wyn Roberts, Paul Rowlinson, Angela Russell a Cemlyn Williams.

Aelod Lleyg: Sharon Warnes

Eraill a wahoddwyd: Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Cyllid).

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Refeniw a Risg), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio), Caroline Roberts (Rheolwr Buddsoddi – ar gyfer Eitemau 5 a 6 ar y rhaglen) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Aled Ll. Evans, Berwyn Parry Jones, Charles Wyn Jones, Huw G. Wyn Jones, John Pughe Roberts a Gethin Glyn Williams.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 28 Mehefin 2018, fel rhai cywir.

3. DATGANIAD O GYFRIFON 2017/18 CRONFA BENSIWN GWYNEDD

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan y Pennaeth Cyllid. Tynnwyd sylw mai cyfrifon drafft heb eu harchwilio a gyflwynir er gwybodaeth, gyda'r fersiwn terfynol i'w gyflwyno er cymeradwyaeth y Pwyllgor, yn ei rôl 'llywodraethu', yng nghyfarfod 27 Medi 2018. Eglurwyd bod y Pwyllgor Pensiynau efo rôl weithredol, gyda'r Bwrdd Pensiwn yn craffu gweithrediad yn fanwl. Adroddwyd bod aelodau'r Pwyllgor Pensiynau a'r Bwrdd Pensiwn wedi rhoi ystyriaeth fanwl i'r Datganiad mewn cyfarfod ar y cyd ar 16 Gorffennaf 2018.

Manylodd y Rheolwr Buddsoddi ar gynnwys Datganiad o Gyfrifon y Gronfa Bensiwn.

Mewn ymateb i sylw gan aelod bod ysgolion tu allan i Wynedd yn gyrff a oedd yn gyflogwyr gweithredol yn y Gronfa Bensiwn, eglurodd y Pennaeth Cyllid bod staff gweinyddol mewn ysgolion penodol yn gyfranwyr i'r Gronfa, gyda'r gyrff a oedd yn rhan o'r Gronfa yn dilyn ôl-troed yr hen Sir Gwynedd gan gynnwys Cyngorau Ynys Môn a Conwy. Ymhelaethodd bod rhai cyflogwyr tu hwnt i'r ffin yn aelodau o'r Gronfa, gyda rhai gyrff eraill a gymeradwywyd yn rhan o'r Gronfa efo amodau.

Nododd aelod bod y sefyllfa o ran y Deyrnas Unedig yn gadael yr Undeb Ewropeaidd dal yn annaroganadwy, ond bod sefyllfa'r Gronfa wedi gwella. Mewn ymateb i'r sylw, nododd y Pennaeth Cyllid bod y penderfyniad i adael yr Undeb Ewropeaidd wedi effeithio ar y gyfradd cyfnewid arian. Ymhelaethodd bod asedau'r Gronfa yn yr Unol Daleithiau o America wedi eu prisio mewn punnoedd; gyda gwerth y bunt yn lleihau, roedd gwerth asedau'r Gronfa yn uwch ar ôl cyfnewid o ddoleri i bunnoedd. Nododd bod ansicrwydd yn parhau, ond bod gweithrediad ac amcanion y Gronfa Bensiwn yn faterion hirdymor, gan dalu buddion pensiwn allan cyfnod hir ar ôl casglu'r cyfraniadau.

Nododd aelod nid yn unig bod y Gronfa yn buddsoddi dramor, roedd rhan fwyaf o gwmnïau mawr y Deyrnas Unedig yn gwneud eu busnes yn rhyngwladol a bod asedau busnes wedi cynyddu, gan gyfrannu at y cynnydd o £300m, sef 20% yng ngwerth y Gronfa yn 2017/18. Ategodd sylw'r Pennaeth Cyllid, gan nodi bod y Gronfa yn buddsoddi am gyfnod hir gyda phrisiad teir-blyneddol. Mewn ymateb i'r sylwadau uchod, nododd y Pennaeth Cyllid bod 'Nodyn 16b - Dadansoddiad o fuddsoddiadau' yn dangos dadansoddiad daearyddol o fuddsoddiadau tramor y Gronfa.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod os oedd diffyg yn y Gronfa Bensiwn fel rhai cronfeydd eraill, nododd y Pennaeth Cyllid bod prisiad teir-blyneddol y Gronfa yn gosod rhagdybiaethau darbodus, gyda'r prisiad diwethaf yn nodi bod y Gronfa yn cyfarch 92% o'r ymrwymadau i'r dyfodol, a oedd yn sefyllfa llawer gwell na rhai cronfeydd, a oedd wedi eu cyllido tua 60%. Eglurodd bod barn yn gallu gyrru'r rhagdybiaethau actiwaraidd sy'n adnabod os oes diffyg, roedd Adran Actwari Llywodraeth San Steffan wedi cymharu tebyg wrth debyg yn 2017, a pe ddefnyddir rhagdybiaethau safonol Actwari'r Llywodraeth byddai'r Gronfa wedi ei chyllido 109%. Cadarnhaodd bod y Gronfa, wrth gymharu tebyg wrth debyg o ran rhagdybiaethau actiwaraidd, o fewn y 10 gorau o'r 89 o gronfeydd pensiwn yng Nghymru a Lloegr.

Nododd aelod mai dyma oedd ei ail gyfle i gael ystyried y Datganiad. Hysbysodd y Pwyllgor bod y Bwrdd Pensiwn wedi llongyfarch y Gronfa Bensiwn am y gwaith, a bod y Bwrdd wedi craffu'r Datganiad yn drylwyr.

Nododd y Pennaeth Cyllid ei ddiolch i'r swyddogion am lwyddo i lunio'r Datganiad yn wyneb straen sylweddol gydag absenoldebau staff. Eglurodd y disgwyliwr newidiadau yn sgil archwiliad gan gwmni Deloitte, ond byddai'r darlun cyffredinol o ran gwerth y Gronfa ar ddiwedd 2017/18 yr un fath.

PENDERFYNWYD derbyn a nodi Datganiad o Gyfrifon y Gronfa Bensiwn (yn amodol ar archwiliad) am 2017/18.

4. RHEOLAETH TRYSORLYS 2017/18

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan y Pennaeth Cyllid.

Cyflwynodd y Rheolwr Buddsoddi yr adroddiad ar wir ganlyniadau rheolaeth trysorlys y Cyngor yn ystod 2017/18, yn erbyn y strategaeth a sefydlwyd am y flwyddyn ariannol honno. Nodwyd bod gweithgaredd benthyca'r Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol. Nodwyd nad oedd unrhyw fanc roedd y Cyngor wedi buddsoddi arian gyda nhw wedi methu â thalu, a derbyniwyd £211,000 o log ar fuddsoddiadau, roedd yn uwch na'r targed llog o £172,750 roedd yng nghyllideb 2017/18. Manylwyd ar y gweithgaredd benthyca, gweithgarwch buddsoddi a chydymffurfiaeth â'r dangosyddion darbodus.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad er gwybodaeth.

5. TREFNIADAU RHEOLI RISG

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg a oedd yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor ar ddatblygiadau i'r trefniadau rheoli risg yn dilyn cyflwyno adroddiad i gyfarfod y Pwyllgor ar 9 Chwefror 2017, a oedd yn cynnwys ymateb y Cyngor i gynigion gwella a nodwyd mewn llythyr gan Swyddfa Archwilio Cymru i'r Prif Weithredwr.

Eglurwyd y byddai'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cael ei drosglwyddo i gyfleuster *Sharepoint lists* o fewn system iGwynedd y Cyngor. Nodwyd yr anelir i'r ddarpariaeth fod yn fyw i holl swyddogion y Cyngor erbyn Medi 2018. Pwysleisiwyd y bwriedir i'r gofrestr risg gael ei ddefnyddio fel arf i flaenoriaethu.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol ymatebodd yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg i sylwadau'r aelodau fel a ganlyn:

- Nid oedd llawer o amrywiaeth o ran cyfundrefnau sgoriau mewn cofrestrau risg yn genedlaethol ond bod gwahaniaethau o ran disgrifiadau efallai;
- Cyn cychwyn ar brosiect roedd angen sefydlu beth oedd y prosiect yn ceisio ei ddiwallu - a yw'n ymateb i risg benodol sydd wedi cael ei adnabod trwy'r gyfundrefn rheoli prosiect. Roedd yn fodlon trafod gyda thîm prosiect Modiwl Datblygu Staff i weld os byddai modd addasu'r disgrifiadau er mwyn eu gwneud yn fwy addas ar gyfer risgiau prosiect. Gwelir y Gofrestr Risg Gorfforaethol fel arf i flaenoriaethu ac adnabod os oes angen prosiect penodol;
- Bod angen newid mewn diwylliant er mwyn i drefniadau rheoli risg fod yn llwyddiannus, fel rhan o ddiwylliant Ffordd Gwynedd byddai rhwystrau oedd tu hwnt i bŵer gwasanaethau penodol yn cael eu nodi ar y gofrestr risg;
- Gellir rheoli mynediad swyddogion i'r gofrestr risg fesul Adran gyda swyddogion megis y Gwasanaeth Archwilio Mewnol efo lefel mynediad uwch. Roedd disgwyliad i ddeilydd pob swydd rheoli risg i ryw raddau;
- Mai mater asesiad risg iechyd a diogelwch oedd adleoli cynadleddau achos y Gwasanaeth Plant o Frondeg, Pwllheli i Ffordd y Cob, Pwllheli. Cyflwynir adroddiad blynyddol iechyd a diogelwch i'r Cabinet;
- Roedd y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cynnwys risgiau llywodraethu;
- Mai rhan o'i ddyletswyddau ef a'r Gwasanaeth Yswiriant a Risg yw cydlynu a chadw golwg ar effaith gwasanaethau ar wasanaethau eraill o fewn y Cyngor;
- Bod gwaith archwilio mewnol yn mynd i blethu efo trefniadau rheoli risg. Byddai adrannau yn gwneud hunanasesiad, gyda'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn edrych ar y sgoriau a'u hasesu er mwyn sefydlu os ydynt yn adlewyrchiad rhesymol o'r sefyllfa.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad fel diweddariad ar y camau mae'r Cyngor yn eu cymryd er mwyn manteisio ar y cyfleoedd i wella a amlinellir yn llythyr Swyddfa Archwilio Cymru.

6. TREFNIADAU SGORIO RISGIAU A LEFEL SICRWYDD ARCHWILIADAU

Cyflwynodd y Rheolwr Archwilio adroddiad oedd yn manylu ar drefniant arfaethedig o ddarparu lefel sicrwydd archwiliadau er mwyn adlewyrchu dull yr Awdurdod o asesu a mesur ei risgiau. Eglurodd y byddai sgôr risg a ddarperir yn seiliedig ar farn yr Archwiliwr mewn ymgynghoriad â'r Arweinydd Archwilio perthnasol a'r Rheolwr Archwilio, ac yn syrthio i un o bedwar categori/lefel risg, sef - Uchel lawn (20-25), Uchel (12-16), Canolig (6-10) ac Isel (1-5).

Nododd yn hanesyddol rhoddwyd categori barn ar archwiliadau yn amrywio o gategori barn 'A' i 'Ch'. Eglurodd o dan y trefniant arfaethedig fe nodir lefel sicrwydd ar gyfer pob archwiliad. Ymhelaethodd y byddai'r lefel sicrwydd a ddarperir yn seiliedig ar werthusiad o'r amgylchedd reolaeth fewnol ac ar y nifer o risgiau a adnabuwyd ynghyd â'u sgôr risg. Nododd y byddai lefelau sicrwydd cyffredinol archwiliadau yn syrthio i un o bedwar categori, sef:

UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.
CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.
DIM SICRWYDD	Ystyrir bod y rheolaethau mewn lle yn annigonol gyda methiant i gyflawni amcanion.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol nodwyd y prif sylwadau canlynol gan aelodau:

- Byddai'r trefniant arfaethedig yn rhoi mwy o wybodaeth i aelodau a'i fod yn gam gwerthfawr ymlaen;
- Oedd ffigur ynghlwm â'r hyn a nodir yn y diffiniad o effaith fel 'ar nifer fawr o drigolion'?
- O'r farn ei fod yn gam positif ymlaen. A fyddai'r Pwyllgor yn derbyn crynodeb o ran beth oedd wedi ei wneud?
- A fyddai sgôr risg archwiliadau yn cael eu trafod efo'r swyddogion perthnasol yn yr Adrannau cyn i'r adroddiad ddod gerbron y Pwyllgor?
- A fyddai llinell amser o ran gwybodaeth hanesyddol a cherrig milltir yn cael eu nodi yn yr adroddiadau?
- Bod angen diwylliant lle nad oedd angen i archwilwyr amddiffyn y sgôr a ddyfarnwyd i archwiliad. Gobeithio y byddai swyddogion yn gweld archwiliad fel rhywbeth positif yn hytrach na rhywbeth negyddol;
- Faint o rybudd oedd gwasanaethau yn derbyn o ran cynnal archwiliad?
- Beth oedd y sefyllfa o ran archwiliadau canolfannau hamdden yn dilyn sefydlu'r cwmni hamdden newydd?

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod, nododd y swyddogion:

- Bod amcan bras o 1,000oedd i 10,000oedd o drigolion yn cael ei ystyried fel 'nifer fawr o drigolion'. Er hynny, pwysleisiwyd fod risg a oedd yn derbyn sgôr effaith '5 – Catastroffig' yn cael ei ddiffinio fel effaith catastroffig ar unrhyw drigolyn;
- Byddai'r Pwyllgor yn derbyn crynodeb o'r adroddiadau archwilio ac fe nodir lefel sicrwydd yr archwiliad. Teimlir y byddai'r sgôr risg yn fwy defnyddiol i swyddogion o gymharu â nodi categori barn;
- Rhoddir cyfle i swyddogion perthnasol yn yr Adrannau ymateb i adroddiad archwiliad drafft. Pe na fyddai'r swyddogion yn cydweld â swyddogion archwilio mewnol bydd gofyn i'r archwilwyr fod yn bendant ac amddiffyn sgôr a ddyfarnwyd i'r archwiliad;
- Bod Cynllun Archwilio Mewnol yn wahanol ar gyfer pob blwyddyn felly nid oedd yn bosib cymharu blwyddyn wrth flwyddyn. Gwneir gwaith dilyniant ar bob cam gweithredu yn hytrach na'r drefn hanesyddol o gynnal dilyniant ar adroddiadau categori barn "C" yn unig;
- Mai mater i'r Adran oedd penderfynu os oedd sgôr risgiau penodol yn dderbyniol iddynt neu os oedd angen gweithrediad i leihau'r risg;
- Bod archwiliadau wedi eu nodi yng Nghynllun Archwilio Mewnol am y flwyddyn. Mewn rhai achosion roedd angen trafodaeth cyn yr archwiliad gyda swyddogion perthnasol i dderbyn gwybodaeth o ran y cefndir ar gyfer paratoi nodyn briffio. Yr unig eithriad o ran archwiliadau dirybudd oedd archwiliadau canolfannau hamdden, a hynny ar gais yr Adran Economi a Chymuned.
- Nodir yn y cytundeb o ran sefydlu'r cwmni hamdden newydd, 'Byw'n Iach Cyf', bod disgwyliad bod y cwmni yn rhoi cytundebau am ddarparu cefnogaeth benodol i'r Cyngor ond bod gan y cwmni'r hawl i gytundebu yn allanol. Byddai cytundeb lefel gwasanaeth rhwng y Gwasanaeth Archwilio Mewnol a Byw'n Iach Cyf.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

7. HUNANASESIAD O EFFEITHIOLRWYDD Y PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg yng nghyswllt cynnal hunanasesiad o effeithiolrwydd y Pwyllgor Archwilio gan ddefnyddio canllawiau asesu CIPFA.

PENDERFYNWYD cynnal gweithdy yn ystod Medi neu Hydref 2018 ym Mhenrhyndeudraeth er mwyn cynnal hunanasesiad o effeithiolrwydd y Pwyllgor.

8. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor ar gyfarfod o'r gweithgor uchod a gynhaliwyd ar 19 Mehefin 2018 i ystyried archwiliadau 'Y Frondeg' a 'Cynlluniau Adeiladu Ysgolion - Ysgol Glancegin' ynghyd ag archwiliadau a dderbyniodd gategori barn C a CH, sef -

- a) Tai â Chefnogaeth
- b) Modiwl Datblygu Staff
- c) Derbyn Tystlythyrau, Profion Hunaniaeth a Thystiolaeth o Gymwysterau
- ch) Trefniadau Diogelu Plant ac Oedolion – Ymwybyddiaeth Gweithwyr Maes o'r Polisi
- d) Manddaliadau

Gwahoddwyd swyddogion i fynychu'r cyfarfod er mwyn trafod y materion oedd yn codi o'r archwiliadau a'r gwaith a wnaed ers cyhoeddi'r adroddiadau archwilio er mwyn cryfhau'r rheolaethau mewnol dan sylw.

Nododd y Cadeirydd ei ddiolchiadau i'r aelodau a oedd yn bresennol yng nghyfarfod y Gweithgor.

Derbyniwyd diweddariad gan y Rheolwr Archwilio ar ddatblygiadau yn dilyn cyfarfod y Gweithgor. Nododd yn ôl yr arfer fe gynhelir archwiliadau dilyniant ond yn achos 'Y Frondeg', fe gynhelir archwiliad llawn ar gais y Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod parthed y Pwyllgor yn derbyn diweddariad ar gynnydd yn erbyn y camau gweithredu, nododd y Rheolwr Archwilio y nodir niferoedd yn hytrach na manylion unigol oherwydd y nifer o gamau gweithredu. Eglurodd y byddai cynnydd annerbyniol yn cael eu hadrodd yn y dyfodol i'r Pwyllgor.

Nododd aelod bod cyfarfodydd y Gweithgor yn werthfawr gyda'r aelodau yn edrych yn wrthrychol ar yr archwiliadau.

Mewn ymateb i sylwadau aelodau ar yr archwiliad llawn a gynhelir i 'Y Frondeg', nododd y Rheolwr Archwilio bod y sefyllfa yn un unigryw a'i bod yn falch bod yr Adran wedi gofyn am archwiliad llawn gan eu bod angen arweiniad ar rai materion er mwyn rhoi cynllun gweithredu mewn lle ar gyfer y rheolwraig newydd.

Nododd aelod bod tueddiad i swyddogion fod yn amddiffynnol yng nghyfarfod y Gweithgor, roedd yr aelodau yn cymryd rôl fel cyfaill beirniadol gan geisio cyfrannu at wella gwasanaeth.

Mewn ymateb i sylwadau gan aelod yng nghyswllt themâu yn amlygu eu hunain mewn archwiliadau ar Gartrefi Preswyl, nododd y Rheolwr Archwilio bod y Gweithgor, yn ei gyfarfod ar 23 Hydref 2017, wedi trafod crynodeb o'r themâu a amlygwyd mewn archwiliadau ar Gartrefi Preswyl efo'r Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant a Phennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn bresennol. Ychwanegodd ei fod yn peri pryder nad oedd gwersi yn cael eu dysgu.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00am a daeth i ben am 11.45am

CADEIRYDD

CYFARFOD	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
DYDDIAD	27 Medi 2018
TEITL	Cyfrifon Terfynol am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 ac Archwiliad perthnasol
PWRPAS	Cyflwyno – <ul style="list-style-type: none"> • Datganiad o'r Cyfrifon ôl-Archwiliad; • Adroddiad 'ISA260' Deloitte; • Llythyr Cynrychiolaeth (Atodiad 1).
ARGYMHELLIAD	Ystyried a chymeradwyo'r wybodaeth cyn awdurdodi'r Cadeirydd i ardystio'r llythyr
AWDUR	Dafydd L Edwards, Pennaeth Cyllid

---

1. CYFRIFON 2017/18

Bydd aelodau yn cofio cyflwynwyd Datganiad o Gyfrifon 2017/18 (cyn archwiliad) i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 28 Mehefin 2018, pryd bu craffu priodol.

2. ARCHWILIAD GAN DELOITTE AR RAN ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

Nodwyd yng nghyfarfod Mehefin byddai'r cyfrifon hyn yn destun archwiliad gan gwmni Deloitte, a chyflwynir yma adroddiad 'ISA260' gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn manylu ar brif ddarganfyddiadau Deloitte.

3. DATGANIADAU ARIANNOL ÔL-ARCHWILIAD AM 2017/18

Cyflwynir yma hefyd y fersiwn derfynol (ôl-archwiliad) o'r Datganiad o'r Cyfrifon am 2017/18. Mae'r prif newidiadau ers y fersiwn cyn archwiliad wedi'u hamlinellu yn Atodiad 3 i adroddiad 'ISA260' Deloitte.

4. ARGYMHELLIAD

Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ystyried a chymeradwyo'r –

- Adroddiad 'ISA260' gan Deloitte ar gyfer Cyngor Gwynedd
- Datganiad o'r Cyfrifon 2017/18 (ôl-archwiliad)

5. LLYTHYR CYNRYCHOLAETH

Gofynnir i Gadeirydd y cyfarfod, ynghyd â'r Pennaeth Cyllid, ardystio'r Llythyr Cynrychiolaeth (Atodiad 1 i adroddiad Deloitte) wedi i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu gymeradwyo'r uchod.

6. TYSTYSGRIF YR ARCHWILYDD PENODEDIG

Wedi iddo dderbyn y Llythyr Cynrychiolaeth wedi'i ardystio gan y Cadeirydd a'r Pennaeth Cyllid, bydd Archwilydd Cyffredinol Cymru (Adrian Crompton) yn cyhoeddi'r tystysgrif ar y cyfrifon.

Cyngor Gwynedd

DATGANIAD O'R CYFRIFON 2017/18

Adran Cyllid
www.gwynedd.llyw.cymru

MYNEGAI

	Tudalen
Adroddiad Naratif	2 - 6
Datganiad Cyfrifoldebau	7
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	8
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	9
Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau	10
Y Fantolen	11
Datganiad Llif Arian	12
Nodiadau i'r Cyfrifon	13 - 76
Atodiad A – Y Gronfa Degwm	77
Atodiad B – Cronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan	78
Atodiad C – Datganiad Llywodraethu Blynyddol	79 – 97
Adroddiad yr Archwilydd	98 - 99

ADRODDIAD NARATIF

Rhagarweiniad

Mae cyfrifon Cyngor Gwynedd am 2017/18 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 8 i 78.

Mae'r Cyfrifon yn cynnwys:-

- **Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu** – Er nad yw'n ddatganiad statudol, mae'n dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a trethi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol.
- **Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr** - Hwn yw prif gyfrif refeniw'r Cyngor. Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisiau cyfrifeg cyffredinol derbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dangosir y sefyllfa trethiant yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.
- **Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau** - Dengys y datganiad hwn y symudiad o fewn y flwyddyn mewn gwahanol reserfau a ddeler gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi yn 'reserfau defnyddiadwy' a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae sefyllfa trethiant yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.
- **Y Fantolen** - Sydd yn datgan sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2018.
- **Y Datganiad Llif Arian** - Mae'r datganiad yma'n crynhoi llif yr arian i mewn ac allan o'r Cyngor yn ystod 2017/18 at ddibenion refeniw a chyfalaf.
- **Cyfrifon Cronfa'r Degwm a Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan.**

Cefnogir y cyfrifon hyn gan yr Adroddiad Naratif yma, y Polisiâu Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Gweledigaeth a Blaenoriaethau Gwynedd

Mae gweledigaeth a blaenoriaethau'r Cyngor wedi eu cynnwys yng Nghynllun Cyngor Gwynedd, sef 'Cefnogi holl bobl Gwynedd i ffynnu a byw bywyd cyflawn yn eu cymuned, mewn sir sy'n un o'r siroedd gorau i fyw ynddi.'

Mae yna sawl elfen i Gynllun y Cyngor, gan gynnwys Cynllun Gwella sy'n amlinellu ein blaenoriaethau gwella, ein saith amcan llesiant, a chynlluniau adrannau sy'n disgrifio holl waith dydd i ddydd y Cyngor. Mae'r cynllun ar gael yn: <https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Perfformiad-y-Cyngor/Rheoli-Perfformiad.aspx>

Strategaeth Ariannol

Mae Strategaeth Ariannol y Cyngor a Chyllideb 2017/18 a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar 2 Mawrth 2017 yn gosod y sylfaen ar gyfer medru ceisio cyflawni'r blaenoriaethau gwella tra'n ceisio dygymod hefyd gyda'r cynnydd parhaus yn y galw am ein gwasanaethau. Yn anorfod, mae'r Strategaeth Ariannol yn mynd i fod yn ddibynnol ar y blaenoriaethau. Mae'r strategaeth ar gael yn: <https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Strategaethau-a-pholis%c3%afau/Cynlluniau-corrforaethol-a-strategaethau/Cynllun-Cyngor-Gwynedd-2018-23.aspx>.

Sefydli'r y gyllideb flynyddol o fewn cyd-destun strategaeth ariannol tymor canolog, er mwyn sicrhau fod y gyllideb honno yn paratoi ar gyfer y sefyllfa i ddod, yn hytrach na chyfarch anghenion un flwyddyn yn unig. Mae'r cynllunio tymor canolog hyn wedi talu ar ei ganfed i'r Cyngor, gan ei alluogi i gynllunio arbedion angenrheidiol yn rhesymegol, heb orfod cymryd penderfyniadau brysio/ amhriodol o ran y buddion i'r dinesydd, ac wedi sefydlu cyfundrefn ar gyfer adnabod arbedion a thoriadau cyllidol.

Mae'r toriadau yn yr arian y mae'r Cyngor yn ei dderbyn gan y Llywodraeth yn golygu fod angen i ni ddygymod efo derbyn llai o arian i gynnal ein gwasanaethau. Dros yr 8 mlynedd ddiwethaf rydym wedi gorfod tynnu dros £48m allan o gyllideb y Cyngor. Serch hynny, rydym wedi bod yn ddiwyddiannus yn cadw'r effaith ar drigolion Gwynedd i'r

lleiafswm posibl, ond bellach mae'r toriadau wedi cychwyn brathu. Nid oes unrhyw argoel fod y toriadau parhaus yn y cyllid a gawn gan Lywodraeth Cymru i dalu am y gwasanaethau allweddol yr ydym yn eu darparu yn dod i ben yn y dyfodol agos; byddwn felly yn parhau efo'r gwaith o sicrhau ein bod yn gwireddu'r arbedion hynny sydd wedi eu cymeradwyo eisoes a sicrhau ein bod yn cynllunio ar gyfer darganfod arbedion y dyfodol.

Perfformiad 2017/18

Mae Fframwaith Rheoli Perfformiad y Cyngor yn gylch sy'n cefnogi cynllunio, rheoli ac adrodd ar berfformiad ein gwasanaethau, er mwyn sicrhau y gorau ar gyfer pobl Gwynedd heddiw ac yfory. Mae Adroddiad Perfformiad Gwynedd 2017/18 yn darparu gwybodaeth ar berfformiad adrannau yn erbyn ein blaenoriaethau gan ganolbwyntio ar wella canlyniadau i fywydau pobl Gwynedd. Mae'r adroddiad ar gael ar:

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Perfformiad-a-gwariant/Perfformiad-y-Cyngor/Mesur-Perfformiad.aspx>

Perfformiad Ariannol 2017/18

- Er gwaethaf gofynion parhaus i gyflawni arbedion heriol, mae sefyllfa ariannol derfynol adrannau'r Cyngor am 2017/18 yn cadarnhau y bu rheolaeth ariannol effeithiol. Adroddwyd sefyllfa alldro ariannol 2017/18 i'r Cabinet yn ei gyfarfod ar 22 Mai 2018. Cymeradwyodd aelodau'r Cabinet danwariant net gwasanaethau o £316k i'w cario drosodd am y flwyddyn.
- Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2017/18, roedd mwyafrif yr adrannau a nifer o benawdau corfforaethol yn adrodd sefyllfa tanwariant, gyda chynnydd sylweddol yn sefyllfa ariannol yr Adran Oedolion yn ystod chwarter olaf y flwyddyn. Roedd gorwariant ar leoliadau a gwasanaethau gweithredol yn yr Adran Plant a Theuluoedd, ar gludiant gan yr Adran Addysg ac yn maes gwastraff a pheirianeg gan Priffyrdd a Bwrdeistrefol.
- Dengys y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar dudalen 9 fod gwariant refeniw gros y Cyngor ar lefel 'Cost Gwasanaethau' yn £364m yn ystod 2017/18, gyda'r sefyllfa net yn £238m.
- Bu i sefyllfa ariannol 2017/18 gael ei chymryd i ystyriaeth yn y broses o sefydlu cyllideb 2018/19.

TABL I - Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)

Mae cyllideb net y Cyngor yn cael ei gyllido gan treth y cyngor, grantiau cyffredinol y llywodraeth a threthi annomestig cenedlaethol yn bennaf ac yn £246m ar gyfer 2017/18.

Mae Tabl I yn cynnwys cymhariaeth perfformiad cyllidebol ar lefel crynhoad, a ceir gwybodaeth bellach yn Nhabl 2.

	Cyllideb	Gwir	Gwahaniaeth
	£'000	£'000	£'000
Gwariant Net ar Weithgareddau	246,014	246,271	257
Swm Adrannol i'w gario ymlaen ar ddiwedd blwyddyn	0	316	316
	246,014	246,587	573
Ariannwyd gan -			
Incwm y Dreth Cyngor	(77,050)	(76,608)	442
Cyfran o'r Trethi Annomestig Cenedlaethol	(40,451)	(40,451)	0
Grantiau Llywodraeth Cyffredinol	(128,513)	(128,513)	0
Cyfraniad i Falans y Gronfa Gyffredinol		(1,015)	(1,015)
	0	0	0

- Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau ar dudalennau 9 a 10 yn darparu dadansoddiad o'r symudiadau yn y flwyddyn.

TABL 2 - Symudiad Trawsddodiad rhwng 'Crynodeb o'r Gymhariaeth rhwng y Gyllideb a'r Gwir Sefyllfa (Net)' (Tabl 1) i'r fformat Incwm a Gwariant sydd yn adlewyrchu'r Strwythur Rheolaethol Adrannol.

Adran	Adroddiad Perfformiad (Alldro)	Addasiad Trawsddodiad	Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol	Addasiadau rhwng y sail Ariannu a'r sail Cyfrifo	Datganiad Incwm a Gwariant
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg	82,854	(761)	82,093	0	82,093
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,843	0	7,843	0	7,843
Cyllid	5,766	89	5,855	0	5,855
Economi a Chymuned	5,893	(70)	5,823	0	5,823
Oedolion, Iechyd a Llesiant	44,070	1,332	45,402	0	45,402
Plant a Chefnogi Teuluoedd	13,654	(34)	13,620	0	13,620
Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd)	21,044	21	21,065	0	21,065
Amgylchedd	4,204	38	4,242	0	4,242
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,831	48	1,879	0	1,879
Ymgynghoriaeth Gwynedd	152	(320)	(168)	0	(168)
Corfforaethol	50,606	(29,897)	20,709	29,529	50,238
Cost Gwasanaethau	237,917	(29,554)	208,363	29,529	237,892
Eraill (Yn cynnwys Addasiad Canolog a Chorfforaethol)	8,670	29,554	38,224	(29,529)	8,695
Cyfanswm	246,587	0	246,587	0	246,587

Addasiad Trawsddodiad - Mae'r addasiadau yn y golofn trawsddodiad yn cyfeirio at y cyfraniad net i ac o reserfau.

- Eitemau Materol o Incwm a Gwariant**

Mae'r eitemau perthnasol yn cynnwys:-

- £22m yn y maes pensiwn ar ailfesuriad o'r asedau buddion diffiniedig net yn y maes pensiynau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Bensiwn Gwynedd (Nodyn 23).
- Yn dilyn ailbrisiu rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), gwared net o £6m ar ailbrisiu asedau eiddo, offer a chyfarpar (Nodyn 15 a 23).

- Materion Eraill**

- Bu problemau digynsail yn y sefyllfa ariannol fyd-eang yn y blynyddoedd diwethaf. Oherwydd y sefyllfa gyffredinol yma, bu'n angenrheidiol i'r Awdurdod gymryd yr amgylchiadau i ystyriaeth yn ei gynlluniau ariannol, gan hefyd gadw lefel darbodus o reserfau.
- Ers y refferendwm ar aelodaeth y DU o'r Undeb Ewropeaidd, bu cryn ansicrwydd economaidd. Disgwylir i hyn barhau am gyfnod a gall hyn effeithio rhai ffactorau a phenderfyniadau cyllidol gan y Cyngor.

Gwariant Cyfalaf yn 2017/18

Yn 2017/18 gwariodd y Cyngor £23.4m ar gynlluniau cyfalaf. Dengys y tabl canlynol fanylion y gwariant yma ynghyd â'r modd y cafodd ei ariannu.

CRYNODEB O WARIANT CYFALAF A'I ARIANNU		
2016/17		2017/18
£'000		£'000
15,033	Addysg	10,575
5,053	Amgylchedd	4,888
70	Cefnogaeth Gorfforaethol	28
609	Cyllid	389
1,951	Economi a Chymuned	1,249
2,802	Oedolion, Iechyd a Llesiant	2,781
58	Plant a Chefnogi Teuluoedd	214
2,558	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	3,095
1,175	Ymgynghoriaeth Gwynedd	179
29,309		23,398
	ARIANNWYD GAN -	
11,106	Benthyciadau	7,785
11,460	Grantiau a Chyfraniadau	11,109
770	Derbyniadau Cyfalaf	1,384
5,973	Refeniw a Chronfeydd Eraill	3,120
29,309		23,398

- Cynhwysir Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf drwy Statud o £3.9m yn y tabl uchod. Ad-dalwyd y gwariant yma i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Cyfanswm gwariant ar Asedau Anghyfredol ac Asedau ar gael i'w gwerthu oedd £19.5m fel y dangosir yn Nodyn 15 a 20 ar dudalennau 38 i 40 a thudalen 50.
- Roedd Dyled Benthyciadau'r Cyngor ar 31 Mawrth 2018 yn £118.7m – cynnydd o £7.2m (o £111.5m) yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd ad-daliadau o £2.7m yn unol â thelerau'r benthyciadau unigol.

Darpariaethau ac Arian wrth Gefn

Yn ychwanegol at y Balans Cyffredinol heb ei glustnodi o £5.9m, roedd gan y Cyngor ddarpariaethau o £7.8m, reserfau eraill a glustnodwyd o £42.5m a balansau ysgolion o £4.0m. Cyfanswm y rhain oedd £60.2m. Ceir manylion yn y Fantolen, Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau a Nodyn 10 a 22.

Adolygwyd digonolrwydd cronfeydd penodol y Cyngor gan y Pennaeth Cyllid wrth gau'r cyfrifon eleni, yn unol â'r polisi a gymeradwywyd. Llwyddodd yr adolygiad i gynaeafu £2.9m o Adnoddau, gyda £2.7m ohono i'w neilltuo ar gyfer blaenoriaethau Cynllun y Cyngor.

Cronfa Bensiwn

Mae gan y Cyngor (fel cyflogwr) ymrwymiad net yn deillio o'u cyfran o asedau ac ymrwymadau'r Gronfa Bensiwn Gwynedd, sydd wedi ei gyfrifo yn unol â Safonau Cyfrifo Rhyngwladol I9. Mae'r Fantolen yn cynnwys asesiad gan Actiwari y Gronfa, Hymans, o gyfran y Cyngor o ymrwymiad y Gronfa Bensiwn. Mae'r ymrwymiad net yma wedi lleihau £8m i £227m yn 2017/18. Gweler Nodyn 38 am wybodaeth bellach.

Sefyllfa ar un pwynt mewn amser yw'r ymrwymiad pensiwn net. Gall prisiau'r farchnad gynyddu neu leihau yn sylweddol yn y tymor byr ac felly nid oes modd meintoli'r effaith tymor hir bydd symudiad o'r fath yma ym mhrisiau'r farchnad yn cael ar y Gronfa Bensiwn.

Llywodraethu

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod trefniadau llywodraethu cadarn yn bodoli, er hwyluso gweithrediad effeithiol ei swyddogaethau, sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Mae gwybodaeth bellach wedi ei gynnwys o fewn y Datganiad Llywodraethu Blyneddol yn Atodiad C.

Polisiâu Cyfrifo

Mae'r egwyddorion cyfrifo a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn cydymffurfio â holl ymarferion cyfrifeg gymeradwy berthnasol ac maent wedi'u hegluro yn llawn yn y Polisiâu Cyfrifo yn Nodyn 1 i'r Cyfrifon ar dudalen 13.

Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifeg ac i'r Datganiad o'r Cyfrifon

Nid oedd newidiadau i bolisiâu cyfrifeg yn ystod 2017/18.

Gwybodaeth Bellach

Mae Datganiad o'r Cyfrifon ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd sef www.gwynedd.llyw.cymru.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

Ffion Madog Evans
Uwch Reolwr Cyllid
01286 679133

neu

Sian Pugh
Prif Gyfrifydd
01286 679134

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae hyn yn rhan o bolisi'r Cyngor i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Cyngor. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno, hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu ar wefan y Cyngor ar yr adeg briodol.

CYNGOR GWYNEDD

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB YR AWDURDOD

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad o'i faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r "Swyddog Adran 151" hwnnw. Cyfrifoldeb yr Awdurdod hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

27 Medi 2018

Cadeirydd Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu

CYFRIFOLDEB Y PENNAETH CYLLID

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor a Datganiad Cyfrifon y Gronfa Bensiwn yn unol â'r ymarfer priodol fel a osodir allan yn y *Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Côd").

Wrth baratoi'r Datganiad o'r Cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisiau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac yn cydymffurfio â'r Côd.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfamserol, ac wedi cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw anghysondebau eraill.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2018, ac incwm a gwariant y Cyngor am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

Dafydd L. Edwards B.A., C.P.F.A., I.R.R.V.
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

18 Medi 2018

DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei wario a'i ariannu o adnoddau (grantiau llywodraeth, treth cyngor a trethi busnes) gan awdurdodau lleol o'i gymharu â'r adnoddau sy'n cael eu defnyddio neu eu hennill gan awdurdodau yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol. Mae hefyd yn dangos sut mae'r gwariant yn cael ei ddyrannu i bwrpas gwneud penderfyniadau rhwng adrannau y Cyngor. Mae incwm a gwariant sydd fel arfer yn cael ei gyfrifo yn unol â threfn cyfrifo cyffredinol arferol yn cael ei gyflwyno yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

2016/17				2017/18		
Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 9) £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr £'000		Gwariant Net i'w Ariannu gan falansau'r Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng y sail Cyfrifo a'r sail Ariannu (gweler Nodyn 9) £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Gwariant ac Incwm Cynhwysfawr £'000
82,153	0	82,153	Addysg	82,093	0	82,093
7,915	0	7,915	Cefnogaeth Gorfforaethol	7,843	0	7,843
5,745	0	5,745	Cyllid	5,855	0	5,855
6,554	0	6,554	Economi a Chymuned	5,823	0	5,823
44,552	0	44,552	Oedolion, Iechyd a Llesiant	45,402	0	45,402
13,172	0	13,172	Plant a Chefnogi Teuluoedd	13,620	0	13,620
19,282	1,681	20,963	Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	21,065	0	21,065
5,905	0	5,905	Amgylchedd	4,242	0	4,242
1,915	0	1,915	Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,879	0	1,879
224	0	224	Ymgynghoriaeth Gwynedd	(168)	0	(168)
15,706	21,865	37,571	Corfforaethol	20,709	29,529	50,238
203,123	23,546	226,669	Cost Gwasanaethau	208,363	29,529	237,892
20,466	694	21,160	Gwariant Gweithredol Arall	21,417	546	21,963
19,563	(7,253)	12,310	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	16,774	(4,625)	12,149
(241,598)	(9,288)	(250,886)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(245,564)	(11,039)	(256,603)
1,554	7,699	9,253	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	990	14,411	15,401
(54,933)			Balans Agoriadol y Gronfa Gyffredinol	(53,379)		
1,554			(Gwarged)/Diffyg ar y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn	990		
(53,379)			Balans Cau y Gronfa Gyffredinol	(52,389)		

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Dengys y datganiad hwn y gost gyfrifyddol yn y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â pholisiau cyfrifeg gyffredinol dderbyniol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant. Mae Awdurdodau yn codi trethiant i gyflenwi gwariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddol. Dengys y sefyllfa trethiant yn y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu ac yn y Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau.

2016/17			2017/18			
Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net	Nodyn	Gwariant Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
100,797	(18,644)	82,153	Addysg	103,039	(20,946)	82,093
10,587	(2,672)	7,915	Cefnogaeth Gorfforaethol	9,381	(1,538)	7,843
8,026	(2,281)	5,745	Cyllid	8,172	(2,317)	5,855
15,158	(8,604)	6,554	Economi a Chymuned	14,310	(8,487)	5,823
69,566	(25,014)	44,552	Oedolion, Iechyd a Llesiant	73,158	(27,756)	45,402
16,679	(3,507)	13,172	Plant a Chefnogi Teuluoedd	19,794	(6,174)	13,620
36,453	(15,490)	20,963	Priffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	37,046	(15,981)	21,065
15,260	(9,355)	5,905	Amgylchedd	12,999	(8,757)	4,242
2,657	(742)	1,915	Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	2,643	(764)	1,879
2,520	(2,296)	224	Ymgynghoriaeth Gwynedd	2,155	(2,323)	(168)
70,482	(32,911)	37,571	Corfforaethol	81,736	(31,498)	50,238
348,185	(121,516)	226,669	Cost Gwasanaethau	364,433	(126,541)	237,892
21,200	(40)	21,160	Gwariant Gweithredol Arall	11 21,963	0	21,963
12,623	(313)	12,310	Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	12 12,360	(211)	12,149
0	(250,886)	(250,886)	Treth ac Incwm Grant Amhenodol	13 0	(256,603)	(256,603)
382,008	(372,755)	9,253	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	398,756	(383,355)	15,401
		(7,282)	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbriso Asedau Sefydlog	23.1		(5,813)
		159	(Gwarged)/Diffyg yn deillio o ailbriso asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	23.2		153
		51,322	Ailfesuriadau o'r ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net	23.5		(22,330)
		44,199	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(27,990)
		53,452	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			(12,589)

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

DATGANIAD O'R SYMUDIAD MEWN RESERFAU

Dengys y Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau y symudiad o ddechrau'r flwyddyn i'r diwedd mewn gwahanol reserfau a ddelir gan yr Awdurdod, wedi eu dadansoddi i 'reserfau defnyddiwy' (h.y. y rhai hynny sy'n gymwysedig i ariannu gwariant neu leihau trethiant lleol) a 'reserfau na ellir eu defnyddio'. Mae'r Datganiad yn dangos sut mae'r symudiadau yn y flwyddyn yn reserfau'r Awdurdod yn cael eu torri lawr rhwng ennillion a cholledion yn unol ag ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig. A hefyd yn dangos yr addasiadau statudol sy'n ofynnol i ddychwelyd at y swm godir ar y dreth cyngor ar gyfer y flwyddyn. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos symudiadau statudol y Gronfa Gyffredinol yn y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hyn.

		<i>Gwybodaeth ychwanegol</i>			Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau					
		<i>Balans Cronfa Gyffredinol heb glustnodi</i>	<i>Reserfau Cronfa Gyffredinol a Glustnodwyd</i>	<i>Cyfanswm Balansau Ysgollion</i>	<i>Balans Cronfa Gyffredinol</i>	<i>Reserf Derbyniadau Cyfalaf</i>	<i>Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio</i>	<i>Cyfanswm Reserfau Defnyddiwy</i>	<i>Reserfau na ellir eu defnyddio</i>	<i>Cyfanswm Reserfau'r Awdurdod</i>
Nodyn		<i>£'000</i>	<i>£'000</i>	<i>£'000</i>	<i>£'000</i>	<i>£'000</i>	<i>£'000</i>	<i>£'000</i>	<i>£'000</i>	<i>£'000</i>
	Balans 31 Mawrth 2016 a gariwyd ymlaen	(5,517)	(46,079)	(3,337)	(54,933)	(2,035)	(1,093)	(58,061)	(71,668)	(129,729)
	<i>Symudiad mewn reserfau yn 2016/17</i>									
	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	9,253	0	0	9,253	0	0	9,253	44,199	53,452
	Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	(7,699)	0	0	(7,699)	(862)	61	(8,500)	8,500	0
	(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2016/17	1,554	0	0	1,554	(862)	61	753	52,699	53,452
	<i>Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd</i>	(2,947)	2,489	458	0	0	0	0	0	0
	<i>(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2016/17 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)</i>	(1,393)	2,489	458	1,554	(862)	61	753	52,699	53,452
	Balans 31 Mawrth 2017 a gariwyd ymlaen	(6,910)	(43,590)	(2,879)	(53,379)	(2,897)	(1,032)	(57,308)	(18,969)	(76,277)
	<i>Symudiad mewn reserfau yn 2017/18</i>									
	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	15,401	0	0	15,401	0	0	15,401	(27,990)	(12,589)
	Addasiadau rhwng sail cyfrifo a sail ariannu dan y rheoliadau	(14,411)	0	0	(14,411)	1,168	(1,070)	(14,313)	14,313	0
	(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2017/18	990	0	0	990	1,168	(1,070)	1,088	(13,677)	(12,589)
	<i>Trosglwyddiadau i/o Reserfau a Glustnodwyd</i>	25	1,114	(1,139)	0	0	0	0	0	0
	<i>(Cynnydd)/Gostyngiad yn 2017/18 (yn dangos Trosglwyddiadau i Reserfau a Glustnodwyd)</i>	1,015	1,114	(1,139)	990	1,168	(1,070)	1,088	(13,677)	(12,589)
	Balans 31 Mawrth 2018 a gariwyd ymlaen	(5,895)	(42,476)	(4,018)	(52,389)	(1,729)	(2,102)	(56,220)	(32,646)	(88,866)

Y FANTOLEN

Dengys y Fantolen werth asedau ac ymrwymiadau'r Awdurdod ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (asedau llai ymrwymiadau) yn cyfateb i'r reserfau a ddelir gan yr Awdurdod. Adroddir ar y reserfau mewn dau gategori. Y categori cyntaf o reserfau yw'r reserfau defnyddiadwy, h.y. y reserfau hynny y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o reserfau ac unrhyw gyfyngiad statudol o'u defnydd (er enghraifft, y Reserf Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddir i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled yn unig). Yr ail gategori o reserfau yw'r rhai hynny na all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori yma o reserfau yn cynnwys reserfau gydag elw a cholledion heb eu gwireddu (er enghraifft, y Reserf Ailbriso), ble nad yw'r symiau ar gael i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau dim ond pan werthir yr asedau yn unig; a reserfau gyda gwahaniaethau amseriad fel y dangosir ar linell 'Addasiadau rhwng sail cyfrifeg a sail ariannu yn unol â rheoliadau' o'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

31 Mawrth 2017		Nodyn	31 Mawrth 2018
£'000			£'000
433,687	Eiddo, Offer a Chyfarpar	15	438,420
60	Asedau Treftadaeth		60
197	Eiddo Buddsoddi	16	116
2,039	Asedau Gweddilliol	15	2,259
2,171	Buddsoddiadau Tymor Hir	17	17
4,094	Dyledwyr Tymor Hir	17	4,101
442,248	Asedau Tymor Hir		444,973
26,044	Buddsoddiadau Tymor Byr	17	35,028
148	Asedau ar gael i'w Gwerthu	20	73
1,286	Stoc		1,065
54,889	Dyledwyr Tymor Byr	18	57,074
1,384	Arian a Chyfwertioedd Arian	19	12,403
83,751	Asedau Cyfredol		105,643
(30,035)	Gorddrafft Banc	19	(45,538)
(3,335)	Benthyciadau Tymor Byr	17	(10,865)
(56,972)	Credydwyr Tymor Byr	21	(56,573)
(357)	Darpariaethau Tymor Byr	22	(257)
(2,196)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o flaen llaw	32	(1,787)
(92,895)	Ymrwymiadau Cyfredol		(115,020)
(7,776)	Darpariaethau Tymor Hir	22	(7,519)
(108,143)	Benthyciadau Tymor Hir	17	(107,810)
(235,413)	Ymrwymiad Pensiwn Net	38	(226,981)
(1,993)	Ymrwymiadau Prydlesau Cyllidol	35	(1,851)
(3,502)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf a Refeniw o flaen llaw	32	(2,569)
(356,827)	Ymrwymiadau Tymor Hir		(346,730)
76,277	Asedau Net		88,866
(57,308)	Reserfau Defnyddiadwy		(56,220)
(18,969)	Reserfau na ellir eu defnyddio	23	(32,646)
(76,277)	Cyfanswm Reserfau		(88,866)

DATGANIAD LLIF ARIAN

Dengys y Datganiad Llif Arian y newidiadau mewn arian a chyferthoedd arian yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Trwy rannu'r llif arian yn weithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu, dengys y datganiad sut mae'r Awdurdod yn cynhyrchu a defnyddio arian a chyferthoedd arian. Mae cyfanswm y llif arian net o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Awdurdod a ariennir trwy incwm grant a threthiant neu gan dderbynyddion y gwasanaethau a ddarperir gan yr Awdurdod. Mae'r Gweithgareddau Buddsoddi yn cynrychioli'r all-lif arian a wnaed am adnoddau y bwriedir eu defnyddio i gyfrannu tuag at ddarpariad gwasanaethau'r Awdurdod yn y dyfodol. Mae'r llif arian a gyfyd o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol i ragweld yr hawl sydd gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) ar lif arian yr Awdurdod yn y dyfodol.

2016/17 £'000		Nodyn	2017/18 £'000
9,253	(Gwarged)/Diffyg Net ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		15,401
(13,099)	Addasiadau i'r gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau am symudiadau anariannol	24a	(35,198)
1,603	Addasiadau am eitemau cynwysedig yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau sydd yn weithgareddau buddsoddi neu ariannu	24b	240
(2,243)	Llif Arian Net o Weithgareddau Gweithredu		(19,557)
3,574	Gweithgareddau Buddsoddi	25	31,104
2,081	Gweithgareddau Ariannu	26	(7,063)
3,412	(Cynnydd)/Lleihad net mewn arian a chyferthoedd arian		4,484
25,239	Arian a chyferthoedd arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	19	28,651
28,651	Arian a chyferthoedd arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd	19	33,135

NODIADAU I'R CYFRIFON

NODYN I - POLISIÂU CYFRIFO

I.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn crynhoi trafodion yr Awdurdod yn y flwyddyn ariannol 2017/18 a'r sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn honno, sef 31 Mawrth 2018. Mae'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o'r Cyfrifon yn flynyddol, a hynny yn unol ag arferion cyfrifo cywir. Mae'r arferion hyn wedi eu cynnwys yn bennaf yn y *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017/18* ac yn cael eu cefnogi gan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Confensiwn cost hanesyddol yw'r egwyddor cyfrifo sydd wedi ei fabwysiadu'n bennaf yn y Datganiad o'r Cyfrifon, wedi'i addasu gan ailbrisiad rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

Mewn perthynas â pholisi yn ymwneud a chyfalafu gwariant, ein hymarferiad yw gweithredu ar sail natur y gwariant yn hytrach na lefel penodol o wariant.

I.2 Croniadau Incwm a Gwariant

Cyfrifir am weithgareddau yn y flwyddyn y maent yn digwydd, nid pan wneir neu derbynnir taliadau arian parod.

- Bydd y referniw o werthu nwyddau yn cael ei adnabod pan fydd yr Awdurdod yn trosglwyddo'r risgiau arwyddocaol a buddion perchnogaeth i'r prynwr, a phan mae'n debygol y bydd buddiant economaidd neu'r gwasanaeth potensial cysylltiol gyda'r trafodyn hefyd yn trosglwyddo i'r Awdurdod.
- Bydd referniw o ddarparu gwasanaeth yn cael ei adnabod pan fydd yr Awdurdod yn gallu mesur yn ddibynadwy'r canran sydd wedi ei gwblhau o'r trafodyn ynghyd â'r tebygolrwydd y bydd buddiant economaidd neu'r gwasanaeth potensial cysylltiol gyda'r trafodyn hefyd yn trosglwyddo i'r Awdurdod.
- Bydd cyflenwadau yn cael eu trin fel gwariant fel maent yn cael eu treulio – pan fydd bwlch rhwng y dyddiad mae'r cyflenwadau wedi eu derbyn a'u treulio, byddant yn cael eu dal fel stoc ar y Fantolen.
- Bydd treuliau, mewn cysylltiad â'r gwasanaeth a roddwyd (gan gynnwys gwasanaeth gan weithwyr cyflogedig) yn cael eu cofnodi fel gwariant pan fydd y gwasanaeth wedi ei dderbyn yn hytrach na pryd fydd taliadau'n cael eu gwneud.
- Bydd llog sy'n cael ei dderbyn o fuddsoddiadau yn ogystal â llog fydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifo yn ôl eu trefn fel incwm a gwariant ar sail gyfradd llog effeithiol i'r erfyn cyllidol perthnasol yn hytrach nac i'r llif arian sydd wedi ei sefydlogi neu wedi'i bennu gan y cytundeb.
- Ble mae referniw a gwariant wedi eu hadnabod ond nid yw'r arian wedi ei dderbyn neu dalu allan, bydd rhaid creu dyledwr neu gredydwr am y symiau perthnasol ar y Fantolen. Ble mae tebygolrwydd o beidio casglu'r ddyled, bydd rhaid ysgrifennu'r dyledion lawr a chodi tal allan o gyfrif referniw am yr incwm fydd yn debygol o beidio cael ei gasglu.

I.3 Arian a Chyferthoedd Arian

Caiff unrhyw fuddsoddiadau tymor byr sydd gan yr Awdurdod, y mae modd eu troi'n arian yn rhwydd, gyda risg isel o newid yn eu gwerth, eu categorio fel cyferthoedd arian a'u cynnwys fel Arian a Chyferthoedd Arian ar y Fantolen. Adnau tymor byr gyda sefydliadau ariannol sydd ar gael ar unwaith ar ddyddiad y fantolen yw'r buddsoddiadau a gynhwysir yn y diffiniad hwn.

I.4 Asedau Dibynol / Ymrwymadau Dibynol

Ceir ased dibynol pan fod digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased posib i'r Awdurdod ble bydd ei fodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

Ceir ymrwymiad dibynol pan fod digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Ceir ymrwymiad dibynol yn ogystal pan fod amgylchiadau y gwneir darpariaeth amdanynt fel arfer, ond unai, nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau, neu, ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Nid yw asedau ac ymrwymadau dibynol yn cael eu datgan ar y Fantolen, ond yn hytrach o fewn y nodyn Ymrwymadau Dibynol ac Asedau Dibynol yn y cyfrifon.

NODYN I - POLISIÂU CYFRIFO (parhad)

1.5 Corfforaethol

Mae'r pennawd Corfforaethol yn cynnwys eitemau yn ymwneud â ffurfio polisiau corfforaethol a gweithgareddau aelodau, a chostau sydd yn gysylltiedig â rhedeg yr Awdurdod.

1.6 Buddiannau Gweithwyr

1.6.1 Buddion sy'n Daladwy yn Ystod Cyflogaeth

Buddion tymor byr yw'r rhai hynny sydd yn ddyledus o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis cyflogau, tâl gwyliau a thâl salwch i weithwyr cyfredol ac maent yn cael eu hadnabod fel cost am wasanaethau yn y flwyddyn y mae'r gweithiwr yn gwasanaethu'r Awdurdod. Gwneir cronïad ar gyfer cost hawl gwyliau (neu unrhyw amser i ffwrdd o'r gwaith e.e. amser wedi ei gronni) sydd yn ddyledus i'r gweithwyr ond sydd heb ei gymryd cyn diwedd y flwyddyn ac yn cael ei gario drosodd i'r flwyddyn ariannol nesaf. Mae cost y cronïad yn mynd yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ond mae wedyn yn cael ei wrth-droi drwy'r Datganiad Symudiadau mewn Reserfau fel bod cost y gwyliau yn mynd yn erbyn y flwyddyn y cymerir y gwyliau.

1.6.2 Buddion Terfynu Cyflogaeth

Mae buddion terfynu cyflogaeth yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymdeol arferol neu o ganlyniad i benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad yn wirfoddol ac fe'u codir ar sail addasiad cronïad yn erbyn y gwasanaeth priodol neu, lle mae'n berthnasol, i'r llinell gwasanaethau Corfforaethol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr unai pan na all yr Awdurdod dynnu'n ôl y cynnig o'r buddion hynny neu pan fo'r Awdurdod yn cydnabod cost o ail-strwythuro, p'run bynnag sydd gyntaf.

Pan fo buddion terfynu cyflogaeth yn cynnwys ychwanegiadau i bensiynau mae'r ddarpariaeth statudol yn golygu y dylai Cronfa'r Cyngor dderbyn y gost sydd yn daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu i'r pensiwnwr yn hytrach na'r swm wedi ei gyfrifo yn unol â'r safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau mae angen neilltuo symiau i ac o'r Gronfa Bensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol am fuddion terfynu pensiynau ychwanegol a rhoi yn eu lle y debydau am yr arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a'r pensiwnwr ac unrhyw symiau taladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn.

1.6.3 Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae gweithwyr yr awdurdod yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Capita Teachers' Pensions ar ran Adran Addysg Llywodraeth San Steffan.
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gronfa Bensiwn Gwynedd yng Nghyngor Gwynedd.

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddion diffiniedig i'w haelodau (pensiynau a lym-symiau) sydd wedi eu hennill yn ystod eu hamser gyda'r Awdurdod.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer y cynllun athrawon yn golygu nad yw ymrwymïadau'r buddion yn cael eu hadnabod i'r Awdurdod. Mae'r cynllun felly yn cael ei gyfrifo fel petai yn gynllun cyfraniadau diffiniedig ac nid yw ymrwymïadau ar gyfer taliadau yn y dyfodol yn cael eu hadnabod yn y Fantolen. Mae'r llinellau Addysg ac Economi a Chymuned yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys cost cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Cynllun Pensiwn Athrawon yn y flwyddyn.

1.6.4 Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae gan bob aelod arall o'r staff, yn amodol ar rai meini prawf, yr hawl i fod yn aelod o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'r costau pensiwn a godir ar gyfrifon yr Awdurdod ar gyfer y dosbarth yma o weithwyr yn cael eu pennu gan weinyddwyr y gronfa ac yn cynrychioli cyfran sefydlog o gyfraniad y gweithwyr i'r cynllun.

Mae'r Cynllun Llywodraeth Leol yn cael ei drin fel cynllun budd diffiniedig.

Mae ymrwymïadau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn Y Fantolen ar sail actiwaraid drwy'r dull rhagamcanu unedau h.y. asesiad o daliadau fydd yn cael eu gwneud yn y dyfodol mewn perthynas â buddion ymdeol a enillwyd hyd yn hyn gan y gweithwyr, yn seiliedig ar gyfradd marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr a.y.b. yn ogystal â thafuniad enillion ar gyfer gweithwyr cyfredol.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Gostyngir yr ymrwymadau i'w gwerth ar sail prisiau cyfredol gan ddefnyddio graddfa ddisgownt o 2.7% wedi ei gyfrifo fel cyfartaledd cymhwysol 'spot yields' ar fondiau corfforaethol o werth AA.

Mae asedau Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd i'w priodoli i'r Awdurdod yn cael eu cynnwys yn Y Fantolen ar sail gwerth teg a benderfynir gan Actiwari'r Gronfa.

Dadansoddir y newid yn ymrwymiad net pensiynau i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- Cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn ymrwymadau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - dyrennir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau lle mae'r gweithwyr yn gweithio.
- Cost gwasanaeth y gorffennol – mae'r cynnydd mewn ymrwymadau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol ble mae eu heffaith yn gysylltiedig â'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – mae'n cael ei ddebydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o gostau Corfforaethol.
- Llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net, h.y. y gost llog net i'r Awdurdod - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net sy'n codi o dreigliad amser sy'n mynd yn erbyn llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr - mae hyn yn cael ei gyfrifo ar sail gweithredu'r gyfradd ddisgownt sy'n cael ei ddefnyddio i fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig ar gychwyn y cyfnod i'r ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net ar gychwyn y cyfnod - gan gymryd i ystyriaeth unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i gyfraniadau a thaliadau budd.

Ailfesuriadau yn cynnwys:

- Enillion ar asedau'r Cynllun - gan eithrio symiau sy'n gynwysedig yn llog net ar yr ymrwymiad/(ased) buddion diffiniedig net - yn cael eu debydu i Reserf Pensiynau fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau i'r ymrwymiad pensiwn net oherwydd nad yw'r digwyddiadau yn cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaethpwyd yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu am nad yw'r actiwari wedi diweddarau ei ragdybiaethau - yn cael eu debydu i'r Reserf Pensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
- Cyfraniadau a delir i'r Gronfa Bensiwn Gwynedd - arian a delir fel cyfraniadau'r cyflogwr i'r Gronfa Bensiwn ar gyfer setliad ymrwymadau sydd ddim yn cael eu cyfrifo fel traul.

Gyda buddion ymddeol, mae'n ofynnol, yn unol â darpariaethau statudol, i Gronfa'r Cyngor dderbyn cost y swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r Gronfa Bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwyr yn ystod y flwyddyn yn hytrach na'r swm a gyfrifir yn ôl y safonau cyfrifeg berthnasol. Yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau, mae hyn yn golygu bod angen neilltuo arian i neu allan o'r Reserf Pensiwn er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau damcaniaethol ar gyfer buddion ymddeol a rhoi'r debydau am arian a dalwyd i'r Gronfa Bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau sy'n daladwy ond sydd heb eu talu at ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sydd yn deillio o hyn yn y Reserf Pensiwn yn fesur o effaith buddiol i Gronfa'r Cyngor o orfod trin buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na thros y cyfnod y mae'r gweithwyr yn derbyn y budd.

Mae'r Safon Cyfrifeg Rhyngwladol (SCRh) 19 yn rheoli sut y dylid trin a datgelu'r ymrwymadau tymor hir sy'n bodoli mewn perthynas â chostau pensiwn. Mae'n ofynnol i gynghorau lleol Cymru a Lloegr baratoi eu datganiadau ariannol yn unol â gofynion SCRh 19.

1.6.5 Buddion Dewisol

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i wneud dyfarniadau dewisol mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Bydd unrhyw ymrwymadau sydd yn deillio o ddyfarniad o'r fath i unrhyw aelod o staff (yn cynnwys athrawon) yn

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

cael eu cronni yn y flwyddyn y cymerwyd y penderfyniad i wneud y dyfarniad gan ddefnyddio'r un polisiâu â'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol i gyfrifo amdanynt.

1.7 Digwyddiadau Wedi'r Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ôl-fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddiad y Datganiad o'r Cyfrifon. Gellir adnabod dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath; a
- y rhai hynny sy'n dynodi amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o'r Cyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond os ystyrir y byddai'n cael effaith faterol, yna byddai natur y digwyddiadau ynghyd ag amcangyfrif o'r effaith ariannol yn cael ei ddatgelu yn y nodiadau.

Nid yw unrhyw ddigwyddiadau sy'n digwydd wedi'r dyddiad awdurdodi cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad o'r Cyfrifon.

1.8 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau i Bolisiau Cyfrifo, Amcangyfrifon a Gwallau

Gall yr angen i wneud addasiadau cyfnod blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifo neu i gywiro gwall sylweddol. Cyfrifir am newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifeg yn rhagolygol, h.y. yn y flwyddyn gyfredol a'r blynyddoedd i ddod a effeithir gan y newid, ac felly ni wneir addasiad cyfnod blaenorol.

Yr unig dro y gwneir newidiadau i bolisiau cyfrifo yw pan yn ofynnol gan ymarferion cyfrifo priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol yr Awdurdod. Pan wneir newid, cyfrifir amdano yn ôl-weithredol (oni bai y nodir yn wahanol) trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi wedi bodoli erioed.

Caiff gwallau materol a ddarganfyddir mewn ffigyrau cyfnodau blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol trwy addasu balans agoriadol a ffigyrau cymharol y cyfnod blaenorol.

1.9 Offerynnau Ariannol

Offeryn ariannol yw unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti mewn endid arall. Felly, mae'r term offeryn ariannol yn cynnwys asedau ariannol ac ymrwymadau ariannol.

Mewn cydymffurfiad gyda'r gofynion adolygwyd asedau ac ymrwymadau ariannol y Cyngor er mwyn eu categoreiddio a phenderfynu ar y driniaeth gywir. Adnabuwyd yr offerynnau canlynol wrth wneud yr adolygiad hwn:

Ymrwymadau ariannol

- Credydwy'r masnachol a chredydwy'r eraill.
- Benthyciadau tymor hir gan gynnwys premiymau a disgowntiau ar setliad cynnar benthyciadau sydd wedi eu gohirio.

Mae'r Cyngor yn priso ei ymrwymadau ariannol ar gost wedi ei amorteiddio gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol. Cyfrifir llog i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol. Gan fod benthyciadau tymor hir y Cyngor i gyd ar gyfraddau sefydlog, telir y llog sydd wedi ei gronni yn y flwyddyn.

Mae enillion neu golledion sydd yn codi ar ad-daliad cynnar yn cael eu trin fel eu bod yn diddymu'r ymrwymiad ariannol oni bai eu bod yn cwrrdd ag amodau caeth lle bo modd trin y trafodyn fel addasiad o amodau'r benthyciad presennol ac addasu gwerth y benthyciad newydd gydag unrhyw enillion neu golledion.

Asedau ariannol

- arian parod
- cyfrifon banc
- adneuo'n cyfnod penodol gyda banciau a chymdeithasau adeiladu
- benthyciadau i awdurdodau lleol eraill
- derbyniadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a gyflenwyd

Mae asedau ariannol yn cael eu dosbarthu i ddau gategori

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

- Benthyciadau a derbyniadau - asedau sydd gyda thaliadau sefydlog neu benodol nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnad weithredol
- Asedau ar gael i'w gwerthu - asedau sydd gyda phris marchnad wedi ei ddyfynnu a/neu dim taliadau penodol neu benderfynedig gan gynnwys Bondiau wedi eu Gwarantu

Categoriaddir mwyafrif asedau ariannol y Cyngor fel benthyciadau a derbyniadau ac felly fe'i prisir ar sail cost wedi ei amortieiddio gan ddefnyddio'r dull cyfradd llog effeithiol.

Y swm a gyflwynir ar y Fantolen yw'r prifswm sy'n ddyledus (gan gynnwys cronïad llog) ac mae llog yn cael ei gredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynwysedig yn unol â'r swm sy'n dderbyniadwy am y flwyddyn o dan y cytundeb benthg.

Mae buddsoddiadau'r Cyngor mewn Bondiau wedi eu Gwarantu yn cael eu priso gan ddefnyddio'r dull disgowntio llif arian er rhoi y gwerth teg ar gyfer y Fantolen

Caiff unrhyw fuddsoddiadau tymor byr sydd gan yr Awdurdod y mae modd eu troi'n arian yn rhwydd gyda risg isel o newid yn eu gwerth, eu categorieiddio fel cywerthyddion arian a'u cynnwys fel Arian a Chywerthydd Arian ar y Fantolen. Adnau tymor byr gyda sefydliadau ariannol sydd ar gael ar unwaith ar ddyddiad y Fantolen yw'r buddsoddiadau a gynhwysir yn y diffiniad hwn.

Mesurir Dyledion a Derbyniadau tymor byr sydd heb gyfradd llog datganedig ar sail swm yr anfoneb wreiddiol. Mae hyn yn cynnwys yr holl ddyledion a derbyniadau masnachol.

Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) (Diwygio) 2018 yn caniatáu i effaith ailddatgan offerynnau ariannol gael ei addasu trwy'r Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau. Caiff yr addasiadau canlyniadol eu dangos yn y Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol a'r Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w gwerthu ar y Fantolen. Mae'r addasiad a ganiateir o dan statud yn golygu bod yr effaith net ar falansau'r Cyngor yn gyfatebol i'r trosglwyddiad o dan y polisi yma.

1.10 Grantiau'r Llywodraeth a Chyfraniadau Eraill

Mae grantiau a chyfraniadau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a refeniw yn cael eu cyfrifo ar sail gronïadol, ac yn cael eu cydnabod ar unwaith fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, oni bai bod amod ynghlwm wrth y grant neu gyfraniad nad yw'r awdurdod wedi ei fodloni.

Oherwydd gofynion y gyfundrefn rheoli cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf fel rhan o'r Gofyn Cyllido Cyfalaf, nid yw'r grantiau a chyfraniadau sy'n ariannu gwariant cyfalaf sydd wedi ei gredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wir incwm. Felly, mae'r Awdurdod yn cyfrifo'r symiau hyn fel a ganlyn:

- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei dderbyn, a bod amodau'n parhau heb eu bodloni ar ddyddiad y Fantolen, yna caiff y grant ei gydnabod fel Derbyniadau Grantiau Cyfalaf ymlaen llaw ar y Fantolen. Unwaith mae'r amod wedi ei fodloni, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Os yw grant neu gyfraniad cyfalaf wedi ei adnabod fel incwm yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a bod y gwariant sydd i'w ariannu o'r grant neu gyfraniad hwnnw wedi ei wneud ar ddyddiad y fantolen, yna caiff y grant neu gyfraniad ei drosglwyddo o'r Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf, i adlewyrchu dyrannu adnoddau cyfalaf i ariannu gwariant. Adroddir y trosglwyddiad hwn yn y Datganiad o'r Symudiad mewn Reserfau.

1.11 Asedau Treftadaeth

Asedau diriaethol yw asedau treftadaeth gyda rhinweddau hanesyddol, artistig, gwyddonol, technegol, geoffisegol neu amgylcheddol, ac a ddelir gan y Cyngor yn bennaf er diben gwybodaeth addysgol neu gyfraniad i ddiwylliant. Dyma'r categorïau o asedau treftadaeth sydd wedi eu hadnabod gan y Cyngor:

- Llundiau a Phaentiadau
- Teyrnlysau Dinesig
- Casgliadau Llyfrgell/Archifau
- Casgliadau Amgueddfeydd ac Oriolau
- Adeiladau Hanesyddol a Henebion Cofrestredig
- Parciau a Gwarchodfeydd Natur Leol

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Defnyddiodd y Cyngor brisiwr allanol (cwmni Bonhams) i ddarparu amcangyfrifon o brisiadau o'i deyrndlysau dinesig a'i luniau a phaentiadau. Er mwyn cysondeb, mae'r Cyngor wedi gweithredu ar sail yr un trothwy de-minimis i ddibenion prisio Asedau Treftadaeth ag i weddill ei asedau tymor hir - gweler polisi I.17.

Mae'r Cyngor yn ystyried bod gan yr asedau treftadaeth hyn oes amhenderfynadwy a gwerth gweddilliol uchel; ac o'r herwydd, nid yw'r Cyngor yn ei ystyried yn briodol i ddibrisio'r asedau. Bydd yr asedau treftadaeth a gynhwysir yn y cyfrifon yn cael eu hasesu'n flynyddol am unrhyw amhariad – gweler polisi I.17.

I.12 Stoc a Chontractau Tymor Hir

Dylai stociau a gwaith mewn llaw ymddangos ar Y Fantolen ar sail yr isaf o gost a gwir werth, yn unol â darpariaethau'r Côt Ymarfer. Oherwydd ymarferoldeb prif systemau stoc y Cyngor, mae mwyafrif y stoc yn ymddangos yn y cyfrifon ar sail cost gyfartalog. Nid yw'r gwahaniaeth o'r sail prisio yn faterol.

I.13 Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent ac/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu. Caiff yr eiddo yma eu prisio ar sail gwerth teg. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categoreiddio yn unol â thair lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau yr Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrwydd yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

I.14 Prydlesau

Caiff prydlesau eu hystyried yn brydlesi cyllidol pan fo telerau trosglwyddiad y brydles a'r holl risgiau a buddion sy'n deillio o berchnogaeth o'r eiddo, offer neu gyfarpar yn trosglwyddo i'r prydlesai. Caiff bob prydles arall eu hystyried yn brydlesau gweithredol.

Yr Awdurdod fel Prydlesai:

Caiff symiau a ddelir dan brydlesi cyllidol eu hadnabod yn wreiddiol, ar ddechrau'r brydles, ar werth teg (neu, os yn is, gwerth presennol y lleiafswm taliadau prydles), gydag ymrwymiad cyfatebol am rwymedigaeth y brydles i'r prydleswr. Caiff taliadau'r brydles eu dosrannu rhwng cost ariannol (i'w gynnwys yn llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr) a chost a roir yn erbyn ymrwymiad y brydles i'w leihau. Caiff yr ased perthnasol ei drin yn unol â'r polisiau arferol, a chaiff ei ddibrisio fel sy'n briodol.

Caiff taliadau prydlesau gweithredol eu dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost i'r gwasanaeth perthnasol ar sail dibrisiad llinol dros gyfnod y brydles.

Yr Awdurdod fel Prydleswr:

Ble mae'r Awdurdod yn caniatáu prydles gyllidol ar eiddo, mae'r ased perthnasol yn cael ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad, sydd i'w gynnwys yn y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Nid yw gwerth y gwarediad a ysgrifennir allan yn gost a roir yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau tymor hir yn cael eu darparu o dan drefniadau gwahanol ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae'r symiau felly yn cael eu priodoli i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o'r Balans Cronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad o'r Symudiadau Mewn Reserfau.

Caiff incwm rhent o eiddo sydd wedi ei ganiatáu trwy brydles weithredol ei gydnabod ar sail linol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, a chaiff yr ased ei ddangos ar y Fantolen.

I.15 Asedau Gweddilliol

Caiff Asedau Gweddilliol yr Awdurdod eu dangos ar wahân ar y Fantolen. Gwerth teg yr asedau hyn sy'n cael ei ddangos, sy'n seiliedig ar werth y farchnad. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categoreiddio yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrwydd yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

I.16 Gorbenion a Chostau Gwasanaethau Cefnogol

Mae rhai costau gorbenion a gwasanaethau cefnogol yn cael eu dosrannu i'r gwasanaethau priodol yn unol â threfniadau'r Cyngor ar gyfer atebolrwydd a pherfformiad ariannol.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.17 Asedau Tymor Hir

Adolygir gwerth asedau'r Cyngor a gofnodir ar fas data'r Gwasanaeth Eiddo o leiaf bob pum mlynedd. Ers y flwyddyn ariannol 2015/16, mae'r Awdurdod wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrisiu gwahanol gategorïau o'r asedau yma yn flynyddol, gydag ailbrisiad fel arfer yn effeithiol ar 31 Mawrth pob blwyddyn. Mae hyn yn unol â'r Còd a'r Datganiadau Egwyddorion Priso Asedau a Nodiadau Arweiniad a gyhoeddwyd gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.

Dangosir Tir ac Adeiladau ar sail gwerth teg neu gost ail-adeiladu dibrisiedig (DRC) ar gyfer eiddo arbenigol.

Dangosir Eiddo Buddsoddi ar sail gwerth teg.

Defnyddir cost hanesyddol a ddibrisiwyd ar gyfer Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Mae Asedau is adeiladwaith a chymunedol yn ymddangos ar gost hanesyddol a ddibrisiwyd.

Cynhwysir Asedau heb eu cwblhau ar sail cost hanesyddol tan gwblheir y gwaith, pan eu prisir yn unol â'r polisiau cyfrifo a'u trosglwyddo i'r categorï asedau perthnasol.

Defnyddir isafswm at ddibenion priso o £20,000 ar gyfer Tir ac Adeiladau Gweithredol y Cyngor a £5,000 ar gyfer eitemau unigol o Gerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar.

Fe ychwanegir gwariant ar asedau newydd a chyfredol yn flynyddol, gan wedyn ystyried os ydy'r gwariant yma wedi cynhyrchu cynnydd mewn gwerth i'r ased. Os oes cynnydd mae hyn yn cael ei adlewyrchu drwy'r Reserf Ail Brisio; os nad oes cynnydd mae'n dilyn fod amhariad i werth yr ased (gweler isod ar gyfer dull cyfrifo am amhariad). Yn benodol ar gyfer asedau megis Tir ac Adeiladau, ac Asedau Cymunedol ble ceir gwariant yn y flwyddyn o dros £100,000 ar ased unigol, mae Rheolwr Eiddo Corfforaethol (M.R.I.C.S) y Cyngor yn adolygu'r asedau ac yn ail brisio unrhyw un sydd ei angen.

Amhariad a Dibrisiant

Amhariad

Amhariad yw treuliant budd economaidd sydd yn benodol i ased. Yn unol â Safon Cyfrifo Rhyngwladol 36 mae'r Cyngor yn adolygu ei asedau bob blwyddyn i adnabod unrhyw amhariad neu leihad mewn gwerth oherwydd treuliant buddiannau economaidd. Yn ogystal, caiff gwerth gweddilliol ac oes fuddiol yr asedau eu hadolygu'n flynyddol, a'u haddasu ble'n briodol.

Pan mae colledion amhariad yn cael eu hadnabod, maent yn cael ei gyfrifo fel a ganlyn:

- Ble mae balans o gynnydd positif ar gyfer pris ased o fewn y Reserf Ailbrisiu, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn y balans (hyd at swm y cynnydd cronedig).
- Pan nad oes balans ar y Reserf Ailbrisiu neu balans annigonol, bydd gwerth yr ased yn cael ei ysgrifennu ffwrdd yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Dibrisiant

Prif elfen SCRh 16 yw y dylid dibrisio adeiladau oni bai eu bod yn cael eu priso bob blwyddyn. Yn ogystal, dylid dibrisio bob rhan o eiddo, offer a chyfarpar ar wahân os yw eu cost yn arwyddocaol o ystyried cyfanswm cost yr eitem. Dylid sefydlu trothwy isafswm, yn seiliedig ar yr effaith sylweddol tebygol ar y datganiadau ariannol, fel bod bob ased o dan y trothwy yn cael eu diystyru i bwrpas cydrannu. Trothwy ar gyfer 2017/18 yw 1% o werth yr holl adeiladau. Y dosraniad sydd yn cael ei ystyried ar gyfer yr elfen sydd ddim yn dir, dros y trothwy de-minimus ydi:

- a) offer a chyfarpar a gwasanaethau peirianeg, ac
- b) adeiledd

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

Mae'r mwyafrif o adeiladau'r Cyngor (dros 75%) yn cael eu prisio ar sail Cost Ail-adeiladu Dibrisiedig (DRC), a ddatblygir ar y dull cydrannol, ac adlewyrchir y gwahanol elfennau ym manylion y cyfrifiadau. Fodd bynnag, yn gynwysedig yn yr uchod mae adeiladau gydag eitemau sylweddol o offer a chyfarpar sydd ag oes fuddiol byr; e.e. boeleri ac offer gwresogi pyllau nofio a chanolfannau hamdden. Adnabyddir yr elfennau hyn drwy addasu oes fuddiol yr adeilad i gymryd oes fyrrach yr elfennau i ystyriaeth.

Yn seiliedig ar adolygiad o natur a'r math o adeiladau sy'n eiddo i'r Cyngor, daethpwyd i'r canlyniad nad oes gan weddill yr adeiladau eitemau sylweddol o offer a chyfarpar na gwasanaethau peirianeg sydd angen eu cydrannu ar wahân.

Dibrisir Asedau ar sail eu gwerth ar y Fantolen i'w ysgrifennu i ffwrdd fel a ganlyn:

- (i) Dibrisir Cerbydau, Offer, Dodrefn a Chyfarpar dros eu bywyd amcangyfrifedig (3–15 mlynedd)
- (ii) Dibrisir Is adeiladwaith dros 40 mlynedd
- (iii) Ysgrifennir Gwariant Refeniw i'w ariannu o Gyfalaf drwy Statud i lawr yn y cyfnod yr ymddangosant
- (iv) Ni ddibrisir Tir
- (v) Dibrisir Adeiladau dros eu bywyd defnyddiol gweddilliol amcangyfrifedig (5–80 mlynedd)
- (vi) Ni ddibrisir Eiddo Buddsoddi, Asedau heb eu Cwblhau nac Asedau Sydd Ar Gael i'w Gwerthu

Ni ddibrisir ym mlwyddyn y caffaeliad.

Lleiafswm Darpariaeth Refeniw

Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gosod dyletswydd ar awdurdodau lleol i wneud darpariaethau darbodus ar gyfer adbrynu dyledion. Mae'r Gweinidogion Cymreig wedi cyhoeddi Canllawiau ar Ddarpariaeth Lleiafswm Refeniw (MRP) ac mae gofyn i awdurdodau lleol roi ystyriaeth i Ganllawiau o'r fath yn unol ag adran 21 (1B) Deddf Llywodraeth Leol 2003.

Dyma'r pedwar opsiwn MRP sydd ar gael:

- Opsiwn 1: Y Dull Rheoleiddio
- Opsiwn 2: Y Dull CFR
- Opsiwn 3: Y Dull Oes Asedau
- Opsiwn 4: Y Dull Dibrisiad

D.S.: Nid yw hyn yn cau allan dulliau darbodus eraill.

MRP yn 2017/18: Gellir defnyddio opsiynau 1 a 2 dim ond ar gyfer gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi nad yw o'r Cyfrif Refeniw Tai (Non-HRA) a ariennir o fenthyciad (ystyr 'wedi'i gefnogi' yma yw costau cyllido a gaiff eu cefnogi drwy Grant Cefnogi Refeniw y Llywodraeth Ganolog). Mae'r dulliau o wneud darpariaeth ddarbodus ar gyfer gwariant cyfalaf Non-HRA heb ei gefnogi yn cynnwys Opsiynau 3 a 4 (gellir defnyddio 3 a 4 ar gyfer gwariant cyfalaf Non-HRA wedi'i gefnogi yn ogystal, os yw'r Cyngor yn penderfynu gwneud hynny).

Cyflwynwyd y Datganiad MRP i'r Cyngor cyn dechrau blwyddyn ariannol 2017/18. Pe bai cynnig i ddiwygio telerau'r Datganiad MRP gwreiddiol yn ystod y flwyddyn, dylid cyflwyno datganiad diwygiedig i'r Cyngor ar yr adeg honno.

Defnyddiodd y Cyngor Opsiwn 1 yng nghyswllt gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi a ariennir o fenthyciad, ac Opsiwn 3 yng nghyswllt gwariant cyfalaf heb ei gefnogi a ariennir o fenthyciad.

Roedd yr MRP yng nghyswllt lesau a chynlluniau Menter Cyllid Preifat (PFI) a brynwyd ar y Fantolen dan y Côt Ymarfer Cyfrifeg sy'n seiliedig ar y SAARh yn cyd-fynd â'r ad-daliad prifswm blynyddol ar gyfer yr ymrwymiad gohiriedig cysylltiedig.

Bydd yr Awdurdod yn adolygu'r polisi yma yn flynyddol yng ngoleuni'r Cynllun Rheoli Asedau.

Yn unol â'r Côt Ymarfer, telir am wariant cyfalaf ar gyfer Gwasanaethau Cronfa'r Cyngor sydd i'w gyllido o refeniw drwy ei ddsbarthu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.18 Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol

Mae incwm Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol yn cael eu trin fel incwm cronedig, ac yn cael eu cynnwys ar linell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae Cyngor Gwynedd yn awdurdod bilio Treth y Cyngor a Threthi Annomestig Cenedlaethol. Mae'n casglu Treth y Cyngor ar gyfer ei hun ac ar ran awdurdodau eraill, ac yn casglu Trethi Annomestig fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru.

1.19 Darpariaethau

Mae'r Cyngor yn gosod darpariaethau o'r neilltu ar gyfer ymrwymadau penodol sy'n debygol neu'n sicr o godi ond ni ellir ar hyn o bryd eu pennu'n gywir. Gwneir darpariaethau hefyd ar gyfer dyledion sydd yn annhebyg o gael eu talu. Ysgrifennir dyledion drwg i ffwrdd yn erbyn y gwasanaeth perthnasol. Mae'r Cyngor yn dosbarthu'r darpariaethau hyn fel ymrwymadau tymor hir neu dymor byr fel sy'n briodol yn ddibynol ar natur bob darpariaeth.

1.20 Reserfau (a Balansau)

Yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 1992, mae'r Cyngor yn cynnal –

- Cronfa Gyffredinol sydd yn cynrychioli arian wrth gefn ("balansau") yr Awdurdod, sef balans gweithredol i helpu lliniaru effaith llif arian anwastad ag i'w gadw wrth gefn i liniaru effaith digwyddiadau annisgwyl neu argyfyngau.
- Nifer o Reserfau Penodol cyfalaf a refeniw a glustnodwyd ar gyfer pwrpasau arbennig, sef arian wedi'i adeiladu i gwrdd ag ymrwymadau a ragwelir. Mae'r Cyngor yn cynnal adolygiad parhaus o ddigonolrwydd a defnydd o reserfau penodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd agwedd asesu'r risg tuag at gynnal lefelau digonol o falansau a reserfau er mwyn cwrdd ag anghenion gwario'r dyfodol. Wrth ystyried y gyllideb flynyddol a'r strategaeth ariannol tymor canol, bydd y Cyngor yn gosod allan ei fwriad ynghylch lefel y balansau cyffredinol a chronfeydd, yng nghyd-destun yr holl risgiau perthnasol. Gweler cymeradwyaeth o'r polisi llawn ar gyfer cronfeydd gan Gabinet y Cyngor ar 23 Mehefin 2015.

- Cedwir rhai reserfau eraill, sef 'Reserfau na ellir eu defnyddio', i bwrpasau technegol o reoli'r prosesau cyfrifo ar gyfer asedau anghyfreddol, offerynnau ariannol a buddion gweithwyr. Nid yw'r rhain yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy yr Awdurdod.

1.21 Gwariant Refeniw wedi ei Ariannu o Gyfalaf Drwy Statud

Mae Deddfwriaeth yn caniatáu peth gwariant i gael ei gategoreiddio fel cyfalaf i bwrpas ariannu er nad yw yn creu ased sydd yn cael ei gario ar y Fantolen. Bwriad hyn yw galluogi'r gwariant i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf yn hytrach nag ei roi yn erbyn y Gronfa Gyffredinol a fyddai'n cael effaith ar y Dreth Cyngor am y flwyddyn. Defnyddir cost hanesyddol fel sail prisio ar gyfer y math yma o wariant ac ysgrifennir hwn i lawr o fewn blwyddyn.

1.22 Treth ar Werth

Dim ond mewn sefyllfa ble nad oes moddadennill TAW y cynhwysir TAW neu'n ei dderbyn fel cost 'TAW anadferadwy' mewn gwariant cyfalaf a refeniw.

1.23 Dyledwyr a Chredydwy

Cedwir cyfrifon y Cyngor ar sail cronni yn unol â'r Côt Ymarfer Cyfrifeg. Mae'r cyfrifon yn adlewyrchu gwir wariant ac incwm sy'n berthnasol i'r flwyddyn dan sylw, boed y taliadau a'r derbyniadau wedi cael eu talu neu eu derbyn yn y flwyddyn.

Eithriad i'r arfer yma yw taliadau chwarterol megis trydan, a gyfrifir yn ôl dyddiad darllen y mesurydd yn hytrach na rhannu'r gost rhwng gwahanol flynyddoedd ariannol, a hefyd rhai taliadau blynyddol megis yswiriant. Trwy weithredu'r polisi'n gyson ymhob blwyddyn ni chaiff effaith o bwys ar gyfrifon y flwyddyn.

1.24 Dyrannu Llog Derbyniadwy

Mae'r Awdurdod yn buddsoddi arian dros ben am gyfnodau o dros nos hyd at 13 mis (ac eithrio Bondiau Gorchuddiedig) a thelir y llog i'r Gronfa Gyffredinol, Cronfa Bensiwn Gwynedd, Cronfa'r Degwm ac ymddiriedolaethau eraill ar sail eu balansau dyddiol a'r gyfradd llog a enillir.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

1.25 Costau Benthycia

Nid yw'r Awdurdod yn cyfalafu costau benthycia sy'n perthyn i gaffaeliad, gwneuthuriad na chynhyrchiad ased cymwysedig fel a ganiateir yn y Côd.

Cyfrifir am log sydd yn daladwy ar fenthyciadau allanol yn y cyfnod y maent yn perthyn iddo ar sail sy'n adlewyrchu effaith economaidd gyflawn y benthyciad.

1.26 Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau Eraill

Yng nghyfrifon yr Awdurdod, caiff buddiannau mewn cwmnïau ac endidau eraill eu hadrodd fel asedau ariannol ar gost gwreiddiol, llai unrhyw ddarpariaeth am golledion.

1.27 Asedau Cyfredol ar gael i'w gwerthu

Er mwyn i ased gael ei gydnabod fel Ased ar gael i'w werthu, mae'n ofynnol i'r ased fod ar gael i'w werthu yn syth yn ei gyflwr presennol, mae'n rhaid i'r gwerthiant fod yn hynod o debygol, rhaid i'r ased gael ei farchnata a'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn i ddyddiad y dosbarthiad. Caiff yr ased ei gydnabod ar werth teg (gwerth y farchnad) llai costau gwerthu wrth aiddosbarthu. Mae'r gwerthoedd wedi eu seilio ar dechnegau penodol, ac mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur yma wedi eu categorio yn unol â thri lefel. Lefel 3 yw holl fewnbynnau'r Awdurdod (mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased). Mae hyn oherwydd lefel yr addasiad sydd ei angen ar gyfer yr holl dystiolaeth sydd yn deillio o unigrywiaeth yr asedau, a phrinder trafodion y farchnad berthnasol.

1.28 Gwaredu Asedau

Pan mae ased yn cael ei waredu, mae gwerth yr ased yn y Fantolen yn cael ei ysgrifennu ffwrdd i'r llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw a cholled wrth waredu. Mae derbyniadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r elw neu golled wrth waredu (e.e. cael ei glustnodi yn erbyn gwerth yr ased ar adeg y gwaredu). Mae unrhyw gynnydd wedi ei gronni ar gyfer yr ased yn y Reserf Ailbriso yn cael ei drosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

1.29 Derbyniadau Cyfalaf

Pan werthir asedau gan yr Awdurdod mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'r defnydd y gellir ei wneud o'r derbyniadau cyfalaf.

Gellir defnyddio 100% o'r holl dderbyniadau cyfalaf sydd yn perthyn i Gronfa'r Cyngor ac nid yw'n angenrheidiol bellach i roi canran o'r derbyniad o'r neilltu. Cedwir y derbyniadau yn y Reserf Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy hyd nes defnyddir yr adnoddau i gyllido gwariant cyfalaf.

1.30 Cyfrifo am Gostau'r Cynllun Effeithlonrwydd Ynni'r Ymrwymiad Lleihau Carbon

Mae'r Awdurdod yn rhan o'r Cynllun Effeithlonrwydd Ynni'r Ymrwymiad Lleihau Carbon (CRC). Mae'n ofynnol i awdurdodau sy'n rhan o'r cynllun bwrcasu ac ildio lwfansau, wedi'r digwyddiad ar hyn o bryd, ar sail allyriadau; h.y. cynhyrchiad carbon deuocsid wrth ddefnyddio ynni. Roedd Cyngor Gwynedd yn is na'r trothwy perthnasol yn 2017/18.

1.31 Cynllun Lwfansau Tirlenwi

Mae'r Cynllun Lwfansau Tirlenwi yn gweithredu o dan Reoliadau Cynllun Lwfansau Tirlenwi (Cymru) 2004. Clustnodir lwfans blynyddol i awdurdodau Lleol o'r uchafswm o wastraff prydadwy bwrdeistrefol y gellir ei anfon i'w dirlenwi. Am bob tunnell o wastraff prydadwy bwrdeistrefol a anfonir i'w dirlenwi sy'n uwch na'r lwfans, gall yr Awdurdod Lleol fod yn agored i ddirwy o £200 y dunnell. Nid yw'n gynllun "cap and trade" gan nad yw'r lwfansau tirlenwi yn fasnachadwy yng Nghymru. Am y rheswm yma, nid yw lwfansau tirlenwi yn cael eu cydnabod fel ased ar y Fantolen. Roedd Cyngor Gwynedd o fewn ei lwfans tirlenwi yn 2017/18.

1.32 Trefniant Consesiwn Gwasanaeth

Mae Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael eu hadnabod fel Menter Cyllid Preifat (PFI) yn gytundebau i dderbyn gwasanaethau, ble mae'r eiddo, offer a chyfarpar i ddarparu'r gwasanaeth i'r Awdurdod dan gyfrifoldeb y contractwr PFI am gyfnod y cytundeb ond yn trosglwyddo i'r Awdurdod ar ddiwedd y cyfnod heb unrhyw gost ychwanegol. Mae'r Awdurdod yn rheoli'r gwasanaeth a ddarperir ac yn medru rheoli pwy arall sy'n medru defnyddio'r ddarpariaeth. Mae'r gost am ddefnydd o'r ddarpariaeth yn cael ei gytuno gyda'r Contractwr cyn gosod y cytundeb drwy broses o ddeialog cystadleuol.

NODYN I – POLISIAU CYFRIFO (parhad)

I.33 Gweithrediadau ar y Cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniant ble mae'r partïon gyda chydreolaeth efo'r hawl i'r asedau a'r oblygiadau o'r ymrwymïadau sy'n gysylltiedig â'r trefniadau. Mae'r gweithgareddau y mae'r Awdurdod wedi ymgymryd â hwy ar y cyd â gweithredwyr eraill yn cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r cyd-weithredwyr. Mewn perthynas â'i ddi-ddordeb mewn trefniant gweithred ar y cyd, mae'r Awdurdod fel gweithredwr ar y cyd yn cydnabod ei gyfran o'r asedau, ymrwymïadau, refeniw a gwariant.

I.34 Ysgolion

Mae *Côd Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* yn cadarnhau bod cydbwysedd rheolaeth ysgolion sy'n cael eu cynnal gan yr awdurdod lleol (h.y. yr ysgolion hynny sy'n cael eu hadnabod yn y Ddeddf Fframwaith a Safonau Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd), yn gorwedd efo'r awdurdod lleol. Mae'r *Côd* hefyd yn datgan bod asedau, rhwymedigaethau, reserfau a llif arian yr ysgolion hynny yn cael eu cydnabod yn natganiadau ariannol yr awdurdod lleol (ac nid mewn Cyfrifon Grŵp). O ganlyniad, mae trafodion, llif arian a balansau yr ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr Awdurdod fel petaent yn drafodion, llif arian a balansau yr Awdurdod.

I.35 Gwerth Teg

Rhoddir mesuriad gwerth teg ar rai o asedau anariannol yr Awdurdod megis asedau gweddilliol, eiddo buddsoddi a rhai o offerynnau ariannol ar bob cyfnod adrodd. Gwerth teg yw'r pris gwerthu a dderbynnir ar gyfer yr ased neu'r pris a delir i drosglwyddo ymrwymïad mewn modd trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar ddyddiad y mesuriad. Mae'r mesuriad gwerth teg yn tybio bod y trefniant o werthu'r ased neu drosglwyddo'r ymrwymïad yn cymeryd lle unai:

- a. yn y brif farchnad i'r ased neu'r ymrwymïad, neu
- b. yn absenoldeb prif farchnad, yn y farchnad sydd fwyaf manteisiol ar gyfer yr ased neu'r ymrwymïad.

Wrth fesur gwerth teg ased neu ymrwymïad, defnyddia'r Awdurdod ragdybiaethau y byddai cyfranogwyr y farchnad yn eu defnyddio wrth brisio ased neu ymrwymïad, gan gymeryd bod cyfranogwyr y farchnad yn gweithredu er eu budd economaidd mwyaf.

Wrth fesur gwerth teg ased an-ariannol, mae'r Awdurdod yn ystyried gallu cyfranogwyr y farchnad i gynhyrchu buddiannau economaidd drwy ddefnyddio'r ased yn y modd gorau bosib, neu drwy ei werthu i gyfranogwyr y farchnad arall fyddai'n defnyddio'r ased yn y modd gorau bosib.

Defnyddia'r Awdurdod dechnegau prisio sydd yn addas i'r amgylchiadau ac sydd â data digonol ar eu cyfer, gan uchafu'r defnydd o fewnbwn gweladwy perthnasol ac isafu'r defnydd o fewnbwn anweladwy.

Mae'r mewnbwn i'r technegau prisio sy'n berthnasol i'r asedau ac ymrwymïadau hynny ble mesurir neu ddatgelir gwerth teg ar eu cyfer yn natganiadau ariannol yr Awdurdod yn cael eu categoreiddio yn hierarchaeth gwerth teg fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnir (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ymrwymïadau unfath y gall yr Awdurdod eu cyrchu ar ddyddiad y mesuriad;
- Lefel 2 – mewnbwn ar wahân i'r prisiau a ddyfynnir yn Lefel 1, sydd yn weladwy ar gyfer yr ased neu'r ymrwymïad, unai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol; neu
- Lefel 3 – mewnbwn anweladwy ar gyfer ased neu'r ymrwymïad.

I.36 Polisiâu Eraill

Mae gan Gyngor Gwynedd bolisiau ar gyfer y canlynol, ond nid ydynt yn cael eu hystyried i fod yn faterol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2017/18:

- Asedau Anniriaethol
- Trosi Arian Tramor.

NODYN 2 – NEWID MEWN POLISI CYFRIFO

Nid oedd newidiadau i bolisiau cyfrifeg yn ystod 2017/18.

NODYN 3 – ADDASIAD CYFNOD BLAENOROL

Nid oes unrhyw addasiadau cyfnod blaenorol yn ystod 2017/18.

NODYN 4 - SAFONAU CYFRIFEG SYDD WEDI EU CYHOEDDI OND HEB EU MABWYSIADU ETO

Mae'r Côt Ymarfer ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig CIPFA yn gofyn i effaith disgwyledig unrhyw safonau cyfrifeg sydd wedi eu cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu eto gael ei ddatgan. Mae hyn yn berthnasol i'r ymarferion newydd neu ddiwygiedig canlynol o fewn Côt 2018/19:-

SAARh 9 Offerynnau Ariannol.

SAARh 15 Incwm o Contractau gyda Cwsmeriaid gan gynnwys addasiadau i SAARh 15 Eglurhad i SAARh 15 Incwm o Contractau gyda Cwsmeriaid.

Addasiadau i SCRh 12 *Trethi Incwm*: Cydnabod Asedau Treth Gohiriedig am golledion heb eu gwireddu.

Addasiadau i SCRh 7 *Datganiad o Lif Arian*: Menter Datgelu.

Mae'n ofynnol fod y Côt yn weithredol o 1 Ebrill 2018 ac felly nid oes unrhyw effaith ar Ddatganiad o'r Cyfrifon 2017/18, a does dim disgwyl i'r safonau newydd neu'r newidiadau o fewn Côt Ymarfer 2018/19 gael effaith sylweddol ar yr wybodaeth a gyflwynir yn y datganiadau ariannol.

NODYN 5 – BARN ALLWEDDOL WRTH DDEFNYDDIO'R POLISIAU CYFRIFO

Wrth weithredu'r polisiau cyfrifo a restrir yn Nodyn 1, mae'r Awdurdod wedi gorfod barnu, gwneud amcangyfrifon a thybiaethau ynghylch trafodion cymhleth, rhai sy'n cynnwys ansicrwydd am ddigwyddiadau i'r dyfodol a symiau'r asedau ac ymrwymadau i'w cario nad yw'n amlwg o ffynonellau eraill.

Mae'r farn, amcangyfrifon a thybiaethau cysylltiol a wnaed wedi eu seilio ar arferion cyfredol priodol, profiad hanesyddol, a ffactorau eraill sy'n cynnwys tybiaethau a thafluniadau hanesyddol a chyfredol, a rhagamcanion i'r dyfodol, asesiadau proffesiynol, tueddiadau cyfredol, a ffactorau lleol a ystyrir yn berthnasol.

Yn y blynyddoedd diwethaf bu peth ansicrwydd am lefelau ariannu grantiau refeniw a chyfalaf i'r dyfodol gan Lywodraeth Cymru. Mae'r mater yma yn rhan bwysig o strategaeth ariannol y Cyngor sy'n cael ei ddiweddarau yn gyson, gyda'r ffactorau a wybyddir ac a ragwelir yn cael ystyriaeth briodol.

Gwneir pob ymdrech i ddod o hyd i, ac i ddefnyddio'r holl wybodaeth berthnasol wrth asesu a phennu'r sefyllfa, sy'n hynod allweddol wrth ystyried materion megis ailbrisio, dibrisiant ac amhariad asedau, prisiad yr actiwari o asedau a rhwymedigaethau'r gronfa bensiwn, reserfau a glustnodwyd, darpariaethau ac ymrwymadau dibynnol. Fodd bynnag, gan nad oes modd pennu'r materion hyn i sicrwydd, gall y gwir ganlyniadau amrywio o'r amcangyfrifon. Mae'r amcangyfrifon a thybiaethau gwaelodol yn cael eu hadolygu'n gyson.

NODYN 6 – TYBIAETHAU WEDI EU GWNEUD AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU ERAILL O AMCANGYFRIF ANSICR

Mae'r Datganiad o'r Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau wedi eu hamcangyfrif yn seiliedig ar dybiaethau wedi eu gwneud gan yr Awdurdod am y dyfodol neu sydd yn ansicr fel arall. Mae'r amcangyfrifon wedi eu seilio ar brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu rhai balansau yn bendant, gall y canlyniadau terfynol fod yn wahanol i'r tybiaethau ac amcangyfrifon.

Mae'r eitemau canlynol ar Fantolen yr Awdurdod ar 31 Mawrth 2018 yn rhai a ystyrir gyda risg sylweddol (o ran sicrwydd y gwerth a amcangyfrifir) a allai arwain at gywiriadau arwyddocaol yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

- **Eiddo, Offer a Chyfarpar** - Mae asedau yn cael eu dibrisio dros eu hoes fuddiol yn unol ag arferion safonol cyfrifeg a chysylltiedig. Caiff unrhyw wahaniaeth rhwng y dibrisiant a gwir ddirywiad yr ased ei adlewyrchu ym mhatrymau gwariant y dyfodol. Mae'r hinsawdd economaidd gyfredol yn creu ansicrwydd ymysg cynghorau am eu gallu i gynnal y gwariant angenrheidiol ar gynnal a chadw. Bydd goblygiadau o hyn ar fywyd ased. Mae Tir ac Adeiladau yn cael eu hailbriso o leiaf bob pum mlynedd, ac ers 2015/16 cyflwynwyd rhaglen dreigl ailbriso. Mae angen dod i farn yn aml fel rhan o'r broses asesiad ailbriso ac amhariad. Mae hyn yn arwain at ansicrwydd, a'r angen am dybiaethau ac ymateb yn briodol iddynt. Lle bo angen, bydd unrhyw oblygiadau tymor hir yn cael eu hymgorffori yn ein strategaeth ariannol. Mae gwybodaeth ynglŷn ag Eiddo, Offer a Chyfarpar wedi ei gynnwys yn Nodyn 15.
- **Darpariaethau** - Mae nifer o ddarpariaethau gwahanol, ble mae'r sail unigol wedi cael eu hasesu yn seiliedig ar y wybodaeth ddiweddaraf, yn gynnwysedig yn y cyfrifon. Gweler Nodyn 22 am y manylion, gan gynnwys darpariaeth am eitemau megis Safleoedd Gwastraff a rhai agweddau o ymrwymadau yswiriant. Nid oes modd cadarnhau cywirdeb y ddarpariaeth hyd nes bod y materion wedi diweddu.
- **Ymrwymiad Pensiwn** - Mae sefyllfa'r Ymrwymiad Pensiwn a adlewyrchir yn y cyfrifon yn seiliedig ar nifer o asediadau a dyfarniadau cymhleth a phroffiliau amrywiol gan gynnwys y gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, rhagolygon lefelau cyflog, newidiadau mewn oedran ymddeol, cyfradd marwolaethau a'r gyfradd adenillion disgwylidig ar asedau'r Gronfa Pensiwn, yn unol â'r wybodaeth a ddarparwyd gan Actiwari'r Gronfa Pensiwn. Mae gwybodaeth bellach ar gael yn Nodyn 37 a 38.
- **Amhariad Dyledion Drwg** – Mae lefel o amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y cyfrifon sydd yn seiliedig ar bolisi penodol. Mae lefel yr amhariad yn cael ei adolygu yn rheolaidd er mwyn gallu ymateb i unrhyw newidiadau yn yr hinsawdd economaidd, ac unrhyw addasiad i ymateb i'r sefyllfa yn cael ei weithredu'n briodol yn y cyfrifon. Mae'r ffigwr amhariad dyledion drwg wedi ei gynnwys yn y ffigyrau Dyledwyr Tymor Byr yn Nodyn 18.

NODYN 7 – EITEMAU MATEROL O INCWM A GWARIANT

Mae'r eitemau materol o incwm a gwariant yn cynnwys y canlynol:

- £22m yn y maes pensiwn ar ailfesuriad o'r asedau buddion diffiniedig net yn y maes pensiwnau, yn unol ag asesiad Actiwari Cronfa Pensiwn Gwynedd (Nodyn 23.5).
- Yn dilyn ailbriso rhan o bortffolio tir ac adeiladau'r Cyngor (sydd bellach yn dilyn rhaglen dreigl), gwarged net o £6m ar ailbriso asedau eiddo, offer a chyfarpar (Nodyn 15 a 23.1).

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU

2017/18	ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU			
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i) £'000	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiwn (ii) £'000	Gwahaniaethau Eraill (iii) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Addysg	0	0	0	0
Cefnogaeth Gorfforaethol	0	0	0	0
Cyllid	0	0	0	0
Economi a Chymuned	0	0	0	0
Oedolion, Iechyd a Llesiant	0	0	0	0
Plant a Chefnogi Teuluoedd	0	0	0	0
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	0	0	0	0
Amgylchedd	0	0	0	0
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	0	0	0	0
Ymgynghoriaeth Gwynedd	0	0	0	0
Corfforaethol	22,327	7,661	(459)	29,529
Cost Gwasanaethau	22,327	7,661	(459)	29,529
Gwariant Gweithredol Arall	546	0	0	546
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(10,780)	6,237	(82)	(4,625)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(11,039)	0	0	(11,039)
(Gwarged)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	1,054	13,898	(541)	14,411

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

2016/17	ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU			
	Addasiadau i bwrpas Cyfalaf (i) £'000	Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiynau (ii) £'000	Gwahaniaethau Eraill (iii) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Addasiadau o'r Gronfa Gyffredinol i ddod i'r ffigyrau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
Addysg	0	0	0	0
Cefnogaeth Gorfforaethol	0	0	0	0
Cyllid	0	0	0	0
Economi a Chymuned	0	0	0	0
Oedolion, Iechyd a Llesiant	0	0	0	0
Plant a Chefnogi Teuluoedd	0	0	0	0
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd*)	1,681	0	0	1,681
Amgylchedd	0	0	0	0
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	0	0	0	0
Ymgynghoriaeth Gwynedd	0	0	0	0
Corfforaethol	21,842	(484)	507	21,865
Cost Gwasanaethau	23,523	(484)	507	23,546
Gwariant Gweithredol Arall	694	0	0	694
Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi	(13,428)	6,243	(68)	(7,253)
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(9,288)	0	0	(9,288)
(Gweddill)/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	1,501	5,759	439	7,699

* Cefnffyrdd - Addasiadau perthnasol i Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

(i) Addasiadau i Bwrpas Cyfalaf

- Ar gyfer **gwasanaethau**, mae'r golofn yma yn ychwanegu dibrisiant, amhariad ac elw a cholledion ailbrisiad.
- **Gwariant gweithredol arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau â ddileuwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi** – mae'r costau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf; h.y. darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf a chyfraniadau refeniw arall yn cael eu tynnu allan o incwm a gwariant arall gan na ellir codi amdanynt o dan ymarferion cyfrifo sy'n gyffredinol gydnabyddedig.
- **Treth ac incwm grant amhenodol** - mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm na ellir codi amdano dan ymarferion cyfrifo. Mae grantiau refeniw yn cael eu haddasu o rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i rai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle mae amodau wedi eu bodloni trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei chredydu gyda grantiau cyfalaf derbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle mae'r amodau wedi eu bodloni yn y flwyddyn.

NODYN 8 – NODYN I'R DADANSODDIAD GWARIANT AC ARIANNU (parhad)

(ii) Gwahaniaeth Net i'r Addasiadau Pensiynau

Newidiadau net ar gyfer dileu cyfraniadau pensiwn ac ychwanegiadau *Buddion Gweithwyr* SCRh 19 sy'n gysylltiedig â chostau ac incwm pensiwn:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae hyn yn cynrychioli hepgor y cyfraniadau pensiwn cyflogwr wnaed gan yr Awdurdod fel y caniateir trwy statud a'u amnewid gyda'r costau gwasanaeth cyfredol a'r costau gwasanaeth hanesyddol.
- Ar gyfer **Incwm a gwariant ariannu a buddsoddi** – y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig sy'n gost yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

(iii) Gwahaniaethau Eraill

Mae gwahaniaethau eraill rhwng y swm sy'n cael ei ddebydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r symiau sy'n daladwy/derbyniadwy i gael eu cydnabod trwy statud:

- Ar gyfer **Gwasanaethau**, mae'r swm yn cynrychioli addasiad am Groniad absenoldebau a enillwyd ond heb eu cymryd yn ystod y flwyddyn.
- Ar gyfer **Incwm a gwariant ariannu a Buddsoddi**, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer gwahaniaethau amseru am breimiymau a disgownt.

NODYN 9 – ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn yn unol ag ymarferion cyfrifo priodol i'r adnoddau hynny a benodir gan ddarpariaethau statudol yn rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

2017-18 ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU	Reserfau Defnyddiadwy			
	Balans Cronfa Gyffredinol £'000	Reserf Derbyniadau Cyfalaf £'000	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio £'000	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio £'000
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynwysedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol</i>				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	(13,898)	0	0	13,898
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	17	0	0	(17)
Tâl Gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	548	0	0	(548)
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	(11,834)	0	0	11,834
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(25,167)	0	0	25,167
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(25)	(216)	0	241
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,547	0	0	(5,547)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,114	0	0	(2,114)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau refeniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	3,120	0	0	(3,120)
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	10,756	(216)	0	(10,540)
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	1,384	0	(1,384)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	(1,070)	1,070
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	1,384	(1,070)	(314)
CYFANSWM ADDASIADAU	(14,411)	1,168	(1,070)	14,313

2016-17

**ADDASIADAU RHWNG SAIL CYFRIFO A SAIL
ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU**
Reserfau Defnyddiadwy

	Balans Cronfa Gyffredinol	Reserf Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	Symudiad mewn Reserfau na ellir eu defnyddio
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau ble mae'r incwm a gwariant sy'n gynnwysedig yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn sy'n cael ei gyfrifo yn unol â'r gofynion statudol</i>				
Costau pensiwn (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Pensiynau)	(5,759)	0	0	5,759
Offerynnau ariannol (trosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol)	75	0	0	(75)
Tâl Gwyliau (trosglwyddwyd i'r (neu o'r) Reserf Absenoldebau Cronedig)	(543)	0	0	543
Gwrthdroi eitemau sydd wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf (mae'r eitemau hyn yn cael eu rhoi yn erbyn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	(14,929)	0	0	14,929
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(21,156)	0	0	21,156
Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu creydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	29	(1,632)	0	1,603
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,593	0	0	(5,593)
Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	1,863	0	0	(1,863)
Gwariant cyfalaf sy'n cael ei ariannu o falansau refeniw (trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf)	5,972	0	0	(5,972)
Cyfanswm Addasiadau Rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf	13,457	(1,632)	0	(11,825)
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Reserf Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	770	0	(770)
Defnydd o'r grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	0	0	61	(61)
Taliadau arian parod yn ymwneud â derbyniadau cyfalaf gohiriedig	0	0	0	0
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	770	61	(831)
CYFANSWM ADDASIADAU	(7,699)	(862)	61	8,500

NODYN 10 – TROSGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD

Balansau Ysgolion

Cynrychiolai'r swm yma'r elfen o falansau a ryddhawyd o dan ddatganoli cyllideb yn uniongyrchol i'r ysgolion ond sydd heb eu gwario ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ac sydd yn gynydd net o £1.1m o'i gymharu â'r balans ar 31 Mawrth 2017:

2017/18	Balans	Trosglwyddiadau		Balans	
	31 Mawrth 2017 £'000	rhwng cronfeydd £'000	mewn £'000	allan £'000	31 Mawrth 2018 £'000
Balansau Ysgolion	2,879	0	1,595	(456)	4,018
Cyfanswm	2,879	0	1,595	(456)	4,018

NODYN 10 – TROGLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

Reserfau a Glustnodwyd

Mae'r nodyn isod yn amlygu'r symiau a neilltuwyd o'r Gronfa Gyffredinol mewn reserfau a glustnodwyd er mwyn darparu cyllid ar gyfer cynlluniau gwario'r dyfodol, a'r symiau hynny a drosglwyddwyd nôl o'r reserfau a glustnodwyd i gwrdd â gwariant y Gronfa Gyffredinol yn 2017/18, gyda lleihad net o £1.1m ers sefyllfa 31 Mawrth 2017.

2017-18		Balans	Trosglwyddiadau			Balans
		31 Mawrth 2017	rhwng cronfeydd	mewn	allan	31 Mawrth 2018
Nodyn		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
10.1	Reserfau Adnewyddu	2,793	597	2,293	(426)	5,257
10.2	Reserfau Cyfalaf	9,821	(926)	1,879	(1,050)	9,724
10.3	Reserfau Yswiriant	1,809	0	633	(610)	1,832
10.4	Cronfa Gwasanaethau	4,377	(383)	980	(825)	4,149
10.5	Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant	133	0	13	(132)	14
10.6	Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion	3,801	0	0	(95)	3,706
10.7	Hyfforddiant Canolog	300	(134)	0	(72)	94
10.8	Reserfau Gwasanaethau Addysg	925	0	484	(576)	833
10.9	Reserfau Economi a Chymuned	418	0	65	(46)	437
10.10	Reserfau Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	1,002	166	25	(525)	668
10.11	Reserf Datblygiadau Gwastraff	194	(166)	44	(34)	38
10.12	Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd	185	0	0	0	185
10.13	Reserfau Amgylchedd	520	1,011	491	(1,153)	869
10.14	Reserfau Gofal	1,461	0	809	(1,375)	895
10.15	Cronfa Ffordd Gwynedd	376	0	31	(20)	387
10.16	Cronfa Buddsoddi i Arbed - Prosiect Rheoli Carbon	309	0	44	(41)	312
10.17	Cronfa Trawsfurfio / Buddsoddi i Arbed	8,543	2,202	107	(1,593)	9,259
10.18	Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo	486	0	363	(51)	798
10.19	Reserf Tendro Contractau	217	(53)	0	0	164
10.20	Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai	492	0	0	(40)	452
10.21	Gwarant Amgylcheddol Tai	480	0	0	0	480
10.22	Reserfau Technoleg Gwybodaeth	376	0	92	(16)	452
10.23	Cronfa Rhagbaratoi Cynlluniau Grantiau Ewrop	75	0	0	(37)	38
10.24	Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol	1,760	(2,215)	3,968	(65)	3,448
10.25	Cronfa Maes Lles	222	0	0	0	222
10.26	Trefniadau Partneriaethu	522	(24)	15	(99)	414
10.27	Cronfa Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	0	0	270	0	270
10.28	Ymrwymadau yn Berthnasol i'r Gronfa Bensiwn	634	0	796	(5,686)	(4,256)
10.29	Cronfa Trosglwyddiadau Eiddo Treth y Cyngor	490	0	0	0	490
10.30	Amrywiol Reserfau Eraill	869	(75)	332	(281)	845
Cyfanswm		43,590	0	13,734	(14,848)	42,476

Nid yw balans terfynol y reserfau a glustnodwyd ar 31 Mawrth 2018 yn adlewyrchu'r lefel o ymrwymadau a wnaethpwyd yn eu herbyn. Nodir isod fanylion o brif reserfau penodol y Cyngor.

NODYN 10 – TROSLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

- 10.1 Mae'r Reserfau Adnewyddu yn cael ei ddefnyddio gan adrannau amrywiol o'r Cyngor i adnewyddu cerbydau ac offer.
- 10.2 Mae'r Reserfau Cyfalaf yn cynrychioli adnoddau a ymrwymwyd eisoes i ariannu rhan o Raglen Gyfalaf y Cyngor.
- 10.3 Nid yw Cyngor Gwynedd yn yswirio pob risg gydag yswirwyr allanol ond yn hytrach fe sefydlwyd cronfa er mwyn cwrdd â'r gofynion yma'n fewnol. Mae'r balans ar y Reserfau Yswiriant hefyd yn cynnwys elfen ar gyfer gofynion yswiriant sy'n berthnasol i'r cyn Cyngor Sir Gwynedd (hyd at 1996) ac a weinyddir gan Gyngor Gwynedd.
- 10.4 Mae'r Gronfa Gwasanaethau yn gronfa sy'n dal llithriadau a thanwariant y mae hawl i adrannau ei gario drosodd o flwyddyn i flwyddyn, cyllidebau penodol a pherthnasol eraill a chyllidebau unwaith ac am byth sy'n ymestyn dros fwy nag un flwyddyn.
- 10.5 Cronfa Rhaglen Cydgyfeiriant – symiau a neilltuwyd ar gyfer cyfraniad cyfatebol gan y Cyngor mewn perthynas â chynlluniau refeniw a chyfalaf o dan y Rhaglen Cydgyfeiriant.
- 10.6 Cronfa Costau Diswyddo i Wireddu Arbedion – darpariaeth ar gyfer ariannu costau diswyddo i wireddu arbedion cyllidol.
- 10.7 Hyfforddiant Canolog – perthnasol i ofnion cynlluniau rhaglen hyfforddi gweithwyr y Cyngor.
- 10.8 Reserfau Gwasanaethau Addysg – yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i allu ymateb yn bennaf i'r problemau ariannol perthnasol efo gofynion 'Integreiddio', gofynion newidiol 'Anghenion Addysg Arbennig All Sirol', 'Cefnogi Ysgolion' a'r 'Cynllun Benthyciadau i Ysgolion'.
- 10.9 Mae Reserfau Economi a Chymuned yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i gynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth yn bennaf, ble mae'n rhaid cyfrifo balansau'r cynlluniau ar wahân.
- 10.10 Mae Reserf Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn bennaf yn cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant ac incwm anwastad (equalisation accounts) a gofynion tebygol contractau.
- 10.11 Reserfau Datblygiadau Gwastraff – yn cynnwys ein hymrwymiad i Bartneriaeth Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru.
- 10.12 Reserfau Ymgynghoriaeth Gwynedd – cynhwysir symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod sefyllfaoedd gwariant anwastad efo rhai meysydd gwaith ynghyd â gofynion cyflogaeth ychwanegol posib yn dilyn newidiadau i raglen waith y Gwasanaeth Ymgynghoriaeth.
- 10.13 Reserfau Amgylchedd - yn cynnwys amrywiol falansau sy'n perthyn i Eiddo, cynlluniau a weithredir ar sail partneriaeth, ynghyd â gofynion yn ymwneud â'r Cynllun Datblygu Unedol, a symiau ar gyfer sefyllfaoedd gwariant anwastad.
- 10.14 Reserfau Gofal – cynnwys symiau a roddwyd o'r neilltu i warchod rhag sefyllfaoedd gwariant anwastad posib o ganlyniad i ofnion contractau.
- 10.15 Cronfa Ffordd Gwynedd - i gynorthwyo'r broses trawsnewid busnes, gwireddu arbedion a chynorthwyo cyflawni nod ac amcanion "Ffordd Gwynedd".
- 10.16 Cronfa Buddsoddi i Arbed – Prosiect Rheoli Carbon – rhannol ariannu rhaglen waith y Prosiect Rheoli Carbon i gyflawni gostyngiad mewn allyriadau carbon ynghyd â chynhyrchu arbedion refeniw ariannol i'r Cyngor.
- 10.17 Cronfa Trawsffurfio / Buddsoddi i Arbed – ar gyfer blaenoriaethau'r Cyngor ac ar gyfer newid trefniadau mewnol i fod yn fwy effeithiol ac effeithlon ac ar gyfer buddsoddi mewn gwahanol gynlluniau i wireddu arbedion cyllidol parhaol.

NODYN 10 – TROSLWYDDIAD I/O GRONFEYDD/ RESERFAU A GLUSTNODWYD (parhad)

- 10.18 Cronfa Grantiau Refeniw wedi eu hymrwymo - cynnwys grantiau refeniw a dderbyniwyd ac a ymrwymwyd ar gyfer defnydd yn y dyfodol.
- 10.19 Reserf Tendro Contractau – ar gyfer ymateb i sefyllfaoedd gwariant anwastad o ganlyniad i'r broses tendro am gontractau.
- 10.20 Cronfa Gwasanaethau Dŵr a Charthffosiaeth Tai - swm a neilltuwyd ar gyfer rhai gofynion yn ymwneud a threfniadau carthffosiaeth, pibellau dŵr a gweithfeydd trin carthion ar stadau cyn tai cyngor, na fabwysiadwyd gan Dŵr Cymru.
- 10.21 Gwarant Amgylcheddol Tai - neilltuwyd ar gyfer ymhlygiadau posib o ganlyniad i roddi gwarant amgylcheddol i Gartrefi Cymunedol Gwynedd, mewn perthynas ag amgylchiadau arbennig a phenodol yn ymwneud â chynlluniau amgylcheddol ar dir stadau cyn tai cyngor.
- 10.22 Reserfau Technoleg Gwybodaeth - ar gyfer ymateb i ofynion yn y maes technoleg gwybodaeth gan gynnwys cronfa adnewyddu berthnasol ac i allu ymateb i batrymau gwariant anwastad.
- 10.23 Cronfa Rhagbaratoi Cynlluniau Grantiau Ewrop – darpariaeth tuag at gost rhagbaratoi achosion busnes i ddenu ffynonellau ariannu a grantiau Ewrop.
- 10.24 Cronfa Cefnogi'r Strategaeth Ariannol - cronfa a sefydlwyd i gynorthwyo a chefnogi'r strategaeth ariannol y Cyngor.
- 10.25 Cronfa Maes Lles - darpariaeth ar gyfer ymdrin â phatrymau anwastad mewn gofynion perthnasol.
- 10.26 Trefniadau Partneriaethu - yn cynnwys symiau a neilltuwyd mewn perthynas â gofynion gwahanol drefniadau partneriaethu a chydweithio.
- 10.27 Cronfa Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru - ar gyfer gofynion ac ymrwymadau'r cynllun hybu economaidd perthnasol i Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.
- 10.28 Ymrwymadau yn berthnasol i'r Gronfa Bensiwn - ar gyfer gofynion ac ymrwymadau perthnasol i'r dyfodol y Cynllun Pensiwn.
- 10.29 Cronfa Trosglwyddiadau Eiddo Treth y Cyngor - darpariaeth gysylltiedig â'r colledion yn deillio o drosglwyddiadau eiddo o Dreth y Cyngor i Drethi Annomestig Cenedlaethol.
- 10.30 Amrywiol Reserfau Eraill – yn cynnwys symiau a neilltuwyd ar gyfer amrywiol ymrwymadau eraill.

NODYN 11 – GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

2016/17		2017/18
£'000		£'000
1,829	Praeseptau Cyngorau Cymuned	1,994
	Lefiau	
11,990	Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	12,518
5,598	Awdurdod Tân Gogledd Cymru	5,852
962	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri	962
87	Byrddau Draenio Lleol	91
18,637		19,423
694	(Enillion)/colledion ar waredu a dad-gydnabod asedau anghyfredol	546
21,160	Cyfanswm	21,963

NODYN 12 – GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

2016/17		2017/18
£'000		£'000
6,380	Llog taladwy a thaliadau tebyg	6,123
6,243	Llog net ar yr ymrwymadau/(asedau) buddion diffiniedig net	6,237
(313)	Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(211)
12,310	Cyfanswm	12,149

NODYN 13 – TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

2016/17		Nodyn	2017/18
£'000			£'000
(74,640)	Incwm Y Dreth Cyngor	13a	(76,608)
(37,158)	Trethi Annomestig	13b	(40,451)
(129,800)	Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi	32	(128,505)
(9,288)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	32	(11,039)
(250,886)	Cyfanswm		(256,603)

NODYN 13a - Y DRETH CYNGOR

Mae'r Cyngor yn penderfynu ar ei anghenion gwariant am y flwyddyn ac yn ei drosi i Dreth Cyngor Band D drwy ei rannu gyda chyfrifiad o'r nifer eiddo sydd ym mhob band Treth Cyngor a'u datgan yn nhermau nifer cyfatebol ym Mand D (Sylfaen y Dreth Cyngor). Yna, ychwanegir gofynion Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru at y swm yma i sefydlu'r Dreth Cyngor ar gyfer y Sir.

Cyfrifwyd sylfaen y Dreth Cyngor ar gyfer 2017/18 fel a ganlyn:-

CYFRIFIAD SYLFAEN Y DRETH CYNGOR AR GYFER 2017/18			
Band Priso	Nifer Eiddo Cyfatebol yn dilyn gostyngiadau	Lluosydd Statudol	Nifer Cyfatebol Eiddo Band D
A*	6	5/9	3.19
A	7,403	6/9	4,935.40
B	13,400	7/9	10,421.97
C	10,641	8/9	9,458.57
D	9,192	1	9,192.04
E	7,402	11/9	9,046.54
F	3,649	13/9	5,270.06
G	1,165	15/9	1,942.08
H	168	18/9	335.50
I	56	21/9	130.67
Cyfanswm			50,736.02
Sylfaen y Dreth Gyngor ar ôl lwfans colledion casglu			50,228.66

Rhoddir dadansoddiad o'r incwm net, sy'n deillio i'r Cyngor, isod:-

2016/17	2017/18
£'000	£'000
(74,750) Treth Cyngor a godwyd	(76,848)
110 Llai Cynnydd yn y ddarpariaeth dyledion drwg	240
(74,640)	(76,608)

NODYN 13b - TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL

Fe reolir Trethi Annomestig Cenedlaethol ("Treth Busnes") gan y Llywodraeth ond awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am ei gasglu a'i dalu i gronfa ganolog a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Maent hwythau wedyn yn dosrannu symiau o'r gronfa yma i Awdurdodau Lleol ar sail poblogaeth.

NODYN 13b - TRETHI ANNOMESTIG CENEDLAETHOL (parhad)

Mae'r Llywodraeth yn pennu swm y Dreth Annomestig Genedlaethol am y flwyddyn (49.9c yn 2017/18) a luosir gyda gwerth trethiannol yr eiddo. Yn amodol ar effaith trefniadau dros dro a rhai gostyngiadau eraill, dyma fydd y swm a delir gan y trethdalwr.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2017/18 roedd yna 8,027 eiddo ar y rhestr brisio leol yng Ngwynedd, yn cynrychioli gwerth trethiannol o £111,787,301.

Rhoddir isod ddadansoddiad o'r incwm net cronedig i'r Cyngor o'r Trethi Annomestig:-

2016/17		2017/18
£'000		£'000
(37,789)	Trethi Annomestig a godwyd	(39,385)
381	Lwfans Costau Casglu	394
331	Darpariaeth Dyledion Drwg	310
37,077	Swm a dalwyd i'r Gronfa Genedlaethol	38,681
0		0
(37,158)	Derbyniadau o'r Gronfa Genedlaethol	(40,451)
(37,158)	Incwm net o'r Trethi Annomestig	(40,451)

NODYN 14 – CYFRIF INCWM A GWARIANT RHEOLAETH ADEILADAU

Mae'r gwariant ac incwm ar y cyfrif yma yn perthyn i'r gwaith rheoliadau adeiladau ar wirio a goruchwylio, ac yn cynnwys ystyried unrhyw achos gorfodaeth ond nid y gwaith o roi rhybuddion statudol o dan y Ddeddf Adeiladu 1984.

Disgwylir i'r cyfrif adennill y costau dros raglen dreigl tair blynedd, ac mae'r gofynion yn cael eu hadolygu yn flynyddol. Bu colled yn 2017/18, ond gweler fod elw cronedig dros gyfnod o dair blynedd.

2017/18	£'000
Cyfanswm incwm ffioedd a dderbyniwyd (ac eithrio TAW)	(413)
Cyfanswm gwariant	433
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2017/18	20
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2016/17	(20)
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer 2015/16	(2)
(Gwarged)/Diffyg ar gyfer y tair blynedd diwethaf	(2)

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR

Symudiadau ar Falansau Eiddo, Offer a Chyfarpar

Symudiadau yn 2017/18:

	Tir ac Adeiladau £'000	Is adeiladwaith £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Gweddilliol £'000	Asedau heb eu cwbllhau £'000	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar £'000
Gwerth							
Balans ar 01.04.17	291,440	198,172	40,601	1,090	2,108	5,507	538,918
Ychwanegiadau	7,020	4,355	2,591	0	3	5,523	19,492
Gwerthiannau	(3)	0	(2,604)	0	(166)	0	(2,773)
Trosglwyddiadau	2,211	0	0	0	405	(2,616)	0
Ailbriso - i'r Reserf Ailbriso	(4,703)	0	0	38	98	0	(4,567)
Ailbriso - i'r Gwasanaethau	(1,277)	0	0	0	(181)	0	(1,458)
Balans ar 31.03.18	294,688	202,527	40,588	1,128	2,267	8,414	549,612
Dibrisiant							
Balans ar 01.04.17	4,790	39,215	23,511	10	2	0	67,528
Dibrisiant yn y flwyddyn	5,024	5,330	3,864	1	2	0	14,221
Gwerthiannau	0	0	(2,133)	0	(2)	0	(2,135)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0
Ailbriso	(3,417)	0	0	(11)	(3)	0	(3,431)
Balans ar 31.03.18	6,397	44,545	25,242	0	(1)	0	76,183
Amhariad							
Balans ar 01.04.17	35,236	63	68	230	67	0	35,664
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbriso	2,644	0	0	0	0	0	2,644
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	4,033	0	0	0	9	0	4,042
Gwerthiannau	0	0	0	0	(7)	0	(7)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	0	0	0
Ailbriso	(9,532)	0	0	(1)	(60)	0	(9,593)
Balans ar 31.03.18	32,381	63	68	229	9	0	32,750
Gwerth Net	255,910	157,919	15,278	899	2,259	8,414	440,679
31 Mawrth 2018							
Gwerth Net	251,414	158,894	17,022	850	2,039	5,507	435,726
31 Mawrth 2017							

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Symudiadau Cymharol yn 2016/17:

	Tir ac Adeiladau £'000	Is adeiladwaith £'000	Cerbydau, Offer a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Gweddilliol £'000	Asedau heb eu cwbilhau £'000	Cyfanswm Eiddo, Offer a Chyfarpar £'000
Gwerth							
Balans ar 01.04.16	272,021	193,750	38,395	1,073	2,581	10,351	518,171
Ychwanegiadau	5,487	4,422	3,006	17	3	11,414	24,349
Gwerthiannau	(1,798)	0	(800)	0	(407)	0	(3,005)
Trosglwyddiadau	16,336	0	0	0	(69)	(16,258)	9
Ailbriso - i'r Reserf Ailbriso	1,855	0	0	0	0	0	1,855
Ailbriso - i'r Gwasanaethau	(2,461)	0	0	0	0	0	(2,461)
Balans ar 31.03.17	291,440	198,172	40,601	1,090	2,108	5,507	538,918
Dibrisiant							
Balans ar 01.04.16	4,055	33,992	20,736	9	1	0	58,793
Dibrisiant yn y flwyddyn	4,685	5,223	3,555	1	2	0	13,466
Gwerthiannau	(102)	0	(780)	0	0	0	(882)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	(1)	0	(1)
Ailbriso	(3,848)	0	0	0	0	0	(3,848)
Balans ar 31.03.17	4,790	39,215	23,511	10	2	0	67,528
Amhariad							
Balans ar 01.04.16	32,132	63	68	230	63	0	32,556
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Reserf Ailbriso	2,374	0	0	0	0	0	2,374
Amhariad yn y flwyddyn - i'r Gwasanaethau	4,859	0	0	0	5	0	4,864
Gwerthiannau	(175)	0	0	0	0	0	(175)
Trosglwyddiadau	0	0	0	0	(1)	0	(1)
Ailbriso	(3,954)	0	0	0	0	0	(3,954)
Balans ar 31.03.17	35,236	63	68	230	67	0	35,664
Gwerth Net 31 Mawrth 2017	251,414	158,894	17,022	850	2,039	5,507	435,726
Gwerth Net 31 Mawrth 2016	235,834	159,695	17,591	834	2,517	10,351	426,822

NODYN 15 – EIDDO, OFFER A CHYFARPAR (parhad)

Prisiwyd eiddo gweithredol y Cyngor gan Reolwr Eiddo Corfforaethol (M.R.I.C.S) y Cyngor yn unol â'r polisiau a nodwyd yn rhan 1.17 o Nodyn 1 o'r Polisiâu Cyfrifo. Noder fod yr Awdurdod wedi sefydlu rhaglen dreigl ar gyfer ailbrizio gwahanol gategoriâu o'r asedau yma yn flynyddol. Gweler y nodyn hwn hefyd ar gyfer sail dibrisio'r gwahanol gategoriâu o asedau.

Defnyddir 12 Ysgol Eglwysig gan y gwasanaeth addysg sydd heb eu cynnwys yn y tabl uchod oherwydd nad ydynt yn eiddo i'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal a chadw'r adeiladau yma ond nid yw'r symiau yn sylweddol. Er gwybodaeth, mae Ysgol Cae Top ym Mangor yn cael ei ystyried ar hyn o bryd fel ased y Cyngor yn ein cyfrifon, ac nid fel ysgol eglwysig. Mae statws cyfreithiol yr ased yn destun adolygiad cyfreithiol a all effeithio'r driniaeth yn y cyfrifon yn y dyfodol.

Dangosir y ffyrdd o gyllido'r asedau a brynwyd yn ystod y flwyddyn gyda'r wybodaeth ar wariant cyfalaf yn yr adroddiad naratif.

Ymrwymadau Cyfalaf

Roedd yr ymrwymadau o sylwedd ar gytundebau cyfalaf ar 31 Mawrth 2018 fel a ganlyn:

	Swm	Taliadau	Balans
	£'000	hyd yma	£'000
	£'000	£'000	£'000
Cynllun Adfywio Tref a Glannau Caernarfon	679	446	233
Ysgol y Berwyn - estyniad ac ailwampio	8,897	8,136	761

NODYN 16 – EIDDO BUDDSODDI

Mae'r eitemau canlynol o incwm a chostau wedi eu cymryd i ystyriaeth yn y llinell Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2016/17	2017/18
	£'000	£'000
Incwm rhent o eiddo buddsoddi	3	9
Enillion/(colledion) net	3	9

Nid oes cyfyngiadau ar allu'r Awdurdod i adnabod gwerth ei eiddo buddsoddi, nac ychwaith ar hawl yr Awdurdod i'r incwm a'r elw sy'n deillio o'r gwerthiant. Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw ymrwymiad cytundebol i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi na'i atgyweirio, cynnal na'i wella.

Mae'r tabl isod yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi yn ystod y flwyddyn:

	2016/17	2017/18
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	247	197
Gwarediadau	0	(81)
Elw/(colled) net o addasiadau gwerth teg	0	0
<u>Trosglwyddiadau:</u>		
(i)/o Eiddo, Offer a Chyfarpar	(50)	0
Balans 31 Mawrth	197	116

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL

(a) Offerynnau Ariannol - Dosbarthiadau

Diffinnir offeryn ariannol fel unrhyw gytundeb sydd yn creu ased ariannol mewn un endid ac ymrwymiad ariannol neu offeryn ecwiti mewn endid arall. Nid yw trafodion nad ydynt yn cael eu cyfnewid, megis rhai sy'n ymwneud â threthi a grantiau'r llywodraeth, yn gyfystyr ag offerynnau ariannol.

Ymrwymadau Ariannol

Mae ymrwymiad ariannol yn ddyletswydd i drosglwyddo buddion economaidd a reolir gan y Cyngor, a all gynrychioli dyletswydd gytundebol i gyflwyno arian parod neu asedau ariannol, neu ddyletswydd i gyfnewid ymrwymadau ac asedau ariannol gydag endid arall sydd o bosib yn anffafriol i'r Cyngor.

Mae ymrwymadau ariannol y Cyngor nad ydynt yn ddeilliadol yn ystod y flwyddyn yn cael eu mesur ar gost wedi'i amorteiddio, ac yn cynnwys:

- benthyciadau tymor hir gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) a benthycwyr masnachol
- Trefniant Consesiwn Gwasanaeth (cytundebau Menter Cyllid Preifat (PFI)) a fanylir yn Nodyn 42
- gorddrafft gyda Banc Barclays ccc
- benthyciadau tymor byr gan awdurdodau lleol a chymdeithasau tai
- prydlesau cyllidol a fanylir yn Nodyn 35
- taliadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a dderbyniwyd

Asedau Ariannol

Mae ased ariannol yn golygu hawl i fuddion economaidd yn y dyfodol a reolir gan y Cyngor. Fe'i cynrychiolir gan arian parod neu offerynnau eraill neu hawl cytundebol i dderbyn arian parod neu ased ariannol arall. Mae'r asedau ariannol a ddaliwyd gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn yn cael eu rhannu i'r tri dosbarth a ganlyn:

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Benthyciadau a derbyniadau (asedau ariannol â thaliadau sefydlog neu benodedig, sydd heb eu rhestru mewn marchnad weithredol) yn cynnwys:

- arian parod
- cyfrifon banc
- adneuron cyfnod penodol gyda banciau a chymdeithasau adeiladu
- benthyciadau i awdurdodau lleol eraill
- benthyciadau i gwmnïoedd bach
- derbyniadau masnach am nwyddau a gwasanaethau a gyflenwyd

Asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu (sydd wedi'u rhestru ar farchnad weithredol), sy'n cynnwys:

- cronfeydd marchnadoedd ariannol a chynlluniau buddsoddi cyfunol eraill
- tystysgrifau adneuron a ddyroddi'r gan fanciau a chymdeithasau adeiladu
- bondiau a ddyroddir gan fanciau amlochrog a chwmnïau yn y DU

Asedau a ddelir ar werth teg drwy elw a cholled, yn cynnwys:

- buddsoddiad ecwiti mewn cwmni gwastraff lleol

(b) Offerynnau Ariannol – Balansau

Mae'r ymrwymïadau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Ymrwymïadau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	2017	2018	2017	2018
	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Prifswm a fenthycwyd	108,143	107,810	2,702	10,333
Llog cronedig	0	0	633	532
Cyfanswm Benthyciadau	108,143	107,810	3,335	10,865
Benthyciadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Gorddrafft banc	0	0	30,035	45,538
Cyfanswm Arian a Ordynnwyd	0	0	30,035	45,538
Ymrwymïadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Dyledion Masnachol	0	0	0	0
Prydlesau Cyllidol	1,993	1,851	0	0
Cyfanswm Ymrwymïadau Tymor Hir	1,993	1,851	0	0
Ymrwymïadau ar gost wedi'i amorteiddio:				
Dyledion Masnachol	0	0	54,912	55,494
Prydlesau Cyllidol	0	0	134	142
Cynhwyswyd o fewn Credydwyr*	0	0	55,046	55,636
Cyfanswm yr Ymrwymïadau Ariannol	110,136	109,661	88,416	112,039

* Mae llinell credydwyr tymor byr ar y Fantolen yn cynnwys £937,000 (£1,927,000 ar 31 Mawrth 2017) o gredydwyr (Nodyn 21) nad ydynt yn cyfateb i'r diffiniad o ymrwymïad ariannol.

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae'r asedau ariannol a ddatgelir yn y Fantolen yn cael eu dadansoddi yn unol â'r categorïau a ganlyn:

Asedau Ariannol	Tymor Hir		Tymor Byr	
	31 Mawrth 2017 £'000	31 Mawrth 2018 £'000	31 Mawrth 2017 £'000	31 Mawrth 2018 £'000
Benthyciadau a Derbyniadau:				
Prifswm ar gost wedi'i amorteiddio	17	17	26,000	33,000
Llog cronedig	0	0	44	37
Buddsoddiadau ar gael i'w gwerthu:				
Prifswm ar gost wedi'i amorteiddio	2,154	0	0	1,991
Cyfanswm Buddsoddiadau	2,171	17	26,044	35,028
Benthyciadau a Derbyniadau:				
Arian	0	0	59	58
Cyferwerthoedd arian ar gost wedi'i amorteiddio	0	0	1,325	12,345
Cyfanswm Arian a Chyferwerthoedd Arian	0	0	1,384	12,403
Benthyciadau a Derbyniadau:				
Derbyniadau Masnachol	4,094	4,101	32,341	39,007
Cynhwyswyd o fewn Dyledwyr*	4,094	4,101	32,341	39,007
Cyfanswm Asedau Ariannol	6,265	4,118	59,769	86,438

* Mae llinell tymor byr dyledwyr ar y Fantolen yn cynnwys £18,067,000 (£22,548,000 ar 31 Mawrth 2017) o ddyledwyr (Nodyn 18) nad ydynt yn cwrdd â'r diffiniad o ased ariannol.

Benthyciadau Meddal Materol

Mae gan Awdurdodau Lleol yr hawl i roi benthyciadau am resymau polisi yn hytrach na fel offerynnau ariannol, ac fe all y benthyciadau yma fod yn ddi-log neu ar gyfraddau is na chyfraddau cyffredinol y farchnad. Pan mae benthyciadau yn cael eu dyroddi ar gyfradd is na chyfradd y farchnad maent yn cael eu hadnabod fel "Benthyciadau Meddal".

Mae gwerth teg y benthyciadau meddal yma yn llai na chyfanswm yr arian a fenthycwyd. Mae gwerth teg benthyciad, sy'n cael ei roi yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd gyffredinol y farchnad, yn cael ei amcangyfrif fel gwerth presennol holl dderbyniadau arian y dyfodol wedi ei ddisgowntio yn defnyddio cyfradd llog y farchnad gyffredinol ar gyfer offeryn cyffelyb. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm a fenthycir a gwerth teg y benthyciad yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant. Mae Côt Ymarfer 2017/18 yn gosod gofynion cyfrifeg a datgeliad penodol ar gyfer benthyciadau meddal. Yn ystod 2017/18 fe adnabu Cyngor Gwynedd y "benthyciadau meddal" canlynol:

- Taliadau Gohiriedig am daliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.18 £2,098,027)
- Benthyciadau Ceir a Beiciau i weithwyr (cyfanswm yn ddyledus ar 31.03.18 £1,144,101)

Daethpwyd i benderfyniad nad yw'r ychydig o "fenthyciadau meddal" sydd gan y Cyngor yn ymofyn datgeliad ar wahân gan eu bod yn de-minimis.

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Gwrthbwysu Asedau ac Ymrwymiadau Ariannol

Mae asedau ac ymrwymiadau ariannol yn cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ble mae gan y Cyngor hawl gorfodol cyfreithiol i wrthbwysu ac yn bwriadu setlo ar sail net, neu i wireddu'r asedau a setlo'r ymrwymiadau yn gydamserol. Mae'r tabl isod yn dangos yr offerynnau hynny sydd wedi cael eu gosod yn erbyn ei gilydd ar Y Fantolen. Nid oedd gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymiadau ariannol eraill oedd yn destun i drefniant gorfodol neu drefniant tebyg.

	2016/17			2017/18		
	Asedau gros (ymrwymia- dau)	(Ymrwymia- dau) asedau wedi eu gwrthbwysu	Sefyllfa net ar Y Fantolen	Asedau gros (ymrwymia- dau)	(Ymrwymia- dau) asedau wedi eu gwrthbwysu	Sefyllfa net ar Y Fantolen
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfrifon banc mewn credyd	13,065	(13,065)	0	9,917	(9,917)	0
Cyfanswm Asedau Ariannol	13,065	(13,065)	0	9,917	(9,917)	0
Gorddrafft banc	(43,100)	13,065	(30,035)	(55,455)	9,917	(45,538)
Cyfanswm Ymrwymiadau Ariannol	(43,100)	13,065	(30,035)	(55,455)	9,917	(45,538)

(c) Offerynnau Ariannol – Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a cholledion a nodir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn perthynas â'r offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:

	Ymrwymiadau Ariannol	Asedau Ariannol	
	Costau'r ymrwymiadau wedi'u hamorteiddio	Benthyciadau a Derbyniadau	Cyfanswm 2017/18
	£'000	£'000	£'000
Costau Llog	6,122	0	6,122
Llog taladwy a ffioedd tebyg	6,122	0	6,122
Incwm y llog	0	(211)	(211)
Incwm y llog a'r buddsoddiad	0	(211)	(211)
(Enillion)/colledion net y flwyddyn	6,122	(211)	5,911

(d) Offerynnau Ariannol – Gwerthoedd Teg

Mae asedau ariannol a ddynodir fel benthyciadau a derbyniadau a'r holl ymrwymiadau ariannol nad ydynt yn ddeilliadol yn cael eu prasio yn y Fantolen ar sail cost wedi'i hamorteiddio. Amcangyfrifwyd eu gwerthoedd teg drwy gyfrifo gwerth net presennol y llif arian oedd yn weddill o dan y cytundeb ar 31 Mawrth 2018, gan ddefnyddio'r rhagdybiaethau canlynol:

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

- Mae benthyciadau'r PWLB wedi'u disgowntio ar y cyfraddau llog a gyhoeddwyd ar gyfer benthyciadau newydd gyda'r un cyfnod ad-dalu a drefnwyd ar 31 Mawrth.
- Mae benthyciadau a buddsoddiadau tymor hir eraill wedi'u disgowntio ar gyfraddau'r farchnad ar gyfer offerynnau cyffelyb sydd â chyfnod ad-dalu cyffelyb ar 31 Mawrth.
- Ni chydabyddir ad-daliadau cynnar nac amhariadau.
- Rhagdybir bod gwerth teg offerynnau tymor byr, gan gynnwys dyledion a derbyniadau masnachol, yn cyfateb yn agos i'r swm cario.
- Yn achos ymrwymadau a ohiriwyd (megis prydlesau cyllidol) mae'r Awdurdod yn tybio bod y swm cario yn amcangyfrif rhesymol o'r gwerth teg.

	Gwerth i'w gario 31 Mawrth 2017 £'000	Gwerth teg 31 Mawrth 2017 £'000	Gwerth i'w gario 31 Mawrth 2018 £'000	Gwerth teg 31 Mawrth 2018 £'000
Ymrwymadau Ariannol:				
Benthyciadau	(111,478)	(181,814)	(118,143)	(182,832)
Prydlesau cyllidol	(2,127)	(2,127)	(1,993)	(1,993)
Dyledion Masnachol	(54,912)	(54,912)	(53,865)	(53,865)
Cyfanswm Ymrwymadau Ariannol	(168,517)	(238,853)	(174,001)	(238,690)
Asedau Ariannol:				
Buddsoddiadau tymor hir	2,171	2,171	17	17
Buddsoddiadau tymor byr	26,000	26,044	34,991	35,028
Derbyniadau Masnachol	32,341	32,341	39,007	39,007
Cyfanswm Asedau Ariannol	60,512	60,556	74,015	74,052

Mae gwerth teg yr ymrwymadau tymor hir yn uwch na'r swm cario gan fod portffolio benthyciadau'r Awdurdod yn cynnwys nifer o fenthyciadau sydd â chyfradd llog taladwy sy'n uwch na'r cyfraddau llog sydd ar gael ar gyfer benthyciadau cyffelyb ar ddyddiad y Fantolen.

Roedd mwyafrif o bortffolio buddsoddi'r Cyngor ar ddyddiad y Fantolen yn adneuo cyfnod penodol gyda Banciau a Chymdeithasau Adeiladu, ac adneuo cyfrifon ar alw/ar rybudd a bondiau wedi eu gwarantu. Roedd dyddiad aeddfedu'r buddsoddiadau hyn oll o fewn cyfnod o 12 mis i ddyddiad y Fantolen.

(e) Offerynnau Ariannol - Risgiau

Mae'r Cyngor yn cydymffurfio â Côt Ymarfer ar Reolaeth y Trysorlys CIPFA â'r Côt Darbodus Ariannu Cyfalaf Awdurdodau Lleol (diwygwyd yn Rhagfyr 2017).

Yn unol â'r Côt Rheolaeth y Trysorlys, mae'r Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys cyn i bob blwyddyn ariannol newydd gychwyn. Mae'r Strategaeth yn amlinellu'r paramedrau ar gyfer rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys, sy'n manylu ar y trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hynny.

Mae'r Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol ag Arweiniad Buddsoddi Llywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau lleol. Pwysleisia'r Arweiniad hwn y dylid rhoi blaenoriaeth i sicrwydd a hylifedd, yn hytrach na chynnyrch. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Ymarferion Rheolaeth y Trysorlys yn seiliedig ar chwilio am y gyfradd adennill uchaf posib sy'n gyson â'r lefelau priodol o sicrwydd a hylifedd.

Mae hyn yn cynnwys y prif risgiau a ganlyn:

- *Risg Credyd:* Y posibilrwydd y bydd un parti mewn offeryn ariannol yn methu â chyflawni ei ymrwymadau cytundebol, gan beri colled i'r Cyngor.

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

- *Risg Hylifedd:* Y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn gallu codi digon o arian i ddiwallu'r ymrwymiad ariannol ar amser.
- *Risg y Farchnad:* Y posibilrwydd o golled ariannol oherwydd newidiadau i'r cyfraddau llog, prisiau'r farchnad ac ati.

Risg Credyd: Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn rheoli risg credyd drwy sicrhau bod ei holl fuddsoddiadau'n cael eu gwneud gyda sefydliadau sydd ag ansawdd credyd uchel, fel y nodir yn Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys. Yn ystod 2017/18 mae'r rhain yn cynnwys endidau masnachol gydag isafswm statws credyd hirdymor o A-, Llywodraeth y DU ac awdurdodau lleol eraill heb statws credyd y mae'r Cyngor wedi derbyn cyngor buddsoddi annibynnol arnynt. Gan gydnabod nad yw credyd-raddio bob amser yn medru rhagweld diffygdlu, mae'r Cyngor hefyd yn ystyried mesurau eraill gan gynnwys cyfnewid diffygdlu credyd a phrisiau ecwiti wrth ddewis sefydliadau masnachol ar gyfer buddsoddi.

Yn ystod 2017/18 gosodwyd uchafswm o 5% o swm yr holl bortffolio y gellid ei fuddsoddi gyda gwrth barti unigol (wedi ei ostwng i £1m ar gyfer rhai cymdeithasau adeiladau a 2.5% ar gyfer Grŵp RBS). Mae'r Cyngor hefyd wedi gosod uchafswm cyfanswm buddsoddiad grŵp o 5% ar gyfer sefydliadau sy'n rhan o'r un grŵp bancio (wedi ei ostwng i 2.5% ar gyfer Grŵp RBS). Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £40m am gyfnod hwy na blwyddyn.

Ni ellir cynnig asesiad cyffredinol o ba mor agored yw'r Cyngor i risg credyd mewn perthynas â'i fuddsoddiadau o £33m gyda banciau a chymdeithasau adeiladu, gan fod y risg o unrhyw sefydliad yn methu talu'r llog neu ad-dalu'r prif swm yn benodol i bob sefydliad unigol. Dengys profiad diweddar mai prin iawn yw'r achosion pan fo endidau o'r fath yn methu cyflawni'u hymrwymadau. Mae'r risg o fethu adfer arian yn perthyn i holl adneuo'n y Cyngor, ond ar 31 Mawrth 2018 nid oedd unrhyw dystiolaeth y byddai'r risg yn debygol o gael ei wireddu.

Yn ystod 2008/09, roedd y Cyngor wedi adneuo £4m gyda Heritable Bank, banc wedi'i gofrestru yn y DU dan Gyfraith yr Alban. Rhoddwyd y cwmni yn nwylo'r gweinyddwyr ar 7 Hydref 2008. Derbyniodd y Cyngor ddychweliad o £3,938,407, sef 98% gan y gweinyddwyr hyd at 31 Mawrth 2018. Mae'r weinyddiaeth yn parhau, ond disgwylir i'r holl swm gael ei adennill maes o law.

Nid yw'r Cyngor yn dal gwarant gyfochrog yn erbyn unrhyw fuddsoddiadau.

Mae ansawdd credyd uwch i £1.991m o fuddsoddiadau'r Cyngor gan mai bondiau wedi eu gwarantu ydynt sydd gyda phwl o asedau yn diogelu'r bond petai'r dyroddwr yn methu. Mae'r warant gyfatebol yma yn lleihau'r debygoliaeth i'r Cyngor dioddef colled credyd ar y buddsoddiadau hyn.

Ceir crynodeb yn y tablau isod o werth risg credyd portffolio buddsoddi'r Cyngor fesul cyfradd credyd:

Cyfradd Credyd	Tymor Byr	
	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
AAA	0	4,991
AA+	0	0
AA	0	3,000
AA-	10,000	13,000
A+	0	0
A	8,000	4,000
A-	1,000	0
Cymdeithasau Adeiladu heb eu graddio	4,000	1,000
Awdurdodau lleol heb eu graddio	3,000	9,000
Cyfanswm Buddsoddiadau	26,000	34,991

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Cyfradd Credyd	Tymor Hir	
	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
AAA	2,103	0
AA+	0	0
AA	0	0
AA-	0	0
A+	0	0
A	0	0
A-	0	0
Unrated	0	0
Cyfanswm Buddsoddiadau	2,103	0

Derbyniadau Masnachol

Mae gan y Cyngor nifer o ddyledwyr tymor hir gan gynnwys benthyciadau ceir i weithwyr ac un morgais i aelod o'r cyhoedd. Ystyrir y benthyciadau ceir fel risg isel oherwydd y gallu i ddiynnu'r ad-daliadau o gyflogau'r gweithwyr, trefniadau trosglwyddo cytbwys gydag awdurdodau lleol eraill parthed unrhyw weithwyr sy'n trosglwyddo gyda benthyciad ceir yn ddyledus, trefniadau penodol ar gyfer methdalwyr a threfniadau adennill dyled arferol ar gyfer unrhyw weithwyr sydd yn gadael cyflogaeth llywodraeth leol. Mae'r morgais yn risg isel oherwydd bod y Cyngor yn dal arwystl cyntaf dros yr eiddo a forgeisiwyd.

Mae'r Cyngor wedi lansio Cronfa Benthyciadau Busnes i fusnesau bychan a chanolig o ran maint yng Ngwynedd. Mae'r cyfraddau llog a gyfyd ar fenthyciadau o'r fath yn gyfesur â'r risg credyd uwch sy'n ymglymedig â'r math yma o fenthyciadau.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad parod i fenthyciadau ar gyfraddau ffafriol o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus ac awdurdodau lleol eraill, ac ar gyfraddau uwch gan fanciau a chymdeithasau adeiladu. Nid oes unrhyw risg ymddangosiadol y bydd y Cyngor yn methu codi cyllid i gwrdd â'i ymrwymadau. Er hyn, mae risg y bydd yn rhaid i'r Cyngor adnewyddu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg lle mae'r cyfraddau llog yn anffafriol. Rheolir y risg hwn drwy gynnal amrediad o fenthyciadau gyda chyfraddau sefydlog a sicrhau nad yw mwy na 25% o fenthyciadau'r Cyngor yn aeddfedu mewn unrhyw un flwyddyn ariannol.

Mae dadansoddiad aeddfedrwedd y prif fenthyciadau fel â ganlyn:

Amser tan aeddfedrwedd (blynyddoedd)	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Llai na blwyddyn	2,702	10,333
Dros 1 ond dim dros 2	333	2,236
Dros 2 ond dim dros 5	5,322	4,590
Dros 5 ond dim dros 10	17,613	17,128
Dros 10 ond dim dros 20	27,626	32,792
Dros 20 ond dim dros 30	13,697	7,511
Dros 30 ond dim dros 40	17,986	17,986
Dros 40	9,367	25,567
Dyddiad ansicr*	16,200	0
Cyfanswm	110,846	118,143

* Roedd gan y Cyngor £16.2m o fenthyciadau "Lender's option, borrower's option" (LOBO) lle bo'r opsiwn gan y benthyciwr i gynnig codiad yn y gyfradd a delir; roedd gan y Cyngor hawl wedyn i dderbyn y gyfradd newydd neu ad-dalu'r benthyciad heb gosb. Roedd dyddiad aeddfedrwedd felly yn ansicr.

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Risg y Farchnad : Risg Cyfraddau Llog

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n codi o symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effeithiau cymhleth ar yr Awdurdod. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y cyfraddau llog yn arwain at yr effeithiau a ganlyn:

- Benthyciadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r gwariant llog yn cynyddu.
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr ymrwymadau benthycia yn disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau cyfnewidiol - byddai'r incwm llog sydd yn cael ei gredu yn cynyddu.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – byddai gwerth teg yr asedau yn disgyn.

Nid yw buddsoddiadau a nodir fel “benthyciadau a derbyniadau” a benthyciadau a ddelir yn cael eu cario ar werth teg, ac felly ni fydd newidiadau i'w gwerth teg yn effeithio ar yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag, mae'r newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn ddyledus ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfraddau cyfnewidiol yn cael eu nodi ar y Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau. Caiff symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog a ddynodir fel “ar gael i'w gwerthu” eu hadlewyrchu yn yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Mae Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn ceisio lleihau'r risgiau hyn drwy osod uchafswm ar y symiau net sy'n agored i gyfraddau llog sefydlog a chyfnewidiol. Ar 31 Mawrth 2018 roedd 100% o'r prif symiau net a fenthycwyd (h.y. dyled net o fuddsoddiad) yn agored i gyfraddau sefydlog a 0% i gyfraddau cyfnewidiol.

Petai'r holl gyfraddau llog wedi bod 1% yn uwch neu is (gyda'r elfennau newidiol eraill oll yn gyson), yr effaith ariannol fyddai:

	1% yn uwch £'000	1% yn llai £'000
Newid yn y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau cyfradd newidiol	0	0
Newid yn y llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	31	6
Effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	31	6
Newid yng ngwerth teg yr asedau buddsoddiad cyfradd sefydlog	0	0
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	0	0
Newid yng ngwerth teg benthyciadau / ymrwymadau cyfradd sefydlog*	(25,393)	25,393

*Dim effaith ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

Risg y Farchnad : Risg Pris

Mae prisiau marchnad buddsoddiadau'r Cyngor mewn bondiau cyfradd sefydlog a'i unedau mewn cynlluniau buddsoddi cyfunol yn cael eu llywodraethu gan y cyfraddau llog cyffredinol, a rheolir y risg marchnad sy'n gysylltiedig â'r offerynnau hyn ar y cyd â'r risg cyfraddau llog.

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti ac felly nid yw'n agored i risg pris. Roedd y Cyngor yn berchen ar gyfranddaliadau yng Nghwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol (LAWDC). Penderfynodd Cyngorau Gwynedd ac Ynys Môn ddod â'r trefniant i ben yn ystod 2007/08 a gwneud y gwaith yn fewnol, gan drosglwyddo'r asedau gweithredol, ymrwymadau a'r gweithwyr perthnasol i'r Cyngor ym mis Ionawr 2008. Cafodd y cwmni ei ddirwyn i ben yn 2017/18 a derbyniodd y Cyngor £43,784.25 am ei ran o'r asedau.

Risg y Farchnad : Risg y Gyfnewidfa Dramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau nac ymrwymadau ariannol mewn arian tramor. Felly nid yw'n agored i golledion o ganlyniad i symudiadau niweidiol mewn cyfraddau cyfnewid.

NODYN 18 – DYLEDWYR TYMOR BYR

	Dyledwyr NET o amhariad	
	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Llywodraeth Cymru	28,921	30,423
Cyrff Llywodraeth Ganolog Eraill	7,187	6,159
Awdurdodau Lleol Eraill	2,608	2,761
Gwasanaeth Iechyd Cenedlaethol	2,594	2,980
Corfforaethau a Chronfeydd Masnachu Cyhoeddus	18	46
Treth Cyngor	1,846	1,932
Endidau Eraill ac Unigolion	11,715	12,773
Cyfanswm	54,889	57,074

NODYN 19 – ARIAN A CHYFWERTHOEDD ARIAN

	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Arian mewn Llaw	13	13
Cyfrifon Banc Cyfredol	46	45
Cyfrifon Galw	1,325	12,345
Arian a Chyferthoedd Arian	1,384	12,403
Gorddrafft Banc	(30,035)	(45,538)
Cyfanswm	(28,651)	(33,135)

Er mwyn uchafu'r adenillion o Fuddsoddiadau Tymor Byr ac Adneuron Banc, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian sydd dros ben yn ei gyfrifon banc ynghyd ag unrhyw arian sydd dros ben yng nghyfrifon banc Gronfa Bensiwn Gwynedd. Telir rhaniad priodol o'r llog a enillir i'r Gronfa Bensiwn a rhennir unrhyw golledion ar fuddsoddiadau gyda'r Gronfa Bensiwn yn yr un modd. Oherwydd natur y trefniadau banc nid yw'r arian sydd dros ben yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn yn cael ei drosglwyddo i gyfrifon banc y Cyngor ac felly mae rhan o'r Buddsoddiadau Tymor Byr (Nodyn 17) a'r Cyfrif Galw a Chronfeydd Marchnad Arian a ddangosir uchod yn cynrychioli arian sydd wedi ei fuddsoddi ar ran y Gronfa Bensiwn ar ddyddiad Y Fantolen. Oherwydd y ffaith fod y Buddsoddiadau Tymor Byr yn enw Cyngor Gwynedd, maent yn ymddangos yn eu cyfanrwydd ar y Fantolen. £37m (£15.7m ar 31 Mawrth 2017) oedd elfen Buddsoddiadau Tymor Byr ac Adneuron Banc y Gronfa Bensiwn.

NODYN 20 – ASEDAU AR GAEL I'W GWERTHU

	2016/17	2017/18
	£'000	£'000
Balans 1 Ebrill	459	148
<u>Asedau newydd eu dosbarthu fel rhai ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	74	0
Gwariant yn y flwyddyn	2	0
Colledion Ailbrisio	0	0
Colledion Amharu	(2)	0
<u>Asedau wedi eu tynnu allan o'r dosbarth sydd ar gael i'w gwerthu:</u>		
Eiddo, Offer a Chyfarpar	(35)	0
Asedau wedi eu gwerthu	(350)	(75)
Balans 31 Mawrth	148	73

NODYN 21 – CREDYDWYR TYMOR BYR

	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Llywodraeth Cymru	2,774	1,505
Cyrff Llywodraeth Ganolog Eraill	3,622	4,705
Awdurdodau Lleol Eraill	7,333	12,325
Gwasanaeth Iechyd Cenedlaethol	358	438
Corfforaethau a Chronfeydd Masnachu Cyhoeddus	250	1,996
Treth Cyngor	1,310	1,008
Endidau Eraill ac Unigolion	41,325	34,596
Cyfanswm	56,972	56,573

NODYN 22 – DARPARIAETHAU

Mae'r Cyngor yn gosod o'r neilltu ddarpariaethau ar gyfer ymrwymadau penodol na ellir ar hyn o bryd eu pennu'n sicr o ran maint neu amser. Ni chaniateir, yn unol ag egwyddorion cyfrifeg, i wneud darpariaethau ar gyfer patrymau gwariant anwastad. Fodd bynnag, gellir sefydlu reserfau wedi eu clustnodi a dangosir y rheiny yn Nodyn 10.

Mae'r manylion isod wedi eu rhannu'n ddarpariaethau tymor byr (o fewn 12 mis) a darpariaethau tymor hir (dros 12 mis). Fodd bynnag, cynhelir adolygiad cyfnodol ar lefel darpariaeth yr eitemau perthnasol.

	Balans ar 31 Mawrth 2017 £'000	(Ychwanegiad) / Gostyngiad / Trosglwyddiad £'000	Defnydd yn y flwyddyn £'000	Balans ar 31 Mawrth 2018 £'000
<u>Darpariaethau Tymor Byr</u>				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(257)	(244)	244	(257)
Darpariaeth Hawliadau Trydydd Parti	(100)	13	87	0
	(357)	(231)	331	(257)
<u>Darpariaethau Tymor Hir</u>				
Darpariaeth Safleoedd Gwastraff	(7,592)	257	0	(7,335)
Darpariaeth Hawliadau Trydydd Parti	(93)	0	0	(93)
Darpariaeth Yswiriant MMI	(91)	0	0	(91)
	(7,776)	257	0	(7,519)
Cyfanswm	(8,133)	26	331	(7,776)

Darpariaeth Safleoedd Gwastraff – ar gyfer gofynion gwaith capio ac ôl-ofal holl safleoedd gwaredu gwastraff y Cyngor.

Darpariaeth Hawliadau Trydydd Parti – mewn perthynas ag achosion a hawliadau trydydd parti yn erbyn y Cyngor yn y meysydd Oedolion ac Ymgynghoriaeth.

Darpariaeth MMI (Yswiriant Municipal Mutual) – darpariaeth gan fod yr Awdurdod yn agored i ymrwymadau yswiriant a etifeddwyd ac yn ymwneud â threfniadau yswiriant ei Awdurdodau blaenorol ac Yswiriant Municipal Mutual.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO

31 Mawrth 2017		31 Mawrth 2018
£'000		£'000
71,974	Reserf Ailbrisio	76,405
(17)	Reserf Offerynnau Ariannol ar Gael i'w Gwerthu	(170)
187,120	Cyfrif Addasu Cyfalaf	187,522
(760)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(743)
(235,413)	Reserf Pensiynau	(226,981)
(3,935)	Cyfrif Absenoldeb Cronedig	(3,387)
18,969	Cyfanswm Reserfau na ellir eu defnyddio	32,646

23.1 Reserf Ailbrisio

Mae'r Reserf Ailbrisio yn cynnwys enillion a wnaed gan yr Awdurdod yn deillio o gynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offer a Chyfarpar. Gostyngir y balans pan gaiff asedau gydag enillion cronedig eu:

- Ailbrisio i lawr neu eu hamharu a bod yr enillion yn cael eu colli.
- Defnyddio i ddarparu gwasanaethau a bod yr enillion yn cael eu treulio trwy ddibrisiant, neu
- Gwaredu a'r enillion yn cael eu cyflawni.

Dim ond enillion ailbrisio sydd wedi eu cronni ers 1 Ebrill 2007, sef dyddiad creu'r Reserf, sy'n cael eu cynnwys yn y Reserf. Caiff unrhyw enillion sydd wedi eu cronni cyn y dyddiad yma eu cynnwys ym malans y Cyfrif Addasu Cyfalaf.

2016/17		2017/18
£'000		£'000
67,131	Balans 1 Ebrill	71,974
9,916	Ailbrisio asedau i fyny	10,889
(2,634)	Ailbrisio asedau i lawr a cholledion amharu	(5,076)
7,282	Gwarged/(diffyg) wrth ailbrisio asedau	5,813
(1,219)	Gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol	(1,232)
(1,220)	Elw cronedig ar asedau a werthwyd	(150)
(2,439)	Swm i'w sgwennu i ffwrdd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(1,382)
71,974	Balans 31 Mawrth	76,405

23.2 Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w Gwerthu

Mae'r Reserf Offerynnau Ariannol ar gael i'w Gwerthu yn cynnwys yr enillion wnaed gan yr Awdurdod o ganlyniad i gynnydd yng ngwerth ei fuddsoddiadau sydd unai â phris marchnad a ddyfynnwyd, neu sydd heb daliadau penodol neu sefydlog. Gostyngir y balans pan mae buddsoddiadau gydag elw cronedig yn cael eu:

- Ailbrisio i lawr neu eu hamharu a'r elw'n cael ei golli.
- Gwerthu a'r elw'n cael ei gyflawni.

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

2016/17 £000		2017/18 £'000
142	Balans 1 Ebrill	(17)
0	Ailbriso buddsoddiadau i fyny	0
(159)	Ailbriso buddsoddiadau nad ydynt wedi eu cynnwys yn y Gwarged/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau i lawr	(153)
0	Enillion cronedig ar asedau wedi eu gwerthu ac asedau aeddfed sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel Incwm Buddsoddi Arall	0
(17)	Balans 31 Mawrth	(170)

23.3 Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaethau amser sy'n codi oherwydd y gwahaniaethau mewn trefniadau cyfrifeg am ddefnyddio asedau tymor hir a chyllido'r prynu, adeiladu a gwella'r asedau o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r Cyfrif yn cael ei ddebydu gyda'r gost o brynu, adeiladu a gwella gan fod dibrisiant, colledion amhariad ac amorteiddio yn cael ei gyfrifo i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda thrafodion cysoni yn y Reserf Ailbriso i drawsnewid y ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r Cyfrif yn cael ei gredydu gyda'r swm wedi ei neilltuo gan yr Awdurdod fel cyllid i brynu, adeiladu a gwella asedau.

Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi ac enillion wedi eu hadnabod ar asedau rhoddi sydd heb eu treulio eto gan yr Awdurdod.

Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbriso wedi cronni ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y creuwyd y Reserf Ailbriso i gofnodi enillion o'r fath.

Mae Nodyn 9 yn dangos manylion yr holl drafodion o fewn y Cyfrif, ond am y rhai sydd yn cael eu cynnwys yn y Reserf Ail-briso.

2016/17 £'000		2017/18 £'000
186,954	Balans 1 Ebrill	187,120
	<u>Gwrthdroi eitemau sydd yn berthnasol i wariant cyfalaf sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>	
(20,793)	Dibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	(19,721)
(4,987)	Gwariant Refeniw wedi ei ariannu o Gyfalaf drwy Statud	(3,892)
(1,077)	Addasiad i falansau asedau anghyfredol wrth werthu	(637)
1,219	Trosglwyddo o'r Reserf Ailbriso Cyfalaf	1,232
	<u>Ariannu Cyfalaf a gyfeiriwyd yn y flwyddyn:</u>	
770	Derbyniadau Cyfalaf	1,384
11,606	Grantiau a chyfraniadau a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i ariannu cyfalaf	11,255
5,593	Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	5,547
5,972	Gwariant Cyfalaf wedi ei gyfeirio yn y flwyddyn i'r Gronfa Gyffredinol	3,120
1,863	Derbyniadau cyfalaf a neilltuwyd / Darpariaeth refeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	2,114
187,120	Balans 31 Mawrth	187,522

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

23.4 Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn cynrychioli'r swm y dylai fod wedi'i godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn unol ag arferion cyfrifo cywir o dan y Côt Ymarfer, ond y mae Darpariaethau Statudol yn caniatáu neu'n gorfodi iddynt gael eu gohirio dros flynyddoedd dilynol.

Mae'n ofynnol i bob premiwm a disgownt o ganlyniad i ddiwedd benthyciadau ymlaen gael eu codi'n llawn ar Incwm a Gwariant. Lle bo'r trafodion yn cwrdd â'r diffiniad o gyfaddasiad mae unrhyw breimiwm neu ddisgownt yn cael ei ychwanegu at werth cario'r benthyciad, ac yn cael ei amorteiddio i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros oes y benthyciad newydd. Mae cyfaddasiad yn digwydd pan nad yw telerau'r ddyled newydd yn "sylweddol wahanol" i rai'r hen ddyled.

Gall premiymau sydd wedi'u hamorteiddio o dan ddarpariaethau statudol gael eu codi ar y Gronfa Gyffredinol, naill ai dros weddill oes y benthyciad gwreiddiol neu dros oes y benthyciad newydd, p'run bynnag yw'r cyfnod hwyaf. Rhaid i ddisgownt gael ei gredydu i'r Gronfa Gyffredinol naill ai dros 10 mlynedd neu dros oes y benthyciad gwreiddiol, p'run bynnag yw'r cyfnod byrraf.

Mae'r trafodion a adlewyrchir yn yr Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol fel a ganlyn:

2016/17		2017/18
£'000		£'000
(835)	Balans 1 Ebrill	(760)
46	Cyfran o breimiymau sy'n berthnasol i flynyddoedd blaenorol sydd yn gynwysedig ym malansau'r Gronfa Gyffredinol yn unol â gofynion statudol	46
29	Credyd gohiriedig am dderbyniad taliadau sy'n ddyledus gan bobl mewn gofal	(29)
(760)	Balans 31 Mawrth	(743)

NODYN 23 – RESERFAU NA ELLIR EU DEFNYDDIO (parhad)

23.5 Reserf Pensiynau

Mae'r Reserf Pensiynau yn amsugno'r gwahaniaethau amser sydd yn deillio o wahanol drefniadau cyfrifo ariannu buddion ymddeol yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn cyfrifo buddion ymddeol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel mae'r buddion yn cronni blynyddoedd o wasanaeth, gyda'r ymrwymiad yn cael ei ddiweddarau i adlewyrchu chwyddiant, newid tybiaethau ac enillion buddsoddiadau gan unrhyw adnoddau sydd wedi ei neilltuo i gwrdd â'r gost. Fodd bynnag, mae anghenion statudol yn gofyn i fuddion enillwyd cael eu hariannu fel y mae'r Awdurdod yn cyfrannu dros y gweithwyr i'r gronfa bensiwn neu fel mae'n talu'r pensiynau hynny mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Mae balans debyd y Reserf Pensiynau felly yn dangos diffyg sylweddol yn y buddion enillwyd gan gyn-weithwyr a gweithwyr presennol a'r adnoddau mae'r Awdurdod wedi neilltuo i'w cyfarfod. Mae'r trefniadau statudol yn sicrhau bydd arian wedi ei neilltuo erbyn bydd y buddion angen eu talu.

2016/17 £'000		2017/18 £'000
(178,332)	Balans 1 Ebrill	(235,413)
(51,322)	Ailfesuriad o'r (ymrwymadau) / asedau buddion diffiniedig net	22,330
(26,259)	Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol sydd wedi eu debydu neu gredydu i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(41,757)
20,500	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn y flwyddyn	27,859
(235,413)	Balans 31 Mawrth	(226,981)

23.6 Cyfrif Absenoldeb Cronedig

Mae'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai fel arall yn ymddangos ar Falans y Gronfa Gyffredinol trwy gronni absenoldebau cyfadfer enilledig ond heb eu cymryd yn y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a ddygir ymlaen ar 31 Mawrth. Mae trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i neu o'r Cyfrif.

2016/17 £'000		2017/18 £'000
(3,392)	Balans 1 Ebrill	(3,935)
(543)	Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	548
(3,935)	Balans 31 Mawrth	(3,387)

NODYN 24a – DATGANIAD LLIF ARIAN : ADDASIADAU I'R GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU AM SYMUDIADAU ANARIANNOL

2016/17		2017/18
£'000		£'000
(13,466)	Dibrisiant	(14,221)
(7,327)	Amhariad ac ailbriso i lawr	(5,500)
(1,636)	(Cynnydd)/Gostyngiad mewn Credydwyr	248
22,340	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Dyledwyr	2,178
(35)	Cynnydd/(Gostyngiad) mewn Stoc	(221)
(5,759)	Ymrwymiad pensiwn	(13,898)
(2,297)	Gwerth i'w gwario ar asedau anghyfredol sydd wedi eu gwerthu neu dad-gydnabod	(786)
(4,919)	Eitemau anariannol eraill sydd wedi eu cynnwys yn y gwarged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau	(2,998)
(13,099)		(35,198)

NODYN 24b – DATGANIAD LLIF ARIAN – ADDASU AM EITEMAU CYNWYSEDIG YN Y GWARGED NEU DDIFFYG NET AR DDARPARU GWASANAETHAU SYDD YN WEITHGAREDDAU BUDDSODDI NEU ARIANNU

2016/17		2017/18
£'000		£'000
1,603	Derbyniad o werthiant eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	240
1,603		240

NODYN 24c – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian o weithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2016/17		2017/18
£'000		£'000
(323)	Llog a dderbyniwyd	(218)
5,616	Llog a dalwyd	5,410

NODYN 25 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI

2016/17		2017/18
£'000		£'000
24,438	Prynu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	20,431
332,978	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	409,330
4,780	Taliadau eraill am weithgareddau buddsoddi	3,900
(1,633)	Derbyniadau o werthu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(216)
(356,989)	Derbyniadau o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(402,341)
3,574	Llif arian net o weithgareddau buddsoddi	31,104

NODYN 26 – DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU ARIANNU

2016/17		2017/18
£'000		£'000
126	Taliadau ariannol i leihau'r ymrwymiad sy'n ddyledus yn ymwneud â Phrydlesau Cyllidol	134
1,955	Ad-daliadau benthyciadau tymor byr a thymor hir	(7,197)
2,081	Llif arian net o weithgareddau ariannu	(7,063)

NODYN 27 – DADANSODDIAD NATUR GWARIANT AC INCWM

Mae gwariant ac incwm yr Awdurdod wedi ei ddadansoddi fel a ganlyn:

2016/17 £'000	<u>Gwariant / Incwm</u>	2017/18 £'000
	Gwariant	
167,044	Gwariant buddion gweithwyr	178,611
135,913	Gwariant arall Gwasanaethau	159,266
21,725	Ad-daliadau cefnogaeth ganolog	2,922
23,503	Dibrisiant, amorteiddiad, amhariad	23,634
12,623	Taliadau llog	12,360
20,466	Praeseptau a Lefiau	21,417
734	Colledion ar waredu asedau	546
382,008	Cyfanswm Gwariant	398,756
	Incwm	
(55,838)	Ffioedd ac incwm arall gwasanaethau	(50,785)
(313)	Incwm llog a buddsoddi	(211)
(111,806)	Incwm o'r dreth cyngor a trethi annomestig	(117,059)
(204,758)	Grantiau a chyfraniadau llywodraeth	(215,300)
(40)	(Enillion) ar waredu asedau	0
(372,755)	Cyfanswm Incwm	(383,355)
9,253	(Gweddill) / Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	15,401

NODYN 28 – GWASANAETHAU ASIANTAETH

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel asiant i sawl cynllun ar ran Llywodraeth Cymru:

- Troi Tai'n Gartrefi – balans cau £521k (£372k yn 2016/17)
- Troi Tai'n Gartrefi 2 – balans cau £396k (£396k yn 2016/17)
- Benthyciadau Gwelliannau Tai – balans cau £315k (£315k yn 2016/17)
- Cefnogi Canol Tref Caernarfon – balans cau £228k (£431k yn 2016/17)
- Cynllun Canol Tref Caernarfon a Bangor – balans cau £800k (£850k yn 2016/17)
- Cynllun Canol Tref Bangor a Bethesda – balans cau £500k (£0 yn 2016/17).

Mae'r Cyngor hefyd yn gweinyddu Asiantaeth Cefnfyrrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru ar ran Llywodraeth Cymru. Y prif weithgaredd yw cynnal a rheoli'r rhwydwaith cefnfyrrdd yn ardal Partneriaeth Cyngorau Gogledd a Chanolbarth Cymru sy'n ymestyn i 1,100 cilomedr. £54.5m oedd cyfanswm y trafodion incwm a gafodd eu hadennill yn ystod 2017/18 (£62.9m yn 2016/17).

NODYN 29 – LWFANSAU AELODAU

Talwyd y lwfansau a threuliau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

2016/17		2017/18
£'000		£'000
1,259	Lwfansau	1,255
61	Treuliau	61
1,320		1,316

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION

30a. Mae Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i ddatgan y wybodaeth ganlynol ar gyfer rhai sydd wedi eu dynodi fel Uwch Swyddogion, sy'n derbyn cyflog rhwng £60,000 a £150,000. Yn unol â'r gofynion diffiniedig, cynhwysir isod y cyflog pensïnadwy, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a chostau eraill y cyflogwr (sydd yn cynnwys buddion diswyddo), ond ni chynhwysir cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr.

2016-17			Uwch Swyddogion	2017-18		
Cyfraniadau				Cyfraniadau		
Pensiwn				Pensiwn		
Cyflogau	Cyflogwr	Cyfanswm		Cyflogau	Cyflogwr	Cyfanswm
£	£	£		£	£	£
106,787	23,920	130,707	Prif Weithredwr ¹	109,811	24,598	134,409
91,125	20,412	111,537	Cyfarwyddwr Corfforaethol	92,036	20,616	112,652
91,125	20,412	111,537	Cyfarwyddwr Corfforaethol	92,036	20,616	112,652
			Pennaeth Addysg ²	71,950	16,117	88,067
91,589	20,516	112,105	Pennaeth Addysg (deilydd blaenorol) ³	17,737	3,973	21,710
77,349	17,326	94,675	Pennaeth Cyllid	78,122	17,499	95,621
75,395	16,888	92,283	Pennaeth Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	73,485	16,461	89,946
77,009	17,350	94,359	Pennaeth Oedolion, Iechyd a Llesiant	72,692	16,283	88,975
71,972	16,122	88,094	Pennaeth Economi a Chymuned	72,692	16,283	88,975
70,174	15,719	85,893	Pennaeth Plant a Theuluoedd	72,692	16,283	88,975
65,338	14,836	80,174	Pennaeth Amgylchedd	69,058	15,469	84,527
66,575	14,913	81,488	Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol	69,058	15,469	84,527
60,798	13,619	74,417	Pennaeth Ymgynghoriaeth Gwynedd	61,406	13,755	75,161
42,979	9,627	52,606	Arweinydd Rhaglenni Arbennig ⁴	42,970	9,625	52,595
42,979	9,627	52,606	Arweinydd Rhaglenni Arbennig ⁴	42,970	9,625	52,595

1) Nid yw'r ffigurau yn cynnwys unrhyw daliad i'r Prif Weithredwr yn ei rôl fel Swyddog Canlyniadau. Talwyd £3,330 yn 2017/18, ar sail y raddfa a ddiffinir gan y cyrff etholiadol perthnasol.

2) Deilydd yn y swydd ers Mai 2017 ar sail dros-dro, ac yn barhaol ers Tachwedd 2017.

3) Deilydd yn y swydd hyd at 31 Mai 2017. GwE wedi ad-dalu 80% o'r costau.

4) Swydd rhan amser.

30b. Mae'r Rheoliadau Cyfrifo ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018 yn gofyn i'r Awdurdod gyfrifo cymhareb tâl. Cymhareb tâl y Prif Weithredwr i'r tâl canolrif o holl weithwyr yr Awdurdod ar gyfer 2017/18 yw 6.70 : 1 (5.39 : 1 yn 2016/17).

NODYN 30 – TALIADAU I SWYDDOGION (parhad)

30c. Talwyd y symiau canlynol i weithwyr eraill y Cyngor a dderbyniodd mwy na £60,000 o dâl am y flwyddyn (ac eithrio cyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol y cyflogwr) ond sydd yn cynnwys costau diswyddo a dalwyd mewn dau achos yn 2017/18 ac wyth achos yn 2016/17. Ni fyddai'r swyddi yma'n ymddangos isod heblaw'r costau diswyddo a dalwyd yn y flwyddyn unigol.

Nifer gweithwyr eraill a dderbyniodd mwy na £60,000 sydd yn cynnwys cyflogau a chostau diswyddo:						
Nifer yn 2016/17			Nifer yn 2017/18			
Ysgolion	Eraill	Cyfanswm		Ysgolion	Eraill	Cyfanswm
6	6	12	£60,000 - 64,999	9	2	11
4	1	5	£65,000 - 69,999	4	1	5
6	1	7	£70,000 - 74,999	7	0	7
2	0	2	£75,000 - 79,999	0	1	1
1	0	1	£80,000 - 84,999	2	0	2
0	1	1	£85,000 - 89,999	0	0	0
0	1	1	£90,000 - 94,999	0	0	0
1	0	1	£95,000 - 99,999	1	0	1
0	0	0	£100,000 - 104,999	0	0	0
0	0	0	£105,000 - 109,999	0	0	0
0	0	0	£110,000 - 114,999	0	0	0
0	0	0	£115,000 - 119,999	0	0	0
0	0	0	£120,000 - 124,999	0	0	0
0	0	0	£125,000 - 129,999	0	0	0
0	1	1	£130,000 - 134,999	0	0	0

NODYN 31 – COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r Awdurdod wedi derbyn y costau isod ar gyfer archwilio allanol:

2016/17		2017/18
£'000		£'000
183	Ffioedd taladwy i archwilydd apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru am wasanaethau archwilio allanol	182
99	Ffioedd taladwy i archwilydd apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas ag archwiliadau statudol	100
90	Ffioedd taladwy i archwilydd apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer ardystio hawliadau a dychweliadau grant am y flwyddyn	89
372		371
(2)	Llai: Ffioedd taladwy i archwilydd apwyntwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru mewn perthynas â Chyfrifon y Cyd-bwyllgorau a'r Harbyrau	(2)
0	Llai: Addasiad ffioedd archwiliadau statudol 2016/17	(9)
370	Ffioedd Net Cyngor Gwynedd	360

Mae Cwmni Deloitte wedi eu penodi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru fel archwilydd allanol i Gyngor Gwynedd.

NODYN 32 – INCWM GRANT

Mae'r Cyngor wedi credydu'r grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	Nodyn	2016/17 £'000	2017/18 £'000
Wedi eu Credydu i Dreth ac Incwm Grant Amhenodol			
Grant Cynnal Refeniw (Grantiau'r Llywodraeth heb eu Clustnodi)	13	129,792	128,505
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw gan y Llywodraeth - Eraill		8	413
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf gan y Llywodraeth - Ysgolion 21ain Ganrif		3,199	1,629
Grant Cyfalaf Cyffredinol		2,516	2,525
Arall		3,449	4,852
	13	9,164	9,006
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf arall	13	124	2,033
Cyfanswm		139,088	139,957
Grantiau a Chyfraniadau wedi eu Credydu i Wasanaethau			
Llywodraeth Cymru -			
Grant Cefnogi Pobl (SPG & SPRG)		5,044	4,992
Grantiau Gwella ac Amddifadedd (Addysg)		7,477	7,533
Grant Rheolaeth Gwastraff Cynaliadwy		3,516	3,414
Grant Ôl-16 (Addysg)		3,257	3,387
Arall		13,420	15,840
		32,714	35,166
Grantiau a Chyfraniadau gan Lywodraeth arall			
Adran Gwaith a Phensiynau		30,237	29,790
Arall		12,015	12,833
		42,252	42,623
Grantiau a Chyfraniadau eraill		3,736	4,789
Cyfanswm		78,702	82,578

NODYN 32 – INCWM GRANT (parhad)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion sydd eto i'w hadnabod fel incwm gan fod amodau wedi eu glynu i'r grantiau sy'n golygu efallai y bydd rhaid dychwelyd yr arian neu'r eiddo i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2017 £'000	31 Mawrth 2018 £'000
Derbyniadau Grant Ymlaen Llaw		
<u>Tymor Hir</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw		
Grantiau Amgylchedd (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	752	843
	752	843
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Cyfraniadau Cyfalaf Priffyrdd a Bwrdeistrefol	1,519	1,373
Grantiau Amgylchedd (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	1,231	353
	2,750	1,726
Cyfanswm Tymor Hir	3,502	2,569
<u>Tymor Byr</u>		
Grantiau a Chyfraniadau Refeniw		
Grantiau Economi a Chymuned	376	287
Grantiau Amgylchedd (Cynllunio, Trafnidiaeth a Gwarchod y Cyhoedd)	420	446
Grantiau Oedolion, Iechyd a Llesiant	1,036	682
Grantiau Eraill	109	115
	1,941	1,530
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	255	257
Cyfanswm Tymor Byr	2,196	1,787
Cyfanswm	5,698	4,356

NODYN 33 – PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodion materol-berthnasol gyda phartïon cysylltiedig - cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu'r Cyngor, neu i gael eu rheoli neu ddylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodion hyn yn galluogi'r darllenwyr i asesu a oes cyfyngiad ar allu'r Cyngor i weithredu'n annibynnol, neu a yw'n medru cyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Awdurdod. I gydymffurfio efo'r gofynion, gwneir hyn drwy ofyn i'r Aelodau a'r Uwch Swyddogion gwblhau datganiad personol, fel a ddiffinnir yng Nghôd Ymarfer CIPFA. Ni ddychwelwyd y datganiad pesonol gan un aelod o'r Cyngor.

Llywodraeth Cymru a Chanolog

Mae gan Lywodraeth Cymru reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod. Mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol, mae'n darparu'r mwyafrif o'r ariannu drwy grantiau ac yn pennu termau nifer o'r trafodion sydd gan yr Awdurdod gyda partïon eraill (e.e. treth y cyngor, budd-daliadau tai). Ceir dadansoddiad goddrychol o'r grantiau a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru ac adrannau eraill y Llywodraeth yn Nodyn 27 sy'n dadansoddi natur gwariant ac incwm. Manylir y sefyllfa ar 31 Mawrth yn Nodyn 32.

Aelodau

Mae gan Aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisiau ariannol a gweithredol y Cyngor. Ceir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i aelodau yn ystod 2017/18 yn Nodyn 29.

Mae'r Awdurdod yn penodi aelodau i rai cyrff elusennol neu wirfoddol neu mae'r aelodau wedi datgan cysylltiad â mudiadau, cyrff ac awdurdodau cyhoeddus. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2017/18 a'r balansau ar 31 Mawrth 2018 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
15,668	743	(4,744)

Mae aelodau wedi datgan diddordeb neu berthynas (fel y diffinir) mewn cwmnïau neu fusnesau a all fod yn ymdrin â'r Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cwmnïau yma yn ystod 2017/18 a'r balansau ar 31 Mawrth 2018 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
2,004	35	(44)

Swyddogion

Mae Uwch Swyddogion (fel y diffinir) wedi datgan fel sydd yn ofynnol a phriodol, ddiddordeb neu berthynas (fel a ddiffinir) mewn cwmnïau, cyrff gwirfoddol, elusennol neu gyhoeddus sydd yn derbyn taliadau gan y Cyngor. Mae dadansoddiad o'r taliadau a wnaed i'r cyrff yma yn ystod 2017/18 a'r balansau ar 31 Mawrth 2018 o dan y pennawd yma fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
1,931	30	(277)

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae'r Awdurdod yn gweinyddu'r Gronfa Bensiwn. Ceir manylion o'r trafodion gyda'r Gronfa Bensiwn yn Nodyn 38 ar dudalennau 69 i 73.

NODYN 33 – PARTIÖN CYSYLLTIEDIG (parhad)

Cydbwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Sefydlwyd CBAC yn 1948 fel consortiwm o awdurdodau addysg lleol yng Nghymru. Bellach, mae WJEC CBAC Cyf. yn gwmni cyfyngedig drwy warant, wedi'i gofrestru yng Nghymru a Lloegr ac yn elusen annibynnol gofrestredig dan reolaeth Bwrdd y Cyfarwyddwyr ac Uwch Dîm Rheoli. Mae gan yr Adran Addysg Gytundeb Lefel Gwasanaeth gyda CBAC i gynhyrchu a chyhoeddi adnoddau addysgiadol a darparu cefnogaeth datblygu broffesiynol.

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
642	1	0

Endidau a Reolir neu Ddylanwadir yn Sylweddol arnynt gan yr Awdurdod

Sefydlwyd Cwmni Cynnal Cyf. yn 1996 i ddarparu gwasanaethau cefnogi addysg dan gytundeb i ysgolion unigol ac i awdurdodau addysg leol yn ogystal â gwasanaethau arolygu ysgolion i Estyn. Mae'r cwmni yn gyfyngedig dan warant ac fe gyfyngir ymrwymiad y Cyngor i £1. Dim ond tuag at hyrwyddo ei amcanion gellid defnyddio incwm y cwmni. Gellir cael copïau o'r datganiadau ariannol gan Gwmni Cynnal, Penrallt, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1BN. Mae'r taliadau i Gwmni Cynnal ar gyfer gwasanaethau i ysgolion yn ystod 2017/18 a'r balansau ar 31 Mawrth 2018 fel a ganlyn:

Taliadau a wnaethpwyd	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor	Symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor
£'000	£'000	£'000
1,039	46	(4)

Sefydlwyd Cwmni Gwastraff Môn-Arffon Cyf. yn 1994 fel Cwmni Gwaredu Gwastraff Awdurdod Lleol. Penderfynodd Cyngorau Gwynedd ac Ynys Môn ddod â'r trefniant i ben yn ystod 2007/08 a gwneud y gwaith yn fewnol, gan drosglwyddo'r asedau gweithredol, ymrwymadau a'r gweithwyr perthnasol i'r Cyngor ym mis Ionawr 2008. Cafodd y cwmni ei ddirwyn i ben yn 2017/18 a derbyniodd y Cyngor £43,784.25 am ei ran o'r asedau.

NODYN 34 – GWARIANT CYFALAF AC ARIANNU CYFALAF

Dengys y tabl isod gyfanswm gwariant cyfalaf am y flwyddyn (yn cynnwys gwerth yr asedau hynny gafaelwyd drwy brydlesi cyllidol), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Os yw'n fwrriad ariannu gwariant cyfalaf yn y dyfodol drwy godi tâl yn refeniw fel defnyddir asedau gan yr Awdurdod, yna byddai hyn yn arwain at gynnydd yn y Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC), mesurydd gwariant cyfalaf hanesyddol yr Awdurdod sydd heb ei ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn yr ail ran o'r nodyn hwn.

31 Mawrth 2017 £'000		31 Mawrth 2018 £'000
436,131	Asedau Anghyfredol ac Asedau ar gael i'w gwerthu	440,928
(71,974)	Reserf Ailbriso	(76,405)
(187,120)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(187,522)
177,037	Gofyn Cyllido Cyfalaf	177,001

NODYN 34 – GWARIANT CYFALAF AC ARIANNU CYFALAF (parhad)

Mae'r symudiadau am y flwyddyn yn cael eu hegluro fel a ganlyn:

2016/17		2017/18
£'000		£'000
173,503	Gofyn Cyllido Cyfalaf I Ebrill	177,037
5,487	Tir ac Adeiladau	7,020
4,422	Is adeiladwaith	4,355
3,006	Cerbydau, Offer a Chyfarpar	2,591
17	Asedau Cymunedol	0
3	Asedau Gweddilliol	3
11,414	Asedau heb eu cwblhau	5,523
2	Asedau ar gyfer gwerthu	0
4,987	Wedi'w ariannu o gyfalaf drwy statud	3,892
(770)	Derbyniadau Cyfalaf a ddefnyddwyd	(1,384)
(11,606)	Grantiau Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(11,255)
(5,972)	Gwariant cyfalaf yn erbyn reffeniw	(3,120)
(5,593)	Darpariaeth reffeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf gyda chefnogaeth	(5,547)
	Symiau gwirfoddol ychwanegol a neilltuwyd:	
(1,863)	Darpariaeth reffeniw ar gyfer cyllido buddsoddiad cyfalaf heb gefnogaeth	(2,114)
177,037	Gofyn Cyllido Cyfalaf 31 Mawrth	177,001

NODYN 35 – PRYDLESAU

Yr Awdurdod fel Prydlesai

Prydlesau Cyllidol

Mae gan y Cyngor eiddo drwy brydlesau cyllidol sydd yn cael eu dangos fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar y Fantolen. Cynhwysir yma Drefniant Consesiwn Gwasanaeth GwryAD (Nodyn 42) gyda'r gwerth net canlynol:

31 Mawrth		31 Mawrth
2017		2018
£'000		£'000
3,987	Eiddo, Offer a Chyfarpar	3,738
3,987		3,738

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i dalu isafswm ar y prydlesau hyn sy'n cynnwys setliad o'r ymrwymiad tymor hir am y budd yn yr eiddo gaffaelwyd gan yr Awdurdod a chostau cyllido a fydd yn daladwy gan yr Awdurdod yn y dyfodol tra mae'r ymrwymiad yn parhau'n ddyledus. Mae'r lleiafswm taliadau prydles fel a ganlyn:

NODYN 35 – PRYDLESAU (parhad)

31 Mawrth 2017 £'000		31 Mawrth 2018 £'000
Ymrwymadau Prydles Gyllidol (gwerth presennol net o'r lleiafswm taliadau prydles):		
134	cyfredol	142
1,993	ddim yn gyfredol	1,851
2,127	Lleiafswm y taliadau prydles	1,993

Mae'r gweddill o'r ased a ddangosir uchod wedi ei gyllido drwy gredyd gohiriedig (gweler Nodyn 42).

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn daladwy dros y cyfnodau canlynol:

	Lleiafswm Taliadau Prydles		Ymrwymadau Prydlesau Cyllidol	
	31 Mawrth 2017 £'000	31 Mawrth 2018 £'000	31 Mawrth 2017 £'000	31 Mawrth 2018 £'000
	Dim mwy na blwyddyn	134	142	134
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	623	662	623	662
Mwy na pum mlynedd	1,370	1,189	1,370	1,189
	2,127	1,993	2,127	1,993

Yn 2017/18, gwnaethpwyd lleiafswm taliadau prydles o £133,947 (£126,168 yn 2016/17) gan yr Awdurdod mewn perthynas â'r asedau hynny a ddelir fel prydlesau cyllidol.

Prydlesau Gweithredol

	31 Mawrth 2017 £'000	31 Mawrth 2018 £'000
Dim mwy na blwyddyn	457	402
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	587	449
Mwy na pum mlynedd	142	115
	1,186	966

Y gwariant a godwyd ar y gwasanaethau o fewn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn cysylltiad â'r prydlesau yma oedd:

	2016/17 £'000	2017/18 £'000
Lleiafswm taliadau prydles	564	596
	564	596

NODYN 35 – PRYDLESAU (parhad)

Yr Awdurdod fel Prydleswr

Prydlesau Cyllidol

Mae'r Cyngor wedi prydlesu eiddo ar brydles gyllidol, gan gynnwys:

- Yr Academi Hwyllo ym Mhwllheli,
- Canolfan Rhyd Ddu

Mae'r prydlesau yma ar sail rhent enwol ac am gyfnod sydd yn cyfateb i fywyd economaidd yr asedau. Nid oes premiwm wedi ei dderbyn ar gyfer y prydlesau yma.

Prydlesau Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn prydlesu eiddo o dan brydlesau gweithredol i'r dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau yn y gymuned, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymuned
- i bwrpas datblygiad economaidd i ddarparu adeiladau addas a fforddiadwy i fusnesau lleol.

Y lleiafswm taliadau prydles derbyniadwy na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Dim mwy na blwyddyn	394	336
Mwy na blwyddyn ond dim mwy na pum mlynedd	629	511
Mwy na pum mlynedd	2,732	2,819
	3,755	3,666

Nid yw'r lleiafswm taliadau derbyniadwy yn cynnwys rhent sydd yn amodol ar ddigwyddiad gymryd lle ar ôl i'r brydles ddechrau, er enghraifft, addasiadau yn dilyn adolygiad rhent. Yn 2017/18 £930,904 oedd y lleiafswm taliadau prydles dderbyniadwy gan yr Awdurdod (£908,227 yn 2016/17).

NODYN 36 – PECYNNAU TERFYNU GWAITH

Mae'r nifer o becynnau terfynu gwaith sydd yn cynnwys cyfanswm y gost fesul band, a chyfanswm cost y diswyddiadau gorfodol ac eraill wedi eu cynnwys yn y tabl isod. Mae'r gost yn y tabl isod yn adlewyrchu cost y pecynnau perthnasol i'r cyflogwr, yn hytrach na gwir werth y taliadau i'r unigolion. Yn unol â'r gofynion fe gynhwysir yr ymrwymadau perthnasol i'r Cyngor fel a wybyddir ar 31 o Fawrth 2018. Cynhwysir isod y costau gros perthnasol ond nid unrhyw arbedion cyllidol i'r Cyngor, ble'n briodol.

Band cost y pecynnau terfynu gwaith (yn cynnwys taliadau arbennig)	Nifer diswyddiadau gorfodol		Nifer yr ymadawiadau cytunedig eraill		Cyfanswm nifer y pecynnau terfynu gwaith fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau terfynu gwaith ym mhob band	
	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17 £'000	2017/18 £'000
£								
0 - 20,000	32	69	35	15	67	84	485	331
20,001 - 40,000	2	10	17	7	19	17	517	489
40,001 - 60,000	3	1	0	2	3	3	136	161
60,001 - 80,000	0	1	2	4	2	5	123	337
80,001 - 100,000	0	0	1	2	1	2	81	172
100,001 - 150,000	0	0	0	2	0	2	0	215
Adlewyrchu addasiad i amcangyfrifon y flwyddyn flaenorol							23	0
Cyfanswm	37	81	55	32	92	113	1,365	1,705

NODYN 37 - CYNLLUNIAU PENSIWN A GYFRIFIR AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan yr Awdurdod yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan yr Adran dros Addysg y Llywodraeth. Mae'r cynllun yn rhoi buddion penodol i Athrawon ar eu hymddeoliad, ac mae'r Awdurdod yn cyfrannu tuag at y gost drwy dalu cyfraniadau sy'n seiliedig ar ganran o dâl pensiynadwy aelodau.

Mewn egwyddor, cynllun buddiannau diffiniedig yw'r cynllun. Er hynny, mae'r cynllun heb ei ariannu ac mae'r Adran dros Addysg yn defnyddio cronfa ddamcaniaethol er mwyn cyfrifo cyfradd cyfraniad cyflogwyr i'w talu gan awdurdodau lleol. Nid yw'r Awdurdod yn gallu adnabod ei ran o'r sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifo. At ddiben y Datganiad o'r Cyfrifon, maent felly yn cael eu cyfrifo ar yr un sail a chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2017/18 talodd y Cyngor £6.63m (£6.63m yn 2016/17) am gost pensiwn athrawon, oedd yn cynrychioli 16.07% (15.74% yn 2016/17) o dâl pensiynadwy athrawon. Yn ychwanegol at hyn mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a ddyfarnir ar ymddeoliad cynnar tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Yn 2017/18 roedd hyn yn £1.54m (£1.17m yn 2016/17), ac yn cynrychioli 3.74% (2.79% yn 2016/17) o dâl pensiynadwy athrawon. Cyfrifir am y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig a'u cynhwysir yn Nodyn 38.

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN

Fel rhan o delerau ac amodau gwaith eu swyddogion a'u gweithwyr eraill, mae'r Awdurdod yn gwneud cyfraniadau at gostau buddiannau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion yma yn daladwy hyd nes i'r gweithwyr ymddeol, mae gan yr Awdurdod ymrwymiad i wneud y taliadau. Mae'n rhaid eu dangos ar yr adeg mae'r gweithwyr yn ennill eu hawliau yn y dyfodol.

Mae Cyngor Gwynedd yn ymwneud â dau gynllun buddiannau ôl-gyflogaeth:

- a) **Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol** a weinyddir yn lleol gan Gyngor Gwynedd. Mae'n gynllun wedi ei ariannu, gyda buddion diffiniedig yn seiliedig ar gyflog terfynol tan 31 Mawrth 2014, ac yn seiliedig ar gyflog cyfartaledd gyrfa o 1 Ebrill 2014. Mae'r Awdurdod a'r gweithwyr cyflogedig yn talu cyfraniadau i'r gronfa, sydd wedi eu cyfrifo ar lefel sydd i fod i falansio'r ymrwymadau pensiwn gyda'r asedau a fuddsoddir.
- b) **Trefniadau ar gyfer dyfarniad buddiannau ar ôl-ymddeol wrth ymddeol yn fuan.** Trefniant buddion a ddiffinnir heb ei ariannu yw hyn, lle adnabyddir yr ymrwymadau wrth wneud y dyfarniad. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi eu cronni er mwyn cwrdd â'r ymrwymadau pensiwn, ac mae angen cynhyrchu arian er mwyn cwrdd â gwir daliadau pensiynau wrth iddynt ddod yn ddyledus.

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn cael ei gweithredu dan y fframwaith rheoleiddio ar gyfer y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phwyllgor Pensiynau Cyngor Gwynedd sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Caiff polisi ei bennu yn unol â Rheoliadau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Y pwyllgor sy'n penodi rheolwyr buddsoddi'r gronfa.

Y prif risgiau i'r Awdurdod o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (megis nifer fawr yn tynnu allan o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, enillion bondiau a pherfformiad buddsoddiadau ecwiti a ddelir yn y cynllun. Mae'r rhain wedi'u lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi'r symiau sy'n ofynnol gan statud fel a ddisgrifir yn y nodyn polisiâu cyfrifo i'r Gronfa Gyffredinol.

Trafodion sy'n Perthyn i Fuddion Ôl-gyflogaeth

Mae'r Awdurdod yn adnabod cost y buddion ymddeol yn y gost gwasanaethau a adroddir pan mae gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fydd y buddion yn cael eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r gost sydd angen ei wneud yn erbyn treth y cyngor yn seiliedig ar yr arian a delir yn ystod y flwyddyn sy'n golygu bod gwir gost buddion ôl-gyflogaeth/ymddeol yn cael ei wrth-droi allan o'r Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau. Yn ystod y flwyddyn, mae'r trafodion canlynol wedi cael eu gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans y Gronfa Gyffredinol trwy'r Datganiad o'r Symudiad Mewn Reserfau:

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Newid mewn Gwerth Teg Asedau'r Cynllun, Ymrwymiad Buddion a Ddiffinir ac Ymrwymiad Net	Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2017			Cyfnod yn gorffen 31 Mawrth 2018		
	Asedau	Ymrwym- iadau	(Ymrwym- iadau) /asedau net	Asedau	Ymrwym- iadau	(Ymrwym- iadau) /asedau net
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth Teg Asedau'r Cynllun	547,025	0	547,025	649,714	0	649,714
Gwerth Presennol Ymrwymiaid wedi eu Hariannu	0	(699,750)	(699,750)	0	(856,715)	(856,715)
Gwerth Presennol Ymrwymiaid heb eu Hariannu	0	(25,607)	(25,607)	0	(28,412)	(28,412)
Sefyllfa Agoriadol ar 1 Ebrill	547,025	(725,357)	(178,332)	649,714	(885,127)	(235,413)
Cost Gwasanaeth						
Cost Gwasanaeth Cyfredol*	0	(19,784)	(19,784)	0	(34,926)	(34,926)
Cost Gwasanaeth y Gorffennol (gan gynnwys cwtogiadau)	0	(232)	(232)	0	(594)	(594)
Cyfanswm Cost Gwasanaeth	0	(20,016)	(20,016)	0	(35,520)	(35,520)
Llog Net						
Incwm Llog ar Asedau'r Cynllun	19,183	0	19,183	17,021	0	17,021
Cost Llog ar Fuddion a Ddiffinir Ymrwymiad	0	(25,426)	(25,426)	0	(23,258)	(23,258)
Cyfanswm Llog Net	19,183	(25,426)	(6,243)	17,021	(23,258)	(6,237)
Cyfanswm Cost Buddion a Ddiffinir a Adnabyddir mewn Elw / (Colled)	19,183	(45,442)	(26,259)	17,021	(58,778)	(41,757)
Llif Arian						
Cyfraniadau aelodau'r cynllun	4,992	(4,992)	0	5,269	(5,269)	0
Cyfraniadau'r cyflogwr	17,962	0	17,962	24,531	0	24,531
Cyfraniadau ynglŷn â buddion heb eu hariannu	1,706	0	1,706	1,695	0	1,695
Buddion a Dalwyd	(20,072)	20,072	0	(18,937)	18,937	0
Buddion Heb eu Hariannu a Dalwyd	(1,706)	1,706	0	(1,695)	1,695	0
Sefyllfa Cau a Ddisgwyllir	569,090	(754,013)	(184,923)	677,598	(928,542)	(250,944)
Ail Fesuriadau						
Newid mewn tybiaethau demograffig	0	3,839	3,839	0	0	0
Newid mewn tybiaethau ariannol	0	(109,365)	(109,365)	0	18,801	18,801
Profiadau eraill	0	(25,588)	(25,588)	0	(116)	(116)
Enillion ar Asedau ag eithrio symiau a gynhwysir yn y llog net	80,624	0	80,624	5,278	0	5,278
Cyfanswm yr holl ail fesuriadau a gynhwysir yn Incwm Cynhwysfawr Arall (ICA)	80,624	(131,114)	(50,490)	5,278	18,685	23,963
Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr	649,714	0	649,714	682,876	0	682,876
Gwerth Presennol Ymrwymiaid wedi eu hariannu	0	(856,715)	(856,715)	0	(882,416)	(882,416)
Gwerth Presennol Ymrwymiaid heb eu hariannu**	0	(28,412)	(28,412)	0	(27,441)	(27,441)
Sefyllfa Cau ar 31 Mawrth	649,714	(885,127)	(235,413)	682,876	(909,857)	(226,981)

* Mae'r gost gwasanaeth cyfredol yn cynnwys lwfans 0.5% cyflogau ar gyfer costau gweinyddiaeth.

** Mae'r ymrwymiad yn cynnwys tua £10,388,000 sydd yn perthyn i bensiynau heb eu cyllido y CPLIL a £17,053,000 sydd yn perthyn i bensiynau heb eu cyllido Athrawon. Ar gyfer ymrwymiaid heb eu hariannu ar 31 Mawrth 2018, tybir bod yr holl bensiynau heb eu hariannu yn daladwy am weddill oes yr aelod. Tybir hefyd bydd 90% o bensiynwyr yn briod (neu'n cyd-fyw) wrth farw ac y bydd eu priod (cydbreswlydd) yn derbyn pensiwn o 50% o bensiwn yr aelod ar ddyddiad marwolaeth yr aelod.

Prif Gategoriâu Asedau'r Cynllun fel Canran o Gyfanswm Asedau'r Cynllun

Mae'r actiwari wedi darparu dadansoddiad manwl o asedau'r Gronfa yn unol â gofynion SCRh19. Mae'r dadansoddiad hwn yn gwahaniaethu rhwng natur a risg yr asedau hynny, ac yn eu torri i lawr ymhellach i'r rheiny sydd â dyfynbris mewn marchnad actif, a'r rheiny sydd ddim yn cael eu dyfynnu. Tybir bod rhaniad asedau Cyngor Gwynedd ar yr un

Tud. 80

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

gyfran â dyraniad asedau'r Gronfa fel yr oedd ar 31 Rhagfyr 2017. Mae'r tabl isod yn dangos y rhaniad. Mae'r actiwari yn amcangyfrif bod gwerth bid asedau'r Gronfa yn £1.939m ar 31 Mawrth 2018, yn seiliedig ar wybodaeth a ddarparwyd gan yr Awdurdod Gweinyddol a chan roi ystyriaeth i enillion mynegai lle bo hynny'n briodol.

Gwerth Teg Asedau'r Cyflogwr

Mae gwerth yr asedau isod ar werth bid yn unol â gofynion SCRh19.

Categori Ased	Ar 31 Mawrth 2017				Ar 31 Mawrth 2018			
	Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Cyfanswm £'000	%	Prisiau a ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Prisiau na ddyfynnir mewn Marchnad -oedd Gweith-redol £'000	Cyfanswm £'000	%
Ernesau Ecwiti								
Defnyddiwr	22,276	0	22,276	3	20,282	0	20,282	3
Cynhyrchu	20,119	0	20,119	3	22,403	0	22,403	3
Ynni a Gwasanaethau	3,618	0	3,618	1	2,139	0	2,139	0
Sefydliadau Ariannol	12,461	0	12,461	2	12,080	0	12,080	2
Iechyd a Gofal	32,068	0	32,068	5	34,675	0	34,675	5
Technoleg Gwybodaeth	26,123	0	26,123	4	25,962	0	25,962	4
Eraill	1,780	0	1,780	0	2,355	0	2,355	0
Ecwiti Preifat								
Y cyfan	0	29,349	29,349	5	0	26,556	26,556	4
Ernesau Dyledion								
Eraill	0	81,166	81,166	12	0	99,269	99,269	14
Eiddo Diriaethol								
Eiddo'r DU	14,275	35,476	49,751	8	15,953	36,155	52,108	8
Eiddo Tramor	0	1,319	1,319	0	0	630	630	0
Cronfeydd Buddsoddi ac Ymddiriedolaethau Unedol								
Ecwiti	138,871	197,659	336,530	52	138,639	208,134	346,773	51
Bondiau	0	0	0	0	0	0	0	0
Is-adeiladwaith	0	8,711	8,711	1	0	11,927	11,927	2
Arian a Chyferthoedd Arian								
Y cyfan	24,443	0	24,443	4	25,717	0	25,717	4
Cyfanswm	296,034	353,680	649,714	100	300,205	382,671	682,876	100

Sail ar gyfer amcangyfrif asedau ac ymrwymadau

Mae'r ymrwymadau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau, sef amcangyfrif o'r pensiwn fydd yn daladwy yn y dyfodol yn ddibynnol ar dybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, disgwyliad oes a lefelau cyflog. Mae disgwyliad oes yn seiliedig ar ragamcanion penodol i'r gronfa a elwir yn VitaCurves a thybir bod gwelliant tymor hir eisoes wedi cyrraedd yr eithaf, sydd gyfystyr â 1.25% y flwyddyn.

Mae Hymans Robertson, cwmni actiwari annibynnol, wedi amcangyfrif ymrwymadau Cynllun Pensiwn Gwynedd ac ymrwymadau Buddion Dewisol. Roedd amcangyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd yn seiliedig ar y prisiad llawn ddiweddaraf o'r cynllun fel yr oedd ar 31 Mawrth 2016. Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddir gan yr actiwari yn y tabl canlynol wedi cael effaith sylweddol ar werthoedd yr asedau a'r ymrwymadau fel a ganlyn:-

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
Tybiaethau Ariannol	% y.f.	% y.f.
Cyfradd Cynnydd Pensiwnau	2.4	2.4
Cyfradd Cynnydd Cyflogau*	2.4	2.4
Cyfradd Chwyddiant	2.4	2.4
Cyfradd Ddisgownt	2.6	2.7
Cyfradd enillion tymor hir a ddisgwylir ar yr holl asedau	2.6	2.7
Nifer a ddisgwylir i gymryd yr opsiwn i drosi pensiwn blynyddol i lwmp swm ymddeol		
am wasanaeth cyn Ebrill 2008	50	50
am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008	75	75
Tybiaethau Marwolaeth	Blynyddoedd	Blynyddoedd
Hyd oes ar 65 oed am bensiynwyr cyfredol		
Dynion	22.0	22.0
Merched	24.0	24.2
Hyd oes ar 65 oed am bensiynwyr y dyfodol		
Dynion	24.0	24.0
Merched	26.4	26.4

*Ar gyfer ymrwymadau heb eu hariannu ar 31 Mawrth 2018, tybir bod yr holl bensiwnau heb eu hariannu yn daladwy am weddill oes yr aelod. Tybir hefyd y bydd 90% o bensiynwyr yn briod (neu'n cyd-fyw) wrth farw ac y bydd eu priod (cydbreswlydd) yn derbyn pensiwn o 50% o bensiwn yr aelod ar ddyddiad marwolaeth yr aelod.

Mae'r amcangyfrifiad o'r rhwymedigaethau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd sydd wedi'u nodi yn y tabl uchod. Er mwyn meintioli effaith unrhyw newid yn y rhagdybiaethau ariannol a ddefnyddir, mae'r actiwari wedi cyfrifo a chymharu gwerth ymrwymadau'r cynllun fel yr oeddynt ar 31 Mawrth 2018 ar seiliau amrywiol. Mae'r dull a ddefnyddiwyd yn gyson â'r dull a fabwysiadwyd i gael y ffigurau SCRh19 a ddarperir yn y nodyn hwn.

Er mwyn meintioli'r ansicrwydd ynghylch disgwyliad hyd oes, mae'r actiwari wedi cyfrifo'r gwahaniaeth yn y gost i'r Cyngor pe bai cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes. Yn nhermau sensitifrwydd, caiff hyn ei dybio i fod yn gynnydd o tua 3% yn y gost o fudd-daliadau. Yn ymarferol bydd gwir gost cynnydd o flwyddyn mewn disgwyliad oes yn ddibynol ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau mewn cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn). Mae'r ffigurau yn y tabl isod wedi deillio'n seiliedig ar broffil aelodaeth y Cyngor fel yr oedd ar 31 Mawrth 2016, sef dyddiad y prisiad actiwaraidd diweddaraf. Mae'r dull a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd a ddangosir isod yn gyson â'r dull a ddefnyddiwyd y flwyddyn flaenorol.

Effaith ar Ymrwymiad Buddion a Ddiffinnir yn y Cynllun

Newid tybiaeth	Brasamcan cynnydd i'r Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig	Brasamcan swm ariannol
	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2018
	%	£'000
0.5% o leihad i'r gwir gyfradd ddisgownt	11	98,365
0.5% o gynnydd i'r gyfradd codiad cyflog	2	18,323
0.5% o gynnydd i'r gyfradd codiad pensiwn	9	78,549

NODYN 38 – COSTAU PENSIWN (parhad)

Y prif ragdybiaeth demograffig yw'r dybiaeth hirhoedledd (h.y. disgwyliad oes yr aelod). At ddibenion sensitifrwydd, amcangyfrifir y bydd cynnydd o flwyddyn yn y disgwyliad oes yn cynyddu Rhwymedigaeth Budd Diffiniedig y Cyflogwr tua 3-5%. Yn ymarferol, bydd y gost wirioneddol o flwyddyn o gynnydd yn nisgwyliad oes yn dibynnu ar strwythur y dybiaeth ddiwygiedig (h.y. os yw gwelliannau i'r cyfraddau goroesi yn bennaf berthnasol i oedrannau iau neu hŷn).

Effaith ar Lif Arian y Cyngor

Un o amcanion y cynllun yw y dylid cadw cyfraniadau cyflogwyr ar gyfradd mor gyson â phosib. Mae Cyngor Gwynedd wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r gronfa i gyflawni lefel gyllido o 100% dros yr 20 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro'n flynyddol.

Caiff y cyfraniadau a delir gan y Cyngor eu gosod gan Actiwari'r Gronfa yn y prisiad bob tair blynedd (y diweddaraaf oedd 31 Mawrth 2016), neu ar unrhyw adeg arall pan roddir cyfarwyddyd i wneud hynny gan yr Awdurdod Gweinyddol. Mae'r cyfraniadau sy'n daladwy dros y cyfnod tan 31 Mawrth 2020 wedi'u gosod yn y dystysgrif Cyfraddau ac Addasiadau. Am fanylion pellach ar y dull a ddefnyddiwyd i osod y cyfraddau cyfrannu ar gyfer y Cyngor, dylid cyfeirio at adroddiad actiwaraidd 2016, dyddiedig 31 Mawrth 2017.

Gwybodaeth am yr Ymrwymiad Buddion a Ddiffinir

	Rhaniad Ymrwymiad 31 Mawrth 2018		Cyfnod Cyfartaledd Cymhwysol
	£'000	%	
Aelodau Gweithredol	482,536	54.7	24.7
Aelodau Gohiriedig	135,175	15.3	25.3
Aelodau Pensiynwyr	264,705	30.0	12.0
Cyfanswm	882,416	100.0	19.6

Mae'r ffigyrau uchod yn cynnwys ymrwymadau wedi eu hariannu yn unig, nid ydynt yn cynnwys ymrwymadau pensiynwyr heb eu hariannu. Mae'r parhad yn effeithiol ar brisiad swyddogol blaenorol ar 31 Mawrth 2016.

Effaith ym Mlynnyddoedd y Dyfodol

Disgwylir i gyfanswm y cyfraniadau a wneir i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan y Cyngor fod yn £15.6m yn y flwyddyn i 31 Mawrth 2019.

Yn Ebrill 2017, gwnaeth Cyngor Gwynedd daliad o £8.627m i gronfa Bensiwn Gwynedd ar gyfer yr elfen sefydlog o gyfraniad y cyflogwr am y cyfnod 2017/18 i 2019/20. Drwy wneud y taliad yma, roedd y Cyngor yn elwa o raddfa cyfraniad is na'r hyn y byddai wedi ei gyfrifo fel arall.

Gan fod adroddiad yr Actiwari yn seiliedig ar amcangyfrifon, ac o ganlyniad i wahaniaethau amseru, gwnaed addasiad o £1,632,772 yn 2017/18 (£831,890 yn 2016/17) i ddod a'r diffyg yn y Gronfa ar sail ffigyrau Actiwaraidd yn unol â'r ymrwymiad perthnasol i gynllun pensiwn buddiannau sydd wedi eu diffinio ar y Fantolen. Mae'r gwahaniaeth yma wedi ei drin fel Enillion a Cholledion Actiwaraidd ar Asedau ac Ymrwymadau Pensiwn ac felly wedi eu cynnwys yn y ffigyrau Ymrwymiad sy'n berthnasol i gynllun pensiwn buddiannau a diffinir ar y Fantolen.

NODYN 39 – YMRWYMIADAU DIBYNNOL

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rywmedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall ddigwyddiad ansicr sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr awdurdod.

NODYN 39 – YMRWYMIADAU DIBYNNOL(parhad)

Mae'r sefyllfa isod yn berthnasol i amgylchiadau'n ymwneud â dau ymrwymiad dibynnol penodol:

- Gofynion capio ac ôl-ofalaeth safleoedd tirlenwi yr Awdurdod - mae'r ddarpariaeth sydd yn gynwysedig yn y cyfrifon yn seiliedig ar amgylchiadau presennol a gwybyddus, yn ychwanegol i ragolygon perthnasol. Er hynny, mae'n bosib y bydd y gwir gost derfynol yn wahanol i'r costau cyfredol a amcangyfrifir at y dyfodol.
- Mae'r Awdurdod yn agored i ymrwymiad yswiriant posib sy'n berthnasol i drefniadau yswiriant ei gyn-awdurdodau, sef Cyngor Sir Gwynedd, Cyngor Bwrdeistref Arfon, Cyngor Dosbarth Dwyfor, Cyngor Dosbarth Meirionnydd, a therfyniad Cronfa Municipal Mutual Insurance (MMI) ar 30 Medi 1992.

Gwnaeth MMI gynllun o drefniant gyda'i gredydwy, ble, os oedd cyllid MMI yn annigonol i gyfarfod hawliadau yn y dyfodol, yna byddai cymal adfachu'n cael ei sbarduno (sef Cynllun o Drefniant) a allai effeithio hawliadau a dalwyd ers 1992-93. Ar 13 Tachwedd 2012, daeth cyfarwyddwyr y Cwmni i'r casgliad y dylid gweithredu amodau'r Cynllun o Drefniant a rhoddwyd rhybudd i'r perwyl hwn i Weinyddwr y Cynllun a'r Cwmni. Mae'r penderfyniad yn derfynol. Talwyd lefi cychwynnol o 15% o'r taliadau a wnaethpwyd ers 30 Medi 1992 yn ystod 2013/14, a talwyd 10% pellach yn 2016/17.

Fodd bynnag, yn unol â'r cynllun, bydd modd codi lefi pellach os na fydd y lefi gwreiddiol yma yn ddigonol ar gyfer ymrwymadau MMI yn y tymor hirach. Mae Cyngor Gwynedd o'r farn y byddai'n ddarbodus parhau i gynnal darpariaeth yn y disgwyliad y bydd y lefi cychwynnol yn annigonol. Uchafswm amcangyfrif cyfredol yr ymrwymiad sy'n berthnasol i'r awdurdod hwn yw hyd at £850,000.

NODYN 40 – ASEDAU DIBYNNOL

Ceir ased dibynnol pan fod digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi ased posib i'r Awdurdod ble bydd ei fodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

Mae gan yr Awdurdod un ased dibynnol. Mae dyfarniad diweddar gan y Llys lawnderau Ewropeaidd wedi codi'r posibilrwydd o wasanaethau hamdden yn osgoi yr angen i godi TAW ar rai gweithgareddau. PricewaterhouseCoopers, sy'n gweithredu ar ran amryw o gynghorau gan gynnwys Cyngor Gwynedd er ceisio adennill TAW sydd wedi ei ordalu, sydd wedi cyflwyno'r achos prawf. Os yw Cyngor Gwynedd yn llwyddiannus, amcangyfrifir bydd yr Awdurdod yn gallu adennill £1.76m TAW talwyd am y cyfnod Medi 2011 hyd at Mawrth 2018. Mae llwyddiant hawliadau fel hyn yn ddibynnol ar fodloni amodau cymhwyso a thystiolaeth, ac os bydd CThEM yn dadlau bod 'darpariaeth cyfoethogiad anghyfiawn' yn bodoli.

NODYN 41 – YMDDIRIEDOLAETHAU

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel yr unig ymddiriedolwr ar gyfer 172 o gymynroddion megis cronfeydd gwobrau ysgolion, a chronfeydd cysuron a gwelliannau i nifer o Sefydliadau'r Cyngor. Mae gan y Gronfa Fwyaf, y Gronfa Degwm, gyfriflyfr cyfrifo sy'n hollol ar wahân, tra bo'r Cyngor yn dal eiddo 171 o'r cymynroddion hyn ond nid yw'n gwneud penderfyniadau ar ddefnydd y cronfeydd. Ymhob achos, nid yw'r cronfeydd yn cynrychioli asedion y Cyngor ac felly nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

Cyfanswm balans y 171 o gymynroddion nad ydynt yn cael eu cydnabod ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 oedd £875,560 (£679,691 ar 31 Mawrth 2017). Buddsoddir y cronfeydd yn llawn er mwyn creu incwm.

Manylir ar y cymynroddion mwyaf, Y Gronfa Degwm ac Ymddiriedolaeth FMG Morgan, yn Atodiadau A a B i'r cyfrifon hyn.

NODYN 42 – TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH

Mae Prosiect GwyrAD yn gynllun Trefniant Consesiwn Gwasanaeth, sydd hefyd yn cael ei adnabod fel cynllun 'Menter Cyllid Preifat' (PFI). Dechreuwyd ar y dasg o'i adeiladau yn 2012/13 a'r gwaith yn dod yn weithredol ym Medi 2013. Gwaith yw gogyfer â thrin gwastraff bwyd a ddiolir yn y tarddle gan breswylwyr a busnesau Gwynedd (yn bennaf) trwy ddefnyddio technoleg Treulio Anaerobig (Anaerobic Digestion). Mae hyn yn gymorth i'r Awdurdod gyrraedd ei dargedau ailgylchu, a gweithio o fewn ei lwfansau tirlenwi o Wastraff Dinesig Biogddiraddadwy am gyfnod o 15 mlynedd.

Mae'r asedau sy'n cael eu darparu i gyflenwi'r gwasanaeth yn cael eu cydnabod ar Fantolen yr Awdurdod. Gwerth yr asedau perthnasol ar 31 Mawrth 2018 oedd £3.7m (£4.0m ar 31 Mawrth 2017). Mae'r Awdurdod yn gwneud taliad cytunedig (ffi giât) bob blwyddyn yn seiliedig ar isafswm o dunelli sy'n cael ei gynyddu yn flynyddol gan chwyddiant ac sy'n gallu cael ei ostwng os nad yw'r contractwr yn cyfarfod ag argaeledd a safon perfformiad mewn unrhyw flwyddyn. Mae gan yr Awdurdod yr hawl i gynyddu swm y tunelli dros y 7,500 tunnell gytunedig hyd at 11,000 tunnell, a bydd yn talu ffi giât ostyngol am unrhyw beth dros 7,500 tunnell.

	Taliad am Wasanaethau	Ad-daliad Gwariant Cyfalaf	Llog	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Talwyd yn 2017/18	498	134	131	763
Taladwy yn 2018/19	498	142	123	763
Taladwy o fewn 2 i 5 mlynedd	1,991	662	398	3,051
Taladwy o fewn 6 i 10 mlynedd	2,489	1,085	241	3,815
Taladwy o fewn 11 i 15 mlynedd	206	104	7	317
Cyfanswm	5,682	2,127	900	8,709

Er bod y taliadau sy'n cael eu gwneud i'r contractwr yn cael eu disgrifio fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrifo er digolledu'r contractwr am werth teg y gwasanaeth a gyflenwir, y gwariant cyfalaf a'r llog oedd yn daladwy.

Mae'r contractwr yn derbyn incwm o ynni sy'n cael ei gynhyrchu o'r gwastraff sydd wedi eu galluogi i gadw'r taliad unedol i'r Cyngor yn isel. Os yw'r incwm yn uwch na'r hyn sydd yn y cytundeb, mae trefniant iddo gael ei rannu rhwng y contractwr a Chyngor Gwynedd.

Mae'r ymrwymadau sy'n ddyledus i'r contractwr am y gwariant cyfalaf sydd wedi ei wneud fel a ganlyn:

	2017/18	
	Ymrwymadau Prydlesau	Incwm Gohiriedig
	£'000	£'000
Balans yn sefyll 1 Ebrill 2017	(2,127)	(1,664)
Ad-daliad o brifswm yn ystod y flwyddyn	134	0
Rhyddhad o incwm gohiriedig	0	146
Balans yn sefyll ar 31 Mawrth 2018	(1,993)	(1,518)

Gellir terfynu'r cytundeb gan un o'r ddwy ochr ar unrhyw adeg ar sail diffygion, yn amodol ar roi rhybudd yn unol â'r cytundeb. Yn ogystal, gall yr Awdurdod derfynu'r cytundeb yn unochrog yn unol â'r amodau ynddo. Byddai costau iawndal ynghlwm ag unrhyw drefniant terfynu. Ar ddiwedd y cytundeb, mae gan yr Awdurdod hawl i ail-dendro am gontractwr i ddarparu'r gwasanaeth.

NODYN 43 – GWEITHREDIADAU AR Y CYD A CHYD-BWYLLGORAU

Mae'r Cyngor yn rhan o nifer o weithrediadau ar y cyd gydag awdurdodau cyfagos yng Ngogledd Cymru.

Yn ystod y flwyddyn 2017/18, roedd Cyngor Gwynedd yn rhan o dri cyd-bwyllgor, sef cyd-weithio mewn meysydd penodol rhwng Awdurdodau Lleol. Mae'n ofynnol i gyfrifon ar wahân gael eu cynhyrchu ar gyfer cyd-bwyllgorau. Y tri cyd-bwyllgor perthnasol i Wunedd yn ystod 2017/18 yw:

- Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd
- GwE
- Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru (PTGGGC)

Mae cyfrifon y cyd-bwyllgorau yn dilyn yr un amserlen o ran dyddiad statudol ar gyfer cwblhau y cyfrifon. Yn yr amgylchiadau, felly fe welir fod cyfrifon Cyngor Gwynedd yn adlewyrchu y gwir ymrwymiad net perthnasol, er fod y sefyllfa ddadansoddiadol oddrychol yn mynd i amrywio yn ddibynnol ar sefyllfa a threfniadau adrodd y gwahanol gyd-bwyllgorau. Mae'r ffigyrau ar gyfran perthnasol i Wunedd wedi eu cynnwys yn y tabl isod:

Cyd-Bwyllgor	Cyngor Arweiniol (o ran yr ochr Gyllid)	Cynghorau sydd yn rhan o'r Cyd-bwyllgor	Cyfran Cyngor Gwynedd	Gwerth Cyfran Gwynedd (Cyfrif Incwm a Gwariant) £'000
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd	Cyngor Gwynedd	Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	50%	311
GwE	Cyngor Gwynedd	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	18%	722
Prosiect Trin Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru	Cyngor Sir y Fflint	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy Cyngor Sir Ddinbych Cyngor Sir y Fflint Cyngor Gwynedd Cyngor Sir Ynys Môn	20%	34

Gellir gweld cyfrifon y cyd-bwyllgorau unigol ar wefannau y cynghorau sydd yn arwain ar y gwasanaeth cyllid a chyfrifeg.

Daeth Cyd-Bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig rhwng Cyngor Gwynedd a Cyngor Sir Ynys Môn i ben ar 31 Awst 2017. Gan nad oedd gofyn ardodd ar wahân ar gyfer y cyfnod, mae wedi ei gynnwys fel rhan o gyfrifon Gwynedd yn 2017/18.

NODYN 44 – DIGWYDDIADAU WEDI DYDDIAD Y FANTOLEN

Nid oes yna unrhyw ddigwyddiadau gwybyddus i'w hadrodd wedi dyddiad y fantolen.

Y GRONFA DEGWM

2016/17		2017/18	
£'000		£'000	£'000
952	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill		952
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn:-		
5	Llog ar fuddsoddiadau		4
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn:-		
0	Colled ar gwerth y tiroedd	(22)	
(11)	Grantiau a chostau	(11)	
6	Trosglwyddo (Tan) / Gorwariant Gwynedd	7	
			(26)
952	Cyfanswm y Gronfa ar 31 Mawrth		930
	A gynrychiolir gan yr Asedau canlynol:-		
365	Tir ac Adeiladau		315
23	Dyledwyr		22
1,803	Arian mewn llaw		1,804
2,191			2,141
(1,232)	Llai - Eifen yn ddyledus i Gyngorau Môn a Chonwy		(1,203)
959			938
(13)	Llai - Credydwyr		(13)
6	Ychwaneger - Eifen yn ddyledus gan Gyngorau Môn a Chonwy		5
952	Cyfanswm		930

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Dywed Cynllun gweinyddu'r Gronfa y ceir defnyddio'r incwm at bwrpasau elusennol - addysgol, adloniadol a chymdeithasol, yn unol â disgresiwn y Cyngor.
2. Mae'r Ddeddf Elusennol 1993 yn gofyn am archwiliad annibynnol o ddatganiad o gyfrifon y Gronfa Degwm yn flynyddol.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH FMG MORGAN
--

2016/17 £'000		2017/18 £'000
167	Cyfanswm y Gronfa ar 1 Ebrill	174
	Ychwaneger - Incwm yn ystod y flwyddyn	
10	Llog enillwyd gan yr asedau	11
	Llai - Gwariant yn ystod y flwyddyn	
(3)	Grantiau	(3)
174	Cyfanswm y Gronfa 31 Mawrth	182
	Asedau	
144	Buddsoddiadau	144
30	Arian mewn llaw	38
174		182

NODIADAU I'R CYFRIFON

1. Sefydlwyd y gronfa hon gyda gweddill ystâd y diweddar Mrs Florence Merthyr Guest Morgan. Roedd incwm y Gronfa i'w ddefnyddio er budd trigolion rhannau o Lŷn at bwrpasau penodedig.
2. Dangosir buddsoddiadau ar gost yn y cyfrifon. Gwerth y buddsoddiadau ar y farchnad ar 31 Mawrth 2018 oedd £347,947 (£351,416 ar 31 Mawrth 2017).
3. Mae'r Gronfa FMG Morgan tu allan i ofynion y Ddeddf Elusennol 1993. Oherwydd hyn nid oes angen archwiliad annibynnol o'r Gronfa Ymddiriedolaeth hon.

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Mae'r datganiad hwn yn cwrdd â'r angen i gynhyrchu Datganiad Rheolaeth Fewnol yn unol â Rheoliad 5 o'r Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

Rhan 1: CWMPAS CYFRIFOLDEB

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am sicrhau bod ei weithgareddau yn cael eu cynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a'i gyfrifo amdano yn briodol, a'i ddefnyddio mewn ffordd economaidd, effeithlon ac effeithiol. Mae'n ddyletswydd o dan y Ddeddf Llywodraeth Leol 1999 i Gyngor Gwynedd sefydlu trefniadau sy'n sicrhau gwelliant parhaus yn y ffordd y mae'n gweithredu ei swyddogaethau, gan ystyried cyfuniad o agweddau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau eang yma, mae Cyngor Gwynedd hefyd yn gyfrifol am roi trefniadau priodol yn eu lle ar gyfer llywodraethu ei swyddogaethau, cynorthwyo gweithrediad effeithiol ei weithgareddau, ac sydd yn cynnwys trefniadau i reoli risg a rheoli ariannol digonol ac effeithiol.

Mae Cyngor Gwynedd wedi cymeradwyo a mabwysiadu Côt Llywodraethu Corfforaethol, sy'n gyson ag egwyddorion Fframwaith CIPFA/Solace *Delivering Good Governance in Local Government*. Mae copi o'r côd i'w gael ar ein gwefan, neu gellir derbyn copi trwy ysgrifennu at Cyngor Gwynedd, Swyddfa'r Sir, Stryd y Jêl, Caernarfon, Gwynedd LL55 1SH. Mae'r datganiad yma yn esbonio sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r côd ac mae hefyd yn cwrdd â gofynion rheoliad 5(5) Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 mewn perthynas â chyhoeddi datganiad ar reoli mewnol.

Rhan 2: PWRPAS Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae'r fframwaith llywodraethu'n cynnwys y systemau a phrosesau, diwylliant a gwerthoedd hynny sydd yn cyfeirio a rheoli'r awdurdod, a'r gweithgareddau ble mae'n adrodd i, cysylltu gydag ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro llwyddiant ei amcanion strategol, ac i ystyried os yw'r amcanion wedi arwain at ddarparu gwasanaethau addas a chost effeithiol.

Mae'r system reolaeth fewnol yn rhan allweddol o'r fframwaith llywodraethu ac wedi ei ddylunio i alluogi'r Cyngor i reoli risg i lefel resymol yn hytrach na dileu'n gyfan gwbl y risg o fethiant i gyflawni polisiau ac amcanion; gall felly ond ddarparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn hytrach na sicrwydd diamod. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses parhaus sy'n adnabod a blaenoriaethu risgiau sy'n berthnasol i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd o risgiau'n cael eu gwireddu ac i isafu'r effaith petai hynny'n digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol ac economaidd.

Mae'r fframwaith llywodraethu a ddisgrifir uchod wedi bod yn ei le yng Nghyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn sy'n diwedd 31 Mawrth 2018 a hyd at ddyddiad cymeradwyo'r datganiad o gyfrifon.

Rhan 3: TREFNIADAU LLYWODRAETHU A’U HEFFEITHIOLRWYDD

- 3.1 Mae’r **Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu** yn cadw golwg parhaus, disgybledig ar faterion llywodraethu, yn codi ymwybyddiaeth ehangach ohonynt, ac yn hybu perchnogaeth ehangach o’r Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Mae’r Grŵp yn cynnwys y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol, dau Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorfforaethol, yr Uwch Reolwr Refeniw & Risg a’r Rheolwr Risg & Yswiriant.
- 3.2 Yn sgil cyhoeddi fersiwn newydd o Fframwaith CIPFA/Solace *Delivering Good Governance in Local Government* yn 2016, mae’r Grŵp wedi addasu trefniadau’r Cyngor ar gyfer adnabod ac asesu ei drefniadau llywodraethu er mwyn adlewyrchu’r Fframwaith newydd. Canlyniad hynny oedd gosod allan y fframwaith leol ar ffurf Cofrestr Risg Llywodraethu sydd yn rhan o’r Gofrestr Risg Gorfforaethol, gan adnabod 22 maes o risg llywodraethu.
- 3.3 Rhoddir amlinelliad o’r Meysydd Llywodraethu, y risgiau perthnasol a threfniadau’r Cyngor er mwyn ymdrin â hwy, ac effeithiolrwydd y trefniadau hynny, yng ngweddill y rhan yma o’r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- 3.4 Ar gyfer pob un o’r Risgiau Llywodraethu, dangosir sgôr risg cyfredol, sef y sgôr ar ôl asesiad gwrthrychol o’r trefniadau rheoli sydd yn eu lle rŵan. Rhoddir ystyriaeth i ddau ffactor:
- **Effaith** y risg petai’r digwyddiad yn cael ei wireddu
  - **Y Tebygolrwydd** iddo ddigwydd.
- 3.5 Mae’r sgoriau Effaith yn amrywio o 1 (effaith gweladwy) i 5 (effaith catastroffig), a’r sgoriau Tebygolrwydd o 1 (annhebygol iawn) i 5 (digwydd rŵan). Cyfrifir y sgôr risg drwy luosi’r sgôr effaith a’r sgôr tebygolrwydd gyda’u gilydd.
- 3.6 Asesir lefel gymharol y risgiau fel a ganlyn:

Sgôr 20-25	Risg Uchel iawn
Sgôr 12-16	Risg Uchel
Sgôr 6-10	Risg Ganolig
Sgôr 1-5	Risg Isel

Diwylliant

Risg: Fod diwylliant amrhiodol o fewn y Cyngor yn llesteirio ein gallu i wneud y pethau iawn ac i'w gwneud yn y ffordd iawn

Asesiad:

Mae cael diwylliant priodol yn gallu hyrwyddo'r holl agweddau llywodraethu a nodir yn y gofrestr ac yn yr un modd, mae cael diwylliant amrhiodol yn gallu llesteirio'r holl agweddau llywodraethu.

O gael y diwylliant yn iawn, mae modd i hynny oruchafu popeth arall sy'n effeithio ein gallu i gyflawni gan y bydd yr egwyddorion llywodraethu da yn rhan annatod o ymddygiad dydd i ddydd pob unigolyn o fewn y sefydliad. Mae Strategaeth Ffordd Gwynedd yn nodi mai un o brif amcanion y Cyngor yw rhoi Pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud. Mewn gwirionedd mae hyn hefyd yn disgrifio gwerthoedd y Cyngor - sef unrhyw beth sy'n gydnaws â'r amcan hwnnw.

Mae'r rhaglen 6 diwrnod i hyfforddi rheolwyr gwasaneth ar egwyddorion Ffordd Gwynedd (gan gynnwys egwyddorion rheoli perfformiad cadarn) wedi'i chyflwyno ers Haf 2017. Mae'r mwyafrif llethol o reolwyr gwasanaeth, yn ogystal a rhai swyddogion eraill sydd hefo rôl arweiniol i gefnogi ac hyrwyddo'r diwylliant, eisoes wedi derbyn yr hyfforddiant, tra bo cynllun penodol yn ei le i sicrhau bod yr hyfforddiant hwn ar gael i reolwyr newydd yn barhaus i'r dyfodol. Nid yw'r hyfforddiant dwys hwn wedi arwain at ganlyniadau hyd yma ond mae'r arwyddion cynnar yn galonogol gyda'r anogaeth i reolwyr a'u timau ymgymryd ag adolygiadau o fewn eu gwasanaethau eu hunain. Mae adolygiadau dwys yn derbyn cefnogaeth dau ymgynghorydd sy'n canolbwyntio ar y gwaith hwn.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
4	3	12

Ymddygiad

Risg: Diffyg integriti, moeseg a pharch yn ymddygiad aelodau a swyddogion, gan danseilio hyder y cyhoedd yn y Cyngor

Asesiad:

Mae ymddygiad priodol yn hanfodol er mwyn sicrhau fod modd i drigolion y Sir gael hyder fod y rhai sydd yn cymryd penderfyniadau drostynt yn gwneud hynny mewn ffordd y gallent gael hyder ynddo.

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu codau ymddygiad ar gyfer ei aelodau a swyddogion, yn seiliedig ar reoliadau cenedlaethol (codau fel y Cod Perthynas Aelod/Swyddog, y Cod Ymddygiad Aelodau, Y Cod Ymddygiad Swyddogion, Y Polisi Gwrth Dwyll a Llygredd a'r Cod Ymarfer Canu'r Gloch) ac mae rhain at ei gilydd yn gosod sylfaen ar gyfer sicrhau intergriti a moeseg. Mae tystiolaeth o weithredu pan mae'n ymddangos fod y codau ymddygiad hyn wedi cael eu torri.

Mae yna rywffaint o dytiolaeth o densiwn wedi bodoli yn y gorffennol rhwng aelodau wrth i'r trefniadau Cabinet newydd gael eu gweithredu o fewn y Cyngor a'r newid rolau oedd yn gysylltiedig â hynny, a nid oes tystiolaeth i awgrymu fod y tensiynau hynny wedi diflannu'n llwyr. Serch hynny mae yna arwyddion fod y tensiynau yn dechrau lleihau. Mae tensiynau yn anorfod pan fydd unrhyw newidiadau arwyddocaol, ac i'w disgwyl.

Mae tystiolaeth glir fod y Cyngor yn rhoi ystyriaeth ddilys i adroddiadau'r Ombwdsman fel rhan o waith y Pwyllgor Safonau, sy'n gweithio'n effeithiol.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	4

Tud. 91

Cyfreithlondeb

Risg: Anwybyddu rheol y gyfraith, sy'n golygu fod y Cyngor yn agored i heriau yn y llysoedd.

Asesiad:

Mae'n rhaid i bopeth y mae'r Cyngor yn ei wneud gydymffurfio â'r gyfraith.

Rhaid i swyddogion statudol (y Swyddog Monitro a Phennaeth Cyllid) gynnig sylwadau ar unrhyw benderfyniad ffurfiol, fel rhan o Gyfansoddiad cynhwysfawr sy'n cael ei adolygu'n rheolaidd. Mae protocolau ffurfiol yn eu lle er mwyn gwarchod hawliau'r swyddogion statudol.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	1	3

Bod yn agored

Risg: Cyngor sydd ddim yn agored, sy'n golygu nad oes modd ei ddal yn atebol am ei benderfyniadau

Asesiad:

Mae bod yn agored yn hanfodol ar gyfer atebolrwydd a democratiaeth iach.

Tra bod yna gyfraith sy'n caniatáu i adroddiadau gael eu hystyried yn eithriedig ar gyfer eu cyhoeddi, yr isafswm bosib o adroddiadau Pwyllgor sydd yn eithredig, ac yn ogystal â chyhoeddi cofnodion pwyllgorau llawn, rhoddir cyhoeddusrwydd i daflenni penderfyniad aelodau unigol, gyda gweithdrefnau sy'n sicrhau fod hyn yn digwydd. Cyhoeddir papurau cefndir gydag adroddiadau pwyllgor er mwyn sicrhau fod penderfyniadau'n cael eu gwneud gyda gwybodaeth lawn. Fe we-ddarllidir nifer o gyfarfodydd pwyllgorau sy'n cymryd penderfyniadau.

Bydd y Cabinet yn ystyried adroddiadau perfformiad yn rheolaidd fel rhan o'u cyfarfodydd sy'n agored a bydd y Cyngor yn cyhoeddi ei Gynllun Corfforaethol, Adroddiad Perfformiad Blyneddol a'r Datganiad o'r Cyfrifon i geisio rhoi gymaint o wybodaeth ag y byddai trigolion ei angen i ni fod yn atebol.

Defnyddir dulliau amrywiol eraill hefyd megis y wefan, Newyddion Gwynedd a chyfryngau cymdeithasol i geisio sicrhau fod trigolion Gwynedd yn ymwybodol o beth sydd yn digwydd o fewn y Cyngor.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	1	2

Rhanddeiliad

Risg: Perthynas wan gyda rhanddeiliaid sefydliadol, gan ddiweddu gyda gwasanaethau is-optimaid

Asesiad:

Mae parodrwydd cyrff sector gyhoeddus, gan gynnwys Cyngor Gwynedd, cynghorau unedol eraill cyfagos, yr Heddlu, Y Bwrdd Iechyd, y trydydd sector ac eraill i gydweithredu er mwyn darparu gwasanaethau cyhoeddus ar y cyd yn gallu cael effaith sylweddol, weladwy i Bobl Gwynedd.

Mae gwaith yn mynd yn ei flaen ar hyn o bryd y mateg i ofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 sy'n hwyluso egwyddor o'r fath. Ymysg y gofynion hyn mae'r angen statudol i sefydlu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, sy'n cynnwys awdurdodau lleol a nifer o gyrff eraill. Mae yna waith wedi digwydd i gynnal asesiad o lesiant, sydd yn rhan o waith cychwynnol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a

hwnnw wedi ei gyhoeddi. Erbyn hyn mae yn Gynllun drafft wedi ei gyhoeddi gan y Bwrdd ac fe ymgynghorwyd arno.

Mae Cynllun y Bwrdd yn gyson gyda Chynllun y Cyngor.

Mae'r Cyngor wedi ymrwmo i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, a gyflwynwyd fel canlyniad i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, fel ffordd o gynnal perthynas adeiladol gyda rhanddeiliaid eraill o'r sector gyhoeddus. Mae'r Meini Prawf Partneriaethau wedi cael eu sefydlu ers sawl blwyddyn, fel bod Cyngor Gwynedd dim ond yn mynd i bartneriaethau pan mae hynny er lles pobl Gwynedd.

Mae cydweithio hefyd yn digwydd ar lefel rhanbarthol sydd ddim bob tro mor effeithiol ag y gallai fod oherwydd maint yr ôl troed a'r trafferthion o adeiladu perthynas gyda nifer mor fawr o bobl. Mae yna rai engreiffiau o lwyddiant (e.e. Bwrdd Uchelgais) ac un o ymatebion y Cyngor i'r Papur Gwyn diweddar a gyhoeddwyd ar ddyfodol Llywodraeth Leol oedd fod angen cydweithio yn ôl y budd fyddai'n deillio yn hytrach na glynu'n ddogmataidd i un model. Nodwyd hefyd fod angen sicrhau nad oes unrhyw gydweithio yn llesteirio atebolrwydd lleol am wasanaethau.

Mae yna gydweithio hefyd yn digwydd ar lefel sirol gyda llwyddiant yn amrywiol.

Mae gwaith adolygiad system yn y maes Gofal, sy'n cynnwys cydweithio agos gyda lechyd ac eraill, yn dangos arwyddion addawol. Mae yna waith wedi digwydd i adnabod cynlluniau y dylid eu comisiynu ar gyfer y dyfodol.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	4	12

Ymgysylltu

Risg: Methiant i ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaeth a dinasyddion unigol, gan arwain at beidio gwneud pethau yn iawn

Asesiad:

Mae ymgysylltu'n glir gyda Phobl Gwynedd, er mwyn sefydlu cyfathrebu clir a chael gwir ddealltwriaeth o anghenion, yn un o elfennau pwysicaf trefniadau llywodraethu.

Yn ystod 2015/16, dangosodd Her Gwynedd, sef cynllun i drafod y sefyllfa ariannol gyda trigolion Gwynedd, fod cynnydd sylweddol wedi ei wneud yn ein trefniadau Ymgysylltu.

Roedd ymarferiad Her Gwynedd yn llwyddiannus gan ddenu ymateb gan dros 2,000 o drigolion Gwynedd a alluogodd y Cyngor i wneud penderfyniadau rhesymegol o ran blaenoriaethau i'r dyfodol yng ngholeuni barn y bobl yr ydym yn eu gwasanaethu. Tra bod angen sicrhau ein bod yn treiddio'r ymarfer da yma ymysg holl adrannau'r Cyngor, mae'r sgôr bellach yn adlewyrchu'r gwelliant a welwyd yn y maes yma o gofio Her Gwynedd a'r gwaith a wnaed ym maes gwastraff yn benodol.

Bwriad Strategaeth Ymgysylltu'r Cyngor yw sicrhau fod y Cyngor yn derbyn barn y cyhoedd a rhanddeiliaid eraill fel bo'n briodol, gyda'r Uned Cyfathrebu ac Ymgysylltu yn cefnogi gwasanaethau i ymgynghori yn y dull addas, a chefnogi wrth ddadansoddi canlyniadau.

Ymhellach, mae'r Tîm Ymchwil a Gwybodaeth yn cefnogi gwasanaethau i wneud gwell defnydd o'r wybodaeth sydd gennym, er mwyn cynyddu cynhwysiad. Mae canllawiau er mwyn ymateb i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wedi gwneud i ni ystyried unedau llai nag ôl troed y Cyngor, ac fe rannwyd y Sir i mewn i 8 ardal llesiant. Ymgynghorwyd gyda thrigolion yr ardaloedd hynny wrth lunio'r asesiad llesiant. Defnyddiwyd yr ardaloedd llesiant fel sail i drafodaethau cynnar Cynllun y Cyngor yn Hydref 2017 ac mae modd dadansoddi data ymgynghoriadau ar sail yr ardaloedd hyn hefyd.

Llwyddwyd i gyflawni holl elfennau'r Strategaeth Ymgysylltu ac mae adolygiad yn digwydd ym 2018 ar y Llawlyfr Ymgysylltu er mwyn sicrhau ei fod yn cydymffurfio â threfniadau newydd rheoli perfformiad. Mae trefniadau newydd wedi eu sefydlu hefyd i ymgysylltu'n benodol efo pobl ifanc Gwynedd yn sgil y gwaith ar adolygu y Gwasanaeth Ieuencid.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	9

Cyfeiriad a gweledigaeth

Risg: Cyfeiriad a gweledigaeth sydd heb ei wreiddio mewn canlyniadau i unigolion ac nad yw felly'n gwireddu anghenion Pobl Gwynedd

Asesiad:

Cymeradwywyd Cynllun y Cyngor 2018-23 gan Gyngor Llawn Gwynedd ar 8 Mawrth 2018. Mae'r Cynllun newydd yn cynnwys y tro hwn ein Datganiad Llesiant, 7 Blaenoriaeth Gwella a phob Cynllun Adran. Gwnaed ymdrech fawr i sicrhau ei fod yn glir a hawdd i bawb i'w ddarllen a'i ddeall.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	9

Cynaliadwyedd

Risg: Risg o greu atebion anghynaliadwy sydd ddim yn cydymffurfio gyda 5 egwyddor Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac felly ddim yn edrych ar yr hirdymor

Asesiad:

Mae'r Cyngor wedi cydnabod pwysigrwydd gweithredu yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac, ar y cyd â'i bartneriaid ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, wedi gwneud gwaith cychwynnol i adnabod yr hyn sydd angen ei wneud er mwyn gweithredu yn unol â'r 5 egwyddor - Hirdymor, Atal, Integreiddio, Cydweithio a Cynnwys.

Mae'r Cyngor eisioes yn cydymffurfio â'r holl egwyddorion ond i raddau gwahanol. Rydym wedi cyflwyno eglurhad o egwyddorion y Ddeddf i'r Grŵp Rheoli sydd wedi cytuno mai'r ffordd orau i wreiddio yw fod Timau Rheoli Adrannau yn talu sylw i'r egwyddorion wrth gynllunio ymlaen. Cydnabyddir bod angen asesu os yw'r ffordd yma yn llwyddo ai peidio. Mae adroddiadau sy'n dod gerbron y Cabinet yn cael eu cyflwyno ymlaen llaw i'r Adran Cefnogaeth Gorfforaethol er mwyn eu hadolygu i gadw golwg ar leoedd lle efallai nad yw'r egwyddorion wedi eu dilyn cystal ag y gellid. Drwy hyn y gobaith yw y byddwn yn gwreiddio'r egwyddorion yn naturiol yn hytrach na thicio bocsys ond amser a ddengys a fyddwn yn llwyddiannus. Mae'r egwyddorion yn golygu cynnwys pob carfan o gymdeithas ac mae gan y Cyngor eisioes drefniadau priodol i sicrhau ein bod yn gwella ein darpariaethau ar gyfer rhai a nodweddion gwarchoddedig.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	9

Penderfyniadau

Risg: Amharodrwydd i wneud penderfyniadau ar weithredu, sy'n golygu oedi mewn gwireddu canlyniadau i bobl Gwynedd

Asesiad:

Mae yna berygl i benderfyniadau beidio cael eu gwneud oherwydd eu bod yn rhy anodd neu amhoblogaidd ond mae yna dystiolaeth dros y blynyddoedd diwethaf nad dyna yw'r achos o fewn Gwynedd gyda phenderfyniadau wedi eu cymryd i edrych ar faes ysgolion, allanoli ei Dai Cyngor a gweithredu ar ganlyniadau anodd Her Gwynedd.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	3	6

Cynllunio Gweithrediadau

Risg: Ymyrryd heb gynllunio'n ddigonol, fyddai'n gallu golygu unai gweithredu ar fypwpy neu gynllunio'n ormodol gan wastraffu amser ac adnoddau

Asesiad:

Mae'r Cyngor yn ymdrechu i gynnal balans addas rhwng cael gweithdrefnau Rheoli Prosiectau a gweithio'n effeithlon. Yn hynny o beth, mae'r Cyngor eisoes yn cynnal trefniadau rheoli prosiect cadarn ar gyfer y prosiectau mwyaf, gan ddefnyddio fersiwn llai cynhwysfawr ond yn seiliedig ar yr un egwyddorion ar gyfer prosiectau eraill. Er mwyn sicrhau fod y pethau cywir yn cael eu mesur mae mesurau cyflawni pob gwasanaeth yn seiliedig ar gyflawni pwrpas gan geisio sicrhau fod unrhyw weithred yn gwella ein gallu i gyflawni hynny.

Ceisir taro cydbwysedd rhwng yr angen am drefn a'r angen i gyflawni cyn gynted ag bod modd drwy wneud cyn lleied o waith papur ag sy'n gyson gyda hynny, gan annog adroddiadau syml a byr yn gosod allan y prif bwytiau allweddol.

Mae gan y Cyngor Strategaeth Ariannol Tymor Canol, gyda cyllidebau blynyddol yn seiliedig ar hwnnw. Mae gwaith y Cyngor ar gynllunio ariannol yn cael ei ganmol yn rheolaidd gan yr archwilwyr allanol, ac mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cymryd rôl flaenllaw ar graffu ariannol. Wrth adolygu ein trefniadau craffu byddwn yn cynnwys mwy o flaen graffu a'r gobaith yw y bydd hyn yn helpu'r Cabinet i ddewis y camau priodol i'w cymryd mewn amrywiol feysydd.

Fodd bynnag os am wneud hynny rydym wedi cydnabod eisoes nad drwy gael Pwyllgor Craffu i edrych ar rywbeth yn syth cyn ei fabwysiadu yw'r ffordd o wneud hynny ond yn hytrach i aelodau Craffu fod yn rhan o'r asesu ar y cychwyn cyntaf. Golyga hyn fod angen i faterion fod yn hysbys yn gynnar yn y broses a Chraffu yn cael ei ddefnyddio yn ddigon buan. Amser a ddengys a fydd y trefniadau newydd yn gwneud hynny.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	4

Adolygu deilliannau

Risg: Methiant i adolygu deilliannau en gweithredoedd, sy'n golygu nad ydym yn dysgu gwersi gan barhau i wneud yr un pethau yn anghywir

Asesiad:

Mae trefniadau asesu risg, llunio Cynllun Corfforaethol a rheoli prosiect y Cyngor yn sicrhau fod y deilliannau a fwriedir eu cyflawni ar gychwyn unrhyw brosiect yn glir. Mae'r adroddiad perfformiad blynyddol yn ceisio canolbwyntio ar asesu i ba raddau y mae'r deilliannau hynny wedi cael eu cyflawni. Mae yna engreiffiau lle mae hynny wedi digwydd yn dda ac mae'r sefyllfa yn gwella.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	9

Asedau Eiddo

Risg: Asedau Eiddo'r Cyngor ddim yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial

Asesiad:

Mae asedau ffisegol boed yn adeiladau, yn gerbydau neu yn strwythurwaith yn hanfodol i gyflawni i bobl Gwynedd ond mae angen sicrhau fod yr asedau hynny yn cwrdd â gofynion ein trigolion tra'n sicrhau nad ydym yn gwario'n ddianghenraid ar asedau lle mae'r gost o'u darparu yn uwch na'r budd sy'n dod ohonynt.

Mae gan y Cyngor Strategaeth Asedau yn ei le ar gyfer y cyfnod 2009 - 2018 sy'n cael ei ddiweddarau'n rheolaidd. Canlyniad hyn yw fod nifer o adeiladau nad oedd mo'u hangen mwyach wedi cael eu gwaredu. Mae Strategaeth Asedau newydd yn cael ei baratoi ar gyfer 2019 - 2028.

O ran y cerbydau mae yna gynllun ar waith i geisio gwneud gwell defnydd o fflyd y Cyngor sydd eisoes wedi cyflwyno rhai arbedion ariannol ac yn debygol o gyflawni mwy.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	4

Asedau Technoleg Gwybodaeth

Risg: Asedau Technoleg Gwybodaeth y Cyngor ddim yn cael ei defnyddio i'w llawn botensial

Asesiad:

Mae defnyddio technoleg mewn ffordd effeithiol yn arf hanfodol i sicrhau fod gwasanaethau yn cael eu darparu mewn ffordd sy'n cwrdd ag anghenion trigolion, gan wneud hynny mewn ffordd cost effeithiol.

Mae'r gweithgareddau Technoleg Gwybodaeth dros y blynyddoedd a fu wedi canolbwyntio ar sicrhau isadeiledd priodol er mwyn gwarantu cefnogaeth sylfaenol i wasanaethau. Tra bod yna engreiffiau lle 'rydym wedi medru defnyddio technoleg gwybodaeth yn ehangach i wella sut yr ydym yn cyflawni gwasanaethau i drigolion Gwynedd, nid oes yna dystiolaeth fod hyn yn gyson ar draws yr awdurdod a'i fod yn digwydd ar y cyflymder yr hoffem iddo ddigwydd.

Mae'r Strategaeth Technoleg Gwybodaeth sydd wedi ei fabwysiadu ar gyfer y cyfnod i ddod yn ceisio ymestyn y defnydd a wneir o dechnoleg er mwyn cefnogi'r amcanion gwella yn y Cynllun Strategol, gan hefyd wella gallu gwasanaethau i fanteisio ar y cyfleoedd sydd yna i ddefnyddio technoleg yn effeithiol.

Mae yna elfen o dystiolaeth fod hyn yn dwyn ffrwyth gyda hunan wasanaeth yn dod yn fwy a mwy o rhan o ddefnyddio technoleg i'w gwneud yn haws i drigolion gael gwasanaethau.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	9

Cynllunio'r Gweithlu

Risg: Gweithlu'r Cyngor ddim yn cael ei ddatblygu, sy'n golygu nad ydym yn gallu darparu gwasanaethau gorau i bobl Gwynedd

Asesiad:

Er mwyn sicrhau fod y Cyngor mewn sefyllfa i ddarparu gwasanaethau sydd yn rhoi Pobl Gwynedd yn y canol bob amser, rhaid sicrhau fod gennym y staff iawn yn y lle iawn gyda'r sgiliau iawn. Golyga hynny fod angen i ni hyfforddi staff yn barhaus, gwerthuso eu perfformiad, a meithrin a datblygu eu talent. Mae trefniadau hyfforddi staff yn ffordd bwysig o hybu a lledaenu meddylfryd Ffordd Gwynedd ar draws y Cyngor, ac wrth gwrs mae'n hollbwysig fod gan y Cyngor swyddogion sydd â'r sgiliau i gyflawni eu swyddi.

Mae trafferthion llenwi rhai swyddi uwch o fewn y Cyngor yn awgrymu fod angen gwella ein gallu i greu dilyniant ar gyfer uwch swyddi, o leiaf. Mae hyn wedi ei adnabod fel sail i ddatblygu talent fewnol o fewn y Cynllun Pobl. Ymhellach, mae trafferthion recriwtio ar gyfer rhai swyddi mewn ardaloedd daeryddol penodol o fewn Gwynedd (e.e. gweithwyr gofal ym Meirionnydd).

Mae trefn gwerthuso 360° i benaethiaid, uwch reolwyr a rhai rheolwyr wedi ei sefydlu, ond mae angen parhau i'w ddatblygu. O fod yn dymuno lledaenu un diwylliant o fod yn rhoi Pobl Gwynedd yn y canol, mae angen dull ar gyfer sicrhau fod hynny yn digwydd yn gyson ar draws y Cyngor ac mae rhoi'r arfau priodol i reolwyr a staff i fedru gwneud hynny yn allweddol.

Mabwysiadwyd Cynllun Pobl ar gyfer 2016-18 gan y Cabinet yn Nhachwedd 2016, fydd yn ceisio gwella trefniadau ar gyfer meithrin talent o fewn y Cyngor, gwella ein trefniadau Cynllunio'r Gweithlu, a sicrhau fod ein trefniadau dysgu a datblygu yn canolbwyntio ar y pethau angenrheidiol.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	9

Arweinyddiaeth

Risg: Diffygion yn arweinyddiaeth y Cyngor yn golygu nad ydym yn gwneud y pethau cywir

Asesiad:

Mae Arweinyddiaeth yn gosod y safon y mae disgwyl i bob Aelod a gweithiwr yn y Cyngor ei ddilyn. Mae ei effaith, felly, yn enfawr - gall Arweinyddiaeth dda oresgyn popeth arall, tra gallai Arweinyddiaeth wael ddistrywio'r hyn y mae'r Cyngor yn ceisio ei gyflawni. Hwn sy'n hwyluso gwreiddio diwylliant y Cyngor.

Mae rolau y Cyngor, Cabinet, Aelodau Unigol a Prif Swyddogion, ynghyd â chynllun dirprwyo clir, wedi eu gosod allan yng Nghyfansoddiad y Cyngor. Mae Cyngor Gwynedd hefyd wedi blaenoriaethu datblygu ei Raglen Arweinyddiaeth ac mae hwnnw yn rhan o'r Cynllun Pobl a fabwysiadwyd gan y Cabinet.

Tra bod yna ymrwymiad clir i fod yn ceisio gwella arweinyddiaeth yn barhaus, nid ydym bob tro wedi bod yn glir beth y mae hynny yn ei olygu na sut i'w wella. Mae yna bryder nad ydym yn gwahaniaethu digon rhwng staff ac Aelodau wrth feddwl amdano.

Mae yna elfen o dystiolaeth (drwy hunan asesiad) fod arweinyddiaeth o fewn y Cyngor yn gwella gyda nifer o enghreifftiau o arweinyddiaeth trawsffurfiol yn cael ei arddangos yn hytrach nag arweinyddiaeth trafodaethol. Mae'r pwyslais cynyddol a roddir ar "arwain" yn hytrach na "rheoli" o fewn diwylliant Ffordd Gwynedd yn arwydd arall cadarn o'r camau breision sy'n cael eu cymryd gydag aelodau'r Cabinet yn cymryd rol blaenllaw i hyrwyddo arweinyddiaeth dda trwy ymrwymo i'w datblygiad fel arweinwyr. Ymhellach, cytunwyd ar yr hyn a ddiffinir fel arweinyddiaeth o fewn Cyngor Gwynedd ac mae'r diffiniad hwnnw yn cael ei adlewyrchu mewn swydd-ddisgrifiadau diwygiedig ar gyfer pob rheolwr yn y Cyngor. Serch hynny, mae'n gyn-amserol i allu datgan bod y camau positif hyn wedi dwyn llawn ffrwyth hyd yma ac mae angen caniatáu amser i'r ymddygiadau arweinyddiaeth hyn wreiddio.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
4	3	12

Rheoli Risg

Risg: Gwendidau yn ein trefniadau rheoli risg, sy'n cynyddu'r bygythiad o rhywbeth yn mynd o'i le neu fethu cymryd cyfle i wella

Asesiad:

Mae gwaith diweddar i ddatblygu un Cofrestr Risg Gorfforaethol ar gyfer yr holl awdurdod, ac i wneud hynny law-yn-llaw â threfn ble mae yn unedau busnes yn cofnodi rhwystrau ac yn mynd ati i geisio datrys rheini yn syth, yn dechrau dangos llwyddiant.

Mae ein trefniadau rheoli risg yn rhan annatod o drefniadau rheoli'r Awdurdod. Mae trefniadau rheoli risg cadarn, cywir a chymesur yn cefnogi arloesi, nid ei lesteirio. Rhan allweddol o'r gwaith a gwblhawyd yn ystod 2017/18 oedd i'r Grŵp Llywodraethu a'r Uned Yswiriant a Risg sicrhau fod pob risg yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol wedi cael ei ystyried o berspectif y risg i Bobl Gwynedd, nid o safbwynt mewnblyg y Cyngor.

Er hyn, mae perygl yn parhau mai dilyn trefn a wneir, ac mae treiddiad rheolaeth risg ymysg unedau busnes unigol yn parhau ychydig yn anghyson. Felly, mae gwaith yn parhau angen ei wneud i sicrhau fod holl adrannau'r Cyngor yn cynnal y drefn o gofnodi eu prif risgiau a'u hadolygu'n rheolaidd.

Mae yna drefniadau cryf ar gyfer monitro ein cydymffurfiaeth â rhai mathau penodol o risgiau gweithredol, megis lechyd a Diogelwch, Diogelu Plant ac Oedolion a Chynllunio Argyfwng a Pharhad Gwasanaeth. Mae tystiolaeth meintiol fod perfformiad yn y meysydd hyn yn gwella - er fod yna enghreifftiau o lefydd i wella ymhellach.

Mae arbrofion systemau yn dangos nad yw'r holl weithlu yn ymwybodol o'r risgiau all lesteirio cyflawni i bobl Gwynedd ac yn eu perchnogi - mae rheoli risg yn dueddol o gael ei weld fel bod yn fater i Reolwyr. Mae gwaith sylweddol wedi ei gyflawni yn maes, er mwyn paratoi'r awdurdod yn well ar gyfer digwyddiadau anrhagweladwy.

Mae trefniadau rheoli risg y Cyngor yn parhau i ddatblygu, a byddant yn esblygu ymhellach wrth i ddiwylliant a Ffordd Gwynedd dreiddio trwy'r Cyngor.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
5	2	10

Perfformiad

Risg: Gwendidau yn ein trefniadau rheoli perfformiad sy'n golygu nad ydym yn gallu cymryd camau priodol i wireddu ein pwrpas

Asesiad:

Yn y gorffennol, roedd canfyddiad fod effeithiolrwydd Rheoli Perfformiad yn anghyson ar draws y Cyngor. Erbyn hyn, mae swyddogion ac Aelodau yn cwestiynu yn barhaus os yr ydym yn mesur y pethau iawn. Mae yna gyfarfodydd rheolaidd gydag Aelodau Cabinet a rheolwyr i asesu'r perfformiad diweddaraf gydag aelodau o'r Pwyllgor Craffu perthnasol hefyd yn bresennol i roi her. Cyflwynir adroddiadau perfformiad rheolaidd gan yr aelodau Cabinet ar eu meysydd cyfrifoldeb hwy i gyfarfodydd y Cabinet.

Mae cyfundrefn Rheoli Perfformiad y Cyngor wedi esblygu'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Yn anad dim, rydym bellach yn canolbwyntio ar sicrhau fod unedau busnes yn cyflawni eu pwrpas, a hynny trwy adolygu'n barhaus os ydym yn mesur y pethau cywir. Mae Llawlyfr Perfformiad wedi cael ei ddatblygu, sydd ddim yn ragnodol, ond yn gosod allan yr egwyddorion cyffredion i'w dilyn.

Bydd yr Archwilydd Cyffredinol hefyd yn arsylwi ar ein perfformiad mewn gwahanol feysydd drwy gyhoeddi amrywiol adroddiadau ac mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn gyfrifol am sicrhau fod unrhyw argymhellion yn derbyn sylw. Tra bod adroddiadau yn cynnwys beirniadaeth adeiladol, bydd y Cyngor yn ceisio gweithredu ar y materion a godir, ond weithiau efallai fod yna wrthdaro rhwng ymdeimlad y Cyngor o beth ddylai gael sylw a rhai materion a godir o ran ymdrech sydd ei angen ei roddi iddynt, a'r lefel risg y maent yn ei gynrychioli. Fodd bynnag, nid yw'r enghreifftiau yma yn niferus; nid oedd argymhellion yn yr adroddiad diweddaraf, ac mae'r negeseuon yn gyffredinol bositif.

Mae cwynion hefyd yn ffordd allweddol o gael gwybodaeth i wella. Mae'r Drefn Gwynion Gorfforaethol newydd yn parhau i ddatblygu'n dda. Mae'r Swyddog Gwella Gwasanaeth yn sicrhau ein bod yn dysgu gwersi o gwynion, ac yn osgoi ailadrodd camgymeriadau.

Sgôr Risg Cyffredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	4

Rheolaeth Fewnol

Risg: Trefniadau rheolaeth fewnol anaddas, sy'n golygu unai nad ydym yn gwarchod rhag risgiau, neu yn gwastraffu adnoddau ar or-reoli

Asesiad:

Mae cael lefelau addas o reolaeth fewnol yn greiddiol i'r nod o roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud. Hynny yw, a yw'r tasgau mae staff yn eu gwneud yn ychwanegu gwerth mewn gwirionedd, neu ydynt yn weithredoedd biwrocraidaidd sy'n cael ei gwneud heb llawer o feddwl am eu gwir bwrpas?

Mae cael gwared o rwystrau yn ran o waith pawb, gan arwain at lefel addas o reolaeth fewnol. Ar y llaw arall, mae egwyddorion stiwardiaeth cyhoeddus yn golygu nad yw'n ddymunol cael gwared â phob rheolaeth fewnol (h.y. mae rhai risgiau nad ydynt yn dderbyniol), ac yn hynny o beth mae cyfuniad o weithdrefnau rheoli risg a gwasanaeth Archwilio Mewnol sy'n cwrdd â safonau proffesiynol yn arf hollbwysig.

Mae effeithlonrwydd y gyfundrefn Archwilio Mewnol dan adolygiad parhaus, ac mae hunansesid yn dangos fod y gwasanaeth yn cwrdd â'r safonau proffesiynol yn unol â'r disgwyl. Er hyn, mae angen parhau i ystyried os yw'n adolygu'r pethau cywir, ac os yw'n gweithredu mewn dull sydd yn gydnaws â Ffordd Gwynedd.

Mae Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu Cyngor Gwynedd wedi ei sefydlu ers 1999, ac mae ganddo gylch gorchwyl cytunedig.

Mae tystiolaeth fod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn effeithiol iawn yn gwireddu ei swyddogaethau. Er hynny, gall fod tueddiad yma a thraw i'r Pwyllgor geisio dyblygu gwaith eraill (e.e. pwyllgorau craffu), yn hytrach na chadw throsolwg o'r trefniadau.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	4

Gwybodaeth

Risg: Methiant i reoli gwybodaeth gan arwain at fethu gwarchod y gwybodaeth sydd gennym, neu beidio gwneud y defnydd gorau ohono.

Asesiad:

Rhaid cael gwybodaeth gywir os yw'r Cyngor am ddarparu'r gwasanaethau cywir i'r pobl gywir yn y ffordd gywir. Mae angen i'r wybodaeth sy'n cael ei chasglu a'i chadw fod yn gyfredol a pherthnasol, nid yn unig er mwyn cydymffurfio â Deddf Diogelu Data ond hefyd er mwyn sicrhau fod y gwasanaethau yr ydym yn eu darparu yn rhai sy'n gwneud y pethau iawn. Llywodraethu Gwybodaeth dda yw sylfaen penderfyniadau da.

Er gwaethaf ymdrechion i wella trefniadau Llywodraethu Gwybodaeth, mae'r Cyngor yn parhau i gadw llawer iawn o wybodaeth, ac mae angen parhau i weithio i sicrhau nad yw'n cynnal mwy o ddata na'r hyn sydd ei angen.

Disgwylir y bydd y prosiect i gyflwyno system EDRMS yn cyfrannu at welliant arwyddocaol yn hyn, ac mae'r Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu hefyd wedi comisynu gwaith pellach ar y trefniadau o fewn adrannau unigol.

Tra bod enghreifftiau lle mae gwybodaeth yn cael ei ddefnyddio i wneud penderfyniadau effeithiol, mae yna le i herio a yw'r ymarfer cystal ag y gallai fod ac mor eang ar draws holl unedau gwasanaeth y Cyngor.

Mae gwaith ymchwil wedi dangos fod angen parhaus i godi ymwybyddiaeth am egwyddorion Diogelu Data, a gwella ymagweddiad yn y maes. Mae'r gwaith hwn yn parhau.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	3	9

Cyllid

Risg: Gwendidau wrth rheoli arian cyhoeddus, sy'n golygu nad yw cyllid y Cyngor yn cael ei ddefnyddio ar ei flaenoriaethau

Asesiad:

Y Strategaeth Ariannol sy'n gosod cyd-destun allweddol ar gyfer popeth y mae'r Cyngor am ei wneud. Mae'r rhagolygon ariannol ar gyfer y Cyngor yn awgrymu y bydd rhaid darganfod arbedion sylweddol yn y blynyddoedd nesaf. Y Strategaeth Ariannol sydd yn gosod allan sut y byddwn yn gwireddu hyn, ac felly mae'r ddatganiad yn hollbwysig, sydd yn amlinellu sut y bydd y Cyngor yn delio â'r sefyllfa.

Mae tystiolaeth glir yn bodoli fod trefniadau'r Cyngor yn gadarn, ac mae adolygiadau gan archwilwyr allanol - nid yn unig o'r Datganiadau Blynyddol o'r Cyfrifon ond hefyd adolygiadau o gydnerthedd ariannol - yn cynnig barn annibynnol sy'n cadarnhau hyn.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
3	1	3

Atebolrwydd

Risg: Adrodd gwael, heb dryloywder ac anaddas i'r gynulleidfa, sydd ddim yn amlygu i'r cyhoedd yr hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud ar eu cyfer gan danseilio'r sefyllfa ddemocrataidd

Asesiad:

Mae'r Cyngor wedi darparu canllawiau ar baratoi adroddiadau ac ar wneud penderfyniadau da, er mwyn sicrhau fod yr adroddiadau sydd ar gael i'r cyhoedd yn eglur. Yn ogystal ag adroddiadau ffurfiol ar gyfer gwneud penderfyniadau, mae'r adroddiadau a gynhyrchir hefyd yn cynnwys yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol, Cynllun y Cyngor (sydd yn cwmpasu cynlluniau busnes adrannol) a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a gynhyrchir yn unol â fframwaith CIPFA/Solace. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu adroddiadau rheolaidd ar ei sefyllfa ariannol.

Fodd bynnag er gwaethaf ymdrechion y Cyngor, ac heblaw am achosion lle mae newid eithaf sylfaenol dan sylw, ymddengys nad oes yna ddyhead mawr ymysg y cyhoedd i fod yn dal y Cyngor yn atebol. Fe all hynny fod oherwydd eu bod yn fodlon gyda'r hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud neu nad yw'n flaenoriaeth ganddynt.

Hyd yn oed gydag ymgynghoriad Her Gwynedd lle 'roeddem yn blaenoriaethu (ac am gau) rhai gwasanaethau eithaf allweddol dim ond 2,000 o drigolion ymatebodd allan o boblogaeth 18+ o bron i 100,000.

Bydd monitro adroddiad Cabinet yn parhau i ddigwydd yn naturiol gyda'r Prif Weithredwr yn taro golwg ar bob un.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	2	4

Sicrwydd

Risg: Diffyg sicrwydd ac atebolrwydd sy'n codi amheuaeth ymysg y cyhoedd am yr hyn mae'r Cyngor yn ei wneud

Asesiad:

Mae nifer o ffyrdd ar gael o fewn y Cyngor er mwyn darparu sicrwydd annibynnol fod trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn gweithio fel y dylent. Mae swyddogion statudol yn sicrhau fod materion yn cydymffurfio â'r gyfraith a threfniadau'r cyfansoddiad tra bod y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr yn herio yn barhaus a yw adrannau yn gwneud y pethau iawn. Mae aelodau'r Cabinet hefyd yn cwrdd yn aml i herio eu gilydd ar ddatblygiadau.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cadw trosolwg ar y trefniadau llywodraethu yn ogystal ag ar weithrediad argymhellion archwilwyr allanol.

Yn cefnogi hyn mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gweithredu yn unol â'r safonau proffesiynol statudol, sef Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus.

Yn ffurfiol, fodd bynnag, y drefn craffu sydd i fod i ddal y Cabinet i gyfrif. Mae yna graffu a herio penderfyniadau a pholisiau yn dryloyw a gwrthrychol ond mae ansicrwydd ynglŷn a pha mor effeithiol y mae hynny. Mae hyn wedi cael sylw yn yr Adolygiad Craffu a gomisiynwyd gan y Pwyllgor Archwilio yn 2016/17 ond yn ei gyfarfod ar 3 Mawrth, 2017 fe benderfynodd y Cyngor fynd yn groes i argymhelliad y Pwyllgor Archwilio a mabwysiadu trefn wahanol ar gyfer y dyfodol.

Mae'r drefn newydd wedi'i rhoi ar waith yn dilyn etholiadau Mai 2017. Mae'n gyn-amserol i ddod i gasgliad ynglŷn a llwyddiant y trefniadau newydd ar hyn o bryd ond bwriedir cynnal gwerthusiad o effeithiolrwydd y trefniadau hynny, gyda'r ffocws ar asesu'r gwerth y mae'r trefniadau craffu newydd wedi'i ychwanegu.

Sgôr Risg Cyfredol:

Effaith	Tebygolrwydd	Sgôr risg
2	3	6

Rydym wedi cael ein cynghori ar oblygiadau canlyniad **yr adolygiad o effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu** gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, a bod y trefniadau **yn parhau i gael eu hystyried yn addas at ei ddiben yn unol â'r fframwaith llywodraethu**. Mae'r meysydd sydd wedi derbyn sylw eisoes a'r rhai y mae'r Cyngor am fynd i'r afael â hwy yn benodol gyda chamau gweithredu newydd ar y gweill yn cael eu hamlinellu isod.

Rhan 4: MATERION LLYWODRAETHU ARWYDDOCAOL

- 4.1 Dengys y sgoriau uchod na ystyrir fod unrhyw un o'r 22 maes llywodraethu yn cyflwyno risg uchel iawn, ond mae 3 yn risg uchel a 10 yn risg canolig.
- 4.2 Mae camau gweithredu ar gyfer y meysydd sydd â blaenoriaeth uchel neu ganolig wedi eu nodi isod. Lle mae prosiect penodol o fewn Cynllun y Cyngor wedi ei nodi fel ymateb, caiff cynnydd ei adrodd yn rheolaidd i'r Cabinet yn Adroddiad Perfformiad yr Aelod Cabinet perthnasol.

RISGIAU UCHEL

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Diwylliant y Cyngor	<p>Byddwn yn parhau i gynnal adolygiadau dwys gyda nifer o wasanaethau er mwyn sicrhau eu bod yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i'w gwaith yn ogystal a pharhau i gynnal yr hyfforddiant ar gyfer rheolwyr ac eraill. Byddwn yn atgyfodi'r Coleg Rheolwyr, ble bydd y pwyslais ar gefnogi gwreiddiad y diwylliant a'i weithrediad cyson ar draws y Cyngor. Bydd hyn yn cynnwys cefnogi rheolwyr i sicrhau ymwybyddiaeth a dealltwriaeth lawn o egwyddorion a gweithrediad Ffordd Gwynedd ymysg aelodau pob tîm.</p>	Cefnogaeth Gorfforaethol
Rhanddeiliad	<p>Erbyn hyn mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi bod yn ystyried ei Gynllun Llesiant ac mae'r Cyngor wedi bod yn chwarae rhan flaenllaw yn datblygu'r Cynllun hwnnw ar gyfer Gwynedd a Môn. Staff y Cyngor sy'n darparu'r gefnogaeth weinyddol. Mae'r berthynas rhwng y gwahanol asiantaethau wedi aeddfedu dros y misoedd diwethaf ac mae yna ymdeimlad o "Dîm Gwynedd a Môn" yn datblygu.</p> <p>Byddwn yn parhau i geisio sicrhau fod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ychwanegu gwerth i drigolion Gwynedd a cheisio symleiddio perthynas y corff hwnnw gyda'r amrywiol fyrddau eraill rhanbarthol sy'n cael eu sefydlu.</p> <p>Teg yw dweud nad yw'r berthynas gyda'r Bwrdd Rhan 9 cystal, a bod swyddogion ac aelodau'r Cyngor wedi bod yn ceisio gwneud synnwyr o'r amgylchedd gydweithio ddryslud sydd wedi datblygu. Yn ystod y flwyddyn y bwriad fydd ceisio symleiddio ymhellach yr amgylchedd yma er mwyn sicrhau llyfnder gweithredu.</p> <p>Mae ein perthynas gyda'r Trydydd Sector yn parhau i esblygu ac rydym yn ceisio sicrhau ein bod yn defnyddio'r berthynas honno i uchafu'r budd sy'n gallu deillio o hynny i bobl Gwynedd. Mae'r siwrnai yma yn parhau gyda'r adrannau perthnasol yn parhau i ddatblygu'r berthynas.</p>	Tîm Arweinyddiaeth a Chyfreithiol

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Arweinyddiaeth	<p>Mae prosiect ar Ddatblygu Arweinyddiaeth o fewn Cynllun y Cyngor a phwrpas y prosiect hwn yw arfogi a miniogi sgiliau arweinwyr ar draws y Cyngor er mwyn cyrraedd y nod hwnnw. Gwneir hyn trwy raglen ddatblygu sy'n canolbwyntio ar ymddygiadau arweinwyr ac ar ddealltwriaeth lawn o'r egwyddorion gweithredu sydd ynghlwm â sefydlu a chynnal y diwylliant newydd. Bydd y Prosiect yn parhau i ganolbwyntio ar y rhaglen hon.</p>	Cefnogaeth Gorfforaethol

RISGIAU CANOLIG

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Ymgysylltu	Parhau i gryfhau trefniadau Ymgysylltu gan gynnwys adolygu trefniadau mewnol, cryfhau'r adnodd a'r gefnogaeth ymgysylltu ganolog. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys cynnig diffiniad o'r hyn a olygir gan "ymgysylltu" yng nghyd-destun diwylliant Ffordd Gwynedd. Sicrhau fod brand Cyngor Gwynedd yn ymddangos yn flaenllaw ar wasanaethau a chynlluniau sy'n cael eu cyllido gan y Cyngor. Bydd y Grŵp sy'n edrych ar drefniadau ymgysylltu pobl ifanc yn edrych yn benodol yn ystod 2018 ar anghenion plant mewn gofal.	Cefnogaeth Gorfforaethol
Cyfeiriad a gweledigaeth	Bwriedir adolygu Cynllun y Cyngor 2018-23 yn ystod Haf 2018 er mwyn cyflwyno unrhyw welliannau neu newidiadau anorfod yn yr hinsawdd ariannol ym Mawrth 2019.	Cefnogaeth Gorfforaethol
Cynaliadwyedd	Bu i ni adolygu'r gyfres wreiddiol o amcanion llesiant a fabwysiadwyd ar gyfer y Cyngor yng Nghynllun y Cyngor 2017/18 fel rhan o'r broses o lunio Cynllun y Cyngor 2018-23. Mae'r gyfres newydd o amcanion llesiant sydd wedi eu mabwysiadu yn adlewyrchu'r prif negeseuon a ddaeth i'r amlwg o gynnal yr adolygiad. Bydd gwaith dydd i ddydd y Cyngor a'r blaenoriaethau gwella ill dau yn cyfrannau tuag at yr amcanion llesiant. Wrth gyflawni ein gwaith fe fyddwn yn ceisio sicrhau ein bod yn gweithredu yn unol â'r pum egwyddor datblygu cynaliadwy sydd wedi eu mabwysiadu'n genedlaethol ac yn disgwyl cofnod o hyn mewn adroddiadau i'r Cabinet. Fe fyddwn hefyd yn adolygu ac yna'n hyrwyddo effaith y Ddeddf ar ein gwaith dydd i ddydd. Bydd y Grŵp Llywodraethu yn cynnal asesiad yn ystod y flwyddyn er mwyn dod i gasgliad ynglŷn a sut orau i wreiddio egwyddorion llesiant cenedlaethau'r dyfodol ar draws y Cyngor.	Cefnogaeth Gorfforaethol
Penderfyniadau	Mae'r camau rheoli sydd yn ei lle wedi dod â'r risg lawr i lefel dderbyniol.	Tîm Arweinyddiaeth a Chyfreithiol
Adolygu deilliannau	Derbynnir y risg ar ei lefel bresennol.	Tîm Arweinyddiaeth a Chyfreithiol

Maes Llywodraethu	Trefniadau i Ymateb	Adran Gyfrifol
Asedau Technoleg Gwybodaeth	<p>Gweithredu yn unol â'r rhaglen waith sydd wedi ei gynnwys yn y Strategaeth Technoleg Gwybodaeth. Mae hyn yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymestyn y defnydd o hunanwasanaeth fel bod pobl Gwynedd yn medru cael gafael ar wasanaeth ar adeg sy'n gyfleus iddynt hwy • Sicrhau ein bod yn defnyddio grym Technoleg Gwybodaeth i wella'r hyn a wnawn i bobl Gwynedd • System rheoli dogfennau ac chofnodi electronig (EDRMS). 	Cyllid
Cynllunio'r Gweithlu	<p>Mae Grŵp Prosiect gyda chynrychiolaeth swyddogion o wasanaethau rheng-flaen a chanolog wedi'i sefydlu er mwyn arwain y gwaith pwysig hwn. Canolbwyntir ar recriwtio a chadw staff yn y maes gofal fel blaenoriaeth yn ystod y flwyddyn nesaf a bydd hyn yn cynnwys sefydlu cofrestr o swyddi allweddol ple byddai perygl o fethu sicrhau parhad gwasanaeth. Ymhellach, bydd y Cynllun Pobl yn cael ei adolygu yn ystod 2018/19 er mwyn adlewyrchu'r camau nesaf i'w cymryd ac hynny i sicrhau cynllunio'r gweithlu a pharhad gwasanaeth o'r lefel uchaf i'r dyfodol.</p>	Cefnogaeth Gorfforaethol
Rheoli Risg	<p>Bydd gwaith 2018/19 yn adeiladu ar yr hyn sydd wedi cael ei gyflawni mewn blynyddoedd blaenorol. Bydd y gwaith yma yn cynnwys cynnal perthynas rhwng y Gwasanaeth Yswiriant a Risg a'r holl adrannau sy'n cefnogi a herio cynnwys y Gofrestr Risg Gorfforaethol er mwyn sicrhau ei fod yn adlewyrchiad teg o brif risgiau'r Cyngor. Bydd y drefn o ystyried cynnwys cofrestrau risg wrth fonitro perfformiad adrannau yn datblygu ymhellach.</p>	Cyllid
Gwybodaeth	<p>Ar sail y gwaith a wnaethpwyd dan Gynllun y Cyngor 2013-18, mae Adrannau'r Cyngor yn datblygu eu defnydd o wybodaeth ar gyfer gwaith pob dydd a blaen gynllunio. Mae gwell gwybodaeth am y Cyngor ar gael ar y wefan hefyd. Mae llawer iawn o waith paratoi ar gyfer gofynion y ddeddfwriaeth diogelu data newydd gan gynnwys creu cofrestri asedau data a gwella ein trefniadau diogelu yn ogystal ag hyfforddi staff ac aelodau. Dyma ffocws y gwaith fydd yn parhau i dderbyn sylw yn ystod 2018/19.</p>	Cefnogaeth Gorfforaethol
Sicrwydd	<p>Cynhelir adolygiad o effeithiolrwydd y trefniadau craffu newydd yn ystod 2018/19.</p>	Cefnogaeth Gorfforaethol

Rhan 5: BARN

Rydym yn bwriadu cymryd camau i ddelio gyda'r materion uchod yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon bydd y camau hyn yn delio gyda'r angen i wella adnabuwyd yn yr adolygiad effeithiolrwydd a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'r adolygiad blynyddol nesaf.

DILWYN O WILLIAMS
PRIF WEITHREDWR CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD 15-08-18

Cyng. DYFRIG SIENCYN
ARWEINYDD CYNGOR GWYNEDD

DYDDIAD 21/08/18

Adroddiad yr archwilydd annibynnol o Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Gwynedd.

Adroddiad ar archwiliad y datganiadau ariannol

Barn

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol a nodiadau cysylltiedig Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd yn cynnwys y Datganiad Symud Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu pwysig.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2018 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac

wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18.

Sail y farn

Cynhaliats fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU (ISAs (DU)). Caiff fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hyn eu disgrifio ymhellach yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol yn fy adroddiad. Rwy'n annibynnol ar y cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, yn cynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio rwyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau yn ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU yn ei gwneud yn ofynnol i mi gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol: nid yw'r defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu nid yw'r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r cyngor i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

Mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am y wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol a chyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad fel archwilydd arnynt. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol yn ddiweddarach yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb yw darllen y wybodaeth arall er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel petai'n berthnasol anghywir ar sail y wybodaeth a ddaeth i law wrth i mi gyflawni'r archwiliad neu sy'n berthnasol anghyson â'r wybodaeth honno. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18;
- mae'r wybodaeth a roddwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â chanllawiau.

Tud. 108

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yn sgil gwybodaeth a dealltwriaeth o'r cyngor a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Ar dystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon a nodir ar dudalen 7, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am y fath reolaeth fewnol ag sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r cyngor i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail cyfrifyddu busnes gweithredol oni thbyr nad yw'n briodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol gyda'i gilydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilio sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, y gellid disgwyl iddynt yn rhesymol ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Anthony J Barrett
Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
28 Medi 2018

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Adroddiad ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol – Cyngor Gwynedd

Blwyddyn archwilio: 2017-18

Cyhoeddwyd: Medi 2018

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

. This document is also available in English.

Y tîm Deloitte a oedd yn gyfrifol am gyflawni'r gwaith yn cynnwys Ian Howse (Partner yr Ymgysylltiad), Lauren Parsons (Rheolwyr yr Ymgysylltiad) ac Alex Watts (Arweinydd y tîm).

Cynnwys

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn bwriadu cyhoeddi **adroddiad archwilio diamod** ar eich datganiadau ariannol. Nid oes unrhyw faterion i'ch hysbysu amdanynt cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad cryno

Cyflwyniad	4
Statws yr archwiliad	4
Adroddiad archwilio arfaethedig	5
Canlyniadau'r archwiliad	5
Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2017-18	9
Annibyniaeth a gwrthrychedd	9

Atodiadau

Atodiad 1 – Llythyr Sylwadau Terfynol	10
Atodiad 2 - Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Cyffredinol i Gyngor Gwynedd	13
Atodiad 3 – Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft a ddylai gael ei ddwyn i sylw'r Pwyllgor Archwilio	16
Atodiad 4 – Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2017-18	17
Atodiad 5 – Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2016-17 a 2015-16	19

Adroddiad cryno

Cyflwyniad

- 1 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am roi barn ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2018 a'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.
- 2 Nid ydym yn ceisio cael sicrwydd llwyr bod y datganiadau ariannol wedi'u datgan yn gywir, ond rydym yn mabwysiadu'r cysyniad o berthnasedd. Wrth gynllunio a chynnal yr archwiliad, rydym yn ceisio nodi camddatganiadau perthnasol yn eich datganiadau ariannol, hynny yw, y rhai hynny a allai gamarwain rhywun sy'n darllen y cyfrifon.
- 3 Y swm meintiol a ddefnyddiwn i farnu bod camddatganiadau o'r fath yn berthnasol i Gyngor Gwynedd yw £7,975,000. Gall materion ansoddol penodol megis gofynion cyfreithiol a rheoliadol a sensitifrydd gwleidyddol hefyd bennu p'un a fernir bod eitem yn berthnasol ai peidio.
- 4 Mae Safon Archwilio Ryngwladol (ISA) 260 yn ei gwneud yn ofynnol i ni gofnodi rhai materion sy'n deillio o'r archwiliad o'r datganiadau ariannol i'r sawl sy'n gyfrifol am lywodraethu corff mewn da bryd i gymryd camau priodol.
- 5 Mae'r adroddiad hwn yn nodi, i'w hystyried, y materion sy'n deillio o'r archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Gwynedd ar gyfer 2017-18, y mae angen cyflwyno adroddiad arnynt o dan ISA 260.

Statws yr archwiliad

- 6 Cawsom y datganiadau ariannol drafft ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 ar 18 Mehefin 2018, ac rydym bellach wedi cwblhau'r gwaith archwilio i raddau helaeth, ac ar y dyddiad y gwnaethom gyflwyno'r adroddiad hwn, roedd y gwaith archwilio canlynol heb ei gwblhau:
  - Profion terfynol ar ôl digwyddiadau mantolen;
  - Cysoni Cofrestr Asedau Sefydlog ac ymholiad Nodyn 15;
  - Cyflawnrwydd profion darpariaeth dyledion drwg;
  - Terfynu profion nodyn 30;
  - Clirio nodiadau adolygu;
  - Terfynu adolygiad sicrwydd ansawdd annibynnol;
  - Adolygu ail fersiwn o'r cyfrifon; a
  - Derbyn llythyr cynrychiolaeth.
- 7 Rydym yn cyflwyno adroddiad i chi ar y materion arwyddocaol sy'n deillio o'r archwiliad, y credwn y dylech eu hystyried cyn cymeradwyo'r datganiadau ariannol. Mae'r tîm archwilio eisoes wedi trafod y materion hyn gyda'r rheolwyr.

Adroddiad cryno

Adroddiad archwilio arfaethedig

- 8 Bwriad yr Archwilydd Cyffredinol yw cyhoeddi **adroddiad archwilio diamod** ar y datganiadau ariannol unwaith y byddwch wedi darparu Llythyr cynrychiolaeth i ni yn seiliedig ar yr hyn a nodir yn [Atodiad 1](#).
- 9 Nodir yr adroddiad archwilio arfaethedig yn [Atodiad 2](#).

Canlyniadau'r archwiliad

Camddatganiadau heb eu cywiro

- 10 Nodwn isod y camddatganiadau a nodwyd gennym yn y datganiadau ariannol, a drafodwyd gyda'r rheolwyr ond maent yn parhau heb eu cywiro, a gofynnwn i'r rhain gael eu cywiro. Os penderfynwch beidio â chywiro'r camddatganiadau hyn, gofynnwn eich bod yn rhoi'r rhesymau i ni am beidio â chywiro yn y llythyr cynrychiolaeth.
  - Yn 2017/18 gwnaeth y Cyngor daliad o £8.627m i gronfa bensiwn Gwynedd i dalu am elfen sefydlog o gyfraniadau'r cyflogwr am y cyfnod o 2017/18 i 2019/20. Gwnaeth y Cyngor gyfrifo am hyn drwy gynnwys y swm llawn yn y gwariant ac ariannu 2/3 o'r swm (£5,640m) o'r reserfau a glustnodwyd (Ymrwymadau yn Berthnasol i'r Gronfa Bensiwn). Ar ôl cymryd i ystyriaeth y balans ar y reserfau a glustnodwyd, mae hyn wedi arwain at gronfa negyddol o £4.256m.

Y canlyniad yw, y dylai'r £5.640m a godir ar y reserfau a glustnodwyd cael ei ariannu o gronfa arall sydd a cyfanswm digonol. Bydd hyn yn osgoi reserfau negyddol. Gan mai gwall dosbarthiad yw hwn o fewn manylion y cronfeydd y gellir eu defnyddio (nodyn 10), mae'r rheolwyr wedi dewis peidio ag addasu'r cyfrifon ar gyfer y gwall hwn.

Camddatganiadau a gywirwyd

- 11 Mae un camddatganiad a gywirwyd gan y rheolwyr, ac ystyriwn y dylid tynnu eich sylw ato gan ei fod yn berthnasol i'ch cyfrifoldebau mewn perthynas â'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol. Fe'i nodir gydag esboniadau yn [Atodiad 3](#).

Risgiau Sylweddol

- 12 Yn ein Cynllun Archwilio Ariannol, gwnaethom nodi gwybodaeth am y risgiau archwilio sylweddol a nodwyd yn ystod ein proses gynllunio. Mae'r tabl isod yn nodi canlyniad ein gweithdrefnau archwilio mewn perthynas â'r risgiau hynny. Cynhaliwyd ein harchwiliad yn unol â'r Cynllun Archwilio Ariannol.

Adroddiad cryno

Risgiau potensial a asesir	Profi a gwblhawyd yng Nghyngor Gwynedd
<p>Rheolwyr yn anwybyddu rheolaethau</p> <p>Mae risg y bydd rheolwyr yn diystyru rheolaethau ym mhob endid ar hyn o bryd. Am nad oes modd rhagweld sut y gallai rheolaethau gael eu diystyru yn y fath fodd, ystyrir ei bod yn risg sylweddol [ISA 240.31-33].</p>	<p>Cyflawnodd y tîm archwilio y gweithdrefnau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • profwyd priodoldeb cofnodion mewn dyddlyfrau ac addasiadau eraill a wnaed wrth baratoi'r datganiadau ariannol gan ddefnyddio dull gwell o ddadansoddi data i ddadansoddi holl gynnwys y dyddlyfrau ar gyfer nodweddion o ddiddordeb archwilio; • cynhaliwyd profion o'r gwaith cynllunio a gweithredu rheolaethau dros gofnodion mewn dyddlyfrau i'r cyfrifyfr ariannol; • profwyd priodoldeb amcangyfrifon cyfrifyddu i ganfod unrhyw duedd; a • gwerthuswyd y rhesymeg dros unrhyw drafodion sylweddol nad oes a wnelont â busnes arferol gan gynnwys rhai â phartion cysylltiedig. <p>Ni nodwyd unrhyw faterion o ganlyniad i'n profion.</p>
<p>Cyflawnder gwariant a'r dyddiad cau ar gyfer gwariant</p> <p>Rydym wedi nodi bod risg sylweddol yn gysylltiedig â chyflawnder gwariant am y gall fod cymhelliant i beidio â chofnodi'r holl wariant er mwyn i'r Cyngor gofnodi sefyllfa fwy ffafriol ar ddiwedd y flwyddyn.</p>	<p>Cyflawnodd y tîm archwilio y gweithdrefnau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynnal profion o'r gwaith cynllunio a gweithredu rheolaethau er mwyn sicrhau cyflawnder gwariant; • cynnal profion archwilio penodol mewn perthynas â chyflawnder gwariant; a • chynnal profion manwl mewn perthynas ag amcangyfrifon a dyfarniadau rheolwyr fel y nodir yn y risg y bydd rheolwyr yn diystyru rheolaethau a nodir uchod. <p>Rydym yn nodi, yn ystod y gwaith maes archwilio terfynol, bod y risg o ran cyflawnrwydd gwariant wedi'i binbwyntio i falansau croniadau a darpariaethau diwedd y flwyddyn, gyda'r gweithdrefnau a gwblhawyd uchod wedi'u teilwra'n unol â hynny.</p> <p>Ni nodwyd unrhyw faterion, er bod argymhellion wedi'u codi mewn perthynas â rheolaethau yn y maes hwn.</p>
<p>Prisiadau Eiddo</p> <p>Mae'r Cyngor yn cwblhau proses brisio lawn gylchol lle y caiff dosbarthiadau o asedau eu prasio'n llawn bob pum mlynedd, gyda</p>	<p>Cyflawnodd y tîm archwilio y gweithdrefnau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • profion o'r gwaith cynllunio a gweithredu mewn perthynas â'r broses prasio eiddo

Adroddiad cryno

phrasiadau eraill yn cael eu cwblhau gan briswyr mewnol.

Mae prisiadau eiddo, yn ôl eu natur, yn cynnwys dyfarniadau ac amcangyfrifon a gan fod prisiadau tir ac adeiladu ym mis Mawrth 2017 yn cyfateb i £288 miliwn, gall newidiadau mewn dyfarniadau ac amcangyfrifon gael effaith berthnasol ar y gwerth cario.

gan gynnwys nodi lleihad mewn gwerth y tu allan i'r broses brisio;

- Gweithio gydag arbenigwyr prasio mewnol er mwyn asesu rhesymoldeb tybiaethau sy'n sail i'r prisiad; ac
- Olrhain yr holl symudiadau prasio drwy'r datganiadau ariannol er mwyn sicrhau eu bod wedi'u datgan yn deg.

Ni nodwyd unrhyw faterion o ganlyniad i'n profion.

Adroddiad cryno

Materion pwysig eraill sy'n deillio o'r archwiliad

13 Fel rhan o'r archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion ansoddol a meintiol sy'n berthnasol i'r cyfrifon ac yn cyflwyno adroddiad i chi ar unrhyw faterion o bwys sy'n codi. Nid oedd unrhyw faterion yn codi yn y meysydd hyn eleni:

- **Nid oes gennym unrhyw bryderon ynglŷn â'r agweddau ansoddol ar eich arferion cyfrifyddu ac adrodd ariannol.** Daethom i'r casgliad fod y wybodaeth a roddwyd yn berthnasol, dibynadwy, cymaradwy, ac yn hawdd ei deall. Daethom i'r casgliad bod polisïau cyfrifyddu ac amcangyfrifon yn briodol a bod datgeliadau'r datganiadau ariannol heb duedd, ac yn deg a chllir.
- **Ni ddaethom ar draws unrhyw anawsterau sylweddol yn ystod yr archwiliad.**
- **Ni wnaethom drafod na gohebu â rheolwyr am unrhyw faterion sylweddol y mae angen i ni eich hysbysu amdanynt.**
- **Nid oes unrhyw faterion eraill sy'n arwyddocaol i'r gwaith o oruchwylio'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol y mae angen i ni eich hysbysu amdanynt.**
- **Ni wnaethom nodi unrhyw wendidau perthnasol yn eich rheolaethau mewnol.**
- **Nid oes unrhyw faterion eraill y mae'n ofynnol iddynt, yn ôl safonau archwilio, gael eu cyfleu i'r sawl sy'n gyfrifol am lywodraethu.**

Adroddiad cryno

Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2017-18

- 14 Amlinellir yr argymhellion sy'n deillio o'n gwaith archwilio ariannol yn **Atodiad 4**. Mae'r rheolwyr wedi ymateb iddynt a byddwn yn gwneud gwaith dilynol arnynt yn ystod archwiliad y flwyddyn nesaf. Os bydd unrhyw gamau gweithredu yn weddill, byddwn yn parhau i fonitro cynnydd ac yn adrodd arno yn ein hadroddiad y flwyddyn nesaf.

Annibyniaeth a gwrthrychedd

- 15 Fel rhan o'r broses derfynol, mae'n ofynnol i ni roi sylwadau i chi ynghylch ein hannibyniaeth.
- 16 Rydym wedi cydymffurfio â safonau moesegol ac, yn ein barn broffesiynol, rydym yn annibynnol ac ni chaiff ein gwrthrychedd ei beryglu. Nid oes unrhyw gydb berthnasau rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a Chyngor Gwynedd sy'n effeithio ar ein gwrthrychedd na'n hannibyniaeth yn ein barn ni.

Atodiad 1

Llythyr Sylwadau Terfynol

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

CAERDYDD

CF11 9LJ

27 Medi 2018

Sylwadau ar ddatganiadau ariannol 2017-18

Darperir y llythyr hwn mewn perthynas â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 er mwyn mynegi barn ar ba mor wir a theg ydynt ac i ba raddau y maent wedi'u paratoi'n briodol.

Rydym yn cadarnhau hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl cynnal ymchwiliadau a oedd yn ddigonol yn ein barn ni, y gallwn wneud y sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau Rheolwyr

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau o ran y canlynol:

- Paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol; yn arbennig, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun gwir a theg yn unol â hynny.
- Cynllunio, gweithredu, cynnal ac adolygu trefniadau rheolaeth fewnol er mwyn atal a chanfod twyll a gwallau.

Gwybodaeth a roddwyd

Rydym wedi rhoi'r canlynol i chi:

- Mynediad llawn i'r canlynol:
  - yr holl wybodaeth rydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i'r broses o baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennaeth ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
  - gwybodaeth ychwanegol y gwnaethoch ofyn amdani gennym at ddiben yr archwiliad; a
  - mynediad anghyfyngedig i staff yr oedd angen cael tystiolaeth archwilio ganddynt, yn eich barn chi.

Atodiad 1

- Canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gall y datganiadau ariannol fod wedi eu cam-ddatgan mewn modd perthnasol o ganlyniad i dwyll.
- Ein gwybodaeth am dwyll neu dwyll a amheuir yr ydym yn ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Gyngor Gwynedd ac yn ymwneud â:
  - rheolwyr;
  - cyflogeion sydd â rolau pwysig yng nghyd-destun rheolaeth fewnol; neu
  - eraill lle gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol.
- Ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu dwyll a amheuir, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a roddwyd i ni gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill.
- Ein gwybodaeth am bob achos hysbys neu achos a amheuir o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol.
- Manylion yr holl bartïon cysylltiedig a'r holl gydberthnasau a thrafodion partïon cysylltiedig rydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau ar y datganiadau ariannol

Cofnodwyd pob trafodyn, ased a rhwymedigaeth yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd i wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, gan gynnwys y rheini a fesurwyd ar werth teg, yn rhesymol.

Cyfrifwyd yn briodol am gydberthnasau a thrafodion partïon cysylltiedig ac fe'u datgelwyd yn briodol.

Addaswyd ar gyfer pob digwyddiad neu datgelwyd pob digwyddiad a ddigwyddodd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen ei addasu neu ei ddatgelu.

Datgelwyd pob achos gwirioneddol neu bosibl hysbys o ymgyfreitha a hawliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol i'r archwilydd, a chyfrifwyd amdanynt a'u datgelu yn unol â'r fframwaith cyflwyno adroddiadau ariannol perthnasol.

Mae'r datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau. Mae effeithiau camddatganiadau heb eu cywiro a nodwyd yn ystod yr archwiliad yn amherthnasol, yn unigol ac ar y cyfan, i'r datganiadau ariannol a gymerwyd yn ei gyfanrwydd. Mae crynodeb o'r eitemau hyn wedi'i nodi isod:

- Camddatganiad dosbarthiad o £ 5.640m o fewn y reserfau a glustnodwyd.

Sylwadau gan y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu

Cydnabyddwn fod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr, uchod, wedi eu trafod â ni.

Atodiad 1

Cydnabyddwn ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith cyflwyno adroddiadau ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu Cyngor Gwynedd ar 27 Medi 2018.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylem fod wedi'u cymryd i sicrhau ein bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod y wybodaeth honno wedi'i throsglwyddo i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn ymwybodol ohoni.

Ni fyddwn yn cywiro'r camddatganiad sy'n berthnasol i'r taliad i'r Gronfa Bensiwn, gan mai effeithio'r dosbarthiad o fewn y reserfau a glustnodwyd yn unig y mae, ac nid yw'n cael effaith ar gyfanswm y reserfau a glustnodwyd.

Llofnodwyd gan:

Dafydd L Edwards
Pennaeth Cyllid
Cyngor Gwynedd

Dyddiad:

Llofnodwyd gan:

Cyngorydd R. Medwyn Hughes
Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
Cyngor Gwynedd

Dyddiad:

Atodiad 2

Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Cyffredinol i Aelodau Cyngor Gwynedd

Adroddiad yr archwilydd annibynnol o Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Gwynedd.

Adroddiad ar archwiliad y datganiadau ariannol

Barn

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol a nodiadau cysylltiedig Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd yn cynnwys y Datganiad Symud Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian Parod, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu pwysig.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2018 a'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU (ISAs (DU)). Caiff fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hyn eu disgrifio ymhellach yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol yn fy adroddiad.

Rwy'n annibynnol ar y cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, yn cynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio rwyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau yn ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU yn ei gwneud yn ofynnol i mi gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:

- nid yw'r defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nid yw'r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r cyngor i

Atodiad 2

barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

Mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am y wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol a chyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad fel archwilydd arnynt. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ar wahân i'r graddau a nodir yn benodol yn ddiweddarach yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb yw darllen y wybodaeth arall er mwyn nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel petai'n berthnasol anghywir ar sail y wybodaeth a ddaeth i law wrth i mi gyflawni'r archwiliad neu sy'n berthnasol anghyson â'r wybodaeth honno. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi ei baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18;
- mae'r wybodaeth a roddwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â chanllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yn sgil gwybodaeth a dealltwriaeth o'r cyngor a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Atodiad 2

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon a nodir ar dudalen 7, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am y fath reolaeth fewnol ag sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r cyngor i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail cyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir nad yw'n briodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol gyda'i gilydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny drwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilio sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, y gellid disgwyl iddynt yn rhesymol ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Anthony J Barrett
Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
28 Medi 2018

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Atodiad 3

Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed i'r datganiadau ariannol drafft y dylid tynnu sylw Aelodau'r pwyllgor Archwilio atynt

Yn ystod ein harchwiliad, gwnaethom nodi'r camddatganiadau canlynol a gywirwyd gan y rheolwyr, ond yr ystyriwn y dylid tynnu eich sylw atynt gan eu bod yn berthnasol i'ch cyfrifoldebau mewn perthynas â'r broses o gyflwyno adroddiadau ariannol.

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm am y cywiriad
£1,629,000	Nodyn 17 - Offerynnau Ariannol Nodwyd bod y naratif o dan y tabl ymrwymadau ariannol yn nodyn 17b o'r datganiadau ariannol yn nodi bod credydwy'r tymor byr yn cynnwys £937k nad yw'n bodloni'r diffiniad o ymrwymadau ariannol. Gan gynnwys balans y credydwy'r yn y nodyn hwn o £54,007k, mae hyn yn rhoi gyfanswm o £54,994k. Fodd bynnag, yn ôl nodyn 21 o'r datganiadau ariannol nodwyd cyfanswm y credydwy'r fel £56,573k.	Roedd cyfanswm y balans credydwy'r o fewn nodyn 21 o'r datganiadau ariannol yn gywir ac nid oedd y balansau a gynhwyswyd yn nodyn 17 yn cysoni â hyn gyda gwahaniaeth o £1,629k.

Atodiad 4

Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2017-18

Gwnaethom amlinellu'r holl argymhellion yn deillio o'n harchwiliad ynghyd ag ymateb y rheolwyr iddynt. Byddwn yn gwneud gwaith dilynol ar y rhain y flwyddyn nesaf, gan gynnwys unrhyw faterion sy'n weddill yn adroddiad archwilio'r flwyddyn nesaf:

Mater yn codi 1 – Rheolaethau o Gwmpas Cyflawnrwydd Croniadau	
Canfyddiadau	Cyflawnrwydd Croniadau Bob blwyddyn mae'r Uwch Reolwr Cyllid yn anfon dogfen yn cyfarwyddo staff bod unrhyw anfonebau sy'n ymwneud â 2017/18 yn cael eu gynnwys yn yr uned brynu erbyn 4 Ebrill 2018, ac ar ôl y dyddiad hwn, caiff reserf credydwy ei greu ar gyfer unrhyw waith dros £100 lle mae'r gwaith wedi'i dderbyn cyn 31 Mawrth 2018. Darperir rhestr o'r fath achosion i'r cyfrifwyr adrannol sydd wedyn yn codi cronïad o fewn y system ariannol. Cynhelir adolygiad ariannol chwarterol ac fel rhan o hwn mae'r cyfrifwyr adrannol yn gyfrifol am adolygu incwm/gwariant sylweddol yn eu meysydd a darparu esboniadau ar gyfer amrywiadau o'r fath, byddai hyn yn caniatáu i'r cyfrifwyr adrannol nodi unrhyw wariant na chafodd ei bostio. Nodwn nad yw'r rheolaeth hon yn sicrhau cyflawnrwydd gwariant, gan nad yw'r broses a ddisgrifir uchod yn cael ei ddilyn i fyny i sicrhau bod cronïadau priodol wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol ar gyfer 2017/18.
Argymhelliad	Argymhellir bod y Cyngor yn gweithredu rheolaeth mewn perthynas â chyflawnder cronïadau. Gallai hyn olygu adolygiad o wariant a mewnbwyd i'r system gyllid ar ôl diwedd y cyfnod, gyda'r adolygiad hwn wedi'i ddogfennu mewn papur gwaith, ynghyd â sylwebaeth o ba cyfnod sy'n berthnasol i'r wariant yma, i sicrhau bod y gwariant wedi'i gronni fel y bo'n briodol. Dylai'r papur gwaith hwn gael ei adolygu wedyn gan ail aelod o staff.
Blaenoriaeth	Isel
Buddiannau gweithredu'r argymhelliad	Trwy weithredu'r argymhelliad hwn, mae hyn yn rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod yr holl gwariant yn ystod y flwyddyn ariannol wedi'u hadlewyrchu o fewn y datganiadau ariannol.
Derbyniwyd yn llawn gan y rheolwyr	Na

Atodiad 4

Ymateb rheolwyr	Gwneir y dasg hon fel rhan o'n gweithdrefnau cau. Teimlir bod ein rheolaethau presennol yn ddigonol i reoli'r risg a nodwyd.
Dyddiad gweithredu	Ni fydd yn cael ei weithredu.

Mater yn codi 2 – Cadarnhad o'r Balans Darpariaethau	
Canfyddiad	Er bod y tîm cyllid yn ymgynghori â rheolwyr gwasanaeth nid yw trafodaeth benodol yn digwydd gyda'r tîm cyfreithiol fel rhan o brosesau diwedd y flwyddyn, o ran cyflawnrwydd a chywirdeb y balans darpariaethau ar ddiwedd y flwyddyn. Byddai trafodaeth benodol gyda'r tîm cyfreithiol bob blwyddyn yn sicrhau bod y balans darpariaethau yn cael ei gytuno gyda'r tîm cyfreithiol cyn yr archwiliad.
Argymhelliad	Argymhellir bod y Tîm Cyfreithiol yn cadarnhau ar ddiwedd y flwyddyn bod y nodyn darpariaethau yn y cyfrifon yn gyflawn ac yn gywir.
Blaenoriaeth	Isel
Buddiannau gweithredu'r argymhelliad	Bydd y rheolaeth hon yn helpu i sicrhau bod balans y darpariaethau yn y datganiad ariannol yn gywir ac yn gyflawn, trwy nodi unrhyw rwymedigaethau tebygol sy'n ddyledus gan y Cyngor na fydd y tîm cyllid yn ymwybodol ohonynt.
Derbyniwyd yn llawn gan y rheolwyr	Do
Ymateb rheolwyr	Cytunwyd
Dyddiad gweithredu	Cyn cau 2018/19

Atodiad 5

Argymhellion yn deillio o'n gwaith archwilio ariannol ar gyfer 2016-17 a 2015-16

Gwnaethom amlinellu'r holl argymhellion yn deillio o'n harchwiliad ynghyd ag ymateb y rheolwyr iddynt. Rydym wedi gwneud gwaith dilynol ar y rhain yn ystod archwiliad 2017-18 ac wedi cofnodi'r canlyniadau isod.

Mater yn deillio 1 – Cronfeydd Ymddiriedolaeth	
Canfyddiadau 2016-17	<p>Nodwyd bod cofnod canolog o gymynroddion yn cael ei gadw, sy'n poblogi Nodyn 40. Didynnir y cymynroddion hyn o falans banc y Cyngor gan nad asedau'r Cyngor ydynt ac felly maent yn amherthnasol iawn gan mai cyfanswm y cymynroddion a gofnodwyd ar gyfer 2016-17 yw £678k. Nodwn fod gan bob cymynrodd unigol ei chod cyfrifyfr ei hun felly gall unrhyw wariant yn erbyn y cod gael ei fonitro fel ei fod yn unol â dymuniadau'r cymynroddwr. Er mwyn pennu cywirdeb y cofnodion hyn gwnaethom ddethol sampl o gymynroddion ac o sampl o ddwy ni lwyddwyd i roi'r ddogfennaeth wreiddiol sy'n ymwneud â chymynroddion i ni ar gyfer un o'r cymynroddion.</p> <p>Noder, nid ydym wedi cynnal profion manwl ar natur y gwariant yn erbyn y gymynrodd gan nad yw hyn yn un o asedau'r Cyngor ac felly mae y tu hwnt i gwmpas ein profion.</p>
Argymhelliad	Argymhellir y dylid cadw'r holl ddogfennaeth sy'n ymwneud â chymynroddion er mwyn sicrhau bod swm y gymynrodd a'r cyfyngiadau wedi cael eu cofnodi'n gywir.
Blaenoriaeth	Isel
Buddiannau gweithredu'r argymhelliad	Os na chedwir cofnodion cywir mewn perthynas â balansau cymynroddion a ddelir, mae risg y cyfrifir yn anghywir ar gyfer cronfeydd cymynroddion.
Derbyniwyd yn llawn gan y rheolwyr	Do
Ymateb y rheolwyr	Yn dilyn Ad-drefnu Llywodraeth Leol ym 1996, archifwyd nifer o'r dogfennau cymynroddion gwreiddiol. Cedwir y rhan fwyaf o'r wybodaeth ar ffeil yn yr Adran Gyllid ac ar hyn o bryd mae'r Adran Gyfreithiol yn rhoi cymorth i ddod o hyd i'r wybodaeth am yr ychydig rai sy'n weddill.
Dyddiad gweithredu	Yn barhaus a chyn dyddiad cwblhau 2017/18.
Canfyddiadau 2017-18	Fel ran o'n profion o Gronfeydd Ymddiriedolaethau yn 2017/18, ni allem gael unrhyw dystiolaeth ategol ar gyfer y ddau falans a ddewiswyd i'w profi.

Atodiad 5

Statws	Argymhelliad wedi ei ail-godi
Ymateb y rheolwyr	O safbwynt dogfennaeth hanesyddol, rydym yn fodlon bod pob gwaith rhesymol wedi'i wneud, heb unrhyw gynnydd pellach posibl. Mae gan gofnodion ein system ariannol gofnod llawn o'r trafodion ar gyfer pob cronfa. Wrth symud ymlaen, rydym yn hyderus bod rheolaethau digonol ar waith.

Mater yn deillio 2 – Canfyddiadau TG	
Canfyddiadau 2016-17	Fel rhan o'n harchwiliad ariannol gwnaethom benodi arbenigwyr TG i helpu'r tîm archwilio wrth brofi priodoldeb systemau TG y Cyngor sy'n cael effaith uniongyrchol ar gynhyrchu'r datganiadau ariannol. Nododd yr arbenigwyr TG nifer o argymhellion sydd wedi cael eu cyfleu i'r rheolwyr.
Argymhelliad	Argymhellir bod y rheolwyr yn gweithio gyda'r Rheolwr TG er mwyn sicrhau y caiff yr argymhellion hyn eu rhoi ar waith yn brydlon.
Blaenoriaeth	Isel
Buddiannau gweithredu'r argymhelliad	Gwella ansawdd a chadernid y systemau TG.
Derbyniwyd yn llawn gan y rheolwyr	Do
Ymateb y rheolwyr	Cytuno
Dyddiad gweithredu	Mae dau o'r argymhellion eisoes wedi eu gweithredu, gyda'r trydydd i'w weithredu yn Hydref 2017.
Canfyddiadau 2017-18	Rydym yn nodi bod cynnydd wedi'i wneud yn yr ardal hon, gyda thri canfyddiad wedi'u codi sy'n berthnasol i 2017/18.
Statws	Argymhellion wedi ei godi mewn perthynas â chanfyddiadau 2017/18
Ymateb y rheolwyr	Cytunwyd a rhai agweddau wedi'u gweithredu eisoes.

Mater yn deillio 3 - Ystadau	
Canfyddiadau 2015-16	Fel rhan o'n harchwiliad ariannol gwnaethom benodi arbenigwr prisio i helpu'r tîm archwilio i brofi priodoldeb datgeliad IAS 16. Mae'r prisiwr arbenigol wedi nodi nifer o feysydd i'w gwella sy'n ymwneud yn bennaf â gweithdrefnau a phrosesau ynghylch y prisiadau a gyflawnwyd gan y Rheolwr Ystadau yn unol â'r

Atodiad 5

	cyfarwyddiadau a ddarparwyd gan yr adran gyllid. Mae'r argymhellion hyn wedi eu cyfleu i'r rheolwyr.
Argymhelliad	Argymhellir bod y rheolwyr yn gweithio gyda'r Rheolwr Ystadau er mwyn sicrhau y caiff yr argymhellion hyn eu rhoi ar waith yn amserol.
Blaenoriaeth	Canolig
Buddiannau gweithredu'r argymhelliad	Gwella ansawdd a chadernid y broses brisio.
Derbyniwyd yn llawn gan y rheolwyr	Do
Ymateb y rheolwyr	Cytuno a gweithredwyd ar rai agweddau eisoes
Dyddiad gweithredu	Mae gwelliannau wedi'u gweithredu ar sail argymhellion y llynedd. Bydd y Cyngor yn ymdrechu i barhau i wella yn yr ardal hon o fewn yr adnoddau sydd ar gael.
Canfyddiadau 2016-17 a 2017-18	<p>Nododd ein harbenigwyr fod gweithdrefnau priodol ar waith lle mae Tîm Cyllid y Cyngor yn cyfarwyddo ei dîm/prisiwr ystadau yn fewnol, i gynnal y prisiadau angenrheidiol bob blwyddyn. Mae'r cyfarwyddiadau'n cyfeirio at y rhaglen dreigl pum mlynedd o brisiadau a'r gofynion priodol i gynnal ailbrisiadau o asedau dethol bob blwyddyn ynghyd ag amserlenni'r categorïau penodol i'w prisio bob blwyddyn fel rhan o'r rhaglen dreigl pum mlynedd. O ran y prisiadau a gynhelir gan brisiwr mewnol y Cyngor, mae ein harbenigwyr yn fodlon bod canllawiau cywir RICS, IFRS, IAS a CIPFA wedi eu dilyn, a bod y fethodoleg/seiliau prisio cywir wedi eu mabwysiadu. Fodd bynnag, mae'r arbenigwyr wedi nodi nifer o feysydd i'w gwella sy'n ymwneud yn bennaf â gweithdrefnau a phrosesau ynghylch y prisiadau a'r adroddiadau cysylltiedig gan gynnwys amseroldeb cyflawni adroddiadau prisio'r Rheolwr Ystadau yn unol â'r cyfarwyddiadau a ddarparwyd gan yr adran gyllid.</p> <p>Fel rhan o'n harchwiliad 2017/18 rydym wedi nodi bod gwelliannau pellach wedi'u gwneud yn y maes hwn, ac o ystyried y cynnydd a wnaed yn yr ardal hon, rydym wedi ystyried arwyddocâd y canfyddiad hwn yn ddigon isel na fyddwn yn adrodd ar y mater hon yn y blynyddoedd i ddod.</p>
Statws	Ni chaiff yr argymhelliad ei ail-godi.
Ymateb y rheolwyr	Ddim yn berthnasol

Atodiad 5

Mater yn codi 4 - Darpariaeth drwg-ddyledion	
Canfyddiadau 2016-17	<p>Nodwyd bod y ddarpariaeth mân ddyledion yn cael ei chyfrifo drwy gymhwyso canrannau sefydlog at bob balans dyledwr unigol islaw £10k a chymhwyso'r canrannau at bob balans dyledwr uwchlaw £10k, lle y bo'n briodol, yn dilyn adolygiad penodol.</p> <p>Nodwn i'r canrannau a gymhwysir at y balansau mân ddyledwyr gael eu pennu yn 2002/03 ac maent fel a ganlyn:</p> <p>2016/17 – 10% 2015/16 – 10% 2014/15 – 20% 2013/14 – 50% 2012/13 ymlaen -100%</p> <p>Nid oedd yn bosibl darparu'r fethodoleg ynghylch sut y pennwyd y canrannau hyn. Fodd bynnag, mae rheolwyr wedi cadarnhau y cynhelir asesiad blynyddol o ran rhesymoldeb y ddarpariaeth ar gyfer dyledion sy'n llai na £10k.</p>
Argymhelliad	<p>Diwygiwyd yr Argymhelliad: Argymhellir bod y canrannau a ddefnyddir i gynhyrchu'r ddarpariaeth mân ddyledion yn cael eu hadolygu'n ffurfiol bob blwyddyn ac y defnyddir dull o ddadansoddi cyfraddau casglu er mwyn llywio'r canrannau a bennir.</p>
Ymateb y rheolwyr	Cytuno
Canfyddiadau 2017-18	<p>Fe wnaethom nodi bod y fethodoleg a ddefnyddiwyd i hysbysu'r ddarpariaeth wedi cael ei adolygu a diweddariad i'r papur gwaith wedi'i gynhyrchu.</p> <p>Rydym wedi gwneud argymhellion i'r rheolwyr o ran gwelliannau pellach i'r wybodaeth a gynhyrchir mewn perthynas â heneiddio dyledwyr, fodd bynnag, o ystyried y cynnydd a wnaed, rydym yn hapus i gau'r argymhelliad hwn.</p>
Statws	Ni chaiff yr argymhelliad ei ail-godi.
Ymateb y rheolwyr	Ddim yn berthnasol

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone.: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Eitem 6

CYFARFOD	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
DYDDIAD	27 Medi 2018
TEITL	Cyfrifon Terfynol Cronfa Bensiwn Gwynedd am y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 ac Archwiliad perthnasol
PWRPAS	Cyflwyno – <ul style="list-style-type: none"> • Datganiad o'r Cyfrifon ôl-Archwiliad; • Adroddiad 'ISA260' Deloitte; • Llythyr Cynrychiolaeth (Atodiad 1).
ARGYMHELLIAD	Ystyried a chymeradwyo'r wybodaeth cyn awdurdodi'r Cadeirydd i ardystio'r llythyr.
AWDUR	Dafydd L Edwards, Pennaeth Cyllid

---

1. CYFRIFON 2017/18

Bydd aelodau yn cofio cyflwynwyd Datganiad o Gyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd 2017/18 (cyn archwiliad) i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 19 Gorffennaf 2018, pryd bu craffu priodol.

2. ARCHWILIAD GAN DELOITTE AR RAN ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

Nodwyd yng nghyfarfod Gorffennaf byddai'r cyfrifon hyn yn destun archwiliad gan gwmni Deloitte, a chyflwynir yma adroddiad 'ISA260' gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn manylu ar brif ddarganfyddiadau Deloitte.

3. DATGANIADAU ARIANNOL ÔL-ARCHWILIAD AM 2017/18

Cyflwynir yma hefyd y fersiwn derfynol (ôl-archwiliad) o'r Datganiad o'r Cyfrifon am 2017/18. Mae'r prif newidiadau ers y fersiwn cyn archwiliad wedi'u hamlinellu yn Atodiad 3 i adroddiad 'ISA260' Deloitte.

4. ARGYMHELLIAD

Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ystyried a chymeradwyo'r –

- Adroddiad 'ISA260' gan Deloitte ar gyfer Cronfa Bensiwn Gwynedd
- Datganiad o'r Cyfrifon 2017/18 (ôl-archwiliad)

5. LLYTHYR CYNRYCHIOLAETH

Gofynnir i Gadeirydd y cyfarfod, ynghyd â'r Pennaeth Cyllid, ardystio'r Llythyr Cynrychiolaeth (Atodiad 1 i adroddiad Deloitte) wedi i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu gymeradwyo'r uchod.

6. TYSTYSGRIF YR ARCHWILYDD PENODEDIG

Wedi iddo dderbyn y Llythyr Cynrychiolaeth wedi'i ardystio gan y Cadeirydd a'r Pennaeth Cyllid, bydd Archwilydd Cyffredinol Cymru (Adrian Crompton) yn cyhoeddi'r tystysgrif ar y cyfrifon.

7. CYFARFOD CYFFREDINOL BLYNYDDOL Y GRONFA BENSIWN

Bydd Datganiad o Gyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd hefyd yn cael ei gyflwyno'n ffurfiol i'r holl gyflogwyr yng Nghyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Gronfa Bensiwn ar 10 Hydref 2018.

MYNEGAI

	Tudalen
Adroddiad Naratif	2
Datganiad Cyfrifoldebau	3
Cyfrifon y Gronfa	4 - 5
Nodyn 1, Disgrifiad o'r Gronfa	6 - 8
Nodyn 2, Sail Darpariaeth	8
Nodyn 3, Crynodeb o Bolisiau Cyfrifeg Arwyddocaol	8 - 11
Nodyn 4, Dyfarniad Allweddol wrth Weithredu Polisiau Cyfrifo	11
Nodyn 5, Rhagdybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Fffynonellau Pwysig Eraill sy'n rhoi Ansicrwydd wrth Amcangyfrifo	11 - 12
Nodyn 6, Digwyddiadau ar ôl Dyddiad Adrodd	12
Nodyn 7, Cyfraniadau Derbyniadwy	13
Nodyn 8, Trosglwyddiadau i Mewn o Gronfeydd Pensiwn Eraill	13
Nodyn 9, Buddion	14
Nodyn 10, Taliadau i Rai Sy'n Ymadael	14
Nodyn 11, Costau Rheoli	14
Nodyn 12, Costau Gweinyddol, Arolygiaeth a Llywodraethu	15
Nodyn 13, Costau Rheoli Buddsoddiadau	15
Nodyn 14, Incwm Buddsoddi	16
Nodyn 15, Treth ar Incwm	16
Nodyn 16, Buddsoddiadau	16 - 18
Nodyn 17, Offerynnau Ariannol	19 - 21
Nodyn 18, Natur a Graddfa'r Risgiau sy'n Codi o Offerynnau Ariannol	22 - 27
Nodyn 19, Trefniadau Cyllido	28 - 29
Nodyn 20, Gwerth Cyfredol Actiwaraidd y Buddion Ymddeol sydd wedi'u Haddo	29 - 30
Nodyn 21, Asedau Cyfredol	30
Nodyn 22, Ymwymiadau Cyfredol	31
Nodyn 23, Cyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol (AVC)	31
Nodyn 24, Trafodion Partion Cysylltiedig	31 - 32
Nodyn 25, Ymrwymadau Dan Gontractau Buddsoddi	32
Nodyn 26, Asedau wrth Gefn	33
Nodyn 27, Colledion yn Sgîl Amhariadau	33
Nodyn 28, Cyhoeddiadau'r Gronfa Bensiwn	33

ADRODDIAD NARATIF

Rhagarweiniad

Mae cyfrifon a nodiadau Cronfa Bensiwn Gwynedd am 2017/18 wedi'u cyflwyno yma ar dudalennau 4 i 33.

Mae'r cyfrifon yn cynnwys Cyfrif a Mantolen Cronfa Bensiwn Gwynedd.

Cefnogir y cyfrifon hyn gan yr Adroddiad Naratif yma, y Polisiau Cyfrifo ac amrywiol nodiadau i'r cyfrifon.

Mae cyfrifon y Gronfa Bensiwn a'r nodiadau ynghlwm yn crynhoi trafodion ariannol ac asedau net ar gyfer darparu pensiynau a Buddiannau taladwy eraill ar gyfer cyn-weithwyr holl gyflogwyr y Gronfa, gan gynnwys Cyngorau Ynys Mon, Conwy a Gwynedd, Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru, Cartrefi Conwy, Cartrefi Cymunedol Gwynedd, amryw o gynghorau tref a chymuned, cyrff ar yr atodlen a chyrrff a ganiateir.

Yn ystod y flwyddyn roedd gwerth y Gronfa wedi cynyddu o £73.7 miliwn.

Mae Datganiad o'r Cyfrifon a gwybodaeth pellach ar gael ar wefan Cronfa Bensiwn Gwynedd sef www.cronfabensiwnwynedd.org.uk.

Mae gan y Gronfa ddau ddatganiad pwysig sydd yn gosod allan strategaethau er mwyn sicrhau bod y pensiynau wedi cael eu cyllido nawr ac yn y dyfodol fel a ganlyn:

- Datganiad Strategaeth Gyllido – mae'r datganiad yn gosod allan strategaeth penodol i'r gronfa sydd yn adnabod sut bydd ymrwymadau pensiwn cyflogwyr yn cael eu cwrdd orau wrth symud ymlaen. Caiff ei adolygu bob tair mlynedd yn dilyn y prisiad actiwaraidd ac mae'n cynnwys cyfraddau unigol i bob cyflogwr ar gyfer y cyfnod dilynol.
- Datganiad Strategaeth Buddsoddi – mae'r datganiad yn gosod y math o fuddsoddiadau a therfynau llydan ar gyfer bob math o buddsoddiad.

Mae'r ddau ddatganiad yma ar gael ar safle we y gronfa o dan yr adran buddsoddiadau.

Mae'n ofynnol i gael Prisiad Actiwaraidd bob tair mlynedd er mwyn sefydlu'r lefel asedau ar gael er mwyn talu pensiynau nawr ac yn y dyfodol. Bydd y prisiad nesaf fel ar 31 Mawrth 2019 a gwneir unrhyw newidiadau i gyfraniadau y cyflogwyr o 1 Ebrill 2020 ymlaen.

Ceir gwybodaeth bellach am y cyfrifon gan:

Caroline Roberts
Rheolwr Buddsoddi
01286 679128

Adran Cyllid
Cyngor Gwynedd
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

Mae yn rhan o bolisi'r Gronfa i ddarparu gwybodaeth lawn am weithgareddau'r Gronfa. Yn ychwanegol, mae gan aelodau'r cyhoedd sydd yn dymuno, hawl statudol i arolygu'r cyfrifon cyn cwblheir yr archwiliad. Hysbysir argaeledd y cyfrifon i'w harolygu ar wefan y Gronfa Bensiwn ar yr adeg briodol.

CRONFA BENSIWN GWYNEDD

DATGANIAD O'R CYFRIFON

DATGANIAD O GYFRIFOLDEBAU AM Y DATGANIAD O'R CYFRIFON

CYFRIFOLDEB Y GRONFA BENSIWN

Mae'n ofynnol ar Gyngor Gwynedd fel awdurdod gweinyddu (yn effeithiol yr ymddiriedolwr) ar gyfer Cronfa Bensiwn Gwynedd i wneud trefniadau ar gyfer iawn weinyddiad o'i faterion ariannol ac i sicrhau y rhoddir cyfrifoldeb am weinyddu'r materion hynny i un o'i swyddogion. Yng Nghyngor Gwynedd, y Pennaeth Cyllid yw'r "Swyddog Adran 151" hwnnw. Cyfrifoldeb yr Awdurdod Gweinyddu hefyd yw rheoli ei weithgareddau er mwyn sicrhau defnydd effeithiol, effeithlon ac economaidd o'i adnoddau, gwarchod ei asedau, a chymeradwyo'r Datganiad o'r Cyfrifon.

CYFRIFOLDEB Y PENNAETH CYLLID

Y Pennaeth Cyllid sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Gronfa Bensiwn yn unol â'r ymarfer priodol fel a osodir allan yn y *Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y "Côd").

Wrth baratoi'r datganiad o'r cyfrifon, mae'r Pennaeth Cyllid wedi dewis polisiau cyfrifo priodol gan eu defnyddio'n gyson; wedi ffurfio barnau a gwneud amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus ac yn cydymffurfio â'r Côd.

Hefyd, mae'r Pennaeth Cyllid wedi cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfamserol, ac wedi cymryd camau rhesymol i ddarganfod a gwarchod rhag twyll ac unrhyw anghysondebau eraill.

TYSTYSGRIF Y SWYDDOG CYLLIDOL CYFRIFOL

Tystiaf fod y Datganiad o'r Cyfrifon wedi ei baratoi yn unol â'r trefniadau uchod. Mae'r Datganiad yn cyflwyno darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd ar 31 Mawrth 2018, ac incwm a gwariant y Gronfa Bensiwn am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

27 Medi 2018

Dafydd L. Edwards B.A., C.P.F.A., I.R.R.V.
Pennaeth Cyllid, Cyngor Gwynedd

**CYFRIFON CRONFA BENSIWN GWYNEDD
2017/18**

**CYFRIF Y GRONFA AM Y FLWYDDYN DDAETH
I BEN AR 31 MAWRTH 2018**

31 Mawrth 2017 £'000	Nodiadau	31 Mawrth 2018 £'000
Delio gydag aelodau, cyflogwyr ac eraill sydd â chysylltiad uniongyrchol â'r Gronfa		
67,695	7	82,302
7		
2		
0		
5,893	8	4,360
73,597		86,665
(53,982)	9	(53,911)
(3,970)	10	(2,306)
(57,952)		(56,217)
15,645		
(11,641)	11	(13,367)
Enillion ar Fuddsoddiadau		
12,886	14	15,155
(378)	15	(252)
322,316	16	41,758
334,824		56,661
338,828		73,742
Asedau net y Gronfa		
1,525,405		1,864,233
338,828		73,742
1,864,233		1,937,975

**DATGANIAD ASED AU NET AR
31 MAWRTH 2018**

31 Mawrth 2017 £'000		Nodiadau	31 Mawrth 2018 £'000
1,798,325	Asedau buddsoddi	16	1,859,635
49,248	Adneuron arian parod	16	44,352
1,847,573	Cyfanswm Asedau Buddsoddi		1,903,987
(235)	Ymrwymiau buddsoddi	16	(4,690)
20,984	Asedau cyfredol	21	42,626
(4,089)	Ymrwymiau cyfredol	22	(3,948)
1,864,233			1,937,975

Nid yw'r Datganiadau Cyllidol yn cynnwys ymrwymiau'r Gronfa i dalu pensiynau a budd-daliadau eraill i holl gyfranwyr presennol y Gronfa ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol, ond yn hytrach mae'n crynhoi trafodion ac asedau net y Gronfa. Ystyrir ymrwymiau'r Gronfa ym mhriadau cyfnodol yr actiwari o'r Gronfa (y mwyaf diweddar ar 31 Mawrth 2016) ac fe'u hadlewyrchir yn lefelau cyfraniadau'r cyflogwyr a bennir gan y prisiad hwn, fel bydd y Gronfa yn gallu cwrdd â ymrwymiau'r dyfodol. Dangosir gwerth presennol actiwariaidd ar gyfer buddiannau a addawyd yn Nodyn 20.

NODIADAU AR GYFRIFON CRONFA BENSIWN GWYNEDD

NODYN I – DISGRIFIAD O'R GRONFA

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd (“y Gronfa”) yn rhan o'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL) ac fe'i gweinyddir gan Gyngor Gwynedd. Y Cyngor yw'r endid adrodd ar gyfer y Gronfa bensiwn hon. Crynodeb o'r Gronfa yw'r disgrifiad a ganlyn. Am fwy o fanylion, dylid cyfeirio at Adroddiad Blynyddol Cronfa Bensiwn Gwynedd 2017/18 a'r pwerau statudol sy'n tanategu'r cynllun, sef Deddf Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013 a'r Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL).

a) Cyffredinol

Deddf Pensiynau Gwasanaeth Cyhoeddus 2013 sy'n llywodraethu'r Gronfa. Gweinyddir y Gronfa yn unol â'r deddfau eilaidd a ganlyn:

- Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2013 (fel y'i diwygiwyd);
- Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Darpariaethau Trosiannol, Arbedion a Gwelliant) 2014 (fel y'i diwygiwyd);
- Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (fel y'i diwygiwyd).

Mae'n gynllun pensiwn sy'n seiliedig ar gyfraniadau a weinyddir gan Gyngor Gwynedd i roi pensiynau a buddion eraill i weithwyr pensiwnadwy Cyngor Gwynedd, dau awdurdod lleol arall a chyrff ar yr atodlen, cyrff a benderfynir a chyrff eraill a ganiateir sydd o fewn cyn ardal Cyngor Sir Gwynedd. Nid yw athrawon, swyddogion yr heddlu a gweithwyr y gwasanaeth tân wedi'u cynnwys gan eu bod yn rhan o gynlluniau pensiwn cenedlaethol eraill. Mae'r Gronfa'n cael ei goruchwyllo gan y Pwyllgor Pensiynau, sef un o bwyllgorau Cyngor Gwynedd.

b) Aelodaeth

Mae bod yn aelod o'r CPLIL yn rhywbeth gwirfoddol ac mae gweithwyr yn rhydd i ddewis p'un a ydynt am ymuno â'r cynllun, parhau'n aelod o'r cynllun neu wneud eu trefniadau personol y tu allan i'r cynllun. Ymysg y sefydliadau sy'n cymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd mae:

- Cyrff ar yr atodlen, sy'n awdurdodau lleol a chyrff tebyg ble mae gan eu staff hawl awtomatig i fod yn aelodau o'r Gronfa.
- Cyrff a benderfynir, sy'n gyngor dinas, tref neu gymuned. Mae ganddynt yr hawl i benderfynu os caiff eu gweithwyr ymuno â'r CPLIL ac i fabwysiadu'r penderfyniad yn unol â hynny.
- Cyrff a ganiateir, sy'n sefydliadau eraill sy'n cymryd rhan yn y Gronfa dan gytundeb mynediad rhwng y Gronfa a'r sefydliad perthnasol. Mae'r cyrff a ganiateir yn cynnwys cyrff gwirfoddol, elusennol a thebyg neu gontractwyr preifat sy'n ymgymryd â swyddogaeth awdurdod lleol wedi i'r swyddogaeth gael ei allanoli i'r sector preifat.

NODYN I – DISGRIFIAD O'R GRONFA (parhad)

Mae'r cyrff canlynol yn gyflogwyr gweithredol yn y Gronfa Bensiwn:

Cyrff ar yr Atodlen	
Cyngor Gwynedd	Parc Cenedlaethol Eryri
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	Ysgol Bryn Eilian
Cyngor Sir Ynys Môn	Ysgol Emrys ap Iwan
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	Ysgol Pen y Bryn
Grŵp Llandrillo – Menai	Ysgol Uwchradd Eirias
GWE	NWTRA
Cyrff a Benderfynir	
Cyngor Cymuned Llanllyfni	Cyngor Tref Ffestiniog
Cyngor Dinas Bangor	Cyngor Tref Llandudno
Cyngor Tref Abergele	Cyngor Tref Llangefni
Cyngor Tref Bae Colwyn	Cyngor Tref Porthaethwy
Cyngor Tref Biwmares	Cyngor Tref Towyn a Bae Cinmel
Cyngor Tref Caergybi	Cyngor Tref Tywyn
Cyngor Tref Caernarfon	Cyngor Tref Conwy
Cyngor Cymuned Trefriw (ymuno I Mehefin 2017)	
Cyrff a Ganiateir	
Addysg Oedolion Cymru (cynt CAG Coleg Harlech)	Cymdeithas Gogledd Cymru'r Deillion
CAIS	Gwasanaethau Gwirfoddol Conwy
Canolfan Cyngori Conwy	Gyrfaoedd Cymru Gogledd Orllewin
Canolfan Cyngori Ynys Môn	Mantell Gwynedd
Cwmni Cynnal	Medrwn Môn
Cwmni'r Frân Wen	Menter Môn
Cydbwyllgor Claddu Caergybi	
Cyrff Cymunedol a Ganiateir	
Cartrefi Conwy	Cartrefi Cymunedol Gwynedd
Cyrff Trosglwyddai a Ganiateir	
ABM Catering	Caterlink
Superclean I	Dawnus (ymuno I Ebrill 2017)

c) Cyllid

Mae'r buddion yn cael eu cyllido gan gyfraniadau ac enillion ar fuddsoddiadau. Mae aelodau gweithredol y Gronfa'n talu cyfraniadau yn unol â Rheoliadau CPLIL (Buddion, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007 ac maent yn amrywio o 2.75% i 12.5% o dâl pensiynadwy'r aelod ar gyfer y flwyddyn ariannol oedd dod i ben ar 31 Mawrth 2018. Hefyd mae'r cyflogwyr yn gwneud cyfraniadau sy'n cael eu gosod yn seiliedig ar y prisiad actiwaraid a gynhelir teirblynyddol. Gweithredwyd cyfraniadau cyflogwr newydd ar gyfer y tair mlynedd o 1 Ebrill 2017 i 31 Mawrth 2020 yn dilyn y prisiad a wnaethpwyd ar 31 Mawrth 2016.

d) Buddion

Mae buddion pensiwn dan y CPLIL cyn 1 Ebrill 2014, yn seiliedig ar y tâl pensiynadwy terfynol a hyd y gwasanaeth pensiynadwy; gweler y crynodeb isod:

	Gwasanaeth cyn 1 Ebrill 2008	Gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2008
Pensiwn	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/80 x cyflog pensiynadwy terfynol.	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/60 x cyflog pensiynadwy terfynol.
Lwmp swm	Lwmp swm awtomatig o 3 x cyflog. Yn ogystal, gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.	Dim lwmp swm awtomatig. Gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o bensiwn a ildir.

NODYN 1 – DISGRIFIAD O'R GRONFA (parhad)

O 1 Ebrill 2014, daeth y cynllun yn gynllun cyfartaledd cyflog gyrfa. Gweler y crynodeb isod:

	Gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014
Pensiwn	Mae pob blwyddyn a weithiwyd gwerth 1/49 x cyfartaledd cyflog gyrfa wedi'i adbrasio (CARE)
Lwmp Swm	Dim lwmp swm awtomatig. Gellir cyfnewid rhan o'r pensiwn blynyddol am daliad arian parod di-dreth unwaith ac am byth. Telir lwmp swm o £12 am bob £1 o pensiwn a ildir.

Caiff pensiwn cronedig ei gynyddu'n flynyddol yn unol â'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr.

Darperir amrediad o fuddion eraill dan y cynllun yn cynnwys ymddeoliad cynnar, pensiynau anabledd a buddion marwolaeth. Am fwy o fanylion, cyfeiriwch at lawlyfr cynllun Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd ar gael gan Adain Pensiynau Cyngor Gwynedd.

Mae'r buddion yn gysylltiedig â mynegai er mwyn glynu at y raddfa chwyddiant cyfredol.

NODYN 2 – SAIL DARPARIAETH

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Gronfa ar gyfer blwyddyn ariannol 2017/18 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn ar 31 Mawrth 2018. Mae'r cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â'r Côd Ymarfer ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017/18 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh), fel y'u diwygiwyd ar gyfer sector cyhoeddus y DU.

Mae'r cyfrifon yn crynhoi trafodion y Gronfa ac yn adrodd ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion pensiwn. Nid yw'r cyfrifon yn rhoi ystyriaeth i rwymedigaethau i dalu pensiynau a buddion sy'n ddyledus ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol na'r gwerth actiwaraid cyfredol y buddion ymddeol. Gweler gwerth actiwaraid cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo, ble bo'u gwerth wedi'i gyfrifo'n seiliedig ar Safon Cyfrifo Genedlaethol (SCC) 19, yn Nodyn 20 y cyfrifon hyn.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISIAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL

Cyfrif y Gronfa – cydnabyddiaeth refeniw

a) Incwm o Gyfraniadau

Cyfrifir cyfraniadau arferol, gan weithwyr a chyflogwyr fel ei gilydd, yn seiliedig ar groniad ar y raddfa ganrannol a argymhellir gan actiwari'r gronfa yn y cyfnod cyflogres y maent yn perthyn iddo.

Mae cyfraniadau cyflogwyr i ddiffygion cronfeydd yn cael eu cyfrif ar y dyddiadau y maent yn daladwy dan atodlen cyfraniadau a gosodwyd gan actwari y Gronfa neu wrth eu derbyn os yw hynny'n digwydd cyn y dyddiad maent yn ddyledus.

Cyfrifir am gyfraniadau ychwanegol cyflogwyr a chyfraniadau straen pensiwn yn y cyfnod ble mae'r ymrwymadau dan sylw yn codi. Ystyrir bod unrhyw swm sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn, ond nad ydyw wedi'i dalu, yn ased ariannol cyfredol. Ystyrir bod unrhyw swm nad ydyw'n ddyledus nes flynyddoedd yn y dyfodol yn ased ariannol tymor hir.

b) Trosglwyddiadau o gynlluniau eraill ac i gynlluniau eraill

Mae'r gwerthoedd trosglwyddo'n cynrychioli'r symiau a dderbyniwyd ac a dalwyd yn ystod y flwyddyn i aelodau sydd naill ai wedi ymuno neu sydd wedi gadael y Gronfa yn ystod y flwyddyn ariannol ac maent yn cael eu cyfrifo yn unol â'r Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (gweler Nodiadau 8 a 10).

Mae trosglwyddiadau unigol i mewn i'r Gronfa ac allan ohoni'n cael eu gwneud yn seiliedig ar dderbynion a thaliadau, ac fel arfer mae hyn yn digwydd pan dderbynnir neu pan ryddheir ymrwymadau aelod.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISIAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL (parhad)

Cyfrifir am drosglwyddiadau i mewn i'r Gronfa gan aelodau sy'n dymuno defnyddio'r enillion o'u cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (gweler isod) i brynu buddion ar sail derbynion ac maent wedi'u cynnwys dan Drosglwyddiadau i Mewn (gweler Nodyn 8).

Cyfrifir am drosglwyddiadau swmp (grŵp) yn seiliedig ar groniadau yn unol â thelerau'r cytundeb trosglwyddo.

c) Incwm buddsoddi

i) Incwm llog

Cydnabyddir incwm llog yng nghyfrif y Gronfa wrth iddo gronni, gan ddefnyddio'r gyfradd llog sy'n berthnasol i'r offeryn ariannol ar y dyddiad pan geir y llog neu ar darddiad y llog. Mae incwm yn cynnwys amortieiddiad unrhyw ddisgownt neu bremiwm, costau trafodi neu wahaniaethau eraill rhwng swm cario cychwynnol yr offeryn a'i swm pan fo wedi aeddfedu sydd wedi'i gyfrifo yn seiliedig ar y raddfa llog perthnasol.

ii) Incwm difidend

Cydnabyddir incwm difidend ar y dyddiad pan fo'r cyfranddaliadau'n cael eu dyfynnu fel rhai cyn-ddifidend. Cyfeirir at unrhyw swm nad ydyw wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod adrodd yn y datganiad asedau net fel ased ariannol cyfredol.

iii) Dosbarthiadau o gronfeydd wedi'u cyfuno yn cynnwys eiddo

Cydnabyddir dosbarthiadau o gronfeydd wedi'u cyfuno ar y dyddiad pan maent yn cael eu cyflwyno. Cyfeirir at unrhyw swm nad ydyw wedi'i dderbyn erbyn diwedd y cyfnod adrodd yn y datganiad asedau net fel ased ariannol cyfredol.

iv) Newid yng ngwerth net buddsoddiadau ar y farchnad

Cydnabyddir newidiadau yng ngwerth net buddsoddiadau ar y farchnad fel incwm ac maent yn cynnwys yr holl elw/colledion a wireddwyd ac na wireddwyd yn ystod y flwyddyn.

Cyfrif y Gronfa – eitemau sy'n creu costau

d) Buddion sy'n daladwy

Mae'r buddion pensiwn a lwmp swm sy'n daladwy'n cynnwys yr holl symiau a wyddys eu bod yn daladwy ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Cyfeirir at unrhyw swm sy'n ddyledus ond nad ydyw wedi'i dalu yn y datganiad asedau net fel ymrwymadau cyfredol.

e) Trethiant

Mae'r Gronfa'n gynllun gwasanaeth cyhoeddus cofrestredig dan adran 1(1) Atodlen 36 Deddf Cyllid 2004 ac o ganlyniad mae'r llog a dderbynnir yn eithriedig rhag treth incwm y DU a rhag treth ar enillion cyfalaf ar yr enillion a geir o'r buddsoddiadau a werthir. Mae treth atal yn daladwy ar incwm a geir o fuddsoddiadau tramor yn y wlad ble maent yn tarddu, oni bai bod eithriad wedi'i ganiatáu. Cyfrifir am dreth anadferadwy fel cost i'r Gronfa fel mae'n codi.

f) Costau rheoli

Nid yw'r Côt yn gofyn am unrhyw ddadansoddiad o gostau gweinyddol y gronfa bensiwn. Fodd bynnag, er mwyn cael tryloywder gwell, mae'r Cyngor yn cyhoeddi costau rheoli'r gronfa bensiwn yn unol â chanllawiau CIPFA, *Accounting for Local Government Pension Scheme Management Costs*.

Costau gweinyddol

Cyfrifir am yr holl gostau gweinyddol ar sail croniadau. Mae holl gostau staff y tîm gweinyddu pensiynau'n cael eu codi'n uniongyrchol ar y Gronfa. Telir am gostau cysylltiol rheoli, llety a gorbenion eraill o'r Gronfa yn unol â pholisi'r Cyngor.

Costau arolygu a llywodraethu

Cyfrifir am yr holl gostau arolygu a llywodraethu ar sail croniadau. Telir am gostau staff, rheoli, llety a gorbenion eraill yn ymwneud ag arolygu a llywodraethu'r Gronfa yn unol â pholisi'r Cyngor.

Costau rheoli buddsoddiadau

Cyfrifir am yr holl gostau rheoli buddsoddiadau yn seiliedig ar groniad.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISIAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL (parhad)

Cytunir ar ffioedd y rheolwyr buddsoddi a'r ceidwad allanol yn y mandadau perthnasol sy'n llywodraethu eu penodiadau. Yn fras, mae'r rhain yn seiliedig ar werth marchnad y buddsoddiadau dan eu rheolaeth ac felly maent yn cynyddu neu'n lleihau wrth i werth y buddsoddiadau hyn newid. Yn ogystal roedd y Gronfa wedi negodi gyda Fidelity International y dylai elfen o'u ffi fod yn gysylltiedig â'u perfformiad. Daeth y trefniant hwn i ben ar 30 Medi 2016, ac ers hynny mae'r ffi yn seiliedig ar werth marchnad y buddsoddiadau dan eu rheolaeth.

Mae cost derbyn cyngor ar fuddsoddiadau gan ymgynghorwyr allanol wedi'i gynnwys dan ffioedd rheoli buddsoddiadau.

Mae cyfran o gostau'r Cyngor sy'n gysylltiedig â'r amser a dreulir gan swyddogion yn rheoli buddsoddiadau yn cael ei godi ar y Gronfa.

Datganiad asedau net

g) Asedau ariannol

Mae asedau ariannol wedi'u cynnwys yn y datganiad asedau net yn seiliedig ar eu gwerth teg ar y dyddiad adrodd. Cydnabyddir ased ariannol yn y datganiad asedau net ar y dyddiad y caiff y Gronfa gytundeb ei fod yn cael yr ased. O'r dyddiad hwn, bydd y Gronfa'n cydnabod unrhyw elw neu golled a ddaw yn sgil newidiadau yng ngwerth teg yr ased.

Mae gwerth y buddsoddiadau fel sy'n ymddangos yn y datganiad asedau net wedi'u pennu fel a ganlyn:

- i) **Ecwiti**
Penderfynir gwerth buddsoddiad lle bo pris marchnad ar gael yn rhwydd ar sail dyfarniad y pris marchnad ar ddiwrnod olaf y cyfnod cyfrifo.
- ii) **Offerynnau buddsoddi cydgyfrannog**
Mae offerynnau buddsoddi cydgyfrannog yn cael eu prisiau ar bris bid cau'r farchnad os yw prisiau bid a chynnig yn cael eu cyhoeddi; neu os mai dim ond un pris sydd ar gael, yna'r pris unigol adeg cau'r farchnad. Yn achos offerynnau buddsoddi cydgyfrannog sydd yn gronfeydd cronïad, mae'r newid yng ngwerth y farchnad yn cynnwys incwm sydd yn cael ei ail-fuddsoddi yn y Gronfa, net o unrhyw dreth atal berthnasol.
- iii) **Buddsoddiadau heb eu dyfynnu**
Mae gwerth teg buddsoddiadau ble nad yw'r dyfyniadau marchnad ar gael yn hawdd, yn cael eu pennu fel a ganlyn:
  - Mae stociau heb eu dyfynnu yn cynnwys buddsoddiadau cydgyfrannog mewn eiddo, is adeiladwaith, stociau dyled ac ecwiti preifat. Mae'r prisiad o'r cydgyfraniadau yma neu stociau a ddelir yn uniongyrchol yn cael eu gwneud gan y rheolwr buddsoddi neu endid cyfrifol a gynghorir fel pris uned neu stoc. Mae'r safonau prisiau a ddilyniir yn y prisiadau yma yn cadw at ganllawiau'r diwydiant neu at safonau a osodwyd yn nogfennau cyfansoddol y pwl neu'r cytundeb rheoli.
  - Caiff buddsoddiadau mewn eiddo heb eu dyfynnu eu prisiau ar werth yr ased net neu ar bris unigol a gynghorir gan y rheolwr buddsoddi.
  - Caiff buddsoddiadau mewn cronfeydd ecwiti preifat a phartneriaethau cofrestredig heb eu dyfynnu eu prisiau ar sail rhaniad y Gronfa o'r asedau net yn y Gronfa ecwiti preifat neu'r bartneriaeth gyfyngedig gan ddefnyddio'r datganiadau ariannol diweddaraf a gyhoeddir gan y rheolwyr buddsoddi priodol mewn cydymffurfiad ag arweiniad SAARh. Mae'n bwysig adnabod natur oddrychol uchel o bennu gwerth teg ar fuddsoddiadau ecwiti preifat. Maent yn reddfod seiliedig ar amcangyfrifon a dyfarniadau sy'n edrych ymlaen ac sy'n cynnwys nifer fawr o ffactorau.

h) Trafodion arian tramor

Mae difidendau, llog a phryniannau a gwerthiannau buddsoddiadau mewn arian tramor wedi'u cynrychioli'n seiliedig ar y cyfraddau cyfredol ar y farchnad ar ddyddiad y trafodion. Defnyddir cyfraddau cyfnewid cyfredol ar y farchnad ar ddiwedd y flwyddyn i gyfrifo gwerth balasau arian parod a ddelir mewn cyfrifon banc arian parod, gwerth buddsoddiadau tramor ar y farchnad a gwerthiannau sy'n aros ar ddiwedd y cyfnod adrodd.

NODYN 3 – CRYNODEB O BOLISIAU CYFRIFEG ARWYDDOCAOL (parhad)

i) Arian a chywerthoedd arian

Mae arian parod yn cynnwys arian parod sydd ar gael ac adneuo ar alw. Mae'r hyn a ddisgrifir fel 'Cyfwerth ag Arian Parod' yn cael eu diffinio fel buddsoddiadau byrdymor, hylifol iawn y gellir eu trosglwyddo'n arian parod yn rhwydd, ac nad oes llawer o risg y bydd eu gwerth yn newid.

j) Ymrwymadau ariannol

Mae'r Gronfa'n cydnabod ymrwymadau ariannol fel gwerth teg ohonynt ar y dyddiad adrodd. Cydnabyddir ymrwymadau ariannol yn y datganiad asedau net ar y dyddiad y caiff y Gronfa gytundeb ei fod yn agored i'r ymrwymiad. O'r dyddiad hwn, bydd y Gronfa'n cydnabod unrhyw enillion neu golledion a ddaw yn sgil newidiadau yng ngwerth teg yr ymrwymiad.

k) Gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo

Asesir gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo teirblynyddol gan actiwari'r Gronfa yn unol â gofynion SCCI9 a'r safonau actiwaraidd perthnasol.

Fel y caniateir dan SCC26, mae'r Gronfa wedi dewis datgelu gwerth actiwaraidd cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo drwy gynnwys hysbysiad yn y datganiad asedau net (Nodyn 20).

l) Cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol

Mae Cronfa Bensiwn Gwynedd yn darparu cynllun cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (AVC) ar gyfer ei aelodau ac mae asedau'r cynllun hwnnw'n cael eu buddsoddi ar wahân i asedau'r Gronfa Bensiwn. Mae tair cronfa AVC. Delir y cronfeydd hyn gyda Clerical Medical, The Equitable Life Assurance Society a Standard Life. Mae'r darparwyr AVC yn diogelu buddion ychwanegol ar sail prynu arian ar gyfer yr aelodau hynny sy'n dewis talu cyfraniadau ychwanegol gwirfoddol. Mae pob aelod sy'n cymryd rhan yn y trefniadau hyn yn derbyn datganiad blynyddol hyd at 31 Mawrth yn cadarnhau'r symiau a ddeler yn eu cyfrif a'r newidiadau yn ystod y flwyddyn.

Nid yw AVCs yn cael eu cynnwys yn y cyfrifon, yn unol ag adran 4(2)(b) Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (OS 2009/3093); yn hytrach fe'u datgelir fel nodyn (Nodyn 23).

NODYN 4 – DYFARNIADAU ALLWEDDOL WRTH WEITHREDU POLISIAU CYFRIFO

Buddsoddiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith heb eu dyfynnu

Mae gwerth teg buddsoddiadau ecwiti preifat ac isadeiladwaith yn seiliedig yn bennaf ar amcangyfrifon a dyfarniadau sy'n edrych tua'r dyfodol sy'n cynnwys sawl ffactor. Mae rheolwyr buddsoddi'n pennu gwerth buddsoddiadau ecwiti heb eu dyfynnu ac isadeiladwaith gan ddefnyddio canllawiau sydd wedi'u gosod gan safon cyfrifo SAARh. Roedd gwerth y gwarantiau preifat heb eu dyfynnu ar 31 Mawrth 2018 yn £104 miliwn (£110 miliwn ar 31 Mawrth 2017).

Ymrwymadau'r gronfa pensiwn

Cyfrifir ymrwymadau'r gronfa pensiwn pob tair blynedd gan yr actiwari sydd wedi'i benodi, a darperir diweddariadau blynyddol yn ystod y blynyddoedd rhwng pob prisiad. Mae'r fethodoleg a ddefnyddir yn unol â chanllawiau cymeradwy ac yn unol ag SCCI9. Mae'r rhagdybiaethau sy'n tanategu'r prisiadau yn cael eu cytuno gyda'r actiwari a cheir crynodeb ohonynt yn Nodyn 19. Mae'r amcangyfrif hwn yn destun amrywiaethau arwyddocaol yn seiliedig ar newidiadau i'r rhagdybiaethau gwaelodol.

NODYN 5 – RHAGDYBIAETHAU A WNEIR AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU PWYSIG ERAILL SY'N RHOI ANSICRWYDD WRTH AMCANGYFRIFO

Wrth baratoi datganiadau ariannol, mae gofyn i'r rheolwyr wneud dyfarniadau, amcangyfrifon a thybiaethau sy'n effeithio ar y symiau yr adroddir arnynt yn y cyfrifon. Amcangyfrifir a rhagdybiaethir drwy roi ystyriaeth i brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai'r gwir ganlyniadau fod yn bur wahanol i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

Mae'r eitemau yn y datganiad asedau net ar 31 Mawrth 2018, ble mae risg arwyddocaol o amrywiaethau materol yn y flwyddyn ariannol i ddod, fel a ganlyn:

NODYN 5 – RHAGDYBIAETHAU A WNEIR AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU PWYSIG ERAILL SY’N RHOI ANSICRWYDD WRTH AMCANGYFRIFO (parhad)

Eitem	Ansicrwydd	Effaith os yw'r gwir ganlyniadau'n wahanol i'r rhagdybiaethau
Ecwiti preifat ac is adeiladwaith	Mae gwerth teg buddsoddiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith yn cael ei bennu'n unol â arweiniad y British Venture Capital Association. Nid yw'r buddsoddiadau hyn yn cael eu rhestru'n gyhoeddus ac fel y cyfryw, mae elfen o amcangyfrif yn gysylltiedig â'r prisiad.	Mae cyfanswm y buddsoddiadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith yn y datganiadau ariannol yn £104 miliwn. Mae risg bod y buddsoddiad wedi'i nodi'n rhy isel neu'n rhy uchel yn y cyfrifon.

NODYN 6 – DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD ADRODD

Nid oes unrhyw ddigwyddiadau arwyddocaol ar ôl diwedd y flwyddyn i'w adrodd.

NODYN 7 – CYFRANIADAU

Yn ôl categori

2016/17		2017/18
£'000		£'000
52,439	Cyflogwyr	66,372
15,256	Gweithwyr/Aelodau	15,930
67,695		82,302

Yn ôl awdurdod

2016/17		2017/18
£'000		£'000
23,210	Cyngor Gwynedd	29,868
40,231	Cyrff eraill ar yr atodlen	48,301
1,514	Cyrff a ganiateir	1,674
2,215	Cyrff cymunedol a ganiateir	1,957
252	Cyrff trosglwyddo a ganiateir	206
219	Cyrff a benderfynir	242
54	Cronfa gaeedig*	54
67,695		82,302

*Cronfa gaeedig - Dyma'r cyfraniadau a dderbyniwyd gan Bwyllgor Llysoedd Ynadon Gogledd Cymru yn ystod y flwyddyn a oedd yn arfer bod yn gyrrff a ganiateir ond bellach sydd yn gronfa gaeedig.

Yn ôl cyfraniad

2016/17		2017/18
£'000		£'000
15,256	Cyfraniadau arferol gweithwyr	15,930
46,570	Cyfraniadau arferol cyflogwyr	47,186
5,869	Cyfraniadau adfer diffyg cyflogwyr	19,186
67,695		82,302

NODYN 8 – TROSGLWYDDIADAU I MEWN O GRONFEYDD PENSIWN ERAILL

2016/17		2017/18
£'000		£'000
1,315	Trosglwyddiadau grŵp	0
4,578	Trosglwyddiadau unigol	4,360
5,893		4,360

NODYN 9 – BUDDION A DALWYD

Yn ôl categori

2016/17		2017/18
£'000		£'000
41,081	Pensiynau	42,708
11,093	Cymudiad a buddion ymddeol lwmp swm	9,670
1,808	Buddion marwolaeth – lwmp swm	1,533
53,982		53,911

Yn ôl awdurdod

2016/17		2017/18
£'000		£'000
15,233	Cyngor Gwynedd	15,454
25,701	Cyrff eraill ar yr atodlen	26,173
1,561	Cyrff a ganiateir	1,615
1,095	Cyrff cymunedol a ganiateir	812
173	Cyrff trosglwyddo a ganiateir	42
58	Cyrff a benderfynir	70
10,161	Cronfa gaeedig	9,745
53,982		53,911

NODYN 10 – TALIADAU I RAI SY’N YMADAEL

2016/17		2017/18
£'000		£'000
103	Ad-daliadau i aelodau sy’n ymadael â’r gwasanaeth llai ad-daliadau treth	143
11	Taliadau i aelodau sy’n ymuno â chynllun y wladwriaeth	5
3,856	Trosglwyddiadau unigol	2,158
3,970		2,306

NODYN 11 – COSTAU RHEOLI

2016/17		2017/18
£'000		£'000
1,242	Costau gweinyddol	1,261
10,343	Costau rheoli buddsoddiadau (Nodyn 13)	12,046
56	Costau arolygaeth a llywodraethu	60
11,641		13,367

Paratowyd y dadansoddiad hwn o gostau rheoli Cronfa Pensiwn Gwynedd yn ystod y cyfnod yn unol â chanllawiau CIPFA.

NODYN 12 – COSTAU GWEINYDDOL, AROLYGIAETH A LLYWODRAETHU

2016/17 £'000		2017/18 £'000
	Costau gweinyddol	
486	Costau staff uniongyrchol	514
293	Costau uniongyrchol eraill	264
303	Gwasanaethau cefnogol, yn cynnwys TG	357
33	Ffioedd archwilio allanol	34
128	Ffioedd actiwaraid	92
1,243		1,261
	Costau arolygaeth a llywodraethu	
55	Pwyllgor Pensiynau a'r Bwrdd Pensiwn Lleol	60
1,298		1,321

Mae'r costau gweinyddol yn cynnwys y symiau a godir ar y Gronfa Bensiwn gan Gyngor Gwynedd am gostau staff, gwasanaethau cefnogol a llety. Gweler manylion pellach yn Nodyn 24.

NODYN 13 – COSTAU RHEOLI BUDDSODDIADAU

2016/17 £'000		2017/18 £'000
10,258	Ffioedd rheoli	11,933
45	Ffioedd gwarchodaeth	50
3	Gwasanaeth monitro perfformiad	8
37	Ffioedd ymgynghoriaeth buddsoddi	55
10,343		12,046

Mae'r ffioedd rheoli uchod yn cynnwys yr holl ffioedd rheoli buddsoddiad a grëwyd yn uniongyrchol gan y Gronfa, yn cynnwys y ffioedd a godwyd ar gronfeydd buddsoddi wedi'u cyfuno.

Mae'r costau rheoli buddsoddiad uchod yn cynnwys £22,562 (2016/17 £322,972) mewn perthynas â ffioedd sy'n gysylltiedig â pherfformiad a delir i un o reolwyr buddsoddi'r Gronfa. Yn ogystal â'r costau hyn, rhaid talu costau anuniongyrchol a ddaw yn sgil y gwasgariad bid-cynnig ar werthu a phrynu buddsoddiadau. Caiff y rhain eu hadlewyrchu yng nghostau prynu buddsoddiadau ac yn yr enillion a geir wrth werthu buddsoddiadau (gweler Nodyn 16a).

NODYN 14 – INCWM BUDDSODDI

2016/17		2017/18
£'000		£'000
6,832	Difidendau ecwiti	7,662
1,239	Incwm ecwiti preifat	544
207	Is adeiladwaith	1,201
4,475	Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	5,256
133	Llog ar adneuon arian parod	492
12,886		15,155

Mae gan Gronfa Bensiwn Gwynedd dri chyfrif banc sy'n cael eu dal fel rhan o Grŵp o Gyfrifon Banc Cyngor Gwynedd. Mae'r arian dros ben sy'n cael ei ddal yn y Grŵp o Gyfrifon Banc yn cael ei fuddsoddi yn ddyddiol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae Cyngor Gwynedd yn talu llog i'r Gronfa Bensiwn, sy'n seiliedig ar falansau dyddiol y Gronfa yn ystod y flwyddyn.

Mae gan y Gronfa Bensiwn gyfrif Ewro i ymdrin â derbyniadau a thaliadau mewn Ewros ac i leihau'r nifer a chostau cyfnewid trafodion.

NODYN 15 – TRETH AR INCWM

2016/17		2017/18
£'000		£'000
378	Treth ataliedig – ecwiti	252
378		252

NODYN 16 – BUDDSODDIADAU

2016/17		2017/18
£'000		£'000
Asedau buddsoddi		
236,625	Llog sefydlog dychweliad absoliwt	292,050
345,284	Ecwiti	337,188
963,262	Buddsoddiadau ecwiti wedi'u cyfuno	961,610
142,448	Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	159,044
82,023	Ecwiti preifat	76,137
28,053	Is adeiladwaith	28,174
1,797,695		1,854,203
49,248	Adneuon arian parod	44,352
630	Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	5,431
1,847,573	Cyfanswm asedau buddsoddi	1,903,986
Ymrwymadau buddsoddi		
(235)	Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	(4,690)
(235)	Cyfanswm ymrwymadau buddsoddi	(4,690)
1,847,338	Asedau buddsoddi net	1,899,296

Nodyn I6a – Cysoni symudiadau mewn buddsoddiadau a deilliadau

2017/18	Gwerth marchnad ar 1 Ebrill 2017	Pryniannau yn ystod y flwyddyn	Gwerthia- nnau yn ystod y flwyddyn	Newid mewn gwerth marchnad yn ystod y flwyddyn	Gwerth marchnad ar 31 Mawrth 2018
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Stociau llog sefydlog dychweliad absoliwt	236,625	134,000	(79,000)	425	292,050
Ecwiti	345,284	79,717	(89,912)	2,099	337,188
Buddsoddiadau wedi'u cyfuno	963,262	4,840	(22,637)	16,146	961,611
Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	142,448	13,488	(5,802)	8,910	159,044
Ecwiti preifat / Is adeiladwaith	110,076	15,913	(27,847)	6,168	104,310
	1,797,695	247,958	(225,198)	33,748	1,854,203
Adneuron arian parod	49,248			188	44,352
Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	630				5,431
Symiau taladwy ar gyfer pryniant buddsoddiadau	(235)				(4,690)
Ffioedd o fewn cerbydau wedi'u cyfuno				7,822	
Asedau buddsoddi net	1,847,338	247,958	(225,198)	41,758	1,899,296

2016/17	Gwerth marchnad ar 1 Ebrill 2016	Pryniannau yn ystod y flwyddyn	Gwerthia- nnau yn ystod y flwyddyn	Newid mewn gwerth marchnad yn ystod y flwyddyn	Gwerth marchnad ar 31 Mawrth 2017
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Stociau llog sefydlog dychweliad absoliwt	198,845	30,000	0	7,780	236,625
Ecwiti	269,784	73,681	(76,100)	77,919	345,284
Buddsoddiadau wedi'u cyfuno	746,944	15,347	(13,492)	214,463	963,262
Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	157,734	18,373	(31,465)	(2,194)	142,448
Ecwiti preifat / Is adeiladwaith	81,540	29,118	(18,212)	17,630	110,076
	1,454,847	166,519	(139,269)	315,598	1,797,695
Adneuron arian parod	42,631			(387)	49,248
Symiau derbyniadwy ar gyfer gwerthiant buddsoddiadau	383			(4)	630
Symiau taladwy ar gyfer pryniant buddsoddiadau	(64)			(1)	(235)
Ffioedd o fewn cerbydau wedi'u cyfuno				7,110	
Asedau buddsoddi net	1,497,797	166,519	(139,269)	322,316	1,847,338

Cynhwysir costau trafodion, fel comisiwn, treth stamp a ffioedd trafodion eraill, yng nghost y pryniant a derbyniadau gwerthiant. Cyfanswm costau trafodion yn ystod y flwyddyn oedd £103,937 (2016/17 £171,393). Yn ogystal â'r costau hyn, rhaid talu costau anuniongyrchol yn sgil y gwasgariad bid-cynnig ar werthu a phrynu buddsoddiadau.

Nodyn I6b – Dadansoddiad o fuddsoddiadau

31 Mawrth 2017 £'000			31 Mawrth 2018 £'000	
Ecwiti				
37,453		DU wedi'u dyfynnu		35,413
307,832		Tramor wedi'u dyfynnu		301,775
Cronfeydd wedi'u cyfuno				
236,625		Ymddiriedolaethau uned incwm sefydlog		292,050
301,034		Ymddiriedolaethau uned y DU wedi eu dyfynnu		305,110
306,567		Ymddiriedolaethau uned tramor		319,205
355,661		Ymddiriedolaethau uned		337,295
142,447		Ymddiriedolaethau uned eiddo wedi eu dyfynnu		159,044
82,023		Ecwiti preifat		76,137
28,053		Is adeiladwaith		28,174
1,797,695			1,854,203	

Buddsoddiadau fesul rheolwr buddsoddi

Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2017 £'000				Gwerth Marchnad ar 31 Mawrth 2018 £'000		
	%				%	
601,837	32.6	BlackRock		618,768	32.6	
399,686	21.6	Fidelity		384,762	20.3	
236,632	12.8	Insight		292,052	15.4	
39,599	2.1	Lothbury		50,372	2.6	
110,076	6.0	Partners Group		104,310	5.5	
16,476	0.9	Threadneedle		18,149	1.0	
48,112	2.6	UBS		48,604	2.5	
394,920	21.4	Veritas		382,279	20.1	
1,847,338	100.0			1,899,296	100.0	

Mae'r buddsoddiadau a ganlyn yn cynrychioli mwy na 5% o asedau net y cynllun:

Gwerth Marchnad 31 Mawrth 2017 £'000	% cyfanswm y Gronfa	Gwarantau	Gwerth Marchnad 31 Mawrth 2018 £'000	% cyfanswm y Gronfa
355,661	19.08	Fidelity Institutional Select Global Equity	337,295	17.40
301,033	16.15	Aquila Life UK Equity Index Fund	305,110	15.74
236,625	12.69	Insight Umbrella Holdings	0	0
0	0	Insight LDI Solutions Plus Bonds	292,050	15.07
129,078	6.92	Aquila Life Global Dev Fundamental Fund	129,689	6.69

Nodyn I6c – Benthycia stoc

Mae'r Datganiad o Egwyddorion Buddsoddi (DoEB) yn nodi y caniateir benthycia stoc yn amodol ar ganiatâd penodol. Ar hyn o bryd, nid yw'r gronfa'n benthycia unrhyw stoc.

NODYN 17 – OFFERYNNAU ARIANNOL

Nodyn 17a – Dosbarthiad offerynnau ariannol

Mae polisiâu cyfrifo'n disgrifio sut mae gwahanol ddsbarthiadau o asedau offerynnau ariannol yn cael eu mesur a sut mae incwm a chostau, yn cynnwys enillion a cholledion gwerth teg, yn cael eu cydnabod. Mae'r tabl a ganlyn yn dadansoddi'r symiau cario o asedau ag ymrwymiadau ariannol fesul categori a phennawd datganiad asedau net. Ni ail-ddosbarthwyd unrhyw asedau ariannol yn ystod y cyfnod cyfrifo.

Fel ar 31 Mawrth 2017			Fel ar 31 Mawrth 2018		
Wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	Benthyciadau ac arian a dderbynnir	Costau ymrwymiadau ariannol	Wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	Benthyciadau ac arian a dderbynnir	Costau ymrwymiadau ariannol
£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
		Asedau ariannol			
345,284		Ecwiti	337,188		
1,199,887		Buddsoddiadau wedi'u cyfuno	1,253,661		
142,448		Buddsoddiadau eiddo wedi'u cyfuno	159,044		
82,023		Ecwiti preifat	76,137		
28,053		Is adeiladwaith	28,174		
	64,623	Arian Parod		79,922	
	0	Arian Tramor		1,468	
	6,188	Dyledwyr		11,019	
1,797,695	70,811	0	1,854,203	92,409	0
		Ymrwymiadau ariannol			
		(4,273) Credydwyr			(8,637)
		(4,273)			(8,637)
1,797,695	70,811	(4,273)	1,854,203	92,409	(8,637)

Nodyn 17b - Enillion a cholledion net ar offerynnau ariannol

31 Mawrth 2017		31 Mawrth 2018
Gwerth teg		Gwerth teg
£'000		£'000
	Asedau ariannol	
315,598	Gwerth teg drwy elw a cholled	33,748
(392)	Benthyciadau a derbyniadau	188
315,206	Cyfanswm yr asedau ariannol	33,936
	Ymrwymiadau ariannol	
0	Gwerth teg drwy elw a cholled	0
0	Cost ymrwymiadau ariannol	0
0	Cyfanswm yr ymrwymiadau ariannol	0
315,206	Asedau ariannol net	33,936

Nodyn 17c – Gwerth teg offerynnau ag ymrwymiadau ariannol

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth cario'r asedau ariannol a'r ymrwymiadau ariannol fesul dosbarth o offeryn o'i gymharu â'u gwerth teg.

31 Mawrth 2017			31 Mawrth 2018	
Gwerth cario	Gwerth teg		Gwerth cario	Gwerth teg
£'000	£'000		£'000	£'000
		Asedau ariannol		
1,120,845	1,797,695	Gwerth teg drwy elw a cholled	1,210,252	1,854,203
70,815	70,811	Benthyciadau a derbyniadau	92,372	92,409
1,191,660	1,868,506	Cyfanswm yr asedau ariannol	1,302,624	1,946,612
		Ymrwymiadau ariannol		
(235)	(235)	Gwerth teg drwy elw a cholled	(4,675)	(4,689)
(4,038)	(4,038)	Cost ymrwymiadau ariannol	(3,948)	(3,948)
(4,273)	(4,273)	Cyfanswm yr ymrwymiadau ariannol	(8,623)	(8,637)
1,187,387	1,864,233	Asedau ariannol net	1,294,001	1,937,975

Nid yw'r Gronfa wedi ymrwmo i unrhyw warantau ariannol sydd angen cyfrifo amdanynt fel offerynnau ariannol.

Nodyn 17d – Prisiad gwerth teg yr offerynnau ariannol sy'n cael eu cario

Mae prisiad yr offerynnau ariannol wedi'i ddsbarthu'n dri lefel, yn unol ag ansawdd a dibynadwyedd y wybodaeth a ddefnyddiwyd i bennu gwerthoedd teg.

Lefel 1

Offerynnau ariannol Lefel 1 yw rhai ble mae eu gwerth teg wedi'i bennu drwy ddefnyddio prisiau wedi'u dyfynnu a heb eu haddasu ar farchnadoedd gweithredol am asedau neu rwymedigaethau cyfwerth. Mae cynhyrchion sydd wedi'u dosbarthu fel rhai Lefel 1 yn cynnwys ecwiti wedi'u dyfynnu, gwarantau sefydlog wedi'u dyfynnu, gwarantau cysylltiedig â mynegai wedi'u dyfynnu ac ymddiriedolaethau uned. Mae'r buddsoddiadau a restrir yn cael eu harddangos am y pris a gynigwyd amdanynt. Mae gwerth y pris a gynigir am y buddsoddiad yn seiliedig ar ddyfyniad marchnad cynigion y farchnad stoc dan sylw.

Lefel 2

Mae offerynnau ariannol Lefel 2 yn rhai ble nad oes prisiau'r farchnad wedi'u dyfynnu ar gael; er enghraifft, pan fo offeryn yn cael ei fasnachu mewn marchnad nad yw'n cael ei hystyried yn un weithredol, neu pan ddefnyddir technegau prisio i bennu gwerth teg a ble mae'r technegau hyn yn defnyddio mewnbwn sy'n seiliedig i raddau helaeth ar ganfyddiadau data'r farchnad.

Lefel 3

Mae offerynnau ariannol Lefel 3 yn rhai ble nad yw o leiaf un mewnbwn a allai gael effaith sylweddol ar brisiad yr offeryn yn seiliedig ar ganfyddiadau data'r farchnad. Gallai offerynnau o'r fath gynnwys buddsoddiadau ecwiti heb eu dyfynnu a chronfa o gronfeydd rhagfantoli, sy'n cael eu prisio gan ddefnyddio technegau prisio amrywiol sy'n gofyn am ddyfarniadau sylweddol wrth bennu rhagdybiaethau priodol.

Mae gwerth y buddsoddiad mewn ecwiti preifat yn seiliedig ar brisiadau a ddarparwyd gan bartneriaid cyffredinol y cronfeydd ecwiti preifat y mae Cronfa Bensiwn Gwynedd wedi buddsoddi ynddynt. Paratoir y prisiadau hyn yn unol â'r *International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines*, sy'n dilyn egwyddorion prisio'r SAARh ac US GAAP.

Mae'r tabl a ganlyn yn rhoi dadansoddiad o asedau ag ymrwymiadau ariannol y gronfa pensiwn wedi'i grwpio i Lefelau 1 i 3, yn seiliedig ar y lefel sy'n cael ei rhagweld fel gwerth teg.

Nodyn 17d – Prisiad gwerth teg yr offerynnau ariannol sy'n cael eu cario (parhad)

Gwerth ar 31 Mawrth 2018	Pris y farchnad a ddyfynnwyd	Gan ddefnyddio canfyddiadau am y mewnbwn	Gan ddefnyddio mewnbwn sylweddol ble na cheir canfyddiad ohono	Cyfanswm
	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau ariannol				
Asedau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	332,498	1,318,420	203,286	1,854,204
Benthyciadau a derbyniadau	92,409	0	0	92,409
Cyfanswm yr asedau ariannol	424,907	1,318,420	203,286	1,946,613
Ymrwymadau ariannol				
Ymrwymadau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	0	(4,689)	0	(4,689)
Costau ymrwymadau ariannol	(3,948)	0	0	(3,948)
Cyfanswm yr ymrwymadau ariannol	(3,948)	(4,690)	0	(8,638)
Asedau ariannol net	420,959	1,313,730	203,286	1,937,975

Gwerth ar 31 Mawrth 2017	Pris y farchnad a ddyfynnwyd	Gan ddefnyddio canfyddiadau am y mewnbwn	Gan ddefnyddio mewnbwn sylweddol ble na cheir canfyddiad ohono	Cyfanswm
	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Asedau ariannol				
Asedau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	345,285	1,302,735	149,675	1,797,695
Benthyciadau a derbyniadau	70,811	0	0	70,811
Cyfanswm yr asedau ariannol	416,096	1,302,735	149,675	1,868,506
Ymrwymadau ariannol				
Ymrwymadau ariannol wedi'u pennu fel gwerth teg drwy elw a cholled	0	(235)	0	(235)
Costau ymrwymadau ariannol	(4,038)	0	0	(4,038)
Cyfanswm yr ymrwymadau ariannol	(4,038)	(235)	149,675	(4,273)
Asedau ariannol net	412,058	1,302,500	149,675	1,864,233

Mae'r ffigurau ar 31 Mawrth 2017 wedi cael eu newid er mwyn cyd fynd y dull a defnodd ar 31 Mawrth 2018

NODYN 18 – NATUR A GRADDDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL

Risg a rheoli risg

Prif risg hirdymor y Gronfa yw y bydd asedau'r Gronfa'n annigonol i ymdrin â'i hymrwymiaidau (h.y. y buddion a gafodd eu haddo i aelodau sy'n daladwy). Felly, nod rheoli risg buddsoddi yw lleihau'r risg o weld gostyngiad cyffredinol yng ngwerth y Gronfa a gwneud y mwyaf o'r cyfle i wneud enillion ar draws portffolio'r Gronfa yn ei gyfanrwydd. Mae'r Gronfa'n cyflawni hyn drwy amrywio'i asedau fel ei fod yn cadw lefel risg y farchnad y mae'n agored iddo ar lefel dderbyniol. Yn ogystal, mae'r Gronfa'n rheoli ei risg o hylifedd i sicrhau bod digon o hylifedd ar gael i fodloni llif arian rhagweladwy'r Gronfa. Mae'r Cyngor yn rheoli'r risgiau buddsoddi hyn fel rhan o'i raglen gyffredinol i reoli risg y Gronfa Bensiwn.

Y Pwyllgor Pensiynau sy'n gyfrifol am strategaeth rheoli risg y Gronfa. Mae rhaglen reoli risg gyffredinol y Gronfa Bensiwn yn canolbwyntio ar ba mor anwadal yw'r marchnadoedd ariannol ac yn ceisio isafu'r effeithiau andwyol posib ar yr adnoddau sydd ar gael i dalu pensiynau. Mae'r Datganiad Strategaeth Gyllido a gynhyrchwyd gan yr Awdurdod Gweinyddu ar y cyd ag Actiwari'r Gronfa yn nodi sut bydd hydaledd a risg yn cael eu rheoli mewn perthynas ag ymrwymiaidau. Mae'r Awdurdod Gweinyddu wedi cynhyrchu'r Datganiad Strategaeth Gyllido hwn gan roi ystyriaeth gyffredinol i lefel y risg yn y polisi buddsoddi sydd wedi'i nodi yn y Datganiad Egwyddorion Buddsoddi a gyhoeddwyd dan Reoliad 12 Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Rheoli a Buddsoddi Cronfeydd) 2009 (y Rheoliadau Buddsoddi) a'r polisi cyllido sydd wedi'i nodi yn y Datganiad hwn. Bydd yr Awdurdod Gweinyddu'n parhau i adolygu'r ddwy ddogfen i sicrhau bod y proffil risg cyffredinol yn parhau'n briodol.

a) Risg y farchnad

Risg y farchnad yw'r risg o golledion yn sgil amrywiad ym mhrisiau ecwiti a nwyddau, llog, cyfraddau cyfnewid arian tramor a gwasgariad credyd. Mae'r Gronfa'n agored i risg y farchnad yn sgil ei weithgareddau buddsoddi, yn enwedig drwy'r ecwiti mae'n eu dal. Mae lefel y risg yn dibynnu ar amgylchiadau'r farchnad, disgwyliadau o ran prisiau yn y dyfodol, newidiadau mewn enillion a'r gymysgedd o asedau.

Nod strategaeth rheoli risg y Gronfa yw adnabod a rheoli risgiau'r farchnad i'r Gronfa o fewn paramedrau derbyniol, tra gwneud y mwyaf o'r enillion a geir wrth gymryd risg.

Yn gyffredinol, rheolir anweddolrwydd gormodol yn risg y farchnad drwy amrywio'r portffolio yn ddaearyddol ac o ran sectorau diwydiant a gwarantau unigol. I leihau risg y farchnad, mae'r Cyngor a'i ymgynghorwyr buddsoddi'n monitro cyflwr y farchnad a dadansoddiadau meincnod yn briodol.

Mae'r Gronfa'n rheoli'r risgiau hyn mewn dwy ffordd:

- mae pa mor agored yw'r Gronfa i risg y farchnad yn cael ei fonitro drwy ddadansoddi ffactorau risg i sicrhau bod y risg yn parhau o fewn lefelau goddefol,
- mae pa mor agored yw'r Gronfa i risgiau penodol yn cael ei gyfyngu drwy bennu risgiau penodol goddefol ar gyfer buddsoddiadau unigol.

Risg prisiau eraill

Mae risg prisiau eraill yn cynrychioli'r risg y bydd gwerth offeryn ariannol yn amrywio o ganlyniad i newid ym mhris y farchnad (ac eithrio'r risgiau sy'n codi o risg cyfradd llog neu risg cyfradd cyfnewid arian tramor), boed y newidiadau'n cael eu hachosi gan ffactorau sy'n benodol i'r offeryn unigol neu'r sawl a'i cyflwynodd neu ffactorau sy'n effeithio ar bob offeryn o'r fath yn y farchnad.

Mae'r Gronfa'n agored i risg prisiau cyfranddaliadau. Mae hyn yn codi o fuddsoddiadau a ddelir gan y Gronfa ble bo ansicrwydd ynghylch eu pris yn y dyfodol. Mae pob buddsoddiad gwarantau yn cyflwyno risg o golli cyfalaf. Ac eithrio cyfranddaliadau a werthir am bris is, pennir y risg fwyaf sy'n deillio o offerynnau ariannol gan werth teg yr offerynnau ariannol. Mae'r colledion posib yn sgil cyfranddaliadau a werthir am bris is yn anghyfyngedig.

Mae rheolwyr buddsoddi'r Gronfa'n lliniaru'r perygl pris hwn trwy amrywio a dewis gwarantau a theclynnau ariannol eraill sy'n cael eu monitro gan y Cyngor i sicrhau ei fod o fewn y cyfyngiadau a nodir yn strategaeth y Gronfa fuddsoddi.

Risg prisiau eraill – dadansoddiad sensitifrwydd

Yn dilyn dadansoddiad o ddata hanesyddol a'r enillion ar fuddsoddiadau a ddisgwyllir yn ystod y flwyddyn ariannol, mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi'r Gronfa, mae'r Cyngor wedi pennu bod y newidiadau a ganlyn yn risg pris y farchnad yn rhesymol bosib ar gyfer cyfnod adrodd 2017/18.

NODYN 18 – NATUR A GRADDFFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Gan ddilyn dadansoddiad o ddata hanesyddol ar enillion ar fuddsoddiadau, mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi y Gronfa, mae newidiadau pris posib wedi cael eu pennu ar gyfer y gwahanol categorïau o asedau sy'n cael ei ddal gan y Gronfa. Mae'r cyfraddau i'w defnyddio ar gyfer categorïau asedau'r Gronfa fel a ganlyn:

Math o ased	Newid posib yn y farchnad (+/-)	
	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	%	%
Ecwiti'r DU	15.8	16.8
Ecwiti Byd-eang	18.4	17.9
Ecwiti Preifat	28.5	28.3
Incwm Sefydlog	2.9	2.8
Buddsoddiadau Amgen (Isadeiladedd)	11.3	20.1
Eiddo	14.2	14.3
Arian	0.0	0.0
Y Gronfa Gyfan	12.8	12.6

Mae'r anweddolrwydd a nodir uchod yn gyson ag un gwyrriad safonol yn newid gwerth yr asedau dros y tair blynedd ddiweddaraf. Mae'r dadansoddiad yn tybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau cyfnewid arian tramor a chyfraddau llog, yn parhau'r un fath.

Pe byddai pris buddsoddiadau'r Gronfa ar y farchnad wedi cynyddu/gostwng yn unol â'r uchod, byddai'r newid ym mhris y farchnad yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion wedi bod fel a ganlyn:

Math o ased	Gwerth fel ar 31 Mawrth 2018 £'000	Canran newid %	Gwerth ar ôl cynnydd £'000	Gwerth ar ôl gostyngiad £'000
Ecwiti'r DU	340,524	16.8	397,732	283,316
Ecwiti Byd-eang	958,275	17.9	1,129,806	786,744
Ecwiti Preifat	76,137	28.3	97,683	54,590
Incwm sefydlog	292,050	2.8	300,227	283,873
Buddsoddiadau Amgen (Isadeiladedd)	28,174	20.1	33,837	22,511
Eiddo	159,044	14.3	181,787	136,300
Arian	44,352	0.0	44,352	44,352
Cyfanswm asedau sydd ar gael i dalu buddion	1,898,555	12.6*	2,137,773	1,659,337

* Mae gwerth yr holl gronfa yn y tabl uchod yn seiliedig ar 12.6% yn hytrach cyfanswm y mathau asedau unigol.

Math o ased	Gwerth fel ar 31 Mawrth 2017 £'000	Canran newid %	Gwerth ar ôl cynnydd £'000	Gwerth ar ôl gostyngiad £'000
Ecwiti'r DU	338,486	15.8	391,967	285,005
Ecwiti Byd-eang	970,060	18.4	1,148,551	791,569
Ecwiti Preifat	82,023	28.5	105,400	58,646
Incwm sefydlog	236,625	2.9	243,487	229,763
Buddsoddiadau Amgen (Isadeiladedd)	28,053	11.3	31,223	24,883
Eiddo	142,448	14.2	162,676	122,220
Arian	49,248	0.0	49,248	49,248
Cyfanswm asedau sydd ar gael i dalu buddion	1,846,943	12.8*	2,083,352	1,610,534

* Mae gwerth yr holl gronfa yn y tabl uchod yn seiliedig ar 12.8% yn hytrach cyfanswm y mathau asedau unigol.

Risg cyfraddau llog

Mae'r Gronfa'n buddsoddi mewn asedau ariannol yn bennaf er mwyn cael enillion ar fuddsoddiadau. Mae'r buddsoddiadau hyn yn agored i risgiau cyfraddau llog, sy'n cynrychioli'r risg y bydd gwerth teg llif arian offeryn ariannol yn y dyfodol yn amrywio yn sgil newidiadau yng nghyfraddau llog y farchnad.

Mae cyfradd llog y Gronfa'n cael ei monitro'n gyson, yn unol â strategaeth rheoli risg y Gronfa, yn cynnwys monitro pa mor agored ydyw i'r cyfraddau llog ac asesiad o'r gwir gyfraddau llog yn erbyn y meincnodau perthnasol.

NODYN 18 – NATUR A GRADDFFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Gweler pa mor agored yn uniongyrchol yw'r Gronfa i newidiadau mewn cyfraddau llog fel ar 31 Mawrth 2011 a 31 Mawrth 2018 isod. Mae'r ffigyrau isod yn cyflwyno'r gyfradd llog yn seiliedig ar werth teg yr asedau ariannol gwaelodol:

Math o ased	Fel ar 31 Mawrth 2017	Fel ar 31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Arian parod a'r hyn sy'n gyfwerth	15,375	37,038
Balansau arian parod	49,248	44,352
Gwarantau llog sefydlog	236,625	292,050
Cyfanswm	301,248	373,440

Dadansoddiad sensitifwydd risg cyfraddau llog

Mae'r Cyngor yn cydnabod y gall cyfraddau llog amrywio ac effeithio ar incwm i'r Gronfa a gwerth yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion. Mae newid 1% mewn cyfraddau llog yn gyson â lefel y sensitifwydd a ddefnyddiwyd fel rhan o strategaeth rheoli risg y Gronfa. Mae'r dadansoddiad isod yn rhagdybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau cyfnewid, yn parhau'n gyson, ac mae'n dangos yr effaith yn ystod y flwyddyn ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion o newid o +/- 1% mewn cyfraddau llog:

Math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2018	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		+1%	-1%
	£'000	£'000	£'000
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb	37,038	370	(370)
Balansau arian parod	44,352	444	(444)
Gwarantau llog sefydlog*	292,050	2,658	(2,658)
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	373,440	3,472	(3,472)

* Nid yw newid 1% ar gyfradd llog yn cael effaith uniongyrchol ar warantau llog sefydlog ond mae'n cael effaith rhannol fel y cyfrifir yn y tablau uchod.

Math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2017	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		+1%	-1%
	£'000	£'000	£'000
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb	15,375	154	(154)
Balansau arian parod	49,248	492	(492)
Gwarantau llog sefydlog*	236,625	(1,538)	1,538
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	301,248	(892)	892

Minimol fyddai'r effaith wedi bod o newid 1% mewn cyfraddau llog ar y llog a dderbyniwyd gan mai 0.43% oedd cyfartaledd y gyfradd llog a dderbyniwyd ar arian yn ystod y flwyddyn, gan roi cyfanswm llog o £127,666 am y flwyddyn.

Nid yw cynnydd 1% mewn cyfraddau llog yn effeithio'r llog a dderbynnir ar warantau llog sefydlog ond byddai'n lleihau'r gwerth teg, fel y dangosir yn y tablau uchod. Nid yw newidiadau mewn cyfraddau llog yn effeithio y gwerth arian / arian a'u cyffelyb ond byddai'n effeithio'r llog a dderbynnir ar y balansau. Mae newidiadau i werth teg yr asedau ac incwm a dderbynnir o fuddsoddiadau yn cael effaith ar yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion ond fel y nodir uchod nad yw'n cael effaith sylweddol ar y Gronfa.

Risg arian tramor

Mae risg arian yn cynrychioli'r risg y bydd gwerth teg llif arian offeryn ariannol yn y dyfodol yn amrywio yn sgil newidiadau yng nghyfraddau cyfnewid arian tramor. Mae'r Gronfa'n agored i risg arian ar offerynnau ariannol sy'n cael eu cynrychioli mewn unrhyw arian ac eithrio arian swyddogaethol y Gronfa (£UK). Mae'r Gronfa'n dal asedau sy'n cael eu cynrychioli mewn arian ac eithrio £UK.

NODYN 18 – NATUR A GRADDFFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Mae gan y Gronfa ymrwymadau ecwiti preifat ac is adeiladwaith mewn arian tramor, (€214 miliwn a \$88.6 miliwn). Mae'r ymrwymadau hyn yn cael eu tynnu i lawr ar gais y rheolwr buddsoddi dros nifer o flynyddoedd. Gweler yr ymrwymadau cyfredol sy'n aros yn Nodyn 25. Y risg dan sylw yw y bydd y bunt yn wan o'i chymharu â'r ddoler a'r ewro pan fydd yr ymrwymadau'n cael eu tynnu i lawr ac y bydd yn cryfhau pan fo'r Gronfa wedi'i chyllido'n llawn. Mae'r Gronfa wedi bod yn ariannu'r ymrwymadau ers 2005 felly mae'r ymrwymadau wedi'i gydbwysu dros gyfnod maith o amser.

Mae cyfradd cyfnewid arian y Gronfa'n cael ei gyfrifo ar sail anweddolrwydd yr arian tramor fyddai'n effeithio ar werth y buddsoddiadau ac unrhyw arian fyddai'n cael ei ddal yn yr arian tramor hynny.

Mae'r tabl a ganlyn yn crynhoi pa mor agored yw'r Gronfa i newidiadau mewn arian fel ar 31 Mawrth 2018 ac fel ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol:

Agored i newidiadau mewn arian – math o ased	Fel ar 31 Mawrth 2017 £'000	Fel ar 31 Mawrth 2018 £'000
Ecwiti tramor a byd-eang	970,060	958,275
Incwm Sefydlog byd-eang	236,625	292,050
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac isadeiladedd)	110,076	104,310
Eiddo tramor	3,636	3,636
Arian tramor	0	1,468
Cyfanswm yr asedau tramor	1,320,397	1,359,739

Risg arian tramor – dadansoddiad sensitifrwydd

Yn dilyn dadansoddi data hanesyddol mewn ymgynghoriad ag ymgynghorwyr buddsoddi y Gronfa, mae'r anweddolrwydd sy'n gysylltiedig â newidiadau mewn cyfraddau cyfnewid arian tramor wedi cael eu cyfrifo wrth ddefnyddio anweddolrwydd hanesyddol yr arian tramor a'r symiau cymharol ym muddsoddiadau'r Gronfa.

Ystyrir bod newid o 10% yn yr arian tramor yn rhesymol yn seiliedig ar ddadansoddiad ymgynghorwyr buddsoddi analytig y Gronfa o newidiadau hanesyddol hirdymor yn y cyfraddau cyfnewid ar ddiwedd y mis dros gyfnod treigl o 36 mis hyd at 31 Mawrth 2018. Y canran cyfatebol ar gyfer y flwyddyn yn diweddu ar 31 Mawrth 2017 oedd 10%. Mae'r dadansoddiad yn tybio bod pob newidyn arall, yn enwedig cyfraddau llog, yn parhau'n gyson.

Mae'r tablau isod yn dangos dadansoddiad o ddatguddiad y Gronfa at arian tramor unigol fel ar 31 Mawrth 2018 ac ar ddiwedd y flwyddyn ariannol cynt:

Agored i newidiadau mewn arian tramor – math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2018 £'000	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		Gwerth ar gynnydd £'000	Gwerth ar leihad £'000
Ecwiti tramor a byd-eang	958,275	1,054,103	862,448
Incwm Sefydlog byd-eang	292,050	321,255	262,845
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac isadeiladwaith)	104,310	114,741	94,059
Eiddo tramor	3,636	4,000	3,272
Arian tramor	1,468	0	0
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	1,359,739	1,494,099	1,222,624

NODYN 18 – NATUR A GRADDDFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Agored i newidiadau mewn arian tramor – math o ased	Swm cario fel ar 31 Mawrth 2017 £'000	Newid yn y flwyddyn yn yr asedau net sydd ar gael i dalu buddion	
		Gwerth ar gynnydd £'000	Gwerth ar leihad £'000
Ecwiti tramor a byd-eang	970,060	1,067,066	873,054
Incwm Sefydlog byd-eang	236,625	260,288	212,963
Buddsoddiadau amgen (ecwiti preifat ac is adeiladwaith)	110,076	121,084	99,068
Eiddo tramor	3,636	4,000	3,273
Arian tramor	0	0	0
Cyfanswm y newid yn yr asedau sydd ar gael	1,320,397	1,452,438	1,188,358

b) Risg credyd

Mae risg credyd yn cynrychioli'r risg y bydd gwrth barti i drafodion neu offeryn ariannol yn methu â gwireddu goblygiad ac yn creu colled ariannol i'r Gronfa o ganlyniad i hynny. Yn gyffredinol, mae gwerth buddsoddiadau ar y farchnad yn adlewyrchu asesiad o gredyd wrth eu prisio ac felly darperir ar gyfer y risg o golled yng ngwerth cario asedau ariannol ag ymrwymadau'r Gronfa.

Yn ei hanfod, mae portffolio buddsoddi cyfan y Gronfa'n agored i beth risg credyd. Fodd bynnag, mae dewis gwrth bartion, broceriaid a sefydliadau ariannol o ansawdd uchel yn isafu'r risg credyd a allai godi yn sgil methiant i setlo trafodion yn brydlon.

Gweler isod meincnod ar gyfer y ganran o'r cronfeydd a ddelir gan y rheolwyr buddsoddi:

Rheolwr Buddsoddi	Canran o'r Portffolio
BlackRock	29.5%
Fidelity	19.0%
Veritas	19.0%
Insight	15.0%
Eiddo (UBS, Threadneedle, Lothbury, BlackRock)	10.0%
Partners Group	7.5%

Mae'r holl fuddsoddiadau a ddelir gan reolwyr buddsoddi'n cael eu dal yn enw'r Gronfa Bensiwn felly, os yw'r rheolwr buddsoddi'n methu, nid yw buddsoddiadau'r Gronfa yn cael eu cyfrif yn rhan o'i asedau.

Cynrychiolir risg credyd contract gan y taliad net neu'r enillion sy'n aros. Mae'r risg weddilliol yn fân yn sgil yr amrywiol bolisiau yswiriant a ddelir i ymdrin â gwrth bartion sy'n diffygdalu.

Er mwyn uchafu'r dychweliadau o Fuddsoddiadau Tymor Byr ac Adnau Arian, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian gwaged dros dro yn ei gyfrifon banc gydag unrhyw arian gwaged dros ben yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn. Telir rhaniad priodol o'r llog a enillir i'r Gronfa Bensiwn a rhennir unrhyw golledion wrth fuddsoddi ar sail yr un gyfran. Oherwydd natur y trefniadau banc nid yw unrhyw arian gwaged yng nghyfrifon banc y Gronfa Bensiwn yn cael ei drosglwyddo i gyfrifon banc y Cyngor. Am fod y buddsoddiadau tymor byr yn cael eu gwneud mewn enw Cyngor Gwynedd maent yn dangos yn llawn ar fantolen y Cyngor. Elfen y Gronfa Bensiwn o'r buddsoddiadau tymor byr a'r adnau arian ar 31 Mawrth 2018 oedd £37.1m (£15.7m ar 31 Mawrth 2017).

Ni adneuir arian mewn banciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn cael eu graddio o ran statws credyd yn annibynnol, a'u bod yn bodloni meini prawf credyd y Cyngor. Yn ogystal, mae'r Cyngor wedi gosod cyfyngiadau ar y ganran uchaf o adneuron y gellir eu gwneud mewn unrhyw ddsbarth o sefydliad ariannol penodol. Hefyd, mae'r Cyngor yn buddsoddi canran a gytunwyd o gronfeydd yn y marchnadoedd arian er mwyn cael buddsoddiadau amrywiol. Mae'r cronfeydd marchnad arian a ddewiswyd oll wedi derbyn statws credyd AAA gan asiantaeth statws credyd blaenllaw. Cred y Cyngor ei fod wedi rheoli pa mor agored ydyw i risg credyd a dim ond un profiad o ddifffygdlu neu adneuron nad oes modd eu hadennill sydd ganddo, sef pan roddwyd Banc Heritable yn nwylo'r gweinyddwyr yn 2008. Gweler manylion llawn yn Nodyn 27.

Tud. 160

NODYN 18 – NATUR A GRADDFFA'R RISGIAU SY'N CODI O OFFERYNNAU ARIANNOL (parhad)

Nid yw cyflogwyr y Gronfa'n cael eu hasesu ar hyn o bryd ar gyfer eu statws credyd neu ar gyfer y cyfyngiadau credyd unigol sydd wedi'u gosod. Mae risg yn bodoli na ellir casglu cyfraniadau gan gyflogwyr ble nad oes ganddynt unrhyw aelodau sy'n cyfrannu (e.e. y risg sy'n gysylltiedig â chyflogwyr gyda nifer fechan o aelodau sy'n dewis peidio â chyfrannu), felly mae'r Awdurdod Gweinyddu'n monitro newidiadau mewn aelodaeth bob blwyddyn.

Bydd angen i gyflogwyr newydd sy'n dod yn rhan o'r Gronfa gytuno i ddarparu bond neu gael gwarant i leihau'r risg o golledion ariannol i'r Gronfa yn y dyfodol pe na fyddai'r cyflogwr dan sylw'n medru bodloni ei hymrwymiaadau pensiwn pe byddai'n ymadael â'r Gronfa. Fel y dangosir yn Nodyn 26 mae dau gyflogwr wedi darparu bondiau. Bydd unrhyw ymrwymiaadau eraill ar y Gronfa yn y dyfodol o ganlyniad i gyflogwr yn ymadael yn cael eu cario gan y Gronfa a'u rhannu dros yr holl gyflogwyr. Gwneir hyn i sicrhau bod y cyfnodau a'r symiau adfer actiwaraidd yn cael eu cadw ar lefel y gall cyflogwyr llai ymdopi â hi.

Mae'r risg wedi cynyddu yn sgil dyfarniad cyfreithiol diweddar, fydd o bosib yn pennu na ellir codi cyfraniadau ar gyflogwyr nad oes ganddynt aelodau sy'n cyfrannu dan Reoliadau Gweinyddu'r CPLIL. Fodd bynnag, nid yw'r dyfarniad hwn yn effeithio ar allu'r Gronfa i gasglu cyfraniadau yn dilyn prisiad ymadael dan Reoliad 38(2). Gellir rhoi cyfarwyddyd i'r Actiwari ystyried adolygu'r cyfraddau a'r dystysgrif Addasiadau i gynyddu cyfraniadau cyflogwr dan Reoliad 38 Rheoliadau CPLIL (Gweinyddu) 2008, rhwng y prisiad a gynhelir teirblynyddol.

c) Risg hylifedd

Mae'r risg hylifedd yn cynrychioli'r risg na fydd modd i'r Gronfa fodloni ei oblygiadau ariannol wrth iddynt ddod yn ddyledus. Felly, mae'r Cyngor yn cymryd camau i sicrhau bod gan y Gronfa Bensiwn ddigon o adnoddau arian parod i fodloni ei hymrwymiaadau i dalu pensiynwyr; ac i fodloni ymrwymiaadau buddsoddi.

Mae gan yr Awdurdod Gweinyddol system llif arian sy'n ceisio sicrhau bod arian parod ar gael pe bai ei angen. Yn ogystal, mae'r cyfraniadau cyfredol a dderbynnir gan gyflogwyr ac aelodau yn cyfrannu'n llawer mwy na'r hyn a delir allan mewn buddion. Buddsoddir yr arian parod dros ben ac ni ellir ei dalu'n ôl i gyflogwyr. Mae Actiwari'r Gronfa yn sefydlu'r cyfraniadau y dylid eu talu fel y gellir bodloni holl rwymedigaethau'r dyfodol.

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar y swm y gall cyfrif banc y Gronfa Bensiwn ei ddal. Dylai'r symiau a ddelir yn y cyfrif hwn fodloni anghenion hylifedd arferol y Gronfa. Mae unrhyw arian dros ben dros dro yn cael ei fuddsoddi gan yr Awdurdod Gweinyddol yn unol â'r Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys er mwyn darparu incwm ychwanegol i'r Gronfa Bensiwn. Buddsoddir arian parod dros ben yn unol â'r Datganiad Egwyddorion Buddsoddi.

Yn ogystal, mae gan y Gronfa fynediad at gyfleuster gorddrafft trwy drefniadau cyfrifon banc grŵp yr Awdurdod Gweinyddol. Dim ond i fodloni gwahaniaethau amseru tymor byr ar daliadau pensiwn y defnyddir y cyfleuster hwn. Gan mai benthyciadau byrdymor eu natur fyddai'r rhain, ystyrir bod pa mor agored i risg credyd yw'r Gronfa yn hyn o beth yn ddiwys.

Mae'r Gronfa'n diffinio asedau hylifol fel asedau y gellir eu trosglwyddo'n arian parod o fewn tri mis. Asedau anhylif yw'r asedau fydd yn cymryd cyfnod hwy na thri mis i'w trosglwyddo'n arian parod. Ar 31 Mawrth 2018, roedd gwerth yr asedau anhylif yn £202m, sy'n cynrychioli 10.5% o gyfanswm asedau'r Gronfa (31 Mawrth 2017: £198m, a oedd yn cynrychioli 10.6% o gyfanswm asedau'r Gronfa).

Mae rheolwyr yn paratoi rhagolygon llif arian cyfnodol er mwyn deall a rheoli amseriad llif arian y Gronfa. Mae lefel strategol briodol y balans arian parod i'w ddal yn ffurfio rhan o strategaeth fuddsoddi'r Gronfa.

Mae'r holl rwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2018 yn ddyledus o fewn blwyddyn, yn yr un modd ag ar 31 Mawrth 2017.

Risg ail ariannu

Y risg allweddol yw y bydd y Cyngor wedi'i rwymo i ailgyflenwi cyfran sylweddol o offerynnau ariannol ei Gronfa Bensiwn pan fo cyfraddau llog yn anffafriol. Nid oes gan y Gronfa unrhyw offerynnau ariannol sydd â risg ail ariannu'n rhan o'i strategaethau rheoli trysorlys a buddsoddi.

NODYN 19 – TREFNIADAU CYLLIDO

Yn unol â Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (Gweinyddu) 2008, mae actiwari'r Gronfa yn ymgymryd â phrisiad teirblynyddol er mwyn sefydlu'r gyfradd cyfraniadau i gyflogwyr ar gyfer y tair blynedd i ddod. Cynhaliwyd y prisiad diwethaf fel ar 31 Mawrth 2016.

Disgrifiad o'r Polisi Cyllido

Amlinellir y polisi cyllido yn Natganiad Strategaeth Cyllido, yr Awdurdod Gweinyddu, gafodd ei adolygu fel rhan o Brisiad 2016.

Mae elfennau allweddol y polisi cyllido fel a ganlyn:

- sicrhau hydaledd hirdymor y Gronfa dros y tymor hir. Bydd hyn yn sicrhau bod digon o arian ar gael i gwrdd a buddion holl aelodau/dibynyddion wrth iddynt ddod daladwy.
- sicrhau bod cyfraddau cyfraniadau cyflogwyr yn weddol sefydlog os yw'n rhesmol i wneud hynny.
- lleihau'r cyfraniadau ariannol tymor hir mae'r cyflogwyr yn dalu i'r Cynllun drwy adnabod y cysylltiad rhwng asedau a rhwymedigaethau a mabwysiadu strategaeth fuddsoddi sy'n cydbwysu risg ac elw.
- i adlewyrchu nodweddion gwahanol y gwahanol gyflogwyr i bennu cyfraddau cyfraniadau drwy gael strategaeth cyllido clir a thryloyw sy'n dangos sut y gall pob cyflogwr gyfarfod a'u rhwymedigaethau dros y blynyddoedd i ddod.
- defnyddio mesurau rhesymol i leihau'r risg i gyflogwyr eraill ac yn benodol i'r rhai sy'n talu'r Dreth Cyngor yn sgil cyflogwyr yn diffygdlu ei rwymedigaethau pensiwn.

Amlinella'r Datganiad Strategaeth Cyllido sut mae'r Awdurdod Gweinyddu yn ceisio cydbwysu'r nodau croestynnol o ddiogelu hydaledd y Gronfa a chadw cyfraniadau cyflogwyr yn sefydlog.

O ran cyflogwyr oedd â chyfamod digon cryf yn ôl yr Awdurdod Gweinyddu, mae cyfraniadau wedi cael eu sefydlogi yn is na'r gyfradd ddamcaniaethol sydd ei hangen i sicrhau bod eu cyfran nhw o'r Gronfa yn dychwelyd i gael ei ariannu'n llawn dros 20 mlynedd os yw'r rhagdybiaethau prisio yn cael eu cadarnhau. Defnyddiwyd dull modelu ymrwymadau asedau sy'n dangos os caiff y cyfraddau cyfrannu hyn eu talu a bod newidiadau cyfraniadau yn y dyfodol yn cael eu cyfyngu fel y nodir yn y Datganiad Strategaeth Cyllido, fod yna siawns gwell na 66% o hyd y bydd y Gronfa yn dychwelyd i ariannu'n llawn dros y 20 mlynedd.

Sefyllfa Gyllido ar adeg y Prisiad Cyllido Ffurfiol Diwethaf

Cynhaliwyd y prisiad actwaraidd mwyaf diweddar dan Reoliad 62 Rheoliadau (Gweinyddol) Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 2013 ar 31 Mawrth 2016. Datgelodd y prisiad hwn fod asedau'r Gronfa, oedd wedi'u prisio'n £1,525 miliwn ar 31 Mawrth 2016, yn ddigon i dalu 91% o'r ymrwymadau (h.y. gwerth cyfredol y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo) oedd wedi'u cronni hyd at y dyddiad hwnnw. O ganlyniad, y diffyg ym mhrisiad 2016 oedd £145 miliwn.

Gosodwyd allan cyfraniad pob cyflogwr yn y prisiad, gyda'r nod o gyflawni cyllido llawn o fewn gorwel amser a thebygolrwydd a fesurwyd yn unol a'r Datganiad Strategaeth Cyllido. Cafodd cyfraniadau cyflogwyr unigol am y cyfnod 1 Ebrill 2017 i 31 Mawrth 2020 eu pennu yn unol a pholisi cyllido'r Gronfa fel y nodir yn y Datganiad Strategaeth Cyllido.

Prif Ragdybiaethau Actwaraidd a'r Dull a ddefnyddiwyd i Brisio'r Ymrwymadau

Disgrifir y manylion llawn am y dulliau a'r rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd yn yr adroddiad prisio dyddiedig 31 Mawrth 2017.

Dull

Aseswyd yr ymrwymadau drwy ddefnyddio dull buddion cronodig sy'n ystyried aelodaeth bensynadwy hyd at y dyddiad prisio, ac yn ystyried cynnydd disgwylidig mewn cyflog yn y dyfodol, ymddeoliad neu ddyddiad disgwylidig cynharach o adael aelodaeth bensynadwy.

Rhagdybiaethau

Dilynwyd dull sy'n gysylltiedig â'r farchnad i brisio'r ymrwymadau er mwyn sicrhau cysondeb gyda phrisiad o asedau'r Gronfa o'u gwerth ar y farchnad.

NODYN 19 – TREFNIADAU CYLLIDO (parhad)

Roedd y rhagdybiaethau ariannol allweddol a fabwysiadwyd ar gyfer prisiad 2016 fel a ganlyn:

Rhagdybiaethau Ariannol	31 Mawrth 2016
Cyfradd disgownt	3.9%
Cynnydd mewn cyflog	2.1%
Cynnydd mewn pensiwn	2.1%

Y rhagdybiaeth demograffig allweddol oedd yr ystyriaeth a roddwyd i hirhoedledd. Mae'r rhagdybiaethau disgwyliad oes yn seiliedig ar *VitaCurves* y *Gronfa* gyda gwelliannau yn unol a model CMI 2013, sy'n tybio bod y gyfradd bresennol o welliannau wedi cyrraedd y brig a bydd yn cydgyfeirio at gyfradd hirdymor o 1.25% y flwyddyn. Yn seiliedig ar y rhagdybiaethau hyn, mae'r disgwyliad oes cyfartalog yn y dyfodol i oed 65 fel a ganlyn:

Rhagdybiaethau marwolaeth yn 65 mlwydd oed	Gwryw Blynnyddoedd	Benyw Blynnyddoedd
Pensiynwyr cyfredol	22.0	24.2
Pensiynwyr y dyfodol (45 oed ym mhrisiad 2016)	24.0	26.4

Mae copiâu o adroddiad Prisiad 2016 a'r Datganiad Strategaeth Cyllido ar gael ar wefan y Gronfa Bensiwn www.cronfabensiwnngwynedd.org.uk

Profiad yn ystod y Cyfnod ers 31 Mawrth 2016

Ers y prisiant ffurfiol diwethaf, mae'r gwir ddychweliadau ar fondiau wedi disgyn gan gynyddu gwerth y rhwymedigaethau. Effaith hyn wedi cael ei gorchuddio gan enillion cryf yr asedau. Mae'r ddau ddigwyddiad gyda maint tebyg ynglyn a effaith ar y sefyllfa cyllido ar 31 Mawrth 2018.

Cynhelir y prisiad actiwaraid nesaf fel ar 31 Mawrth 2019. Adolygir y Datganiad Strategaeth Cyllido ar yr un adeg.

NODYN 20 – GWERTH CYFREDOL ACTIWARAIDD Y BUDDION YMDDEOL SYDD WEDI'U HADDO

Yn ogystal â'r prisiad cyllido teirblynnyddol, mae'r actiwari hefyd yn cynnal prisiad o rwymedigaethau'r Gronfa Bensiwn, yn seiliedig ar SCC19 bob blwyddyn gan ddefnyddio'r un data sylfaenol â'r prisiad cyllido wedi'i dynnu ymlaen i'r flwyddyn ariannol gyfredol, gan ystyried y newidiadau yn niferoedd yr aelodau a diweddarau rhagdybiaethau ar gyfer y flwyddyn gyfredol. Nid yw'r gwerthusiad yn cael ei ymgymryd yn yr un modd a ddefnyddir ar gyfer gosod cyfraddau cyfrannu i'r Gronfa, ac nid yw cyfrifon y Gronfa yn ystyried rhwymedigaethau talu pensiynau na buddion eraill yn y dyfodol.

Er mwyn asesu gwerth y buddion yn seiliedig ar hyn, mae'r actiwari wedi diweddarau'r rhagdybiaethau actiwaraid (gweler isod) o'r rhai a ddefnyddir er dibenion cyllido (gweler Nodyn 19) a hefyd mae wedi'u defnyddio i ddarparu'r adroddiadau SCC19 ac SAA102 ar gyfer cyflogwyr unigol yn y Gronfa. Yn ogystal, mae'r actiwari wedi prisio buddion salwch a marwolaeth yn unol ag SCC19.

Roedd gwerth cyfredol actiwaraid y buddion ymddeol sydd wedi'u haddo ar 31 Mawrth 2018 ac 2017, fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
Rhagdybiaeth	£m	£m
Aelodau Gweithredol	1,214	1,378
Cyfradd cynnydd mewn cyflog	246	385
Cyfradd ddisgownt	514	718
Cyfanswm	1,974	2,481

Fel y nodir uchod mae'r ymrwymadau uchod wedi'u cyfrifo'n seiliedig ar SCC19 ac felly maent yn wahanol i ganlyniadau'r prisiad cyllido teirblynnyddol a gynhaliwyd yn 2016 (gweler Nodyn 19) gan fod SCC 19 yn nodi cyfradd ddisgownt yn hytrach na chyfradd sy'n adlewyrchu cyfraddau'r farchnad.

NODYN 20 – GWERTH CYFREDOL ACTIWARAIDD Y BUDDION YMDDEOL SYDD WEDI’U HADDO (parhad)

Y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd

Defnyddiwyd y tybiaethau ariannol sydd yn cael eu mabwysiadu ar gyfer adroddiad SCC19 yr Awdurdod Gweinyddol fel y ganlyn:

Rhagdybiaeth	31 Mawrth 2017	31 Mawrth 2018
	%	%
Chwyddiant/cyfradd cynnydd mewn pensiwn	2.4	2.4
Cyfradd cynnydd mewn cyflog	2.4	2.4
Cyfradd ddisgownt	2.6	2.7

Defnyddiwyd yr un dybiaeth hirhoedledd fel ar gyfer asesu’r sefyllfa cyllido fel y dangosir yn Nodyn 19 uchod.

Mae’r rhagdybiaeth cymudiad yn caniatáu i bensiwnwyr y dyfodol dewis cyfnewid pensiwn am arian parod di-dreth ychwanegol o hyd at 50% o gyfyngiadau Cyllid a Thollau EM am wasanaeth cyn Ebrill 2008 a 75% o gyfyngiadau Cyllid a Thollau EM am wasanaeth ar ôl Ebrill 2008.

Mae’r sensitifrwydd ynghylch y prif dybiaethau a ddefnyddiwyd i fesur rhwymedigaethau wedi’u nodi isod:

Sensitifrwydd i’r Rhagdybiaethau am y flwyddyn sy’n gorffen 31 Mawrth 2018	Amcan % y Cynnydd mewn Rhwymedigaethau	Amcan Swm Ariannol
	%	£m
0.5% y.f. o gynnydd mewn chwyddiant pensiwn	8	208
0.5% y.f. o gynnydd mewn cyflog	2	52
0.5% y.f. o leihad yn y gyfradd ddisgownt	11	278

Y prif ragdybiaeth demograffig yw’r tybiaeth hirhoedledd. At ddibenion sensitifrwydd, amcangyfrifir y bydd cynnydd o flwyddyn yn y disgwyliad oes yn cynyddu Rhwymedigaeth Budd Diffiniedig y Cyflogwr tua 3-5%.

NODYN 21 – ASEDAU CYFREDOL

2016/17		2017/18
£’000		£’000
820	Cyfraniadau sy’n ddyledus – gweithwyr	842
2,845	Cyfraniadau sy’n ddyledus – cyflogwyr	2,508
1,944	Amrywiol ddyledwyr	2,238
5,609	Cyfanswm dyledwyr	5,588
15,375	Arian	37,038
20,984	Cyfanswm	42,626

Dadansoddiad o ddyledwyr

2016/17		2017/18
£’000		£’000
2,352	Cyngor Gwynedd	2,111
560	Cyrff llywodraeth ganolog	713
1,209	Awdurdodau lleol eraill	1,074
3	Cyrff GIG	7
1,485	Endidau ac unigolion eraill	1,683
5,609	Cyfanswm	5,588

NODYN 22 – YMRWYMIADAU CYFREDOL

2016/17		2017/18
£'000		£'000
2,591	Amrywiol gredydwyr	2,370
282	Gwerthoedd trosglwyddo sy'n daladwy (rhai sy'n ymadael)	0
1,216	Buddion sy'n daladwy	1,578
4,089	Cyfanswm	3,948

Dadansoddiad o gredydwyr

2016/17		2017/18
£'000		£'000
1,051	Cyngor Gwynedd	1,317
37	Cyrff llywodraeth ganolog	70
138	Awdurdodau Lleol eraill	69
58	Cyrff GIG	0
2,805	Endidau ac unigolion eraill	2,492
4,089	Cyfanswm	3,948

NODYN 23 – CYFRANIADAU GWIRFODDOL YCHWANEGOL (AVC)

Mae gwerth y cronfeydd ar y farchnad wedi'i nodi isod:

	Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2017	Gwerth ar y Farchnad 31 Mawrth 2018
	£'000	£'000
Clerical Medical	3,349	3,506
Equitable Life	229	226
Standard Life	53	70
Cyfanswm	3,631	3,802

Talwyd cyfraniadau AVC yn uniongyrchol i'r tri rheolwr fel a ganlyn:

	2016/2017	2017/2018
	£'000	£'000
Clerical Medical	561	591
Equitable Life	0	0
Standard Life	0	13
Cyfanswm	561	604

NODYN 24 – TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Cyngor Gwynedd

Cyngor Gwynedd sy'n gweinyddu Cronfa Bensiwn Gwynedd. O ganlyniad, mae perthynas gref rhwng y Cyngor a'r Gronfa Bensiwn.

Cafodd y Cyngor gostau o £1,056,813 (£1,008,589 yn 2016/17) mewn perthynas â gweinyddu'r Gronfa ac yn dilyn hynny, cafodd ad-daliad am y costau hyn gan y Gronfa. Yn ogystal, y Cyngor yw un o gyflogwyr mwyaf aelodau'r gronfa bensiwn a chyfrannodd £23.79m tuag at y Gronfa yn 2017/18 (£17.63m yn 2016/17). Ar ddiwedd y flwyddyn £2.11m oedd dyled y Cyngor i'r Gronfa (gweler Nodyn 165 yn llun 165 mewn perthynas â chyfraniadau ar gyfer

NODYN 24 – TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG (parhad)

Mawrth 2018 a £1.32m oedd dyled y Gronfa i'r Cyngor (gweler Nodyn 22) yn bennaf mewn perthynas ag ad-daliadau gan y Cyngor.

Mae gan Gronfa Bensiwn Gwynedd bedwar cyfrif banc a ddelir fel rhan o Grŵp o Gyfrifon Banc Cyngor Gwynedd. Mae'r arian parod dros ben a ddelir yn y Grŵp o Gyfrifon Banc yn cael ei fuddsoddi bob dydd. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, mae Cyngor Gwynedd yn talu llog i'r Gronfa Bensiwn, yn seiliedig ar falansau dyddiol y Gronfa dros y flwyddyn. Yn ystod 2017/18, derbyniodd y Gronfa llog o £127,666 (£132,567 yn 2016/17) gan Gyngor Gwynedd.

Llywodraethu

Roedd tri aelod o'r Pwyllgor Pensiynau yn derbyn buddion pensiwn o Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2017/18 (yr aelodau pwyllgor J.B. Hughes, P. Jenkins a'r diweddar T.O. Edwards). Yn ogystal, roedd aelodau'r pwyllgor S. W. Churchman, D. Cowans, S. Glyn, J. B. Hughes, A.W.Jones, H.E. Jones, W.T. Owen a P. Read yn aelodau gweithredol o'r Gronfa Bensiwn.

Roedd dau aelod o'r Bwrdd Pensiwn yn derbyn buddion pensiwn o Gronfa Bensiwn Gwynedd yn 2017/18 (yr aelodau bwrdd H. E. Jones a S.Warnes). Yn ogystal, roedd aelodau Bwrdd A.W. Deakin, A.L Lloyd Evans, O. Richards and H. Trainor yn aelodau gweithredol o'r Gronfa Bensiwn.

Staff Rheoli Allweddol

Mae Cod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol yn eithrio awdurdodau lleol rhag gofynion datgelu staff rheoli allweddol SCC24, ar y sail bod y gofynion datgelu ar gyfer tal swyddogion a lwfansau aelodau yn y Cod yn bodloni gofynion datgelu staff rheoli allweddol SCC24. Mae hyn hefyd yn berthnasol i gyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd.

Gweler y dadleniadau gofynnol yng nghyfrifon Cyngor Gwynedd.

NODYN 25 – YMRWYMIADAU DAN GONTRACTAU BUDDSODDI

Roedd yr ymrwymadau (buddsoddiadau) cyfalaf sy'n aros ar 31 Mawrth fel a ganlyn:

	Cyfanswm ymrwymadau €'000	Ymrwymiad ar 31 Mawrth 2017 €'000	Ymrwymiad ar 31 Mawrth 2018 €'000
P.G. Direct 2006	20,000	776	776
P.G. Global Value 2006	50,000	3,477	3,477
P.G. Secondary 2008	15,000	1,960	1,960
P.G. Global Value 2011	15,000	3,372	2,712
P.G. Global Infrastructure 2012	40,000	15,894	12,133
P.G. Direct 2012	12,000	1,181	1,181
P.G. Global Value 2014	12,000	4,638	4,109
P.G. Direct 2016	50,000	34,373	29,374
Cyfanswm Ewro	214,000	65,671	55,722
	\$'000	\$'000	\$'000
P.G. Emerging Markets 2011	7,000	1,623	1,225
P.G. Secondary 2015	38,000	32,723	29,150
P.G. Direct Infrastructure 2015	43,600	35,219	30,896
Cyfanswm Doleri	88,600	69,565	61,271

Mae 'PG' uchod yn cyfeirio at y Partners Group, mae'r rheolwr buddsoddi yn buddsoddi mewn meysydd 'amgen' (ecwiti preifat ac is adeiladwaith) ar ran y Gronfa.

Mae'r ymrwymadau hyn yn ymwneud â thaliadau galw sy'n aros ar gronfeydd partneriaethau cyfyngedig heb eu dyfynnu a ddelir yn rhan ecwiti preifat y portffolio. Mae'r symiau a 'elwir' gan y cronfeydd hyn yn afreolaidd o ran eu maint a'u hamseriad nifer o flynyddoedd o ddyddiad yr ymrwymiad gwreiddiol.

NODYN 26 - ASEDAU WRTH GEFN

Mae dau o gyflogwyr sy'n gyrrff a ganiateir yng Nghronfa Bensiwn Gwynedd yn dal bondiau yswiriant i'w diogelu yn erbyn y posibilrwydd o fethu â bodloni eu goblygiadau pensiwn. Llunnir y bondiau hyn o blaid y gronfa pensiwn ac ni wneir taliad ohonynt oni bai bod y cyflogwr yn diffygdalu.

NODYN 27 - COLLEDION YN SGIL AMHARIADAU

a) Amhariadau am ddyledion drwg ac amheus

Fel y esbonnir yn Nodyn 5 nid oes unrhyw amhariad wedi ei gwneud ar gyfer dyledion drwg ac amheus.

b) Amhariad yr adneuoŷn ym Manc Gwlad yr Iâ

Yn ystod 2008/09, roedd y Cyngor wedi adneuo £4m gyda Heritable Bank, banc wedi'i gofrestru yn y DU dan Gyfraith yr Alban. Roedd £565,200 o'r buddsoddiad hwnnw'n perthyn i'r Gronfa Bensiwn. Rhoddwyd y cwmni yn nwylo'r gweinyddwyr ar 7 Hydref 2008. Derbyniodd y Cyngor ddychweliad o £3,938,407, sef 98% gan y gweinyddwyr hyd at 31 Mawrth 2018.

NODYN 28 – CYHOEDDIADAU'R GRONFA BENSIWN

Cynhyrchir Adroddiad Flynyddol ychwanegol ynghylch y Gronfa Bensiwn. Mae'r ddogfen hon yn cynnwys cyfrifon y Gronfa yn ogystal â gwybodaeth bellach ynglŷn â gweithgareddau gweinyddu a buddsoddi. Mae'n cynnwys y dogfennau canlynol:

Datganiad Egwyddorion Buddsoddi

Datganiad Strategaeth Gyllido

Datganiad Polisi Llywodraethu a'r Datganiad Cydymffurfiaid a'r Drefn Llywodraethu

Datganiad Polisi Cyfathrebu

Gellir cael copiâu ar safle we'r Gronfa Bensiwn www.cronfabensiwnwynedd.org.uk ar dudalen buddsoddiadau neu drwy gysylltu â Mrs Caroline Roberts ar 01286 679128.

Eitem 7

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	27 MEDI 2018
TEITL	CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 14 MEDI 2018
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNNWYS A CHEFNOGI'R GWEITHREDIADAU SYDD EISOES WEDI'U CYTUNO GYDA'R GWASANAETHAU PERTHNASOL

---

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Ebrill 2018 hyd 14 Medi 2018.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

- 2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 31 Mawrth 2018:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	14

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeedig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 14 Medi 2018, gan ddangos y lefel sicrwydd perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	LEFEL SICRWYDD	ATODIAD
Trefniadau Diogelu – Trais yn y Cartref	Corfforaethol	-	Cyfyngedig	Atodiad 1
Grant Gwisg Ysgol	Addysg	Adnoddau	Uchel	Atodiad 2
Grant Datblygu Disgyblion	Addysg	Adnoddau	Digonol	Atodiad 3
Grant Gwella Addysg ar gyfer Ysgolion	Addysg	Adnoddau	Uchel	Atodiad 4
Mynediad i Ysgolion	Addysg	Adnoddau	Uchel	Atodiad 5
Atal a Dileu Dyledion Treth Cyngor	Cyllid	Refeniw	Uchel	Atodiad 6
Trethi Busnes – Rhestr Brisio	Cyllid	Refeniw	Uchel	Atodiad 7
Canolfan Hamdden Arfon	Economi a Chymuned	Hamdden	Digonol	Atodiad 8
Casglu Incwm – Morwrol a Pharciau Gwledig	Economi a Chymuned	Morwrol a Pharciau Gwledig	Digonol	Atodiad 9
Gofal Cartref – Costau Teithio	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Gofal Cymunedol	Digonol	Atodiad 10
Plas y Don	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	Digonol	Atodiad 11
Plas Hedd	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	Digonol	Atodiad 12
Hafod Mawddach	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	Digonol	Atodiad 13

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	LEFEL SICRWYDD	ATODIAD
Cefn Rodyn	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	Digonol	Atodiad 14

2.2.2 Mae lefelau sicrwydd cyffredinol archwiliadau yn syrthio i un o bedwar categori fel y dengys y tabl isod.

LEFEL SICRWYDD	UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.
	DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.
	CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.
	DIM SICRWYDD	Ystyrir bod y rheolaethau mewn lle yn annigonol gyda methiant i gyflawni amcanion.

3. GWAITH DILYNIANT

3.1 Mae trefniadau newydd wedi eu sefydlu ar gyfer archwiliadau dilyniant. Yn 2017/18, daethpwyd i gytundeb ar 163 o gamau gweithredu i'w cyflawni erbyn 31 Mawrth 2019. Yn dilyn cais am wybodaeth a thystiolaeth gan yr Unedau/Gwasanaethau perthnasol ar gynnydd gweithrediadau, dengys ar 14 Medi 2018 bod gweithrediad derbyniol ar **38.65%** o'r camau cytunedig, h.y. 63 allan o 163.

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Ebrill 2018 hyd at 14 Medi 2018, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol.

TREFNIADAU DIOGELU – TRAIS YN Y CARTREF CORFFORAETHOL

1. Cefndir

1.1 Mae Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 (Violence against Women, Domestic Abuse and Sexual Violence (Wales) Act 2015) wedi bod mewn grym ers 2015. Yn unol ag Adran 15 y Ddeddf, cyhoeddwyd Canllawiau Statudol gan y Llywodraeth ym mis Mawrth 2016, sef fframwaith hyfforddi cenedlaethol sy'n ei gwneud yn fandadol i holl staff awdurdodau perthnasol (gan gynnwys cynghorau sir) i gwblhau hyfforddiant codi ymwybyddiaeth yn y maes. Yn ôl y Canllawiau Statudol:

- Rhaid i 50% o staff awdurdod perthnasol gael eu hyfforddi o fewn 12 mis i ddyddiad cyhoeddi'r canllawiau statudol
- Rhaid i 100% o staff awdurdod perthnasol gael eu hyfforddi o fewn 24 mis i ddyddiad cyhoeddi'r canllawiau hyn (h.y. erbyn mis Mawrth 2018)

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau priodol mewn lle er mwyn cydymffurfio gyda fframwaith hyfforddi cenedlaethol 'Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol'. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu sicrhau bod holl staff y Cyngor wedi cwblhau hyfforddiant codi ymwybyddiaeth yn y maes o fewn yr amserlen.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	2
CANOLIG	1
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

- 5.1 Er mwyn cwrdd â'r anghenion hyfforddiant, mae modiwl e-ddysgu cenedlaethol 'Cam-drin Domestig', wedi cael ei ddatblygu, a gall pob gweithiwr swyddfa ei gyflawni wrth eu desg. Yn ogystal, mae fersiwn bapur ar gael i'r sawl sydd methu cael mynediad at gyfrifiadur. Ar ddiwedd mis Gorffennaf 2018, roedd ystadegau Cefnogaeth Gorfforaethol yn nodi bod ychydig dros 1,500 o weithwyr wedi cwblhau'r hyfforddiant allan o weithlu o dros 7,000, sy'n dangos nad yw'r Cyngor wedi cyrraedd y targedau. Ymddengys felly bod rhwystrau yn bodoli sy'n atal swyddogion rhag cyflawni'r hyfforddiant.
- 5.1.1 Gall gweithiwr swyddfa gwblhau'r hyfforddiant yn eithaf rhwydd, gan fod y modiwl ar gael ar eu cyfrifiadur. Oni bai am fethiant i neilltuo amser ar ei gyfer, gan fod yr hyfforddiant yn gallu cymryd hyd at awr, yr unig rwystrau sy'n atal swyddogion rhag cyflawni'r hyfforddiant yw diffyg cymhelliant, neu ddiffyg ymwybyddiaeth o'r angen i'w gwblhau.
- 5.1.2 Y Cyngor sy'n gyfrifol am sicrhau bod y targedau yn cael eu cyflawni, ac felly yn gyfrifol am sicrhau bod prosesau priodol mewn lle er mwyn galluogi swyddogion i'w cwblhau. Gwneir hyn drwy'r Panel Gweithredol Diogelu, sy'n cwrdd yn amserol er mwyn trafod materion Diogelu, megis Cam-drin Domestig, ac sy'n cynnwys cynrychiolwyr o bob adran. Mae'r Panel yn gorfod dibynnu ar yr adrannau i sicrhau gweithrediad ar faterion Diogelu, gan gynnwys y gofynion hyfforddiant statudol, ond ymddengys nad yw'r neges yma yn cyrraedd pawb, ddim digon cryf, neu fod y strwythurau ddim mewn lle i'w galluogi.
- 5.1.3 Er bod posib cynhyrchu adroddiad sy'n rhestru enwau (ac adran) y sawl sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant, nid oes modd cynhyrchu adroddiad sy'n amlygu pwy sydd heb ei gwblhau. Mae'n bosib wrth gwrs dehongli hyn o'r adroddiad gwreiddiol, ond mae'n dasg lafurus. Buasai adroddiadau amserol fel hyn wedi ei dargedu at y Rheolwyr perthnasol yn sicr o gynyddu'r nifer sydd wedi ei gwblhau. Yn ogystal, buasai neges gorfforaethol, megis drwy e-bost neu/ac ar y fewnrwyd yn cynyddu'r niferoedd, boed drwy orchymyn ffurfiol, neu drwy anogaeth sydd yn cwmpasu theori *nudge* (modd o ddylanwadu heb orfodi).
- 5.1.3 Ymddengys bod llawer mwy o rwystrau i weithwyr maes, sef y sawl sydd yn gyflogedig gan Gyngor Gwynedd ond ddim yn gweithio mewn swyddfa (megis Athrawon, Gofalwyr Cymunedol, Gweithwyr Ffordd ayb), rhag cwblhau'r hyfforddiant. Gan nad oes ganddynt gyfeiriad e-bost Cyngor Gwynedd, nid yw'n bosib anfon e-bost generig atynt i'w annog i gyflawni'r hyfforddiant felly maent yn ddibynnol ar arweiniad ar lafar gan eu rheolwyr. Yn dilyn trafodaethau gyda rheolwyr gweithwyr maes (megis rheolwyr Cartrefi Preswyl) mynegwyd ei fod yn anodd neilltuo amser ar gyfer hyn, gan fod angen eu tynnu o'u gwaith rheng flaen.
- 5.1.4 Er mai cwblhau hyfforddiant yw amcan yr ymarferiad yma, mae ei lwyddiant cyffredinol yn deillio o ba mor dda oedd y cynnwys ac os yw swyddogion bellach yn ymwybodol o'r arwyddion o gam drin domestig, y camau dylent gymryd a'r cymorth sydd ar gael. Nid yw ystadegau'r Cyngor yn gallu profi hyn.
- 5.1.5 Mae Cam-drin Domestig yn un o gyfres o hyfforddiant yn y maes Diogelu y mae disgwyl i weithwyr y Cyngor eu cwblhau. Mae'r hyfforddiant eraill yn cynnwys 'Caethwasiaeth Modern', 'Gwrthderfysgaeth' a 'County Lines' er enghraifft. Er nad oes gofynion statudol ar y Cyngor i sicrhau bod pawb yn eu cwblhau, buasai gweithdrefnau sy'n hwyluso gweithwyr i gwblhau hyfforddiant yn arwain at drefniadau Diogelu cyffredinol cryfach.

6. **Camau Gweithredu**

Mae Cadeirydd y Panel Gweithredol Diogelu wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Panel Gweithredol Diogelu i ymgorffori darganfyddiadau'r adroddiad i fewn i raglen waith.

**GRANT GWISG YSGOL
ADDYSG**

1. Cefndir

- 1.1 Mynegir yn y llythyr 'Dyfarnu Cyllid mewn perthynas â Chynllun Grant Gwisg Ysgol Llywodraeth Cymru 2017-18' ei bod yn gyfrifoldeb ar y Cyngor i 'gyflwyno adroddiadau archwilio bob tair blynedd fel yr amlinellwyd yn eich llythyr atoch ar 24 Tachwedd 2008'. Ar 09/07/2017 derbyniwyd e-bost gan Paul Davies o Lywodraeth Cymru yn mynegi bod y grant yn dod i ben ar ôl 2017/18 a bod angen '*darparu'r dogfennau gofynnol [Y Tystysgrif Archwilio] i mi mewn copi caled a hynny ddim hwyrach na 30 Medi 2018*'.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod yr hawliad grant yn gyson ag amodau'r Llywodraeth a'u bod yn cael eu gweithredu'n briodol. Detholwyd sampl o daliadau grant a wnaethpwyd a gwiriwyd bod y rhieni/gwarcheidwaid yn gymwys i'r taliadau. Hefyd, sicrhawyd bod y ffurflenni hawlio wedi eu cwblhau'n gywir ac wedi eu cyflwyno yn unol â'r proffil taliadau.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Gwelwyd bod y llythyr cynnig ar gyfer 2017/18 wedi ei arwyddo gan y swyddogion priodol ac wedi ei gwblhau'n brydlon i'w ddychwelyd o fewn yr amserlen. Gwelwyd bod y ffurflenni hawlio wedi eu cwblhau'n brydlon yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru.
- 4.2 Gwiriwyd y system budd-daliadau a gwelwyd bod pob unigolyn, o'r sampl a ddetholwyd yn gymwys i dderbyn y grant gwisg ysgol. Gwelwyd bod y disgyblion o'r sampl yr oedran cywir ac yn mynychu ysgolion yng Ngwynedd. Anfonwyd llythyr at bob unigolyn o'r sampl a ddetholwyd, i'w hysbysu o'u teilyngdod ar gyfer y grant.
- 4.3 Gwiriwyd adroddiad hb6601a gan y Gwasanaeth Budd-daliadau, y cyfrifyfr ariannol a'r ffurflenni hawlio. Gwelwyd bod 175 taliad o £105.00 wedi eu gwneud o'r cyfrif AC15 6081. Roedd un o'r rhain yn ad-daliad yn ôl i'r un cyfrif o ganlyniad i sic heb ei bancio gan un unigolyn am dros 6 mis. Golygai hyn mai 174 taliad i rieni/gwarcheidwaid a wnaethpwyd dros y flwyddyn ariannol 17/18.
- 4.4 Hawliwyd gwerth 169 taliad gan Lywodraeth Cymru yn 2017/18 ac roedd gwerth 4 taliad eisoes wedi eu derbyn o ganlyniad i or-hawliadau (2014/15, 2015/16 a 2016/17) sy'n rhoi cyfanswm o werth 173 taliad a dderbyniodd y Cyngor arian i'w ddyrannu. Gwelwyd felly bod y Cyngor wedi tan-hawlio 1 taliad £105.00 ar gyfer 2017/18. Mynegodd yr Uwch Gyfrifydd nad oes modd hawlio'r £105.00 yma yn 2018/19 gan fod y grant wedi dod i ben.

**GRANT DATBLYGU DISGYBLION
ADDYSG**

1. Cefndir

- 1.1 Diben y Grant Datblygu Disgyblion (Grant Amddifadedd Disgyblion ynghynt) yw gwella canlyniadau i ddysgwyr sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a phlant sy'n derbyn gofal. Bwriedir iddo oresgyn y rhwystrau ychwanegol sy'n atal dysgwyr o gefndiroedd difreintiedig rhag cyflawni eu potensial llawn.
- 1.2 Caiff y grant ei ddirprwyo i'r Ysgolion / lleoliadau blynyddoedd cynnar gan eithrio'r elfen 'Plant sy'n Derbyn Gofal' a caiff ei reoli yn rhanbarthol gan y Consortiwm Addysg Lleol, sef GwE. Mae GwE hefyd yn gyfrifol am sicrhau bod yr ysgolion yn cyflawni gofynion y grant a'u cefnogi i'r perwyl hynny. Cyngor Gwynedd yw Awdurdod Arweiniol y Grant ar ran Awdurdodau Gogledd Cymru.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd cadarnhau cywirdeb y Dystysgrif Archwilio, sef datganiad o wariant yr Awdurdod ar gyfer grant 2017/18, a chadarnhad bod systemau a rheolaethau mewnol yn eu lle i sicrhau bod y grant yn cael ei ddefnyddio at y dibenion priodol.
- 2.2 Gwnaed hyn drwy ddethol sampl o daliadau Cyngor Gwynedd a GwE ar ffurf anfonebau, siwrneli a chyflogau mewn perthynas â'r gwahanol elfennau o'r grant, gan sicrhau eu bod yn rhesymol ac yn cyd-fynd ag amcanion y grant. Yn ogystal, cadarnhawyd bod y grant wedi ei ddirprwyo'n uniongyrchol i'r ysgolion a bod trefniadau priodol ar gyfer monitro'r grant a hawlio'r cyllid gan Lywodraeth Cymru.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

- 4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	1
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

- 5.1 Gwelwyd bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer gweinyddu'r Grant Datblygu Disgyblion. Cysonwyd y gwariant ar y Dystysgrif Archwilio gyda'r cyfriflyfr a dilynwyd sampl o gostau yn ôl i'w ffynonellau. Gwelwyd o'r sampl o wariant a archwiliwyd eu bod yn rhesymol ac yn cyd-fynd ag amcanion y grant. Yn ogystal roedd trefniadau priodol ar gyfer hawlio'r cyllid yn unol ag amodau a thelerau'r grant a gwelwyd bod y swm priodol o'r cyllid wedi ei ddyrannu i'r Awdurdodau a'i ddirprwyo'n uniongyrchol i ysgolion Gwynedd.
- 5.1.1 Disgwylir i bob sefydliad gyhoeddi eu dyraniad grant ar lein neu, os nad oes ganddynt wefan, anfon copi i mewn i GwE. Gwelwyd mai dim ond saith 'Cynllun Gwariant' ysgol oedd yn weledol ar wefan GwE ar gyfer 2017-18. Roedd y ffigyrau yn y cynlluniau yn cysoni gyda'r grant dyrannwyd i bum ysgol allan o'r saith. Detholwyd tair ysgol arall ar hap er mwyn gweld os oedd y dyraniad grant y GDD yn weledol ar eu gwefannau, ond dim ond mewn un achos y gwelwyd hyn.
- 5.1.2 Gwiriwyd yn ogystal wyth o gynlluniau datblygu ysgolion ar hap ac ar gyfer y sampl a ddetholwyd, gwelwyd bod yr elfen GDD yn gynwysedig mewn saith ohonynt ac yn cysoni gyda'r gwir ffigwr mewn pum achos.
- 5.1.3 Mae Ymgynghorwyr GwE wedi cynnal ymweliadau monitro i'r ysgolion yn ystod y flwyddyn gan dderbyn tystiolaeth am eu gwariant. Er nad yw'n ofynnol i'r sefydliadau gyhoeddi eu dyraniadau ar gyfer grant 2018-19, mae GwE yn awyddus i sicrhau gweithrediad drwy gyhoeddi manylion 2017-18 cyn diwedd mis Medi 2018.

6. Camau Gweithredu

Mae GwE wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Tîm gweinyddol GwE i gyhoeddi adroddiadau Grant Datblygu Disgyblion pob ysgol oni bai ei fod ar wefan yr ysgol yn barod.**

GRANT GWELLA ADDYSG AR GYFER YSGOLION ADDYSG

1. Cefndir

1.1 Ar 1af Ebrill 2015 bu i Lywodraeth Cymru gyfuno'r grantiau canlynol mewn un prif grant, a elwir yn Grant Gwella Addysg (GGA):

- Cyfnod Sylfaen
- Llwybrau Dysgu 14-19
- Grant Effeithiolrwydd Ysgolion (GEY)
- Grant y Gymraeg mewn Addysg
- Grant Cyflawniad Lleiafrifoedd Ethnig
- Addysg Plant Sipsiwn a Phlant Teithwyr
- Sefydlu Athrawon Newydd Gymhwyso
- Cynorthwyrwyr Addysgu Lefel Uwch
- Ysgolion Arweiniol a Datblygol
- Cefnogaeth i Brofion Darllen a Rhifedd
- Cyllid i Ysgolion Band 4 a 5

1.2 Egwyddor craidd y grant yw bod y mwyafrif helaeth yn cael ei ddefnyddio ar gyfer darpariaeth rheng flaen gydag amodau a thelerau grant 2017-18 yn nodi'r disgwyliad bod isafswm o 80% o gyfanswm y grant yn cael ei ddyrannu'n uniongyrchol i'r ysgolion. Cyngor Gwynedd yw'r Awdurdod lletyol Grant Gwella Addysg a GwE sydd yn gyfrifol am sicrhau bod yr ysgolion yn cyflawni gofynion y grant ac yn cefnogi'r ysgolion i'r perwyl hynny.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod rheolaethau mewnol priodol ar gyfer gweinyddu Grant Gwella Addysg 2017-18, er mwyn lliniaru risgiau yn unol ag amodau a thelerau'r grant yn ogystal â chadarnhau bod sail i'r ffigyrau a gyflwynir ar ddatganiadau gwariant Cyngor Gwynedd a GwE mewn perthynas â'r grant a dilyn trywydd y ffigyrau i'r cyfriflyfr i gadarnhau eu cywirdeb a'u priodoldeb.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Gwelwyd bod sail gadarn i'r ffigyrau a gofnodwyd ar ddatganiadau gwariant Cyngor Gwynedd a GwE mewn perthynas â'r grant. Dilynwyd sampl o'r ffigyrau yn ôl i gyfriflyfr ariannol y Cyngor, ac fe'u cawyd yn gywir.

**MYNEDIAD I YSGOLION
ADDYSG**

1. Cefndir

1.1 Mae pob cais am leoedd yn ysgolion Gwynedd yn cael eu derbyn a'u prosesu gan y Swyddog Gwybodaeth a Mynediad Ysgolion, gyda lleoedd yn cael eu caniatáu yn seiliedig ar y meini prawf a gadarnhawyd ym Mholisi Mynediad i Ysgolion Gwynedd.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau addas mewn lle ar gyfer derbyn a phrosesu ceisiadau am leoedd yn nosbarthiadau Meithrin a Derbyn ysgolion Gwynedd. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio ceisiadau sampl o ysgolion er mwyn sicrhau fod lleoedd wedi eu caniatáu yn unol â'r meini prawf fel a fanylir ym Mholisi Mynediad i Ysgolion Gwynedd.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Detholwyd sampl o 5 ysgol gynradd, sef Dolbadarn, Y Gelli, Glancegin, Y Faenol a'r Garnedd, gan wirio ffurflenni cais ar gyfer 2018/19 ar hap er mwyn sicrhau fod lleoedd wedi eu caniatáu yn unol â'r meini prawf. Mae gan bob ysgol rif mynediad, sef y nifer o blant gellid eu derbyn yn seiliedig ar faint yr ysgol, gyda Pholisi Mynediad i Ysgolion Gwynedd yn cadarnhau na ellid gwrthod unrhyw gais hyd nes bod y rhif mynediad wedi ei gyrraedd. O'r sampl, Ysgol Y Gelli yn unig oedd wedi derbyn mwy o geisiadau nac o lefydd ar gael. Gwiriwyd pob ffurflen cais am leoedd yn nosbarth Derbyn 2018/19. Gwelwyd bod trefniadau addas mewn lle ar gyfer prosesu'r ceisiadau, gyda'r ceisiadau cywir wedi eu gwrthod yn unol â'r meini prawf.

ATAL A DILEU TRETH CYNGOR CYLLID

1. Cefndir

- 1.1 Yn ystod 2017/18, casglwyd oddeutu £67miliwn o refeniw treth cyngor gyda chyfradd casglu o 97.13% ar gyfer biliau a gosodwyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2017/18. Amcangyfrifir bod oddeutu £77miliwn o incwm i'w gasglu ar gyfer 2018/19.
- 1.2 Mae'r gwasanaeth yn gallu dewis i atal unrhyw eiddo, cyfrif, rhybudd penodol neu/a chyfrif o dan orfodaeth am unai gyfnod dros dro neu am byth ar y system treth cyngor. Mae ataliadau yn golygu bydd balansau yn cael eu hatal rhag cael eu hadennill dros amryw o resymau, megis amser i ymateb i gais/delio ag ymholiadau trethdalwr gyda materion gwaeledd, trethdalwr methu cael ei leoli, marwolaeth ayb. Allan o'r adroddiadau a gynhyrchiwyd ar 25/07/2018, nodwyd bod cyfanswm o 4000 o ataliadau ar y system oedd gyda balasau yn eu herbyn (6244 o ataliadau heb falansau ar y system).
- 1.3 Os nad oes modd adennill dyledion treth cyngor, mae opsiwn i'r gwasanaeth eu dileu drwy gais i'r Uwch Reolwr Refeniw a Risg a'r Pennaeth Cyllid a dros drothwy penodol, mewn ymgynghoriad a'r Aelod Cabinet Cyllid. Yn ystod 2018 cafodd oddeutu £155.5 mil o ddyledion treth cyngor eu dileu.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau addas mewn lle i ddarparu sicrwydd ar weithrediadau atal a dileu dyledion treth cyngor. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio canllawiau a threfniadau atal a dileu dyledion treth cyngor, yn cynnwys trefniadau adolygu i roi sicrwydd ar y rheolaethau mewnol a phrofi'r rheolaethau hyn drwy wirio sampl o weithrediadau atal a dileu dyledion yn 2018/19.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol cryf yn bodoli wrth weithredu ar atal a dileu dyledion treth cyngor. Detholwyd ar hap sampl o 80 o gyfrifon a gafodd eu hatal a 12 o ddyledion a gafodd eu dileu ar gyfer 2018/19 i sicrhau bod gweithrediadau atal a dileu dyledion treth cyngor wedi cael eu cynnal mewn modd priodol.
- 4.1.1 Darganfuwyd bod dau brif fath o ataliadau a gaiff eu defnyddio ar y system sef '*Diary Dates*' a '*Circumstance Codes*' a bod codau gwahanol yn bodoli ar eu cyfer, sydd yn rhoi rheswm i'r defnyddwyr dros yr ataliad. Gwelwyd bod trefniadau priodol ar gyfer gweithredu a gweinyddu'r ataliadau yma.

Darganfuwyd ble mae'r angen, bod y gwasanaeth yn caniatáu i ataliadau gael eu gosod i fyny at ddiwedd y flwyddyn ariannol gyfredol. Unwaith y bydd y dyddiad yn dod i ben, mae'r broses adennill yn parhau. Bydd adroddiadau o'r '*Diary Dates*' yn cael eu rhedeg yn fisol a'u hadolygu yn *ad-hoc* gan y Rheolwr Trethi. Mae trefniadau gwaith cyffredinol ar gyfer pob '*Circumstance Codes*' yn gofalu bod y cyfrifon yn cael eu hadolygu.

- 4.1.2 O'r sampl o ataliadau a wiriwyd, ymddengys bod pob un yn ddilys, gyda rheswm/tystiolaeth ar y ffeil i'w cefnogi a bod gweithrediad pellach wedi digwydd ar ôl y dyddiad atal ddod i ben.
- 4.1.3 Gwelwyd bod trywydd archwilio mewn lle ar gyfer adnabod ataliadau a osodwyd ar y system.
- 4.1.4 Adolygwyd y drefn ddileu dyledion a gwelwyd bod y trefniadau yn cydymffurfio â rheoliadau ariannol y Cyngor. Ar gyfer dyledion a gafodd eu dileu yn 2018, gwelwyd bod tystiolaeth briodol wedi'u dogfennu ar gyfer sampl a wiriwyd a bod y trafodion wedi cael eu gweithredu'n briodol ar bob cyfrif.
- 4.1.5 Mynegodd y Rheolwr Systemau Refeniw bod darpariaeth i ganiatáu dyledion a ddileuwyd gael eu hadfer mewn achosion pe byddai'r trethdalwr yn medru cael ei leoli.
- 4.1.6 Er bod adroddiadau '*Circumstance Codes*' yn adnabod bod nifer uchel o gyfrifon wedi eu hatal, gwelwyd bod canran uchel o'r rhain heb falans (h.y. zero balance) sydd yn ystumio'r gwir ystadegau. Trafodwyd y mater gyda'r Rheolwr Systemau Refeniw sydd am roi ystyriaeth i ddiystyru'r cyfrifon hyn o'r adroddiadau yn y dyfodol.

**TRETHI BUSNES – RHESTR BRISIO
CYLLID**

1. Cefndir

1.1 Trethi busnes yw'r trethi sy'n cael eu codi ar y rhan fwyaf o adeiladau masnachol ac adeiladau dibreswyl e.e. siopau, swyddfeydd ac ati. Mae'r dreth yn ddibynnol ar werth ardrethol yr eiddo ar ddyddiad penodol, caiff eu pennu gan y Swyddfa Brisio ac yna ei luosi gyda'r lluosydd cenedlaethol a gaiff ei bennu gan Lywodraeth Cymru. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu'r dreth, cyn ei drosglwyddo at Lywodraeth Cymru.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau priodol mewn lle i sicrhau cyflawnrwydd y rhestr brisio a gynhelir. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu cysoni manylion y system Trethi Busnes gydag adroddiadau'r Swyddfa Brisio.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Gwiriwyd sampl o adroddiadau diweddar y Swyddfa Brisio a chysonwyd y wybodaeth gyda'r hyn oedd ar system Trethi Busnes y Cyngor, sef system Academy. Gwiriwyd ar hap sampl o fusnesau unigol oddi ar yr adroddiadau a gwelwyd fod y wybodaeth yn cysoni gyda'r hyn sydd yn Academy. Cysonwyd cyfansymiau y gwerthoedd trethiannol a'r nifer o hereditamentau a gwelwyd eu bod yn briodol, gydag eglurhad am unrhyw wahaniaethau. Mae'r lluosydd ar gyfer 2018-19, sef 0.514 wedi ei osod o fewn y system yn briodol.

**CANOLFAN HAMDDEN ARFON
ECONOMI A CHYMUNED**

1. Cefndir

- 1.1 Mae Canolfannau Hamdden Cyngor Gwynedd yn rhan o wasanaeth Cymunedau Iach, o fewn yr Adran Economi a Chymuned. Mae 4 Rheolwr Ardal yn gyfrifol am reoli'r Canolfannau sydd dan reolaeth yr Awdurdod. Mae Canolfan Hamdden Arfon yn darparu nifer o wasanaethau i'r cyhoedd, gan gynnwys pwll nofio, ystafell pwysau a dosbarthiadau ffitrwydd.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Sicrhau bod trefniadau cadarn wedi eu sefydlu yn y canolfannau hamdden, er mwyn rheoli a lliniaru risgiau'n briodol, ac i sicrhau cydymffurfiaeth â gweithdrefnau mewnol y Cyngor a deddfau perthnasol eraill.
- 2.2 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu dethol sampl o 4 canolfan hamdden yng Ngwynedd i'w harchwilio er mwyn sicrhau bod trefniadau priodol wedi eu sefydlu ar gyfer rheoli amrywiol risgiau a allai fodoli yn y meysydd casglu incwm, rheolaeth gyllidebol, caffael a storio nwyddau ac iechyd a diogelwch. Yn ystod yr archwiliad, ymwelwyd â Chanolfan Hamdden Arfon yn ddirybudd.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

- 4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	3
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

- 5.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol cryf yn bodoli yng Nghanolfan Hamdden Arfon, ond bod angen tynhau ar rai agweddau, manylir ar y meysydd sydd angen sylw isod:
- 5.1.1 Mae gan y ganolfan ddau beiriant fendio sydd yn gwerthu diodydd. Mae pob aelod o staff yn gyfrifol am gwblhau gwiriadau stoc a chofnodi'r stoc i mewn ac allan o'r storfa. Derbyniwyd y cofnodion stoc a detholwyd sampl i'w gwirio ond nid oeddynt yn cydfynd gyda'r hyn oedd yn y storfa, roedd yn amlwg eu bod wedi derbyn stoc ond heb ei gofnodi.

Yn ddiweddarach yn ystod yr ymweliad, ail wiriwyd y cofnodion stoc a gwelwyd eu bod yn gofnodion hollol wahanol, holwyd ymhellach a daeth i'r amlwg bod dwy ffeil ar gyfer cofnodion stoc oedd yn cael eu defnyddio ar y cyd gyda chofnodion gwahanol. Mae'r ganolfan bellach wedi gwaredu un o'r ffeiliau fel mai un cofnod yn unig sydd ganddynt.

- 5.1.2 Mae'r ganolfan hefyd yn gwerthu nwyddau yn y dderbynfa megis, 'goggles' a 'noodles'. Nid oedd cofnodion stoc ar gyfer rhain ar adeg yr ymweliad ond derbyniwyd cofnodion newydd yn ddiweddarach a chadarnhawyd y byddai gwiriadau yn cael eu cynnal ar ddydd Mercher cyntaf o bob mis.
- 5.1.3 Derbynnir adroddiad misol o ddrwg-dalwyr y ganolfan gan yr Uned Incwm, gwelwyd bod rhai clybiau/unigolion gyda dyled gyda'r ganolfan ers sawl blwyddyn. Ymddengys nad oedd y rhain wedi cael eu hadolygu gan y ganolfan ar y pryd fel bod modd adrodd dilysrwydd y dyledion all ganiatáu i'r Uned Incwm adennill y dyledion yn effeithlon. Yn dilyn yr archwiliad, cytunodd y Rheolwr Ardal i adolygu'r adroddiad drwg-dalwyr gyda Gweinyddwr Ardal Caernarfon a Bangor.
- 5.1.4 Nid oedd gwiriadau wythnosol yr ystafell bwysau wedi eu cynnal ers sawl wythnos. Eglurodd y Rheolwr ar Ddyletswydd bod gwiriadau ar yr ystafell bwysau yn cael eu cynnwys yn rhestr wirio 'Zone 2' ar y System Legend sydd yn cael ei gynnal yn ddyddiol. Fodd bynnag, nid oedd yn ymddangos bod y gwiriadau yma wedi eu cynnal yn ddiweddar ychwaith. Gan fod y gwiriad yma wedi ei gynnwys ar ddwy restr mae'r rhestr wythnosol am gael ei dileu o'r System Legend fel nad yw gwaith yn cael ei ddyblygu.
- 5.1.5 Darganfuwyd bod y trefniadau ar gyfer gwarchod allweddi yn annigonol.
- 5.1.6 Gwiriwyd cofnodion hyfforddiant modiwlau e-ddysgu staff y ganolfan a gwelwyd mai nifer fechan yn unig oedd wedi cwblhau'r modiwlau diogelu. Eglurwyd bod bwriad i gael y gweithwyr i gwblhau'r modiwlau diogelu yn ogystal ag modiwlau diogelu data a GDPR yn yr wythnosau nesaf.

6. Camau Gweithredu

Mae'r swyddogion perthnasol wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Cwblhau gwiriadau ar offer yr ystafell pwysau a'u cofnodi yn rhestr wirio 'Zone 2' ar y System Legend.**
- **Yn dilyn derbyn yr allwedd sbâr yn ôl, rhoi trefniant mewn lle, lle mae'r ddau Reolwr ar Ddyletswydd llawn amser yn cadw'r allweddi ar eu hunain a sicrhau bod mynediad i'r allwedd ychwanegol yn y ganolfan yn cael ei gyfyngu i'r swyddogion angenrheidiol yn unig.**
- **Sicrhau bod pob aelod o staff yn cwblhau'r modiwlau e-ddysgu.**

**CASGLU INCWM - MORWROL A PHARCIAU GWLEDIG
ECONOMI A CHYMUNED**

1. Cefndir

1.1 Mae nifer o draethau ar hyd arfordir Gwynedd a sawl un wedi derbyn y wobr Baner Las sy'n cydnabod eu safonau uchel o ran gofynion amgylcheddol, addysgol, diogelwch a mynediad. Cesglir incwm megis parcio a lansio badau morwrol ar 8 o'r traethau yma yn ogystal â harbyrau a pharciau gwledig a reolir gan y gwasanaeth Morwrol a Pharciau Gwledig.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau addas mewn lle yn nhraethau, harbyrau a pharciau gwledig y Cyngor er mwyn rheoli'r risgiau ynghlwm â chasglu a bancio incwm. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu dethol sampl o draethau, harbyrau a pharciau gwledig i ymweld â hwy yn ddirybudd i gynnal gwiriadau i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r prif egwyddorion sydd yn ymwneud â chasglu incwm y Cyngor.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	1
ISEL	1

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Oherwydd y defnydd cynyddol o beiriannau talu ac arddangos (cesglir gan gwmni allanol), a pheiriannau talu gyda cherdyn, nid oes gymaint o incwm ar ffurf arian parod yn cael ei gasglu bellach. Ymwelwyd â thraethau Abersoch, Machroes, Morfa Bychan a Harbwr Porthmadog yn ystod yr Archwiliad gan fod arian parod yn cael ei gasglu yma yn bennaf ar gyfer cofrestru a lansio badau ayb, a parcio. Nifer isel yn unig oedd wedi talu i gofrestru/lansio yn Abersoch a Machroes ar ddiwrnod yr ymweliad ac roedd y ffigyrau yn cysoni â'r arian a gasglwyd yn y blwch arian. Gwelwyd yn nhraeth Morfa Bychan hefyd fod yr arian a gasglwyd yn y blychau arian yn cysoni gyda'r nifer o docynnau gwerthwyd, ond dim ond trafodion cerdyn oedd wedi eu derbyn yn Harbwr Porthmadog.

- 5.1.1 Roedd staff yn bresennol ar draethau Abersoch, Machroes a Harbwr Porthmadog ond ni welwyd unrhyw daflen gyhoeddus yn arddangos y ffioedd am wasanaethau'r Cyngor. Roedd arwydd clir, amlwg ar draeth Morfa Bychan yn arddangos y ffioedd am y gwahanol wasanaethau megis parcio, cofrestru a lansio.
- 5.1.2 Mae'r staff ar y traethau a'r harbwr yn brofiadol ac yn gyfarwydd â'r dyletswyddau o ran casglu incwm a bancio. Mynegwyd nad oes hyfforddiant wedi ei roi iddynt yn y maes casglu incwm, ond mae staff newydd yn dysgu yn eu swyddi ac yn cysgodi staff profiadol i sicrhau ymwybyddiaeth o'r drefn petai rhai o'r staff profiadol yn absennol.
- 5.1.3 Eglurodd y Swyddog Traethau a'r Harbwrfeistr eu bod wedi derbyn cyfarwyddyd i gwblhau taflen TR34cc ar gyfer pob diwrnod, ond mewn gwirionedd nid yw hyn yn angenrheidiol gyn belled fod yr is-gyfanswm ar gyfer pob diwrnod yn cael ei nodi ar y daflen. Nid oes llawer o drafodion yn ddyddiol i gyfiawnhau cwblhau taflen unigol ond gan fod arian yn cael ei fancio yn aml, bron yn ddyddiol ar adegau, mae angen sicrhau fod posib gwahaniaethu rhwng incwm ar y gwahanol ddyddiadau.
- 5.1.4 Cesglir incwm tâl mynediad i Barc Glynllifon gan gwmni 'Adra' sydd yn rhedeg siop ar dir y Parc. Mae 'Adra' yn cynhyrchu anfoneb 'hunan anfonebu' chwarterol sy'n nodi faint o arian a drosglwyddir i'r Cyngor. Mynegodd y Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig nad oes gwiriadau o'r niferoedd o ymwelwyr na'r arian a gesglir oherwydd nad oes adnoddau staff er mwyn eu cynnal. Ni ellir rhoi sicrwydd o gywirdeb y ffigyrau, ond mae'r Gwasanaeth yn ffyddiog eu bod yn gywir.
- 5.1.5 Gwelwyd o'r cyfrifyfr nad oes unrhyw gofnod o ddefnyddio'r cod gwarged/diffyg pan nad yw'r cyfanswm arian parod dderbyniwyd yn cysoni gyda'r symiau disgwylidig. Nid oes trefn benodol er mwyn adrodd ar warged/diffyg ar draeth Morfa Bychan. Mae'r staff profiadol yn nodi fod y prysurdeb yn golygu gall gamgymeriadau bach gael eu gwneud ar adegau ond ar y cyfan mae'r sefyllfaoedd yn ymddangos i gysoni eu hunain erbyn diwedd y sifft. Eglurwyd fod arian dros ben (gwarged) ar adegau yn cael ei gadw ar yr ochr a'i ddefnyddio pan fydd diffyg yn cael ei adnabod er mwyn cysoni'r arian.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Sicrhau fod taflen yn nodi'r ffioedd ym mhob safle sy'n casglu incwm a bod y prisiau yn weledol i'r cwsmeriaid.**

**GOFAL CARTREF – COSTAU TEITHIO
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT**

1. Cefndir

- 1.1 Mae Gweithwyr Gofal Cymunedol yn teithio i amryw o leoliadau yn rhinwedd eu swydd er mwyn darparu gofal cymunedol i drigolion eu cymuned. Mae'r gweithwyr wedyn yn gwneud ceisiadau wythnosol i'r Cyngor am ad-daliad costau teithio, a gaiff eu gweinyddu o fewn eu hardal gwaith.
- 1.2 Yn sgil gorwariant sylweddol ar gostau teithio Gweithwyr Gofal Cymunedol yn y gorffennol, yn 2015/16 archwiliwyd y trefniadau gweinyddu, prosesu ac ardystio ceisiadau costau teithio ar draws tair ardal Gwynedd er mwyn sicrhau eu cywirdeb, eu bod yn cyd-fynd a'r rotas gwaith a bod yr ymweliadau wedi eu cynllunio mewn ffordd effeithiol. Yn ystod yr archwiliad, gwelwyd bod nifer o wendidau ac anghysondebau wedi dod i'r amlwg a chynigwyd argymhellion i gryfhau'r broses, ac erbyn yr archwiliad dilyniant roedd y gorwariant wedi lleihau yn sylweddol.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod rheolaethau mewnol priodol yn y trefniadau gweinyddu, prosesu ac ardystio taliadau costau teithio Gweithwyr Gofal Cymunedol er mwyn sicrhau bod y milltiroedd a gaiff eu hawlio yn briodol ac yn cyfateb i'r teithio sy'n ddisgwyliedig o'u rota gwaith am y cyfnod, ac o fewn cyllideb y Gwasanaeth. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio pa reolaethau sydd mewn lle i sicrhau cywirdeb y costau teithio drwy ddedol sampl diweddar o hawliadau a chymharu'r hyn mae'r gweithwyr yn hawlio yn erbyn eu rotas gwaith am y cyfnod dan sylw.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

- 4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	1
ISEL	1

5. Prif Ddarganfyddiadau

- 5.1 Ers yr archwiliad gwreiddiol, gwelwyd fod gorwariant ar gostau teithio Gweithwyr Gofal Cymunedol wedi lleihau o oddeutu £128k yn 2014/15 i £63k yn 2017/18. Ymddengys felly bod y trefniadau presennol wedi cyflawni eu hamcanion.
- 5.1.1 Darganfuwyd archwiliad 2015/16 fod gwiriadau'r Gwasanaeth ar y ffurflenni costau teithio yn canolbwyntio ar ddarlleniadau cloc milltiroedd y cerbydau yn hytrach na'r cyfanswm gaiff eu hawlio a sut mae hyn yn cymharu â'u rota gwaith. Er y buasai hyn yn dasg weinyddol feichus iawn gan ystyried y niferoedd o ffurflenni costau teithio gaiff eu prosesu yn wythnosol, a'r diffyg manylion oedd arnynt, roedd y ffaith nad oedd y gwiriadau priodol yn cael eu cynnal wedi galluogi rhai taliadau costau teithio afresymol o uchel gael eu prosesu, ac efallai cyfrannu at ddiwylliant ymysg gweithwyr ble ystyrir fod hyn yn dderbyniol.
- 5.1.2 Yn dilyn yr archwiliad gwreiddiol, mae'r Gweinyddwyr Ardal yn cynnal gwiriadau ar sampl o ffurflenni costau teithio gan gymharu'r wybodaeth ar amserlenni gwaith â gwefannau megis 'Google Maps'. Mae'r gweithwyr yn ymwybodol o hyn yn dilyn llythyr anfonwyd allan yn dilyn archwiliad 2015/16. Fodd bynnag, mynegodd y Gweinyddwyr nad yw'n ymarferol i wirio sampl yn drylwyr ym mhob achos. Er gall hyn gynyddu'r risg o hawliadau amhriodol, mae lleihau'r gwiriadau yn cyd-fynd ag egwyddorion Ffordd Gwynedd a threfniant hunanwasanaeth y Cyngor.
- 5.1.3 Yn ddiweddar, mae'r Cyngor wedi mabwysiadu trefn newydd ble gall gweithwyr sydd â chyfrif TG hawlio unrhyw gostau teithio a chynhaliaeth drwy system hunanwasanaeth. Fel rhan o'r drefn yma, cyflwynir manylion teithiau ar-lein ac nid oes angen awdurdodiad gan reolwr er mwyn i'r taliad gael ei brosesu, ond mae gan reolwyr gyfrifoldeb i sicrhau priodoldeb ceisiadau ac mae ganddynt y gallu i wrthod ceisiadau os ydynt o'r farn eu bod yn amhriodol neu anghywir. Bwriad y drefn newydd yw lleihau'r baich gweinyddol oedd ynghlwm â'r drefn flaenorol o gwblhau cais bapur oedd angen awdurdodiad rheolwr llinell, ei ardystio gan ddaliwr y gyllideb ac yna ei fewnbynnu gan swyddogion gweinyddol i'r system i gynhyrchu'r taliad. Nid yw Gweithwyr Gofal Cymunedol yn defnyddio hunanwasanaeth ar hyn o bryd, ond yn y dyfodol, disgwylir iddynt ddefnyddio eu PDA (Personal Digital Assistant) er mwyn hawlio costau teithio, a fydd yn disodli'r trefniadau presennol. Bwriedir ail-ymweld â'r maes yma yn dilyn mabwysiadu'r trefniant newydd, er mwyn sicrhau bod taliadau costau teithio yn parhau yn briodol.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Parhau i fonitro'r gyllideb ym mhob ardal.**
- **Cynnal trafodaethau gyda TG er mwyn ymchwilio i'r posibilrwydd o gyflwyno trefniant hunanwasanaeth drwy ddefnyddio PDA (Personal Digital Assistant).**

PLAS Y DON
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT

1. Cefndir

1.1 Cartref Preswyl yw Plas y Don sydd yn cynnig gofal dydd a gofal parhaol i hyd at 30 o breswylwyr.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau rheoli a chynnal Cartref Preswyl Plas y Don yn briodol ac yn unol â rheoliadau a safonau perthnasol. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio bod trefniadau'r cartref yn ddigonol o ran gweinyddiaeth a staffio, rheolaeth gyllidebol, caffael nwyddau a derbyn incwm, iechyd a diogelwch, a monitro perfformiad ynghyd â sicrhau bod y defnyddwyr gwasanaeth a'u heiddo'n cael eu diogelu.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	3
ISEL	2

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd bod naws cartrefol a chyfeillgar i'r cartref. Mae adroddiadau diweddar AGC¹ am welliannau ag addasiadau yn atgyfnerthu'r hyn a welwyd. Mae trefniadau rheoli a chynnal y cartref yn briodol ar y cyfan ond bydd angen rhoi sylw i'r canlynol.

5.1.1 O'r sampl o anfonebau a ddetholwyd, gwelwyd nad oedd stamp derbyn yn cael ei ddefnyddio er mwyn cofnodi dyddiad derbyn yr anfoneb yn y Cartref. Defnyddir y dyddiad derbyn yn hytrach na phwynt treth yr anfoneb er mwyn gwella, a sicrhau cywirdeb, perfformiad prydlondeb talu anfonebau.

5.1.2 Mae cofrestr eiddo'r Cartref angen ei ddiweddarau.

¹ Arolygiaeth Gofal Cymru

- 5.1.3 Er nad oedd aelodau staff wedi cwblhau'r modiwlau e-ddysgu angenrheidiol, mae'r rheolwraig eisoes wedi ymrwymo i weithredu ar hyn drwy drefnu i Swyddog o'r Adran Gefnogaeth Gorfforaethol i ymweld â'r Cartref er mwyn sicrhau fod yr holl staff yn cael y mynediad a'r gefnogaeth ar gyfer eu cwblhau heb amharu ar wasanaeth y Cartref.
- 5.1.4 Nid oedd yr arian yn y blwch arian mân yn cysoni â'r swm ar y daflen cyfrif. Swm bychan o £4 oedd y gwahaniaeth ac eglurwyd efallai mai arian o'r siop oedd wedi ei gynnwys mewn camgymeriad. Gwelwyd fod nifer o geisiadau am ad-daliad i'r cyfrif Imprest am symiau uwch na 2/3 o'r cyfanswm a bod dau o geisiadau yn fwy na chyfanswm y cyfrif. Er bod y blwch yn cael ei gadw'n ddiogel, nid oedd clo addas arno ag roedd posib ei agor heb allwedd pwrpasol.
- 5.1.5 Gwelwyd fod camgymeriad o ran cofnodion stoc meddyginiaeth yn ystod yr archwiliad. Nid oedd cofnod fod un o'r preswylwyr wedi derbyn tabled ar y daflen MAR (Medicine Administration Record) ond roedd y dabled wedi ei dynnu o'r 'Venalink' ar gyfer y diwrnod hwnnw. Ymrwymodd y Rheolwraig i ymchwilio i'r sefyllfa yma i geisio darganfod eglurhad.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Cartref wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Sicrhau fod cofnod llawn a chywir wrth weinyddu meddyginiaeth.
- Trefnu i staff y Cartref gwblhau'r modiwlau E-Ddysgu angenrheidiol.
- Diweddarau Cofrestr Eiddo'r Cartref.
- Sicrhau fod y cyfrif arian mân yn cael ei weithredu'n briodol a'i fonitro a bod blwch addas ar gyfer cadw'r arian.
- Sicrhau fod stamp derbyn yn cael ei ddefnyddio ar gyfer pob anfoneb.

**PLAS HEDD
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT**

1. Cefndir

1.1 Mae Cartref Plas Hedd, Bangor yn cynnig gofal parhaol a thymor byr i hyd at 28 o breswylwyr.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau rheoli a chynnal Cartref Preswyl Plas Hedd yn briodol ac yn unol â rheoliadau a safonau perthnasol. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio bod trefniadau'r cartref yn ddigonol o ran gweinyddiaeth a staffio, rheolaeth gyllidebol, caffael nwyddau a derbyn incwm, iechyd a diogelwch, a monitro perfformiad ynghyd â sicrhau bod y defnyddwyr gwasanaeth a'u heiddo'n cael eu diogelu.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	3
ISEL	2

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwiriwyd ffeiliau staff a'u cofnodion goruchwyliaeth. Dylai goruchwyliaeth gael ei gynnal pob 2 fis ar gyfer pob aelod o staff, ond gwelwyd caiff ei gynnal pob 6 mis ar gyfartaledd yn y cartref. Mynegodd y Rheolwr bod cynnal goruchwyliaeth mor reolaidd â phob 2 fis yn anodd iawn gyda'r adnoddau sydd gan y Cartref.

5.2 Gwelwyd o'r bas-data hyfforddiant bod y Rheolwr wedi derbyn hyfforddiant 'Cwrs Gweithdy Cyllid' yn 2014 a derbyniodd y Clerc hyfforddiant 'Trefniadau Ariannol' yn 2010. Roedd y Rheolwr a'r Clerc yn hyderus yn dehongli'r wybodaeth dderbyniant gan y gwasanaeth cyfrifeg. Mynegodd y Clerc y buasai'n fuddiol iddi dderbyn hyfforddiant sylfaenol ar y cyfriflyfr ariannol fel y gall gael mynediad at eu cyllideb a manylion gwariant heb orfod dibynnu ar y gwasanaeth cyfrifeg.

- 5.3 Darganfuwyd fod y Cartref wedi ymgeisio i dalu 2 anfoneb ddyblyg. Nid oedd y Rheolwr na'r Clerc yn ymwybodol ohonynt. Mynegodd y Clerc bod taenlen o anfonebau'r Cartref eisoes wedi'i addasu er mwyn adnabod anfonebau dyblyg cyn iddynt gael eu hanfon i'w talu.
- 5.4 O'r sampl o anfonebau ac archebion a wiriwyd, gwelwyd nad oedd stamp dyddiad derbyn anfoneb ar rai ohonynt, yn bennaf anfonebau'r gegin. Trafodwyd hyn gyda'r Rheolwr a'r Clerc a mynegwyd buasai'n fuddiol i'r gegin gael stamp dyddiad ei hun er mwyn hwyluso'r weithred i staff y gegin. Eglurwyd hefyd y buasai ysgrifennu dyddiad gyda llaw a'i arwyddo yn dderbyniol os nad oes stamp wrth law.
- 5.5 Mae angen i bob aelod o staff gwblhau'r modiwl e-ddysgu cam-drin domestig yn unol ag Adran 15 o Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015, ble mae Canllawiau Statudol y Llywodraeth (Mawrth 2016) yn ei wneud yn fandadol i holl staff y Cyngor i gwblhau hyfforddiant codi ymwybyddiaeth yn y maes. Nid oedd rhan helaeth o'r staff wedi cwblhau'r modiwl ar amser yr archwiliad.
- 5.6 Gwelwyd bod Polisi Meddyginiaeth y Cyngor ar gael i staff y Cartref yn yr ystafell feddyginiaeth. Gwelwyd bod 19 aelod o staff wedi arwyddo'r daflen '*Rhestr o staff sydd yn gymwys i ddosbarthu meddyginiaeth*'. Gwelwyd bod 11 aelod o staff y Cartref wedi arwyddo'r daflen '*List of staff who have read and understood the medication policy for 2018*'. Golygai hyn mai 11 o'r 19 'cymwys i ddosbarthu meddyginiaeth' sydd wedi darllen a deall Polisi Meddyginiaeth y Cyngor.
- 5.7 Gwelwyd bod Datganiad o Ddiben y Cartref yn cynnwys y rhan helaeth o'r wybodaeth angenrheidiol yn unol ag Atodlen 2 o'r Rheoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig (Cofrestru) (Cymru) 2017. Fodd bynnag, ni chyfeirir at drefniadau i gefnogi anghenion crefyddol preswylwyr.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Rheolwr wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Cynnal goruchwyliaeth yn fwy aml.
- Sicrhau bod pob aelod o staff sydd yn gymwys i ddosbarthu meddyginiaeth yn darllen a deall y Polisi Meddyginiaeth ac yn arwyddo'r daflen berthnasol.
- Sicrhau bod pob aelod o staff yn cwblhau'r modiwl e-ddysgu '*Cam-drin Domestig*'.
- Cynnwys trefniadau'r cartref i gefnogi anghenion crefyddol preswylwyr.
- Tynhau trefniadau stampio/dyddio anfonebau.

HAFOD MAWDDACH OEDOLION, IECHYD A LLESIANT

1. Cefndir

1.1 Mae Cartref Hafod Mawddach yn cynnig gofal parhaol a thymor byr i hyd at 25 o breswylwyr sydd yn ei chael yn anodd byw yn annibynnol o fewn y gymuned ac sydd wedi eu hasesu fel angen cymorth.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau rheoli a chynnal Cartref Preswyl Hafod Mawddach yn briodol ac yn unol â rheoliadau a safonau perthnasol. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio bod trefniadau'r cartref yn ddigonol o ran gweinyddiaeth a staffio, rheolaeth gyllidebol, caffael nwyddau a derbyn incwm, iechyd a diogelwch, a monitro perfformiad ynghyd â sicrhau bod y defnyddwyr gwasanaeth a'u heiddo'n cael eu diogelu.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	4
ISEL	1

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol cryf yn bodoli yng Nghartref Hafod Mawddach, ond bod angen tynhau ar rai agweddau, manylir ar y meysydd sydd angen sylw isod:

5.1.1 Nid yw Cynllun Gofal pob preswilydd yn derbyn adolygiad misol fel y disgwyl. Gwiriwyd cynlluniau gofal sampl o 5 preswilydd yn ystod yr archwiliad, gyda 4 ohonynt heb eu hadolygu ers deufis. Cadarnhaodd y Rheolwr mai'r gweithwyr allweddol sydd yn gyfrifol am drefnu hyn, ac y byddai'n eu hatgoffa o'r angen i'w cwblhau yn fisol.

- 5.1.2 Nid yw profion cymhwysedd meddyginiaeth yn cael eu cynnal. Cadarnhaodd y Rheolwr Ardal fod y Gwasanaeth wedi rhoi arweiniad bod disgwyliad i'r cymwyseddau gael eu cynnal yn flynyddol, o ran ymarfer da, diogelu'r gwasanaeth, a chefnogi'r staff. Fodd bynnag, nid yw'r Polisi Meddyginiaeth yn cadarnhau fod y rhain yn ofynnol. Cadarnhawyd bod Côt Meddyginiaeth newydd ar waith, ond nad oes arweiniad pendant wedi ei dderbyn eto yn cadarnhau os byddent yn ofynnol ai peidio.
- 5.1.3 Nid yw'r cartref yn gyson yn eu dull o gyfrifo hawl gwyliau gweithwyr achlysurol. Mae'r gwyliau yn cael eu cyfrifo gan roi ystyriaeth i'r nifer o oriau mae'r gweithiwr yn ei weithio mewn cyfnod o 13 wythnos. Gwelwyd ar adegau fod hawliad gwyliau rhai aelodau staff yn cael ei dalgrynnu i lawr i'r awr agosaf, gydag eraill yn cael eu talgrynnu i lawr i'r hanner neu chwarter awr agosaf. Cadarnhaodd y Rheolwr a'r Clerc eu bod pob amser wedi talgrynnu'r gwyliau i lawr, ond y byddent yn gyson yn eu trefniadau o hyn ymlaen, gan dalgrynnu hawl gwyliau pob aelod staff achlysurol i lawr i'r hanner neu chwarter awr agosaf.
- 5.1.4 Nid oes gwahaniaeth dyletswyddau wrth godi archebion ac awdurdodi taliadau. Cadarnhaodd y Rheolwr a'r Clerc nad oeddynt yn ymwybodol fod angen trefnu hyn, ac y byddent yn gwneud o hyn ymlaen. Yn ogystal, nid yw anfonebau yn derbyn stamp dyddiad, sy'n ei wneud yn amhosibl cadarnhau cynifer y dyddiau cymerwyd i'w prosesu. Dywedodd y Clerc ei bod eisoes wedi archebu stamp, ac y byddai pob anfoneb yn cael ei stampio gyda dyddiad derbyn o hyn ymlaen.
- 5.1.5 Ni ofynnwyd i'r Archwiliwr arwyddo'r llyfr ymwelwyr ar ddiwrnod yr ymweliad. Gwelwyd fod drws y cartref wedi ei ddal ar agor gyda charreg ar y bore hwnnw, felly gellid cael mynediad yn syth. Cadarnhaodd y Rheolwr fod staff yn ymwybodol i ofyn i bob ymwelydd arwyddo'r llyfr, ac y byddai'n eu hatgoffa yn syth. Ychwanegodd mai un o'r preswylwyr sydd yn rhoi y garreg ger y drws wrth fynd i'r ardd i ysmegu. Fel rheol mae'r drws wedi ei gloi. Gwiriwyd y llyfr ymwelwyr yn ystod yr ymweliad a gwelwyd ei fod yn cael ei arwyddo yn ddyddiol, gan ymwelwyr a staff.
- 5.1.6 Nid yw pob prawf tân yn cael ei gynnal yn amserol. Yn dilyn yr ymweliad cadarnhaodd y Rheolwr ei bod wedi penodi'r Uwch Swyddog Gofal ar gyfer cynnal y profion o hyn ymlaen.
- 5.1.7 Nid yw'r rhan fwyaf o staff y cartref wedi cwblhau'r modiwlau e-ddysgu gorfodol, sef Diogelu Oedolion, Amddiffyn a Diogelu Plant, ac Atal a Cham-drin Domestig.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Cartref wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Sicrhau fod Cynlluniau Gofal yn cael eu hadolygu'n fisol.
- Sicrhau fod profion tan yn cael eu cynnal yn amserol.
- Atgoffa staff fod angen i bob ymwelydd i'r cartref arwyddo'r llyfr ymwelwyr.
- Sicrhau fod staff yn cwblhau'r modiwlau hyfforddiant e-ddysgu yn y dyfodol agos.
- Sicrhau gwahaniad dyletswyddau wrth godi archebion ac awdurdodi taliadau.

**CEFN RODYN
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT**

1. Cefndir

1.1 Mae Cartref Cefn Rodyn, Dolgellau yn cynnig gofal parhaol a thymor byr i hyd at 21 o breswylwyr.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau rheoli a chynnal Cartref Preswyl Cefn Rodyn yn briodol ac yn unol â rheoliadau a safonau perthnasol. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio bod trefniadau'r cartref yn ddigonol o ran gweinyddiaeth a staffio, rheolaeth gyllidebol, caffael nwyddau a derbyn incwm, iechyd a diogelwch, a monitro perfformiad ynghyd â sicrhau bod y defnyddwyr gwasanaeth a'u heiddo'n cael eu diogelu.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae'r archwiliad wedi darganfod fod rhai risgiau angen sylw pellach:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	2
ISEL	1

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol cryf yn bodoli yng Nghartref Cefn Rodyn, ond bod angen tynhau ar rai agweddau, manylir ar y meysydd sydd angen sylw isod:

5.1.1 Derbyniwyd copïau Cymraeg a Saesneg o Ddatganiad o Ddiben Cartref Cefn Rodyn, ond wrth wirio'r fersiwn Gymraeg gwelwyd mân gamgymeriadau ieithyddol. Yn ogystal, nid oedd y datganiad yn cynnwys yr holl wybodaeth a ddylid ei gynnwys yn unol ag Atodlen 1 - Rheoliad 4(1)(c) 'Yr wybodaeth sydd i'w chynnwys yn y Datganiad o Ddiben' Rheoliadau Cartrefi Gofal (Cymru) 2002 e.e. y trefniadau a wneir i'r defnyddwyr gwasanaeth fynychu gwasanaethau crefyddol o'u dewis a.y.b. Trafodwyd hyn gyda'r Rheolwraig, gan gyfeirio at Atodlen 1, a mynegwyd er nad yw wedi ei gofnodi yn y Datganiad o Ddiben, bod modd rhoi trefniadau mewn lle petai lefelau staffio yn caniatáu.

- 5.1.2 Gwiriwyd cofnodion hyfforddiant cymorth cyntaf, tân, diogelu a symud a thrin sampl o 10 aelod o staff. Nid oedd pob un ohonynt yn gyfredol bellach. Fodd bynnag, mae'r Rheolwraig eisoes wedi trefnu rhaglen hyfforddiant ar gyfer y flwyddyn gyfan fel bod staff yn derbyn yr hyfforddiant mwyaf cyfredol.
- 5.1.3 Derbyniwyd copïau sampl o ffurflenni HS11 ynghyd â'r e-byst roedd y Cartref wedi eu hanfon i'r Gwasanaeth Iechyd a Diogelwch. Roedd cyfnod o 10 diwrnod wedi mynd heibio cyn i 2 o'r ffurflenni cael eu hanfon. Eglurodd y Rheolwraig mai gwall oedd hyn a'r drefn fel rheol yw eu bod yn cael eu hanfon yn syth.
- 5.1.4 Mae gan y Cartref bolisi Diogelu'r Cyngor, ond ddim y fersiwn cyfredol a adolygwyd ym mis Medi 2017. Anfonwyd copi cyfredol i'r Rheolwraig ac fe hysbyswyd staff y Cartref ohono.
- 5.1.5 Mae angen i bob aelod o staff gwblhau'r modiwl e-ddysgu cam-drin domestig yn unol ag Adran 15 o Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015, ble mae Canllawiau Statudol y Llywodraeth (Mawrth 2016) yn ei wneud yn fandadol i holl staff awdurdodau perthnasol (gan gynnwys cynghorau sir) i gwblhau hyfforddiant codi ymwybyddiaeth yn y maes. 4 aelod o staff oedd wedi ei gwblhau ar adeg yr archwiliad.
- 5.1.6 Hanner staff y Cartref sydd wedi arwyddo i gadarnhau eu bod wedi darllen y Polisi Meddyginiaeth hyd yma yn 2018, roedd hyn yn cynnwys 12 allan o 17 aelod staff sy'n gweinyddu meddyginiaeth.
- 5.1.7 Gwiriwyd cofnodion tymheredd yr ystafell feddyginiaeth a'r oergell feddyginiaeth ar gyfer Ebrill 2018, a gwelwyd 11 cofnod ble roedd tymheredd yr oergell wedi uchafu 8°C, sy'n groes i'r cyfarwyddiadau cadw meddyginiaeth yn y Polisi, sy'n nodi mai'r tymheredd delfrydol ar gyfer yr oergell yw rhwng 2°C ac 8°C. Mae'r Rheolwraig wedi addasu tymheredd yr oergell ac wedi rhoi nodyn yn y ffeil yn gofyn i staff adrodd ar unrhyw ddarlleniadau dros 8°C.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Rheolwraig wedi ymrwmo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Trefnu bod y swyddogion sydd yn gweinyddu meddyginiaeth yn darllen y polisi ac yn arwyddo i gadarnhau hynny.
- Trefnu bod staff yn cwblhau'r modiwl e-ddysgu 'Cam-drin Domestig'.
- Diweddarau'r Datganiad o Ddiben i gynnwys y wybodaeth angenrheidiol ac i gywiro'r mân gamgymeriadau.

Eitem 8

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	27 MEDI 2018
TEITL	CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2018/19
PWRPAS YR ADRODDIAD	DIWEDDARU'R PWYLLGOR AR Y CYNNYDD YN ERBYN CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2018/19
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	ER GWYBODAETH

---

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn ddiweddariad ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau Cynllun Archwilio Mewnol 2018/19.

2. CRYNODEB O WAITH Y CYNLLUN

- 2.1 Mae Cynllun Archwilio 2018/19 wedi ei gynnwys yn Atodiad 1, gyda statws y gwaith ar 14 Medi 2018 wedi ei nodi, yn ogystal â'r amser a dreuliwyd ar bob archwiliad. Roedd statws y gwaith yn y cynllun gweithredol ar y dyddiad hwnnw fel a ganlyn:

Statws yr Archwiliad	Nifer
Wedi ei gynllunio	22
Crëwyd Papurau Gwaith	4
Gwaith Maes ar y gweill	13
Adroddiad Drafft	2
Adroddiad Terfynol	14
Cyfanswm	55
Wedi ei ganslo	1

- 2.2 Mae'r gwasanaeth yn anelu i gael 95% o archwiliadau'r cynllun unai wedi eu cau neu gydag adroddiad terfynol wedi ei ryddhau erbyn 31 Mawrth 2019. Mae proffil y dangosydd fesul chwarter fel a ganlyn:

Diwedd chwarter 1	8%
Diwedd chwarter 2	20%
Diwedd chwarter 3	50%
Diwedd chwarter 4	95%

- 2.3 Gwelir o'r tabl uchod mai gwir gyrhaeddiad Archwilio Mewnol hyd at 14 Medi 2018 oedd **25.45%** - allan o'r **55** archwiliad unigol yng nghynllun 2018/19 roedd **14** wedi eu rhyddhau yn derfynol.

3. ADDASIADAU I'R CYNLLUN

- 3.1 Mae dyraniad dyddiau un o'r archwiliadau yn y cynllun gwreiddiol sef "Canolfannau Hamdden" wedi ei neilltuo i bedair canolfan hamdden unigol.
- 3.2 Roedd 10 diwrnod wedi ei neilltuo ar gyfer archwiliad "System Treth Cyngor – One Digital Portal", ond yn dilyn trafodaethau cychwynnol â'r Rheolwr Trethi, daeth i'r amlwg nad oedd y prosiect yn ddigon aeddfed ar hyn o bryd. Felly, penderfynwyd trosglwyddo'r 10 diwrnod ar gyfer cynnal archwiliad ar "Ad-daliadau – Treth Cyngor".
- 3.3 Derbyniwyd cais gan Uwch Gyfrifydd i Archwilio Mewnol gynnal archwiliad ar gais grant gwisg ysgol 2017/18. Mae'r Grant Gwisg Ysgol fel grant wedi'i neilltuo bellach wedi dod i ben. Dyrannwyd 6 diwrnod ar gyfer cynnal yr archwiliad "Grant Gwisg Ysgol".

4. ARGYMHELLIAD

- 4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor nodi cynnwys yr adroddiad hwn fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2018/19, cynnig sylwadau arno a derbyn yr adroddiad.

Cynllun Archwilio Mewnol 2018/19

Côd yr Archwiliad	Enw'r Archwiliad	Cynllun Gwreiddiol	Addasiad	Cynllun Addasiedig	Gwir Ddyddiau	Statws yr Archwiliad
CORFFORAETHOL						
1-CORFF-09/2019	Cefnogi Adolygiadau Ffordd Gwynedd	20.00	0.00	20.00	4.04	Wedi ei gynllunio
1-CORFF-19/2019/001	Trefniadau Diogelu - Trais yn y Cartref	15.00	0.00	15.00	9.34	Adroddiad Terfynol
1-CORFF-19/2019/002	Trefniadau Diogelu - Sefydliadau	4.00	0.00	4.00	3.57	Gwaith Maes ar y gweill
1-CPGV-02/2019	Gwaith Atal Twyll ac Atal Llygredigaeth Rhagweithiol	20.00	0.00	20.00	3.72	Wedi ei gynllunio
2-ADN-CGC-DPA/2019cy	Rheoli Gwybodaeth - Sefydliadau	6.00	0.00	6.00	0.15	Gwaith Maes ar y gweill
2-ADN-CGC-DPA/2019dp	Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol	15.00	0.00	15.00	12.85	Gwaith Maes ar y gweill
AO-ARL-05/2019	Y Fenter Twyll Genedlaethol	40.00	0.00	40.00	5.81	Gwaith Maes ar y gweill
ADDYSG						
Adnoddau						
4-DAT-X-ADD/2019/gy	Grant Gwisg Ysgol	0.00	6.00	6.00	6.11	Adroddiad Terfynol
4-DAT-X-ADD/2019GAD	Grant Datblygu Disgyblion	10.00	0.00	10.00	9.81	Adroddiad Terfynol
4-DAT-X-ADD/2019GGA	Grant Gwella Addysg ar gyfer Ysgolion	15.00	0.00	15.00	12.96	Adroddiad Terfynol
4-DAT-X-ADD/2019ol16	Grant Addysg Ôl-16	3.00	0.00	3.00	0.45	Wedi ei gynllunio
EADDA03/2019/001	Ymwybyddiaeth o Bolisi Canu'r Gloch - Cynradd ac Uwchradd	25.00	0.00	25.00	1.91	Wedi ei gynllunio
EADDA03/2019/002	Mynediad i Ysgolion	15.00	0.00	15.00	14.24	Adroddiad Terfynol
EADDA04/2019/IR35	Statws Cyflogaeth IR35	30.00	0.00	30.00	9.73	Crewyd Papurau Gwaith
Ar draws yr adran						
EADDA06/2019	Prosiect TRAC	15.00	0.00	15.00	0.41	Wedi ei gynllunio
GwE						
4-GWE/2019/IR35	GwE - Statws Cyflogaeth IR35	30.00	0.00	30.00	6.51	Gwaith Maes ar y gweill
Ysgolion						
EADDA35/2019	Ysgolion - Cyffredinol	10.00	0.00	10.00	0.36	Gwaith Maes ar y gweill
AMGYLCHEDD						
Gwarchod y Cyhoedd						
2ADN-GGYC-GYC/2019dp	Difa Pla	12.00	0.00	12.00	2.54	Gwaith Maes ar y gweill

Côd yr Archwiliad	Enw'r Archwiliad	Cynllun Gwreiddiol	Addasiad	Cynllun Addasiedig	Gwir Ddyddiau	Statws yr Archwiliad
BB-YSG-11/2019	Trefniadau Trwyddedu	8.00	0.00	8.00	0.54	Wedi ei gynllunio
Tir ac Eiddo'r Cyngor						
BA-EID-02/2019	Cynnal a Chadw Eiddo	15.00	0.00	15.00		Wedi ei gynllunio
Trafnidiaeth a Gofal Stryd						
DDAT-CC-01/2019	Trafnidiaeth Cyhoeddus	12.00	0.00	12.00	3.86	Crewyd Papurau Gwaith
CYLLID						
Ar draws yr adran						
AW-TG-12/2019	Systemau - Rheolaeth "Patch"	12.00	0.00	12.00	10.01	Gwaith Maes ar y gweill
Cyfrifeg						
AN-ACY-02/2019	Rhyngwynebau gyda'r Cyfriflyfr Ariannol	20.00	0.00	20.00	2.96	Crewyd Papurau Gwaith
Pensiynau a Chyflogau						
AP-PEN-07/2019	Cyfraniadau gan Gyflogwyr	25.00	0.00	25.00	2.10	Wedi ei gynllunio
Refeniw						
AB-BD-01/2019kc	Budd-daliadau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol	12.00	0.00	12.00	0.99	Gwaith Maes ar y gweill
AC-TR-01/2019	System Treth Cyngor - One Digital Portal	10.00	-10.00	0.00	0.54	Wedi ei ganslo
AC-TR-01/Ad/2019	Treth Cyngor - Ad-daliadau	0.00	10.00	10.00	1.15	Crewyd Papurau Gwaith
AC-TR-07/2019	Atal a Dileu Dyledion Treth Cyngor	10.00	0.00	10.00	11.09	Adroddiad Terfynol
AC-TR-01/2019	Trethi Busnes - Rhestr Brisio	6.00	0.00	6.00	5.73	Adroddiad Terfynol
Technoleg Gwybodaeth						
AW-TG-05/2019	Gwaredu Cyfarpar TG	8.00	0.00	8.00		Wedi ei gynllunio
AW-TG-08/2019	Trefniadau Adfer Trychineb TG	10.00	0.00	10.00	2.78	Wedi ei gynllunio
AW-TG-17/2019	Rheolaeth Trwyddedu Meddalwedd	10.00	0.00	10.00	0.41	Wedi ei gynllunio
ECONOMI A CHYMUNED						
Adfywio Cymunedol						
EADDZ-01/2019	Cronfa'r Degwm	3.00	0.00	3.00		Wedi ei gynllunio
Hamdden						
EHAMAC6401/2019	Canolfan Hamdden Arfon	0.00	10.00	10.00	10.50	Adroddiad Terfynol
EHAMAC6406/2019	Canolfan Hamdden Plas Ffrancon	0.00	10.00	10.00	9.97	Adroddiad Drafft
EHAMAC6421/2019	Canolfan Hamdden Glaslyn	0.00	10.00	10.00	7.73	Gwaith Maes ar y gweill
EHAMAC6442/2019	Canolfan Hamdden Penllyn	0.00	10.00	10.00	10.78	Adroddiad Drafft

Côd yr Archwiliad	Enw'r Archwiliad	Cynllun Gwreiddiol	Addasiad	Cynllun Addasiedig	Gwir Ddyddiau	Statws yr Archwiliad
Morwrol a Pharciau Gwledig						
EHAMT-01/2019	Casglu Incwm - Traethau a Pharciau Gwledig	10.00	0.00	10.00	10.08	Adroddiad Terfynol
Strategaeth a Datblygu						
DDAT-AD-02/2019	Menter Adfywio Glannau a Chanol Tref Caernarfon – Trefniadau Llywodraethu	15.00	0.00	15.00		Wedi ei gynllunio
DDAT-AD-05/2019	Bwrdd Twf Gogledd Cymru	15.00	0.00	15.00		Wedi ei gynllunio
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT						
Ar draws yr adran						
5-GOF-GCY-ARALW/2019	Trefniadau ar Alwad a Brys	15.00	0.00	15.00	0.53	Wedi ei gynllunio
GRH-GW01/2019ab	Adroddiad Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol	8.00	0.00	8.00	2.43	Wedi ei gynllunio
Busnes						
GRH-CD01/2019	Trefniadau Comisiynu	30.00	0.00	30.00		Wedi ei gynllunio
Cefnogi Pobl						
GDAPR-SP01/2019	Grant Cefnogi Pobl	15.00	0.00	15.00	2.65	Gwaith Maes ar y gweill
Gofal Cymunedol						
GDAPR-GC04/2019	Gofal Cartref - Costau Teithio	15.00	0.00	15.00	14.23	Adroddiad Terfynol
Rhoswyl a Dydd						
5-GOF-CART1341/2019	Plas y Don	12.00	0.00	12.00	11.49	Adroddiad Terfynol
5-GOF-CART1345/2019	Plas Hedd	12.00	0.00	12.00	12.58	Adroddiad Terfynol
5-GOF-CART1350/2019	Hafod Mawddach	12.00	0.00	12.00	12.14	Adroddiad Terfynol
5-GOF-CART1356/2019	Cefn Rodyn	12.00	0.00	12.00	12.27	Adroddiad Terfynol
Tai Sector Breifat						
T-TAI-G06/2019	Grant Cyfleusterau i'r Anabl	15.00	0.00	15.00	7.89	Gwaith Maes ar y gweill
T-TAI-G10/2019	Cynllun Troi Tai'n Gartrefi	12.00	0.00	12.00	1.69	Wedi ei gynllunio
PLANT A CEFNOGI TEULUOEDD						
Plant a Theuluoedd						
5-GOF-X-PL/2019	Grantiau	20.00	0.00	20.00		Wedi ei gynllunio
GGWAS-PLANT8/2019	Cynlluniau Gofal a Chymorth (Plant) o dan Rhan 4 DGC 2014	20.00	0.00	20.00		Wedi ei gynllunio

PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL

Fflyd

Côd yr Archwiliad	Enw'r Archwiliad	Cynllun Gwreiddiol	Addasiad	Cynllun Addasiedig	Gwir Ddyddiau	Statws yr Archwiliad
PGW-TR-02/2019	Tanciau Disel a Rheoli Disel	15.00	0.00	15.00	2.30	Gwaith Maes ar y gweill
Rheoli Gwastraff a Strydoedd						
3-AMG-GORF/2019	Gorfodaeth Stryd	12.00	0.00	12.00	0.23	Wedi ei gynllunio
YMGYNGHORIAETH GWYNEDD						
Ar draws yr adran						
PYMG-CON/2019	Rheoli Llifogydd	15.00	0.00	15.00	4.39	Wedi ei gynllunio

Tud. 201